

Kozma László

ÉLET-NAPTÁR II.

Kultúránk, hagyományaink, ünnepeink

Kozma László
ÉLET-NAPTÁR

II.

Kultúránk
Hagyományaink
Ünnepeink

Lektorálta: Dr. Szathmáry Sándor

ÉLET – NAPTÁR

megjelenik, mint

A NEMZETKÖZI THEOLOGIAI KÖNYV

sorozatának 66. kötete

A sorozat szerkesztője:

Dr. Szathmáry Sándor

Kozma László

ÉLET-NAPTÁR

II.

Kultúránk
Hagyományaink
Ünnepeink

KORDA KIADÓ
KECSKEMÉT
2004

ISBN: 963 9554 28 9

ISSN: 0866-1030

Címlap és belső grafika:
Dobesch Máté

Felelős kiadó:
Dr. Bujdosó Gabriella

Kiadja a KORDA Kiadó
6000 Kecskemét, Lestár tér 2. (Tel.: 76/328-977)
Felelős vezető: dr. Bujdosó Gabriella
Megjelent a MERCATO Bt. gondozásában (Tel.: 76/487-417)
ISBN: 963 9554 28 9
Szilády Nyomda Kft. Kecskemét, Mindszenti krt. 63.
Felelős vezető: Boros Gábor ügyvezető igazgató

ELŐSZÓ

ÉLET-NAPTÁRUNK évről évre megjelenő naptár-sorozatunk nyolcadik darabja. Sorozatunkat a továbbiakban állandó, Élet-naptár címmel folytatjuk, sorszámmal látva el a köteteket.

Mi az élet? Ezzel együtt: mi az életünk, létezésünk értelme? A választ meg lehet fogalmazni a természettudományok oldaláról, ekkor olyan kérdések merülnek föl, mint a fizikai világ keletkezése, az élet megjelenése, fejlődése. Naptárunkban **atomfizikus, biológus, kémikus tudósok** a legújabb tudományos eredmények háttérével fogalmazzák meg azt a következtetést, hogy az élet több, mint fizikai-kémiai folyamatok összessége. A világegyetem keletkezése, az élet létrejötte olyan misztérium, melyet csak az emberi gondolkodás egészében érthetünk meg. A kötetünkben szereplő társadalomtudósok **a filozófia, teológia, pszichológia, jogtudomány, nyelvtudomány, irodalomtudomány** területén érzékeltetik, mutatják be az emberi törekvések célját, értelmét, a tudományos gondolkodás fejlődését. **Nevelők, tanárok** számolnak be munkájuk szépségéről, **művészek, rádiós személyiségek** vallanak a személyes elkötelezettség fontosságáról. A kötet az egyes ünnepek, megemlékezések köré csoportosítva tartalmazza **kulturális, történelmi, néprajzi, vallási hagyományainkat**. Összeállításunkat irodalmi anyag, **elbeszélések, történetek, költemények** egészítik ki.

Naptárunk szellemi útravalót kínál az év minden napjára. Kötetünket iskolai műsorok összeállításához, könyvtárak számára is ajánljuk.

Dr. Kozma László

Csíksomlyói Mária-siralom

(1350 körül)

Ó én édes jó Istenem,
Oltalmazóm, segedelmem,
Vándorlásban reménységem,
Ínségemben lágy kenyerem.

Vándor fecske sebes szárnyát,
Vándorlegény vándorbotját,
Vándor székely reménységét,
Jézus, áldd meg Erdély földjét.

Vándor fecske hazatalál,
Édesanyja fészkére száll,
Haza jöttünk, megáldott a
Csíksomlyói Szűz Mária.

lejegyezte: **Bartók Béla**

JANUÁR

Szép Szent István

Szép Szent István, Szép Szent István
Ha az abroszt összehajtod
Melyet hajdan terítettél
Mert lám, elszállt egy évezred
Mit felelünk, hogyha kérded
Áll-e még a régi szentély
Mivé lett országod, néped?
Ragyog-e a szent kereszt még
Őrzi-e az ember-lélek
Vagy homályba, dacba téved,
S hangja vész a könyörgésnek
És dús kincsed úgy pereg szét
Mert tombol a hitetlenség.
Mi teljes volt, veszni térhet?
Mit felelünk, hogyha kérded
Száll-e még a templom-ének
Vagy torz bálványt követ néped
Magát veszti, hogyha téged.
S ha az abroszt összehajtod
Az asztalnál úgy ülünk még
Kezdvén újabb ezredévet –
De helyettünk nem terít más
Nem használ a panasz, sírás!
Bort, búzát és békességet:
Nem ad dúsabb terítéket.

Kozma László

ISTVÁN KIRÁLY – NYITÁNY

LUDVIG VAN BEETHOVEN

Ludvig van Beethoven (1770–1827), a klasszikus zene óriása Mozart és különösen Haydn szellemi és zenei örökségét vette át. A zenei műfajok végtelen tengerét bebarangolva, a kifejezés minden lehetősége érdekelte. Dalok, szonáták, kamarazenekari művek és természetesen a kilenc szimfónia, pazar életmű!

Zene és színpad! Ez a lehetőség egész életében mozgatta fantáziáját, és a küzdelmes alkotás gyötrődő vajúdása épp egyetlen operájának, a Fideliónak megszületésére volt a legjellemzőbb. „Házavatás”, „Athén romjai”, „Coriolán”! Ezek mind egy-egy nem létező operához írt nyitányok. Az Egmont-nyitány és a három Leonóra-nyitány hősies hangvételéhez méltán társul az **„István király”-nyitány**. Az opera, a zene és a színpad kapcsolatának kivirágzása mellett egy más irányból jövő fejlődés is rendkívül szembetűnő. Ez pedig nem más, mint a verbunkos zene térhódítása. A kuruc korszak zenéje, a Rákóczi-nóta, és az ahhoz hasonló dallamok egzotikusnak tűnő ritmus-és melódiavilága, Bihari János és társai által lázba hozták Európát. A bécsi klasszicizmusra szinte első kézből hatott eme újdonság, szívesen alkalmazták az „alla ongherese” karakter-és dallamvilágát. Beethoven III. (Eroica) szimfóniájának fináléjában az egyik variáció szabályos verbunkos, vagy ha úgy tetszik, csárdás. Beethoven vonzódott Magyarországhoz, és általában a magyarsághoz. Szívesen koncertezett a fővárosban, és gyakori vendége volt a martonvásári Brunsvich-kastélynak.

Január 1.

Beethoven a pesti német színház méltó megnyitására két kísérezet is írt, Kotzebue szövegére; az egyik az István király volt. Így kívánt segíteni – saját szavaival élve – „szívből szeretett bajszos magyar barátainak.”

A nyitány indítása egyszerre intonálja a királyi méltóságot és a teremtmény erőit. De ebben a szent uralkodó megdicsőülése is szerepet kap. A négy hang (mint keresztény hitünk alapkövei) végigvonul az egész nyitányon. Az alapkő letétele után daliásan ringatózó verbunkos témával, annak hamisítatlan hangsúlytörvényeivel már a magyarságot, kortársait és Bihariékat köszönti. A nyitány központi témája egy sodró lendületű, gyors, magyar táncos dallam. A szerző tartogat még számunkra egy szinte meghökkentő fordulatot: megszólal, igaz, hogy felgyorsított változatban, az örömmóda dallama. Ez a téma már megvolt Beethovenben kb. 15 évvel a IX. szimfónia megírása előtt!

Történelmi régmúltunkat több romantikus zenemű is megemlíti. Verdi Attiláról írt operát, Liszt Ferenc „Húnok csatája” címmel írt szimfonikus költeményt. Beethoven műve pedig állam- és hitalapító szent királyunknak állít emléket.

Medveczky Ádám

A Kolozsvári Magyar Opera a Margitszigeten **Erkel Ferenc: Hunyadi László**

Vihar dörgött, de az sem zavart.
A színpad öblén megvillant a kard.
Szerelem s hit énekelt áriát
Taps köszönti Lászlót s Máriát.

Kozma László

Január 2.

MINDENESTŐL CSODÁLATOS – MÁRIARÓL

Tizenkét csillagból álló korona fejében; és a hold számolyul vettetett lábai alá; mert ugyanis valamint a hold eclipsises fogyatkozásoknak jele lévén, úgy szinte azért tapodtatik, hogy ezzel jelentetnék minden makula nélkül való tisztasága és feddhetetlen nagy szentsége, úgy szinte ragyogó csillagok azért adattanak néki ékes koronául, (mellyek nem mást, hanem az ő igaz híveit képezik), hogy annak alkalmas idejében mondhassa Szent Pállal: én örömem és én koronám.

Csúzy Zsigmond, 1723.

Tudnunk kell, hogy Szűz Mária nem magányos csillagként áll keresztény életünk egén, akinek tisztelete bármikor is külön utakat jelentett vagy jelenthet a Krisztust követő ember számára. Őt hajnalcsillagnak nevezi a hagyomány, mert fénye Krisztustól, az üdvösség napjától való, és küldetése, hogy a rátekintőt Krisztushoz elvezesse. Szent Lukács Evangéliuma jegyezte fel számunkra az Angyali Üdvözlét történetét, amely elbeszélés félreérthetetlenül tudtára adja Isten könyvét olvasó minden idők minden emberének az Isten igazságát: Ne félj Mária, kedvet találtál Istennél, fiad születik, Jézusnak fogod hívni, nagy lesz ő, a Magasságbelinek Fia. Az Evangéliumok Máriáról, mint Isten Fiának az anyjáról beszélnek. A keresztények, akik Szent Pál levelében olvasták, hogy mikor eljött az idők teljessége, az Isten elküldötte egyszülött Fiát, aki asszonytól született, ezért festették rejtékhelyeik falára tiszteletreméltó alakját, és írták fel hozzá intézett fohászaikat.

Seregély István

Január 3.

AZ ÚRI IMÁDSÁG

Mi Atyánk, ki a mennyekben vagy! Szenteltessék meg neved, jöjjön el országod; legyen meg akaratod, mint a mennyben, úgy e földön is. Mindennapi kenyerünket add meg ma nekünk, és bocsásd meg bűneinket, ahogy mi bocsátunk meg azoknak, kik ellenünk vétkeztenek. És ne vígy kísértetbe, sőt szabadíts meg a gonosztól. Mert tiéd az ország, a hatalom, a dicsőség, most és örökké.

Kazinczy Ferenc

Zsoltárról zsoltárra

Végtelen mindenség /dala és mámore,
mint látható és
láthatatlan
vonzása és sodra.

S mikor / zsoltárról zsoltárra
lelkem kitakartam,
teljes szívből az Urat
szolgálni akartam.

Érceknek hangja / súly, kemény erő,
csak égre lendülő
szárnyakkal mérhető...

S mikor a teljesség / kibontja titkát,
a teljes szeretet
sugárzik szét.

Vékey Tamás

Január 4.

JÉZUS NEVE

A Krisztus-hívők ma is élő köszönési módja: Dicsértésék a Jézus Krisztus! – Mindörökké amen. Krisztus nevének tiszteletét a ferencesek különösen szorgalmazták. Szent Ferenc végrendeletében meghagyta, hogy még azokat a papírdarabkákat is össze kell gyűjteni és tiszteletben kell tartani, amelyeken Jézus neve olvasható. Sienai Szent Bernardin a prédikációi végén táblát mutatott föl, amelyen Jézus nevének görögbetűs rövidítését lehetett látni: YHS. Kapisztrán Szent János, az obszerváns ferences rend egyik vezéralakja prédikációjában azt hirdette, hogy a Lucifer és Mihály arkangyal közötti harcban a hadi jelszó Jézus volt, és a zászlón az ő neve ragyogott. A Jézus-monogramot Kapisztrán János utasítására festették rá azokra a zászlókra, melyek alatt Nándorfehérvárnál a török ellen harcoltak. Az egykorú leírások szerint a Hunyadi- és Kapisztrán vezérelte sereg ajkán Jézus nevével győzte le a törököket. – Régi hagyománya volt a magyar református igehirdetésnek, hogy Lukács evangéliuma – nevezték az ő nevét Jézusnak – alapján az újév első napján tartott prédikációt rendszeren Jézus nevének szentelte.

Bálint Sándor

Átragyog

A Krisztus-név, mely átragyog
Akár magházon a magok.
Magadban immár őt viszed
Növeled, véded, őrized.

Kozma László

Január 5.

VÍZKERESZT

Az ünnep latin neve Epiphania Domini, Az Úr megjelenése, magyar elnevezése Vízkereszt vagy Háromszentkirályok napja. Eredetileg Jézus Krisztus születésének volt az ünnepe, majd pedig a keleti egyház keresztelési ünnepe lett. A keleti népek a király érkezését nagy pompával fogadták, ezeket a látogatásokat nevezték theophánia-nak vagy epiphánia-nak. Az Epiphánia ünnepén hasonló gondolat valósul meg: Krisztus, a király, bevonul városába. A római egyház a IV. században vette át ezt az ünnepet Keletről, ez az ünnep Krisztusnak, az örök királynak az egész világ színe előtt való megnyilatkozása lett. – Az egyház ezen a napokon a bölcsek imádásáról, Jézus megkeresztelkedéséről a Jordánban és a kánai menyegzőről szóló evangéliumot olvasta. A nap ezért a vízszentelés, vízkereszt ünnepe is. A szenteltvíz egyik legrégebbi hazai alkalmazását a 15. században jegyezték fel. „A szenteltvíz végigkísérte az emberi élet fontos eseményeit, megszentelték vele a gyermekágyas asszony ágyát, öntöttek bele az újszülött fürdővizébe, Székesfehérvár-Felsővárosban az örömszülők az esküvőre induló menyasszonyt hintették meg vele. Gyógyító hatása igen változatos, elvileg minden betegség gyógyítására alkalmasnak tartották. A növénytermesztésben és az állattenyésztésben is fontos szerepe volt. A víz és tömjén szenteléséből alakult ki a házszentelés, melyre Mátyás király idejéből is van emlékün, például Csíksomlyó környékén, a Gyimesekben ma is eleven hagyomány.”

Tátrai-Karácsony

Január 6.

A SZERETET CSILLAGA

Élt egyszer egy ember, aki szigorú bűnt fogadott, semmit sem evett és semmit sem ivott, amíg a nap le nem nyugodott. Mint erényes életének égi tükre, az égen egy fényes csillag tűnt fel, amelyet még napközben is látni lehetett, mintha csak a férfit biztatta, segítette volna. Senki sem tudta megfejtetni, hogy a csillag honnan, hogyan került az égre, de a férfi úgy látta, hogy fohászeitől napról napra erősebben ragyog. Egyszer elhatározta, hogy felmászik a csúcsra, hogy közelebről vehesse szemügyre a csillagot. Az egyik szomszédjának a kislánya megtudta a szándékát, és mindenképpen el akarta kísérni. Az ember először nem akarta magával vinni, félt, hogy a kislány nem bírja a hosszú utat, de az annyira kérlelte, hogy megesett a szíve rajta. Mivel igen meleg volt, hamarosan megszomjaztak. A férfi ismerte a környéket, egy dús, csobogó forráshoz vezetette a kislányt, és megkérte, hogy igyék, hiszen másképpen nem tudja folytatni az útját. A kislány azonban azt felelte, hogy ő a társául szegődött, és csak akkor iszik, ha a férfi is csillapítja a szomját. A férfi nem akarta megszegni a bűnjét, bizonygatta, hogy ő már megszokta a nélkülözéseket, a kislány azonban nem engedett. Ha te nem iszol, én sem, inkább menjünk tovább. A férfi meghatódott a kislány kitartásán, ugyanakkor azt sem akarta, hogy szenvedjen a szomjúságtól. Végül lehajolt, ivott a forrásból, amire a kislány is odatartotta a tenyerét, és hosszasan szürcsölte a friss vizet. A férfi hosszú ideig a szemét sem merte felemelni az égre, arra gondolt, hogy a csillag most biztosan eltűnt. Amikor azonban mégis felnézett, két csillagot látott ragyogni a hegy felett.

Anthony de Mello

Január 7.

JELENLÉT

Mivel azért a keresztyéni tökéletesség és istenes szent élet fő eszköze sőt fundamentuma az, hogy eleven és vastag hittel mindenütt jelen lenni higgyük Istenünket és minden cselekedetünket úgy rendellyük, mint illik Isten szemei előtt élnünk: ez jelen-való rövid órát csak annak magyarázásában töltöm, mely szükséges, mely hasznos minden cselekedetünkben meggondolnunk, hogy mindenkor Istenünk előtt álunk és az ő láttára cselekszünk mindeneket. Fundamentomul kel tenni, a mit keresztyén hitünk tanít: hogy nem-csak mindeneket úgy lát és szemlél Isten, hogy semmi titok fedezve nem lehet előtte, hanem az Isten nagyságának vége nincsen és bizonyos helyek határába nem rekeszkedik; mert ő mérhetetlen és végetlen; az egeket és földet bétölti. És, miképpen a mí testünknek minden részében jelen-vagyon a lélek, éltet és elevenít minden tagokat: Isten-is, felségesb és böcsületesb móddal, minden teremtet állatiban vagyon. Az egek egei őtet meg nem környékezik, mivel ő az egeknél magasabb, mélyebb a pokolnál, a földnél hosszabb, szélesb a tengernél. Egy szóval, az egész föld kerekességét betölti az Isten, úgy hogy semmi ő-tőlle üressen nem maradhat.

Pázmány Péter

Felelet a forgószelelből (részlet)

Hát te meg hol voltál, amikor a földnek
Alapját kimértem
S újjongó csillagok karban énekeltek
A hajnali égen?

Január 8.

No mondd csak, ha tudod, ki rakta szegelet –
Kövét a világnak?
Méhéből kitörő tengerre ki vetett
Erős kaput, zárat?

Én adtam rá felhőruhát, én pólyáltam
Puha sötétségbe.
Raktam sziklareteszt, amely zabolátlan
Habjait kivédje.

Talán amióta születted, a hajnal
Helyét kijelölted?
Te parancsolod meg, milyen útvonallal
Fedje be a földet?

A halál kapuját te talán kitártad
S oda bementél-e?
Eljutottál csak a halál árnyékának
Háza közelébe?

A fényhez, az éjhez milyen út visz innét?
No mondd meg, no mondd meg!
Oly régen születted, hogyan isne ismernéd
Lakhelyét a csöndnek?

A fagy, a jégverés, a hó tárházába
Betekintettél-e?
Láttad, mit tároltam a csaták napjára,
Nyomor idejére?

Vas István

Január 9.

TEREMTÉS

„Kezdetben teremtette Isten az eget és földet.” Ez a mondat nemcsak a teremtéstörténet leírásának szónoki nyitánya, hanem a Biblia első szava is. Ha a **filozófiai világkép** mélyére tekintünk, a nagy semmi tátong előttünk. Kezdetben nem volt semmi. Ha a **tudományos világkép** mélyére tekintünk, ránk mered az alaktalan anyag, mely egyesek szerint fagyos, hideg és dermedt valóság, mások szerint lávaként égető tűz. A semmi, a filozófiai eszme vagy a magában izzó anyag helyett a Szentírás azt mondja nekünk: mielőtt lett volna ég és föld, vagyis világ, benne növény, állat és ember, az élet, a lét és az egész történelem kezdete előtt ott volt Isten. Az ő léte örök, megelőzi a világ létét, amint azt a Zsoltárok Könyvében olvashatjuk: „Mielőtt hegyek lettek és föld és világ formáltaték, öröktől fogva, mindörökké te vagy az Isten.” Isten és a világ léte között nem tehető ki az azonosság jele. Isten léte nem kötődik a világ léteéhez. Míg a világnak van kezdete és vége, addig Isten léte örök. Isten, akinek léte megelőzi a világ és minden történés létét, az ég és a föld teremtője. **A világ nem véletlenül állt elő, nem a vak sors vagy a végzet varázsolja elő a világot, felgyorsítva az anyag lusta mozgását, hanem az élő és az örök Isten teremti azt.**

Molnár János

Teremtés

Felolvasztja élő lehelet
Ablakodon a fagyot, jeget.
Apró kör, parányi ember-lélek...
Ki leheli csillagát az égnek?

Kozma László

Január 10.

Őszi ámulat

Van úgy, hogy – veled együtt – rémülettel tölt el
a mérhetetlen csillagterek örök csöndje,
hiába szór sziporkát az augusztusi éj!
Csak percnyi villanás az életem:
mögöttem és előttem ásít a sötét!
Hogyan kerültem éppen most ide,
miféle ismeretlen véletlen
játszott velem, parányi csillagporral?
S mi lesz velem, ha csöppnyi fényemet
kioltja majd egy ismeretlen Árny?
az életem-halálom döbbenet, talány!

De éjszakádban Tűz gyúlt hirtelen,
Te izzó agy, vakító értelem!
Maga a Tűz jelent meg érzékeny szívedben
s te könnyes szemmel, ujjongó örömmel
megláttad őt a *más rendből* valót.

Hiába szállok én is táguló csillagterekben,
míg nem kereslek itt a szívközelben!
Ha önmagamba szállok – benti végtelenbe –
Te mélyen égő Tűz majd rádnyitok
s e fényre szomjas szem meglát, Te nagy Titok!

Szabó Ferenc

Köszönöm

Köszönöm, hogy kereszted
Vélem újra itt van.
Segítsél meg, Krisztusom
Minden útaimban.

Kozma László

Január 11.

TEREMTÉS VAGY EVOLÚCIÓ?

Biológus vagyok, állatrendszertant tanítok biológia szakos tanárjelöltek számára. E tárgy keretében szó esik az evolúcióról, az élővilág fokozatos és folyamatos fejlődés útján történő létrejöttéről. Annál is inkább, mert az élővilág és benne az állatok rendszerezése is a leszármazás, a rokonság alapján történik, amit anatómiai, élettani genetikai, őslénytani stb. bélyegek alapján állapítanak meg. Több alkalommal is előfordult, hogy tanítványaim megkérdezték tőlem, mi a véleményem arról, hogy az élővilág teremtés vagy evolúció során alakult ki. Ilyenkor mindig kíváncsi és olykor kaján tekintetek néztek rám, na most hogy mászok ki a csávából? Pedig a kérdésfeltevés a rossz! Ugyanis, ha elfogadjuk azt, hogy van egy teremtő szellem, amely képes volt ezt a színes világot létrehozni, megteremteni, miért nem lehet elfogadni azt, hogy ez a teremtő szellem egy olyan anyagot produkált, amely magában hordja a folyamatos tökéletesedés lehetőségét. Az evolúció tehát nem a materializmust jelenti, hanem csupán egy folyamatot, amely elindulhatott a Teremtő által – vagy önmagától. De ez utóbbit már a materializmus vallja és itt van a tulajdonképpeni választóvonal! Nem kell félni tehát a fejlődés, az örök változás elfogadásától, hiszen maga a Teremtő is örök. Hadd fejezzem be gondolatsoromat a tudományos evolúció meg-alapítójának, *Charles Darwinnak* egy gondolatával:

„Éppen az kényszerít Isten elfogadására, hogy nem tudom elhinni: ez a csodálatos világ véletlenül keletkezett.”

Legány András

Január 12.

Cél

– Szeretnék valamit csinálni
Szólt a kő – ami én vagyok.
És így született meg a forrás,
A forrás, melyben fény ragyog.

– Szeretnék valamit csinálni
A forrás szól – mi én vagyok.
És virág borítja a földet,
Mint fehér szirmú csillagok.

– Szeretnék valamit csinálni
Szólt a virág – mi én vagyok.
S libbenő szárnnyal szállt a lepke,
Mezők álmából felcsapott.

Ki olt vágyat az emberekbe,
Egyszerre cél és akarat?
Szívárvány-szárny borul szemedre,
Lelkedben virágszál fakad.

És arra törne mind e földön
Kő, virág: véle több legyen,
És ember-szívet is betöltsön
Sugárzó Isten-szerelem.

Kozma László

Január 13.

AZ ÉLET MISZTÉRIUMA

Élet? Egyetlen esélyünk, hogy legyünk. Hogy megnyilvánulhassunk e földön s választhassunk. Jó és rossz között, avagy többeknek inkább jó vagy csak magunknak elfogadható közt. **Élet? Részesedés a teremtés aktusában teremtettként.** Kaptuk csupán: hogy is ne kellene továbbadnunk? Kaptuk csupán: hogy is ne kéne róla számot adnunk? Nincsen profán élet, mert nincsen élet önmagában. **Nincs önmagáért való élet, mert nem önmagát létesíti az élet.** Aki a teremtésben részesedik, szakralitását hordozza magában. Transzcendens az, ami által s amiért vagyunk. Szabadságunk e transzcendencia felismerésén nyugszik. **Azért vagyunk, hogy emberi lehetőségeinkből minél többet megvalósíthassunk. A boldogság ennek megéléséből fakad.** Az öncélúság ebből üresít ki. A bűn attól térít el, hogy e transzcendencia átélésének kegyelmében részesedhessünk. Van-e annál gazdagabb, mint aki megvalósíthatja a teremtés céljából benne szunnyadót? Jogok és kötelességek irányíthatják ugyan gondolkodásunkat, de erőt kizárólag a tevékeny szeretet ad. Létünk küzdelem, mert bármi, amiről szólhatunk, csupán lehetőség. Életünk küzdelem, mert mindezt pusztán alázattal, sohasem lankadó fáradtsággal kereshetjük. Sohasem befejezett, mert sohasem kimerített. Nem célba érünk, hanem csak igyeke-zünk.

Dr. Varga Csaba

Január 14.

KÜZDÉS ÉS ADOMÁNY

Amit tudunk, nem más, mint csakis tudásunk. Véges, mint bármi e földön, teremtettségünk következményeként. Modern tudományos világképünk sem sugall mást, mint hogy személyes létünkben egy véget életünkben nem ismerő folyamat részei, állapotai, ható erői s vonatkozásai vagyunk – olyan szüntelen előrehaladásban társként, amit magunk is alakítunk. Felelősségünk ezért el- és átháríthatatlan, visszavonhatatlanul személyes. E személyesség átélése, vállalása maga az életünk.

Többé válik hát az, ki többet tesz érte. **Közelebb kerül a teremtés rendeltetéséhez, ki többet tud valóra váltani saját lehetőségeiből.** Mert saját tudattal és akarral, saját erkölcsi belátással bennünk rejlő potenciálokat aktiválunk s mozgatunk. Azonos eséllyel és felelőséggel indulunk hát: mindegyikünk a magáéval. Hiszen hithez, reményhez és szeretethez azonos a hozzáférésünk. Mindezt erényként ki-ki gyakorolhatja magában is. Közösségi létünk csodája, ahogyan ebből harmónia támadhat. Miközben támadhat diszharmónia, kakofónia, békétlenség, háborúskodás is.

Végtelenek és kimeríthetetlenek a teremtés művében az embernek biztosított adományok. Ám csendes derű csak azt kíséri, s földi létünk fonalának elszakadtával az tudhat majd szembenézni, ki élteben is teremtettségével számolt. Gazdagok vagyunk hát: hatalmunk mérhetetlen, lehetőségeink köre óriási. És küzdelmünk boldogság, ha azért küzdünk, amiért egyáltalán érdemes küzdenünk.

Dr. Varga Csaba

Január 15.

TÚZ A TANYÁN

Az embert a környezete neveli. A család, a táj, az élettől ellesett példák sokasága. Ifjú koromban tőlem is gyakran megkérdezték: „Ki fia-borja vagy, öcskös?” Már a családfa is eligazítást ad olykor: "Ismerem az apádat!" Vagy: „Becsületes ember hírében állt a nagyapád!” Amikor az ember már öregszik, hajlamos visszapergetni életének fontosabb eseményeit. Ilyenkor egyre többször felmerül bennem: ki is nevelt igazi emberségre és hazaszeretetre? Talán anyám meséi téli estéken, apám küzdelmes élete vagy a nagymama szent éneke? A tanya szigorú erkölcsse? Így jutottam el visszaemlékezéseim során a Vince bácsival való találkozásig, egy felejthetetlen élményig, s bevallom, alighanem ez a béreseMBER volt emberségre való nevelésem egyik meghatározó formálója. Vince bácsit kedvelték a gazdák, mert nemcsak az emberek nyelvén értett, de az állatokat is jól ismerte, és végtelenül igazságos volt. A vele való emlékezetes találkozás egy tűzeset kapcsán történt. Pusztai János tanyája gyulladt ki aznap éjszaka, riasztották a lángok a környéket, apám is futott segíteni és én vele szaladtam szepegve, botladozva a kukoricásban. Mire a tűzhöz értünk, már seregnyi ember nyüzsgött ott vödörrel, lapátokkal és vasvillákkal. A kazlak nagy, vörös lánggal égtek, s a tanya-épület is tüzet fogott: fellobbant az istálló teteje. A legnagyobb zűrzavar uralkodott, mikor hirtelen felharsant Vince bácsi hangja. Akkoriban az öreg a Kővágó-birtokon béreskedett, onnan nyargalt oda, hogy segítsen. Percek alatt átvette az irányítást. Asszonyok fejlődtek csatárláncba, egymásnak adogatva a vödört, ketten szakadatlanul húzták a kút vizét a dézsába, három legény pedig vizes ponyvával kapaszkodott fel a tanya tetejére. Vince bácsi határozott

Január 16.

intézkedésére kiterelték az állatokat az istállóból, kiengedték az ólak riadt lakóit is. Az öreg béres járt elől jó példával, hol itt, hol ott tűnt fel. Már az egyik melléképület is lángot fogott, pattogott a szikra, amikor Pusztiné menyé eszelősen felsikoltott: „Jaj, a mama! Bent ég a mama, emberek!” Az idős asszony ugyanis a melléképület egyik kis kamrájában lakott, nem sokat törődtek már vele, s a riadalomban teljesen megfeledkeztek róla. Vince bácsi berontott a kamrába és néhány perc múlva már hozta is ki a karján a magatehetetlen öregasszonyt. Ahogy letette a barackfa alá, máris indult vissza, mert valahonnan kétségbeesett csibecsipogást hallott. A naposcsibék a nyári konyha egyik sarkában rekedtek. Háromszor kellett fordulnia, míg kihozta valamennyit és kiterelte a káráló tyúkot is. Aztán, mint aki jól végezte a dolgát, leült a kút kávéjára, elővette dózniját és cigarettát sodort. A tüzet közben megfékeztek, keleten pirkadt. Sose felejem: ekkor érkezett meg a faluból nagyapám. A tűz odavonzotta, szétnézett, váltott néhány szót a károsult gazdával, majd a kút kávéján ülő béreshez lépett. Levette a kalapját: „Köszönjük, Vince!” A béres arca kormos volt, szemében a virradat, vagy lehet, hogy csak az ellobbant tűz visszfénye, de én még ma is érzem, szinte perzselt és minden szavát belém égette. Egy életre szóló útravalót kaptam tőle, amit most tovább adok. Ezt válaszolta: „Szóra se érdemes... Hiszen magyarok vagyunk, nem?...” Hetven éve ennek. Most köszönöm meg neki.

Illés Sándor

Tanúság

Krisztus-tanúság:

Piros avarban

Egymásra hullt ág

Kereszt-alakban.

Kozma László

Január 17.

MARGIT

Árpádházi Szent Margit (1242–1270) IV. Béla király lánya, Szent Erzsébet unokahúga. Nevét Antiochiai Szent Margit, a középkor egyik legtiszteltebb női szentje után kapta, akinek ereklýeit nagybátyja, II. András a Szentföldről hozta magával. Margit, hetedik gyermekként, a tatárjárás alatt fogant, apja engesztelésül Istennek ajánlotta. Legendáját lelkiatyja, Marcellus 1276–1300 között írta meg latinul. Ennek a latin legendának 1300–1320 között készült el az első fordítása, végleges alakját **Ráskai Lea** szigeti apáca keze nyomán 1510-ben nyerte el:

„E szent szűz kevés beszéddel elégedik vala meg. Semmiképpen ő magát dicsérni nem hagyja vala: magahányást és hívságos szót mindenestül fogva megutál vala. Gerjedez vala e nemes, szent szűz az isteni szerelemnek tüzével és meggyulladván imádkozik vala szüntelen, majdnem minden közbevetés nélkül; úgyhogy napnak első idejétől fogva a konventnek ebédének ideiglen szüntelen imádságban marad vala meg”.

Nemskürty István a következőképpen méltatja: „Róla azt tudjuk, hogy egy imádkozó lelkületű, nagyon önérzetes, egyszerű apáca volt, noha királylány. Arra nemigen gondolunk, hogy ő a szenvedéseket azért vállalta tudatosan, hogy ezzel segíthessen hazájának, vagy megválthassa azt. Elérte például, hogy apja, IV. Béla és bátyja, V. István, akik rettenetes, véres polgárháborút vívtak egymással, kibéküljenek. Nem tudni, mi lett volna az ország sorsa, ha nem sikerül. Margit elérte, hogy odamentek hozzá a margitszigeti kolostorba, és aláírt békét kötöttek.”

Január 18.

Gyulafehérvári Sorok

Őriz a latin nyelv, aranyszálú szövet,
Egy-egy magyar szót is, fényes drágakövet.
Tűzük idő múltán mind tisztábban ragyog:
Felcsillannak bennük elmerült századok.

Előbb egy-egy név csak. Majd egy teljes mondat
Mint patak keresi medrét, ahol folyhat.
Előbb egy-egy bimbó, majd teljes virágzás:
Régi kódex-lapon a magyar imádság.

Árpád-házi Margit fohásza

Az esti szél felleget hozott
A sziget fölé, amíg imádkozott.

Csillagot a hullám ringatott,
S ő pergeti a barna olvasót.

Mit ád a nap? Boldogul-e népem?
Adjál jelet, Uram, kérve kérem.

És reggelre – milyen csoda-dolog –
Az olvasó könnyekké változott.

Kozma László

Január 19.

CSÁNGÓ KERESZTÚT

Sok keresztet állítanak föl a csángóföldi hívek az utak mentén, mert vallásos meggyőződésükből fakad, hogy megváltásunk jelét gyakran láthassák, és előtte fohászkodva lelki erőt merítsenek az imádságból. Az egyik elgondolkodtató közülük a pusztinaiak keresztje, a templom kapujától néhány méterre, kijövet jobbra. Aki az északi falurészből közeledik, ott láthatja a keresztre feszített Krisztus-korpuszt, amint szinte hívogatóan széttárja karjait a közeledő felé. Jönnek is a hívek, hiszen náluk Moldvában sok faluban csaknem természetes a szentmisehallgatás. Az itteniek azonban úgy látszik úgy gondolják, hogy nem lenne helyes, ha a templomból távozók csak hátulról láthatnák a keresztet. Nem tudni már, ki gondolta el ezt így, ki engedélyezte és ki volt a készítője. Ám most azt láthatjuk, hogy a kereszt hátlapján is van egy Krisztus-korpusz, mintegy arra biztatva a templomból távozó híveket, hogy amit ott benn az Isten házában hallottak, őrizték szívükben és kinn a világban aszerint éljenek. Oly szépen fejezi ki ez a kereszt a szüntelenül velünk levő Krisztust, aki szenvedésében sem fordul el tőlünk, akinek legfeljebb mi szoktunk hátat fordítani... Számomra kifejezi az itteniek sóvárgó hitét is, azt, hogy egy pillanatra sem akarnak elszakadni a Megváltótól. Megható és felejthetetlen, amikor magyar feliratot találunk a feszületen. A lészpedin kétnyelvű vésés volt, nekem még sikerült feljegyeznem az írásmódot: **Dicsir-tessik Jizusnak sent neve.** P. Jáki Sándor Teodóz

Megmaradni

Tisztásra hullik és fenyőre
Az égbolt szivárvány-könnye.
Újratámadni mint a harmat
Megmaradni mégis magyarnak.

Kozma László

Január 20.

NAGYESTÉLYI

A címben szereplő ruhaféleség tulajdonképpen egy csodaszép csángó ing, melyet minden bizonnyal értékénél alacsonyabb áron adott el nekem egy csángómagyar pap nővére. Az inget régi stílusban szabták (bokáig ért), és ugyanabban a régiben díszítették is, nem virágmintákkal, hanem csángósan, geometrikus formákkal. Hazafelé jövet sikeresen elkerültem az akkor még a mainál jóval szigorúbb vámot, megérkeztem Budára. De ezt a Budát meg kell különböztetnünk a moldvai Klézse község keleti felétől, mert az is Buda! Így tagolódik ugyanis Klézse kelet felől: Alsó-Buda, Felső-Buda, Nagyfalu, Alexandrina és Tyúkszer. Tehát, Budapestre érve boldogan mutattam meg a kincset barátomnak, akinek a felesége föl is próbálta, sőt, kijelentette, hogy szívesen viselné az Operaházban, a Balett Intézet vizsgaelőadásán. – Akkor hadd hagyjam itt! De az operaházi bemutatóról beszámolót kérek! – Örültem annak, hogy a csángó ing méltó környezetben mutatkozik be az „itteni” Budának: úgy éreztem, hogy művészetükön keresztül csángó testvéreim is megérkeznek a magyar fővárosba, bizonyítva, hogy a népművészet, az egyszerű szépség is „szalonképes”, sőt, talán ez az igazán szalonképes. A ruhaavató végül egyik zeneakadémiai koncerten történt meg. Az előadás szünetében Judithoz így szólt apósa, Gáspárdy Sándor festőművész: – Kismenyem, menjünk végig itt az előtérben még egyszer, mert mindenki minket néz! Valóban mindenki őket nézte. Vagy csak őt egyedül, a csángódíszes Juditot.

P. Jáki Sándor Teodóz

Január 21.

A MAGYAR KULTÚRA NAPJA

Pájer Antal (1814–1881) Makláron született; Egerben volt teológus; Füzesabonyban és Egerben káplán; Tiszbabolnán, Tiszafüreden és Jászapátin plébános. Petőfi Sándor is sokra becsülte, verseit másolta. A méltatlanul elfeledett költő válogatott műveit Lisztóczy László rendezte sajtó alá, a gyöngyösi Pallas Kiadó 2001-ben adta ki a kötetet.

Megtérés

Mint emeljük föl szemünk tehozzád,
Mennynek s földnek rettentő Ura?
Mi, akik szent országodnak árán
A pokollal lépünk alkura?
Mint emeljük föl szemünket tehozzád?

Hogy merjük felnyitni ajkainkat,
Kiknek istenünk lett az anyag?
S torkaink, mint a megnyílt koporsó,
Ellened csak átkot szórtanak!
Hogy merjük felnyitni ajkainkat?

Hogy merjünk szent oltárodhoz ülni,
Melyen Jézust felmagasztalád?
S melyet immár kevesebbre néztünk,
Mint egy rongyos csapszék asztalát!
Hogy merjünk szent oltárodhoz ülni?

Van-e még kegy a számukra nálad,
Akik meghasonlottunk veled?

Január 22.

S a viszonyt, mely szent szivedhez fűzött,
Széttéptük, mint ócska kötelet!
Van-e még kegy a számunkra nálad?

Ó, ha még van: könyörülj mirajtunk!
Irgalmadnak törvényét kövesd,
Mely a vétkes múltat siratóknak
Megbocsát, kegyelmez örömet! –
És mi, Isten, sírva kérünk téged!

Istenember

Megálltam egy keresztfa mellett,
S elnéztem a feszületet,
Mely mint egy égből szállt tűzoszlop,
Előttem úgy emelkedett.

Megváltónknak szelíd vonásán
Az *emberséget* keresem:
S ím ekkor nincs – egy égi fénytől –
Az emberarcnak híre sem.

Istenségét fürkészem ismét:
S ím most nem látok mást, csupán
Egy szenvedő szép emberarcot
A meggyaláztatás után...

Istent és embert együttvéve
Keressük e szent képen itt,
Az Isten: emberarcot ölte,
S viszont az ember: istenit!

Pájer Antal

Január 23.

„KRISZTUSSZAVAK”

Lelkiolvasmányomban egy szisszenés erejéig megállít egy helyesírási eljárás. A dr. Diós István összeállította Családi katekizmus 59. oldalán arról esik szó: a szerzeteseket és szerzetesnőket meg az Istennek szentelt híveket épp ez a szentségük teszi jellé: „...s így minden *krisztushívő* számára felidézük azt a hitvesi viszonyt stb. – Az Új Ember-füzetek 2. darabja, a Máriával Jézushoz 49. oldalán olvasom: „Isten a fatimai jel nyomán a keresztény lelkiség nélkülözhetetlen értékei, a bűnbánat és az engesztelés felhívásának szolgálatába állítja a *krisztushívő* embert. – Sorolhatnám a példákat. Vajon aki „krisztushívő-t” ír, ennek mintájára allahhívót, mohamedhívót, buddhahívót stb. írna-e? Érdekelne továbbá: fölkapná-e fejét ilyenek láttán: adykövető, petőfiutánzó, zrínyiepigon... A magyar helyesírás szabályai 11. kiadásának 168. pontja szerint: „...személynevek és köznevek gyakran lépnek egymással valamilyen jelöletlen összetételnek tekinthető kapcsolatba (pl. Kossuth-szobor = Kossuth szobra, Kossuth-nóta = Kossuthról szóló nóta stb. Az ilyen összetételszerű alakulatokban a személynév és a köznév összetartozását kötőjellel érzékeltetjük: Balassi-strófa, Ady-vers, Kossuth-díj, Petőfi-kultusz... stb.” Az idézett szabálypont analógiájából kikövetkeztethető, hogy csakis ez lehet a helyes forma: Krisztus-hívő(k).

Ez 'Krisztusban hívő(k)'-(e)t jelent. Nagy kezdőbetűvel, majd kötőjellel. És folytathatnánk: Krisztus-központú, Krisztus-követő, Jézus-arcú... vagy éppen Mária-kegyhely, Mária-tisztelet... stb.

Holczer József

Január 24.

Boldogok, akik...

Te a holnapot,
holnapután is látod,
én csak a mát még.
Annak az alagútnak is
látod a végét,
amiben most botorkálok.

A boldogtalannak
ezért mondhatod: boldog,
s így melegítesz fel imámban,
aki most nyűtt tarisznyámban
is nagy ígéreteket hordok.

Magad

Megrendülten
vagy túlcsondultan
mondanám ki ma neved
szégyellném szólni megszokottan

Észérv küzd
félelem tagad
s aztán a hullámok felett
csak megállsz előttem **MAGAD**

Kovács Tibor

Január 25.

JELENLÉT

Az az Isten, akit köd takar el Salamon előtt, aki nem lakozik kézzel csinált templomokban, az a Jézus Krisztus, aki testileg feltámadása után csak negyven napig érintkezett egyháza népével, s akit felhő takart el a mennybemenetel napján, *mindenkor és mindenhol* jelen van. Lehet itt szó valamiféle természeti teológiáról? Nem erről van szó! Hanem arról, hogy ő ott van a legkisebb fűszálban, de ott van a galaktikák bonyolult szerkezetében, ott van az első kicsordult könnycseppben, ott van a szívet melegítő mosolyban is. A 23. zsoltár írója így mondja ezt: Még a halál árnyékának völgyében is velem van. A mi keresztyén életünkben nem ott kezdődnek a kérdések, hogy Jézus nincs velünk, amint azt megígérte, nem ott, hogy ez a világ Istentől elhagyott világ, ahogyan azt egyes teológusok is hangsúlyozzák, hanem ott, hogy **nekünk nincsen szemünk meglátni ezt az Istent.**

Molnár János

Mit tudsz?

Hogy létem véges
Csak Isten végtelen
De aki kérdez
Már nem reménytelen.

Kovács Tibor

Január 26.

Nyári éjjel

Innen föl a Szíriusz csillagáig,
E képzelemfárasztó messzeség,
Mely már előttünk végtelennek látszik,
E napszögekkel kiveret ives ég,

E szörnyű távol a nagy egyetemben –
Mi az egyéb? – egy kulcslyuk, melyen át
A mindenség titkát fürkésző lelkem
a megfoghatlan végtelenbe lát.

S mit látni ottan? – Csillagok-, napoknak
Megszámlálhatlan tündöklő raját,
amint az űrben forgva vándorolnak
Egymás körül s együtt, tovább, tovább...

E szakadatlan haladó gomolyban
A seregeknek ura, a király,
Bizonytal a középben, mozdulatlan
Nyugalma fönségében, ottan áll...

Keressük ottan, ott lesz ő, az Isten...!
Képzeltető-e bárhol egyebütt?
– De hát a térben, melynek széle nincsen,
Hol a közép? – Sehol, vagy mindenütt?...!

Vajda János

Január 27.

GONDOLKODÁSUNK ALAPJA

Néha próbáltam elképzelni a semmit. Ez a „képzelőds” – a teljes semmi eszméje – szédületet okozott. Hiába próbáltam képzeletben "megsemmisíteni" a mindenséget, hogy a teljes Semmiből induljak ki. Hiába! Egy villámfényben rögtön megláttam: hamis képzetről van szó, hiszen én itt vagyok a létező világ ölén. Az abszolút semmiből semmi sem lesz. Tehát abszolútnak mindig kell lennie, különben nem lenne semmi. A mindenségnek valami abszolút alapja van, bármint nevezzük is ezt az Abszolútumot. De ugyanakkor átéltem esetlegességemet is. Azt, amit később *Pascal*-nál olvastam: „Ha áttekintem életem röpke tartamát, amelyet elnyel a megelőző és követő örökkévalóság – *memoria hospitalis unius diei praetereuntis* = az egynapos vendég emléke, Bölcs 5,15 –; ha azt a parányi helyet nézem, amelyet betöltök a mindenségben; és főleg ha a körülöttem örvénylő mérhetetlen világűrt, a roppant térségeket tekintem, amelyeket nem ismerek és amelyek nem ismernek engem, megdöbbenek és elrémülök látván, hogy itt vagyok – inkább itt, és nem amott valahol –, mert semmi ok sincs arra, hogy miért itt és nem amott, miért most és nem más-kor. Ki helyezett ide engem? Kinek a parancsa, kinek a végzése szabta ki számomra ezt a helyet és ezt az időt?” (Pensées, Br. 205). – *René Grousset*, a híres orientalista egyik, a civilizáció jövőjéről szóló könyvének befejezésében tekintetünket a Kálvárián agonizáló, *Eli, Eli, lamma szabaktani*-t kiáltozó Krisztusra irányítja, aki megváltotta az emberiséget. „Tudjuk, hogy a keresztény megoldáson, a spiritualista megoldáson kívül nincs más elfogadható az értelem és a szív számára. Ha a világ csak az, aminek a (ma-

Január 28.

terialista) természettudomány és a hitetlen filozófia mondja, akkor abszurd az észnek és felláztatja a szívet. E borzalmas ürességgel szemben a kereszténység képviseli ma a szellem védelmét. És küldetése a hajótörésben – amely minden remény híján lenne, ha a kereszt nem lenne jelen – küldetése üdvösséghezőbb, mint valaha is volt. – *O Crux, ave, spes unica*, üdvözlégy Kereszt, egyetlen reményünk!” (René Grousset, *Bilan de l'Histoire*, 1946, 306. oldal.)

Szabó Ferenc

Uram, aki

– villámokat leszúrva kétfelől –
cövekeled ki az utamat,
csodálom, hogy tudsz
így figyelni rám?
Hogy tudod szíveden
viselni gondomat,
mikor más milliárddal is
hasonlóan kell törődnöd?

Önámítás vagy véletlen, ahogy
megint s megint
kezedre ismerem,
midőn, mint játékot
az oktalan gyerekeknek,
csöndben visszaadod
eldobott hitemet?

Mezei Katalin

Január 29.

A SZÉKELY NÉPI TÁNCEGYÜTTES

Életem jelentős időszaka egybeforrott a Székely Népi Táncegyüttes történetével, melynek 1957-ben lettem a tagja, majd harminc évig a vezetője.

Pályám során gyakran szerveztem gyűjtőutakat, melyeken népdalokkal, táncokkal ismerkedtünk. Ezek közül az utak közül most egyet idézek föl: Vámosgálfalván jártunk Csiki Boldizsár zeneszerzővel, ebből a gyűjtésből komponálta a Küküllőmenti táncszvit című alkotását, melyet aztán együttesünk a színpadon számos alkalommal előadott. A műsor egy idős parasztember énekével kezdődik, úgy, ahogyan azt a faluban hallottuk: „Édesanyám édes teje...” hangzik a dal a még leeresztett függöny előtt. Azután fokozatosan emelkedik a függöny, közben a dallamot is egyre emelkedően, erősödően átveszi a zenekar, a brácsa, a cselő, a nagybőgő, majd a színpadon feltűnő énekesek is, akik először lassan körbe járnak, mintha csak sétálnának, mozgásukban megjelenítik a dal, a tánc keletkezését. Ebből a bevezetőből fejlődik ki a tánckompozíció, színes villanásaival, tüzes ütemeivel. A befejezésben a kompozíció visszatér a kezdethez, ismét az idős parasztember énekli a dallamot, immár búcsúzkodva. Előadtuk a kompozíciót a gyűjtés helyszínén is, maga a dal forrása, János bácsi szerepelt nagy meghatottsággal a színpadon, láthatta, átélhette, ahogyan az ő egyszerű éneke táncos forgataggá, pörgő hangszeres ritmussá fejlődik. Mi pedig átélhettük, milyen nagy megtartó, közösségformáló ereje van a hagyományoknak, a népművészetnek.

Székely Dénes

Január 30.

Táncol a székely

Táncol, táncol a székely
Most búzát vet, most vihart lépik
Árnyéka nő a villámfénnyel
Ahogy völgyeken veti végig.

Táncol, táncol a székely
Akár az örvény forgatagja.
Felszökken tiszta nevetéssel
Dobbant, akár a sors haragja.

Táncol, táncol a székely
A fenyőágról hull a permet.
Visszhangosat kiált az égre
S a csillagok mind földre esnek.

Torockó

A Székelykő alatt induljatok
Iskolába, aprócska magyarok.
Amint fölkel, elrejtőzik a nap
Derül mégis második virradat.
Mert reményünk bennetek ragyog,
Induljatok, apró magyarok.
Szűk ösvényen, vágyak magasán
Át a sorsnak szikla-katlanán.
Hitet óva, kőről-kőre szinte
Úgy érjeteek fel a hegygerincre.

Kozma László

Január 31.

HAZA ÉS ISKOLA

Hogyan taníthatóak meg az olyan fogalmak, mint a haza, hazaszeretet? Csak a szegény szereti hazáját – mondja Petőfi, kifejezve azt, hogy a haza iránti szeretet nem vár visszonzást, a hazai földhöz, történelemhez, emberi sorsokhoz fűződő hagyományokat, kapcsolatokat tekinti értéknek. Hompoth Zolnai Ildikó, a marosvásárhelyi tanítónő ilyen tapasztalatairól is beszámolt.

– A kallódó gyermekeknek tartott foglalkozásainkon nemcsak a szavakat, kifejezéseket tanítjuk meg, igyekszünk a tartalmakat is tisztázni. Tudjátok-e, mit jelent ez a szó: haza? – kérdeztem egyik alkalommal. A második osztályos Évike válaszul a kezébe fogta azt a szép színes kavicsot, amelyet éppen ma hozott ajándékba, és felém nyújtotta. Ennél kifejezőbben nem is válaszolhatott volna: hiszen a haza valóban egyszerre jelenti a természeti környezetet és a hozzá fűződő emberi kapcsolatokat, eseményeket, amelyekből összeáll nemzetünk történelme. Hatalmas hegyeket, roppant sziklákat, és azt az apró, simára csiszolt kavicsot, amely még őrzi Évike tenyerének a melegét.

Valami vonzott

Valami vonzott. Elmerült a csúcs.
És egyfelé vezetett minden út.
A ködökből és kétségből kivált a
Csíksomlyói oltár Máriaja.

Kozma László

FEBRUÁR

Meghajlik a bimbó

Mint ki titkos tervet váratlan előtár
Apró hóvirágját mutatja a föld már.
Halvány szára indul ezer gondolatnak
A párás mezőkön források fakadnak.
Meghajlik a bimbó, harmatcseppel telve,
A kéklő égboltnak kipattan a kelyhe.

Végiglobban

Emelkedik a csupa-sűrű:
Tavaszi vetés, zöldellő fű.
Húvös tavakról mint a köd száll,
Magból indul a zsendülő szár.
És a hajnali fény-titokban
A vizek tükrén végiglobban.

Kibomló ága

Kibomló ága egyre zöldebb
Nem is tudod, hogyan köszönd meg.
Hogy a lelkedben egyre több lett
Virága reménynek, örömeknek.

Kozma László

TRIKOLÓR

A Székely Népi Táncegyüttes hazai és nemzetközi előadásai természetesen a magyar kultúra ünnepei voltak, ezt a közönség meg is értette. Egyik hazai, marosvásárhelyi előadásunkon történt az akkori időszakra jellemző eset. A kultúrtitkár kifogásolta, hogy a gyerekek inge fehér, a szoknyák pirosak, és a fűszőnyeg, amellyel a kórus emelvényeket letakartuk, zöld. Valamit ki kell cserélni, legyenek sárgák az ingek, női blúzok, vagy a piros szoknyákat kékre kell cserélni. Domináljon a kék-sárga-piros nemzetiszín. Utasítás! A végén megegyeztünk, hogy a díszlet megoldja a kérdést, mivel mustársárga körfüggönyt teszünk, és az megváltoztatja az egész színpadképet. Megkezdődik a díszelőadás. Egyszerre megjelent Sándor Laci munkatársam, azzal, hogy a titkár feldühödött állapotban keres, mivel az egész színpad tisztán piros-fehér-zöld szín. „Miért tetetett maga zöld függönyt, miért csapott be?” Meglepődtem és magam is kételkedtem, hogy a műszak úgy hajtotta végre utasításomat, ahogy kértem. A színpadra sietek, a függönylábak és a körfüggöny mustársárga színűek. Megmutattam a titkár elvtársnak, aki szeméhez húzva a függönylábakat, távolabbról és közelebbről is kénytelen volt megállapítani, hogy azok valóban mustársárgák. Hanem, amit a titkár nem vett észre, az a fővilágosító felém villantott mosolya volt. Ekkor értettem meg, hogy kék fényt kevertek a színpadra, a két szín egymásra hatása pedig zöldet eredményezett. A kis piros szoknyák, mint a pipacsok, így egy hatalmas zöld mezőben forogtak...

Székely Dénes

Február 1.

GYERTYASZENTELŐ

Neveztetik kegyig a mai szent nap Gyertyaszentelő Bódogasszony napjának, miérthogy e mai napon gyertyát szentől anyaszentegyház, és égő gyertyákkal járjuk a proszóniát. Kité anyaszentegyház három okáért szerzett. Először hogy a hitötlenstégöt a keresztyénök közöl kiirtanája, mert régönte a rómaiak a Mars isten anyjának tisztösségére, kité ök Februárnak hínak vala, mindön ötödik esztendőben égő fáklýákkal és szövetneköökkel kerülnek vala mind a városszerzte... A Sergius pápa úgy szerzé, hogy a keresztyénök mindön esztendőben ez mai napon égő szentölt gyertyával megkerülnéjék a szentegyházat urunk Jézus anyjának tisztösségére. Másodszer hogy mindön embör elértenéje ebből, hogy a Bódog Szűz Mária oly fényös, s oly velágos vala és tiszta bintöl... Harmadszer neveztetik e mai innepe asszonyunk Máriának Gyertyaszentelő Bódogasszony napjának a lölki példázatért. Hogy megmutattanéjék a gyertyába mi volna Urunk Jézusba, s minek kellene bennök is lenni. Mert miképpen a gyertyába három vagyon viasz bél és tűz, ezönképpen idvöziténkben a viasz, kité a szegény férgek, a méhök gyűtnék, Urunk Jézusnak szűzi szent testét példázja. A viasz alatt való bél az ő ártatlan szent lölkét a tűz kegyig vagy a gyertyában való velágosságon értetik az ő bizony istensége, mert a szentírás mondja, hogy a mi Istenönk megemíszto tűz példázja. Továbbá égő gyertyával való proszóniá a mi tisztulásunknak módját, hogy valaki a bínökből ki akarónk tisztulni, tehát legyön bizony hitönk.

Debreczeni-kódex

Bálint Sándor

Február 2.

Balázsolás (részlet)

Szépen könyörgök, segíts rajtam, szent Balázs!
Gyermekkoromban két fehér
gyertyát tettek keresztbe gyenge nyakamon
s úgy néztem a gyertyák közül,
mint két ág közt kinéző ijedt őzike,
Tél közepén, Balázs-napon
szemem pislogva csüggött az öreg papon,
aki hozzád imádkozott
fölelmhajolva, ahogy ott térdeltem az
oltár előtt, kegyes szokás
szerint, s diákul dűnnyögve, amit sem én
s ő se jól értett. De azért
te meghallgattad és megóvtad gyermeki
életemet a fojtogató
torokgyíktól, s a veszedelmes mondulák
lobjaitól, hogy fölnöven
félszáz évet megérjek, háladatlanul,
nem is gondolva tereád.
Óh ne bánd csúf gondatlanságom, védj ma is,
segíts, Sebasta püspöke! ...
Segíts! Te már mindent tudsz, túl vagy mindenem,
okos felnőtt! te jól tudod,
mennyi kint bír az ember, mennyit nem sokall
még az Isten jósága sem,
s mit ér az élet... S talán azt is, hogy nem is
olyan nagy dolog a halál.

Babits Mihály

Február 3.

A TANÁRI SZÓ EREJE

Nemrég hallva Márk evangéliumából a magvetőről szóló példabeszédet, eszembe jutott egy történet. A nyolcvanas években rendszeresen vezettem környezeti nevelési továbbképzéseket a visegrádi Jurta-campingben. Történt egyszer, hogy éppen tanítójelöltek jöttek, és mint mindig, az első estén ismerkedést rendeztünk. Eleinte minden ment a rendes kerékvágásban, majd amikor egy vékony dongájú, ritka szakállú fiatalemberre került a sor, robbant a bomba. Az ifjú titán ugyanis kijelentette, hogy ennek az egésznek semmi értelmét nem látja és csak azért van itt, mert egy hétig ingyen ehet és közben védheti barátnője környezetét. A fiatalember ráadásul egész idő alatt rontotta a hangulatot, bomlasztott és a tábor végére egész szép kis kör alakult ki körülötte. Egy szó, mint száz, teljes kudarcot vallottam. – Néhány év elteltével Budapesten a TIT Stúdióban a környezeti nevelésben tevékenykedő kollegáknak volt egy összejövetele. Miközben hallgattuk az előadót, kinyílt az ajtó és a fentebbi vékony dongájú, ritka szakállú fiatalember óvakodott be rajta. Szünetben odamentem hozzá, emlékeztettem, mire valósággal bocsánatot kért: – Jaj, akkor még kölyök voltam! Később jó néhány hasonló jellegű összejövetelen találkoztunk. Érdekes, hogy azokkal, akik abban a visegrádi táborban pozitívan álltak a munkához, soha többé nem találkoztam. Vele, aki a kudarcot jelentette, igen. Soha nem tudni, hogy a kimondott szó, a mag milyen talajra hull. Hinnünk kell a tanári szó erejében és soha nem szabad elfeledkeznünk annak felelősségéről!

Legány András

Február 4.

MAGVETŐ

A Magvető lép, a tájba simulva,
Barna magvat perget az ujjá.

És nő a felleg, mintha csak végképp
Vetne sóhajtó esti békét.

Bíbor barázdán hajlanak álmok,
Sűrűsödnek csillag-kalászek.

Terem-e sorsom, terem-e életem
Csillagokat a végtelen éjben?

Színes álmot, mit a Magvető
Szivárvánnyal a lelkembe sző.

Lehet-e létem parányi pontja
A lüktetésben mely fényét ontja?

Felleg-barázdán fakadó élet:
Hirdetője az üzenetének.

Kozma László'

A mennyek országa hasonlít ahhoz az emberhez, aki jó
magot vetett a földjébe. (Máté 13,18)

Február 5.

Vaspántok

Ha így szólnék a kedves,
fiatal kalauzhoz:
– Kalauz úr,
hogyha ma este hazamegy,
ölelje meg nagyon a feleségét,
dicsérje meg, ami épp rajta van,
akár az ócska pongylóját –
Ha így szólnék –
ugye, bolondnak tartanának?

Ha így szólnék a bottal kopogó
nyugdíjas bácsihoz a boltban,
mikor épp a forintjait guberálja,
végül levárat tíz dekát
a „kicsit-hosszabb-lett” kenyérből:
– Bácsi! Itt van ötszáz forint.
Tegye el, kérem. Épp ma kaptam.
Nem számítottam rá. Fölösleges. –
Ugye, bolondnak tartanának?

Ha így szólnék az útkövezőkhöz:
– Útkövezők!
Én ezt a kis kavicsot elviszem,
mert az erezetében
lehorgadt Krisztus-fejet látok.
Engedjék meg, hogy elvigyem! –
Ugye, bolondnak tartanának?

Ha így szólnék a torzonborz kamaszhoz:
– Gyere, fiam,
üljünk le valahol, s te elmeséled,

Február 6.

mitől nőtt vállig a hajad,
mi ellen mered ez a tüske
tejes arcod körül,
s egyáltalán, mitől vagy te ilyen
kérlelhetetlen? –

Ugye, bolondnak tartanának?

Ha így szólnék a padon sütkérező,
újságpapírból eddegélő nénikéhez:
– Néni, jöjjön velem,
amit szeret, azt főzök vacsorára,
puha ágyat vetek,
előtte pedig mindent elbeszélhet,
a menyasszonykorát,
azt a szülést, a császármetszést is,
és szegény jó ura szívszélhűdését,
és hogy mivel ültette be a sírját,
azt is, milyen a szomszédasszony,
azt is, hogy a fia hogyan él Kanadában,
meg hogy mit írt föl, és mire, az orvos.
Mindent apróra elbeszélhet.
Sóhajtozhat és imádkozhat az ágyban.
De éjjel – maga úgysis sokszor fölébred –
keljen föl, takarjon be engem,
mert éjjel mindig lerúgom a takarómat.
ha így szólnék –

ugye, bolondnak tartanának?

Konvenciók, bevett szokások
hideg vaspántjai
szorítják lüktető,
eleven húsig lenyűzött szívünket.

Rab Zsuzsa

Február 7.

SZÍVMŰTÉT

Én a Városmajorban kezdtem a szívsebészetet, Szabó professzor „keze alatt.” 1991-ben egyik hölgybetegünk bekerült a Korányi Szanatóriumba. Haldokolt. Egyik fiatal lelkes kollega azonban fölhevítte engem, aki akkor már a Szabolcs utcai kórházban voltam igazgató. Összehívtam az orvos-csapatot, halkan beszéltünk, de tény, hogy a beteg füle hallatára elhangzott az is, hogy butaság volna megoperálni őt, a műtét kezdetén meghalna. Kerestem a beteg tekintetét. Éreztem, hogy kapaszkodik belém. Odahajoltam, és lágyan megkérdeztem: hisz-e abban, hogy én tudok rajta segíteni? Már nem tudott beszélni, csupán intett, hogy igen. Én megoperálom, de segít-e nekem abban, hogy életben maradjon? – kérdeztem, miközben nem vettem le róla a tekintetemet. Megmozdította a fejét, intett, hogy igen. A műtét végeztével a szívet ismét el tudtuk indítani, ám a beteg a legmélyebb eszméletlenségbe zuhant. Az ideggyógyász megállapította, hogy visszafordíthatatlan károsodásokat szenvedett. Én valahogyan nem tudtam ezt elfogadni. És minden alkalommal odamentem a beteghez, megfogtam a kezét, és fülébe suttogtam: ugye, segít nekem abban, hogy életben maradjon?! A hatodik napon a beteg váratlanul kinyitotta a szemét, délután lekapcsolhattuk róla az életben tartó gépeket. Magához tért, és elmondta, hogy a kómában mindent látott és hallott, óra nélkül is tudta, hogy mit mikor mondtunk, emlékezett arra, hogy elhangzott: reménytelen az állapota... Mindvégig abba kapaszkodott, hogy én odamentem hozzá, és a fülébe súgtam azt, amiben a műtét előtt megállapodtunk...

Papp Lajos

Február 8.

ÚJRAÉLESZTÉS

Mire a beteg a műtőasztalra került, halott volt: leállt a szívműködése, lélegeztetni kellett, semmilyen életjelet nem mutatott. A szívet nem tudtuk újraindítani. Izzadtan és kudarcosan rohantam ki, és akkor megcsörrent a telefon. Fölvettem és közölték velem, hogy megvan a műtéthez szükséges vér. Elfogott a méreg, beleordítottam, hogy a beteg meghalt, és éktelenül káromkodni kezdtem. Istent szidtam. Ennek az asszonynak két kicsiny gyermeke volt, kiskorúak, egyedül nevelte őket, hát miért nem adta meg neki, Istennem, az esélyt?! És ekkor a szívműködést jelző monitoron mintha valamit megláttam volna. Pillanatnyi örület volt? Sem előtte, sem utána semmit nem láttam; csupán egyetlen pillanatra rémlett fel, mintha a monitoron moccanó volna valami. A lélegeztetőgép már 5-6 perce nem működött... Örült tempóban szervezkedni kezdtem, s a lényeg, hogy körülbelül háromnegyed óra múlva elértem a szívhez. Eltávolítottam az egyik billentyűt, a másikat megtisztítottam, és hat óra múlva – beszéltem a hölgygel... Szinte soha nem hagy nyugton a kétkedés: hányszor követtem el azt a hibát, hogy nem mentem vissza a műtőbe? S egyáltalán: mi volt ez az egész, nem jogos-e a kételkedés az anyagi világban? Vajon én voltam-e az, aki megmentettem ennek az asszonynak az életét? Azóta nem perlekedem Istennel. Hát milyen bizonyítékok kellene még? Tudván tudom, hogy Isten van. Segítőnek érzem, ő az, aki mindent ad nekem. Azt például, hogy én is segíthetek.

Papp Lajos

Február 9.

OLVASMÁNYAINK, MAGYARSÁGUNK

Gereben Ferenc „a határon innen és túl” mérte, méri fel a magyarság olvasáskultúráját, az azzal összefüggő értékorientációját, azonosság-tudatát. Tanulmányai részletes szociológiai kutatásokon alapulnak, a jelen keretek között csak főbb megállapításait, következtetéseit idézzük. Erdemes elgondolkodni rajtuk. A 2000-ből való olvasási listával, felméréssel kapcsolatos megállapítása: „A lista az ezredforduló új kulturális tudatállapotának lenyomata, amely már **csak nyomokban őrizi a nemzeti hagyományt** (a klasszikus világirodalmat pedig még úgy sem), viszont felkarolja és intenzív érdeklődésével tünteti ki minden idők szórakoztatóiparának „nemzetközi nagymestereit”. **A különböző diktatúrák korszakai után eljött végre a szabadság hona, amelyet a társadalom zöme – legalábbis egyelőre – arra használ, hogy a kulturális választékból azt válassza ki, ami talmi, és azt mellőzze, amit a XX. századi értelmiségi közmegegyezés esztétikai-kulturális értéknek tekintett.**” – „Új világ köszöntött ránk, amely az olvasáskultúrában is új korszakot hozott. Számolnunk kell azzal, hogy a szépirodalom, amely a demokrácia professzionális politizálási színtereinek kiépülésével jelentős pozíciókat vesztett a társadalom életében, az olvasmányszerkezetben is további tért veszít. **Számolnunk kell azzal is, hogy a szépirodalmon belül tovább nő a felületesebb, a világdivatok hullámain hozzánk érkező újkeletű olvasmányok népszerűsége,** és csökken a hagyományos érték, a klasszikusok, és általában a magyar irodalom szerepe. Vagyis a vizuális kultúrában korábban és radikáli-

Február 10.

sabban jelentkező **globalizációs jelenségek** (amelyek sokszor az amerikanizálódás köntösét veszik magukra) immár egyre nagyobb teret hódítanak az olvasáskultúrában is. **A határon túli magyarság egyelőre még ellenáll e tendenciának, de Magyarország – Laokoonként – már e „szép új világ” kígyójának foglya.**” A szlovákiai, ukrán, újvidéki és erdélyi régiót vizsgálva, a következő megállapítást teszi: „A négy említett régióra jellemző, hogy a nemzeti hovatartozás-tudat három pillérének – és ez már a kilencvenes évek elején is így volt – a *kulturális elemek* (pl.: anyanyelv), a *pozitív érzelmek* és az *identitást nehézségek ellenére vállaló erkölcsi tartás* bizonyult.” „A közelmúltba visszatekintve pedig azt a tanulságot szűrhetjük le, hogy a kilencvenes évek során mind a négy vizsgált határon túli magyar közösségben *jelentősen csökkent a nemzettudat érzelmi telítettsége, nőtt viszont tudatossági, vállalási intenzitása és kulturális (főleg anyanyelvi!) kötődése. Mindez azt jelenti, hogy a kilencvenes évek során a Kárpát-medence (Magyarországon kívüli) térségeiben erősödött a magyar népesség kultúrnemzeti összetartozás-tudata.*”

„Meglehetősen egyértelműséggel nyert bizonyítást, hogy a kulturális örökség alkotóelemei (**anyanyelv, hagyományok, művészetek, történelmi múlt**, stb.) a közép-európai magyar nemzeti azonosságtudat egyik legfontosabb (külön az anyanyelv esetében pedig a *legfontosabb*) tartópillérét jelentik.”

Van még remény.

Gereben Ferenc

Február 11.

ÉRTÉKREND

A tudomány egyik legfontosabb kérdése az **élet keletkezésével** kapcsolatos. Számptalan hipotézis született, a részeredmények hangzatos tálalása sokszor elfedi a lényegget. – Az élet indulásánál és keletkezésénél tisztelni kell, hogy ez tőlünk függetlenül jött létre. Mi több, mindaz, amit az előről tudunk, vagyis, hogy négymilliárd éve létrejött és azóta folyamatosan itt van; hogy változatos, és minden változat képes a túlélésre; hogy a föld ezáltal benépesült, stb., tehát mindez arra kell, hogy figyelmeztesse a kutatót, hogy ily módon valami **eredeti terv valósul meg**. Ez a terv a föld Édenkerteté válásának terve, mégpedig azért, hogy minden egyes ember ide születhessen. **Az élővel kapcsolatosan megfigyelhetjük és tapasztalhatjuk a gondoskodást, ami a Teremtő jelenlétére utal.** Az ember ehe-lyett hamis hipotézist gyárt az élet keletkezésére, mindenféle „molekuláris evolucionista” hipotézisek születnek, mintha az élet az egyszerű molekulákból fejlődött volna ki. Ez odáig fajul, hogy ha űr-eszközeinkkel a világmindenségben szerves molekulákra lelünk, vagy vízmolekula nyomára bukkanunk, azt hisszük, hogy ott életet találhatunk. Mintha az élet spon-tán módon, „saját magától” jött volna létre itt a földön is. Az élő sejt kutatójának folyton vissza kell mennie az élet kelet-kezésének pillanatához. Nekem éppen a természettudo-mány tanította meg, hogy ezen a ponton ki kell mondanunk azt a szót, hogy misztérium.

Kellermayer Miklós

Eső után

Az esőcsepp csöndes csillogása
Ezüst fátylat fon a friss mohára.

Kozma László

Február 12.

Szög és kereszt

A hóban messzi lábnyomok
időtlen útja kanyarog
útszálon pléhkrisztus
kereszt
szöknék
de sorsom nem ereszt
hús és fa
egymásból élnek
a szög a lényeg

Magyarázat

Igazgyöngy bennem az öröm,
Kagylócsend, Isten hallgatása,
Tengermélyben MINDENSÉG mása,
Amely,
Ha fénybe ér, fekete lesz,
Megalvad, mint a vér.

Szabó Éva

Öröklét

az arcom mint vízililiom
lét nemlét között még ott lebeg
de rend lesz úrrá a dolgokon
végül minden seb beheged

hiányom sima víztükrén majd
újra vitorlát bont a lét
hallani tovább örökké
öröm és kín sirályénekét

Fecske Csaba

Február 13.

MISZTÉRIUM ÉS TUDOMÁNY

Az a tudomány, amelyet az ember követni akart, irtózott és sokszor ma is irtózik a misztérium szó kimondásától, így viszont nem tudja megérteni az élő és az élettelen közötti különbséget. Ily módon **a tudomány is megsínyli a hit-től való elválást, és egy hazug bálványbirodalmat teremt.** Kudarcnak tekintené, ha kimondaná valamiről: „soha meg nem ismerhető”. Ezért került a felvilágosodás idején a központba az anyag örökkévalóságának dogmája, melyet egyébként a görög filozófusok is hirdettek. Ezt a dogmát azért tartom hamisnak, mert feloldja a minőségi különbséget az élettelen és az élő között. Az anyagi világ esetében ugyanis azzal a kérdéssel szembesülünk: hogyan keletkezett, tehát a létrehozás misztériumával. **Az élő elfogadásával azonban ehhez hozzáadódik a gondoskodás misztériuma, ami már személyességet jelent.** Mert felmerül a kérdés: hogyan van az, hogy a világminőségben egy ilyen parányi hely, a föld, ahol az élet megjelent, kitüntetett szerepet játszik? Ebben máris benne van a célszerűség fogalma. **Az egyik legnagyobb tragédiát azzal követte el az ember, hogy önmagát is az anyag létezési formájának kezdte tekinteni, vagyis teljesen eltagadta a személyhez kapcsolt misztériumot, azt, hogy az ember Isten képmására alkottatt meg.** Az állatoknak és az emberi egyednek a fajba sorolásával pedig eltüntetett mindent, ami a létező világnak minőségi különbséget hordozó, lényeges, szignifikáns pontja. Az ember ilyen gondolkodásmóddal voltaképpen menekül a felelősség elől, és nem éli meg, de nem is élheti meg szabadságát.

Kellermayer Miklós

Február 14.

CÉLBALÖVÉS

Kyúdó a japán nyilazás, „célbalövés” fortélyja, „Út-ja”. Egy német fiatalember teljes erejét belevetette. Már vagy második éve gyakorolja nap, mint nap a Felkelő Nap országában egy avatott mesternél. Ám a mester nincs vele megelégedve. Német barátunk anynyira belefárad a nagy, komoly erőlködésbe, hogy keze akaratlanul elengedi a nyilat és az kirepül íjából valahová. A mester megveregeti a vállát: „Na végre, mostantól kezdve a célbalövést fogjuk gyakorolni.” Eddig csak a kilövés technikáját gyakoroltatta. Este, sötétben nem is lehetett a céltáblát jól látni. A német egyszer mégis beletalált, mégpedig a kellős közepébe. Ám a mester egyáltalán nem volt megelégedve. „Túlságosan akart, tudatos. Maguk nyugatiak mindig a sikerre mennek; a teljesítmény, a kézzel fogható eredmény, a rekord számít. Legyőzni a másikat, közben elvesztik saját magukat. Mindezek csak akadályozzák, megkötik a belső ént, a szabadságot. Tudja, a mi legjobb céllövő mesterünk itt Japánban talán még egyszer sem találta el a céltáblát.” – fogalmazott a mester szinte aforizmaszerűen. Tudni kell, hogy a kyúdó célja nem a célba találás. Ez egyfajta önfegyelmzés, a testi-lelki szabadsághoz vezető „Út”. (A kyúdóban a dó a kínai Tao-t, Utat jelenti.) Magatartás, hozzáállás, abszolút szabadság, felszabadulás a siker, a teljesítmény, rekord utáni féktelen vágy, akarás, hiúság káros és ártó hatásától. Áll ez nemcsak a céllövésre, hanem a munkára, „jó cselekedetekre”, „erényekre”, egyszóval minden emberi foglalatosságra is.

Béky Gellért

Február 15.

Lélegzet

Ne hagyj el engem, levegő,
engedj nagyot lélegzenem,
angyalruhák lobogjanak
mellkasomban ezüstösen,
akár a röntgenképeken.

Egy ezüstnyárfát adj nekem,
arcom a rezgő lombba nyújtva
hadd fújjam rá lélegzetem,
s ő fújja vissza szüntelen
új, szennyezetlen életem,
míg kettőnk arca közt lebeg
a lélegzetnyi végtelen.

Széndioxid

Csak a növény a tiszta egyedül,
Nem ismer kategóriát.
S a bűnös széndioxidot
éjszaka mégis ő cseréli át.
Tisztán ragyog reggel az égi sátor
a tölgyek néma megváltástanától.

Nemes Nagy Ágnes

Február 16.

ISTEN NEVE

A gurunak (indiai szent ember) volt két tanítványa. Egyszer, mikor a guru elment és a tanítványok magukra maradtak, hirtelen beállított hozzájuk a messze földön hírhedt zsarnok. Igaz, közben „megtért” s most titokban felkereste a gurut, hogy feloldozást kapjon a múlt sok kegyetlenségéért. Sajnálta, hogy nem találta otthon a szent embert. De, mint mondta, egy ilyen szent embernek a tanítványai is megtehetik azt, amit kért. A két tanítvány zavartan nézett egymásra. tudták, ki a titokzatos látogató. Csak féltek, ha netalán valami nagyobb penitenciát, elégtételt rónak rá, ki tudja, bosszúból rajtuk tölti ki haragját. Végül azt közölték vele, hogy mondja ki kétszer szép lassan, áhítattal az OHM-ot, Isten szent nevét. A zsarnok meglepődött a könnyű penitencián. Örömmel ment haza. Nemsokára megjött a guru. Tanítványai elűsárgolták neki a furcsa látogatást, és mi-féle penitenciát adtak neki. Attól tartottak, hogy a guru gyávaságuk miatt rója meg őket, azért, hogy kivételt tettek, és nem valami komolyabb penitenciát róttak ki. A szent ember valóban elkezdett méltatlankodni, azonban tanítványi kishitűségét korholta. „Egyszer is elég lett volna! S ti kétszer elismételtétek vele? Nagy hibát követtetek el.”

(Mert Isten nevének olyan ereje van, hogy, ha hittel ejtjük ki, elég egyszer is kimondani.) **Béky Gellért**

Menedék

S mikor völgyünkre tört az áradat
s már hegy se volt, mely mentő csúccsal intsen,
egyetlenegy kőszikla megmaradt,
egyetlen tornyos sziklaszál: az Isten.

Áprily Lajos

Február 17.

LASSAN JÁRJ, TOVÁBB ÉRSZ...

A mai ember igen sajátos módon akarja megélni a szabadságát: **azt tartja legfontosabbnak, hogy nagy sebességgel tudja változtatni a helyét,** és erre úgy tekint, mint egyéni szabadságvágyának a beteljesülésére. Nos, honnan veszi az ember az ehhez szükséges energiát? Abból a gondoskodásból, ami azt a folyamatot vezérelte négymilliárd éven át a földön, amelynek eredményeképpen én és az Olvasó is itt lehetünk a Földön. A gondoskodás azt jelenti, hogy legyen 21 százalék oxigén az atmoszférában, és fölötte legyen egy vastag ózonréteg, ami az állandóan érkező káros sugárzásoktól megvéd. Ezt az oxigént, ezt a védelmet négymilliárd év alatt az élővilág teremtette meg. Ebben kitüntetett szerepet játszottak a zöld növények, a fák, az erdők, amelyek azután köszénné lettek. A köszén a kibontakozási folyamat tanúja. Az ember azonban rájött arra, hogy a köszenet, a kőolajat el lehet égetni, azonban a veszteséget nem pótolja például faültetéssel, nem törődik azzal sem, hogy élőlények pusztulnak ki. Az őrzés-mentalitás teljesen elveszett, nem törekszünk alternatív energiaforrások bevezetésére. Olyasmit használunk fel, olyasmiből teremtünk maguknak gazdagságot, aminek a létrehozásához nem volt közünk. Ez az energiaforrás egyre szűkebb csoport gazdagodását szolgálja. Természettudósként mondom, hogy az energiához való egyenlő hozzáférés természeti törvény, a világmindenséget átfogó törvényi rend része. Az igazságos energiaelosztás azonban nincsen megoldva.

Kellermayer Miklós

Február 18.

Antracit

Fölöttünk a / Napfény ragyog
Mint teremő / Pillanatod.

Amikor a / Kezdetek
Fényéből szállt / A meleg.

Őrzi termő / Szavaid
Mély titkát az / Antracit.

Kozma László

Szavaink

Ima:
Kérni, amit úgyis megadnál.
Hűség:
hogy ott tartottál magadnál.
Hála:
napra mosolygó virágszem.
Hit:
szétgurult-összeszedett mákszem.
Ige:
ezüst tányéron aranyalma.
Nyelv:
kicsi népeknek nagyhatalma.
Remény:
Ábel vére győz Kain-átkon.
Vers:
sárban remegő madárnyom.

Kovács Tibor

Február 19.

KERESÉS

Korunkban mérhetetlenül megnőtt az ember önmagakeresése, kérdésfeltevése saját létét illetően. Az ember ma valamilyen módon érzi a Jézus igéjének igazságát: „Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri, önmagát pedig elveszti, vagy önmagában kárt vall.” (Lk 9,25) Ha pedig az ember önmaga számára kérdéses lesz, akkor belső meghasonlásba, hasadtságba juthat. Ő a kérdező és végső fokon a kérdezett egy személyben. Éppen ezért minden felelet, melyet magának ad, vagy másoktól kérdésére hall, elégtelen és újabb kérdéseket vált ki. Tulajdonképpen maga mögé kellene jutni, hogy magát megismerhesse. Mivel azonban csak ő maga az, aki maga mögé juthatna, ezért mennél több megoldási lehetőség kínálkozik, annál inkább talánnyá lesz önmaga számára. Mennél nagyobb a lehető válaszok száma, annál inkább olyasféle helyzet áll elő, mint ha egy teremben ezernyi tükör és álarc mutatná az embernek saját magát és így még inkább érthetetlen lesz önmaga előtt. Ugyanakkor jó is, hogy ez így van, hiszen az **ember embervolta éppen elrejtettségében van**. Ha az ember azt gondolná, hogy magát végérvényesen megtalálta, vagyis maga mögé jutott, feloldódna az elrejtettsége, mely éppen létének legmélyebb titka. Az ember megoldott talánya az ember elvesztése lenne. Hiszen az emberlét éppen a szabadságában és a nyitottságában ragadható meg. Egy régi rabbinusi kommentár a teremtéstörténethez ezt írta: „**Minden dolgot késznek teremtett az Isten, de az embert reménységre nézve teremtette.**” Eszerint mi Isten reménysége vagyunk.

Szathmáry Sándor

Február 20.

KIBONTAKOZTATÁS

A teremtet világ működésében, létezésében egy törvényi rend uralma alatt áll. Ez a rend tökéletes, ésszerű és célszerű, a tudomány célja ennek a törvénynek a megismerése. Minden szabályozásban, különösen az élővilágban, működik a célszerűség. Az állat és az ember világa azonban különvállik. Körülöttünk minden állatnak meghatározott létekezése van, és az adott kereten belül mindegyik tökéletes. Például, ugyanaz a gólya tér vissza a kéményünkre tavasszal, amely ősszel délre költözött. Ehhez az egyediséghez egy parancsszerű tökéletesség, navigációs képesség tartozik. Az biztos, hogy a mi gólyánk gólya, és nem tud mondjuk szarkafészket csinálni. **Az ember azonban nem parancsszerűen, nem automatikusan tökéletes.** Olyan házat készít, amelyet csak akar. A törvény nem alternatíva nélküli parancs az ember számára, nem olyasmi, ami kötelező jelleggel szab keretet a létének. **Az embernek a törvényt meg kell ismernie, mert a törvény az ember saját elhatározásából érvényes a számára,** és csakis úgy tudja szabadságát megélni, ha ennek a megismert törvénynek a célrendszerében hozza meg a maga döntéseit.

Kellermayer Miklós

Kiterjedés

Isten szándékára terjed
Emberszív és rózsakelyhek.
Mint gyűrűző csillag-cseppek
Hullámán a végtelennek.

Kozma László

Február 21.

A CSIGALÉPCSŐ

Visszavonultak, még mindig. Tudták, holnap Pestre érnék. Kinek hiányozna egy csicskás? – gondolta a férfi. Megszökött. Nyolc napig gyalogolt. Szerzett civil ruhát. Az egyik faluban egy szobában aludt egy orosz katonával. Félt. A kislányát még nem is látta. Haza kell jutnia! Éjszaka megszökött az orosz katona mellől. Kimerülten, soványan, borostásan ért haza. A felesége nem ismerte meg. Elég hamar összeszedte magát. Két esztendő múlva fia született. Újabb két esztendő múlva belépett a pártba, három hét múlva a téeszbe is. Néhány év múlva ismét született egy fia. A felesége megkeresztelte a gyereket. A férfi írt egy levelet a pártbizottságra, közölte a tényt, s hogy nem tudta megakadályozni az asszonyt a tettében, ezért fegyelmi eljárást kért maga ellen, hozzátéve, hogy ebből az ügyből még válasz is lehet. A munkatársai röhögtek rajta, s azt kérdezték, a feleségétől akar elválni vagy a párttól?

1956 októberének végét, novemberének elejét a csutkakúpban töltötte, a felesége éjszakánként ételt vitt neki. Később pufajkás lett, megverte azokat, akik röhécseltek rajta. És másokat is. Gyorsan teltek az évek.

A nagyobbik fia is odakerült a téeszbe, a szárítózüzembe. Az egyik nap észrevette, hogy a szalag alatt kuporog egy kiscica. Ki akarta venni, de a szalag elkapta. Meghalt. Az apja attól kezdve nem tűrt a háznál macskákat. Egyre többet álmodott. Hol a felesége, hol a gyerekei akarták elhagyni álmában. Ez olyan rossz volt, hogy mindig felébredt rá. Máskor azt álmodta, hogy egy csigalépcsőn megy felfelé, de annak soha nincs vége.

Február 22.

Ilyenkor verejtékesen, fáradtan ébredt. Csendesen teltek a napjai, egyre csendesebben. A lánya unokát szült neki. Fiút. Sokat játszott a kicsivel. Elmaradozott a párttaggyűlésekről, a politikai rendezvényekről. Néhány év múlva nyugdíjba ment. Sokszor gondolkozott azon, miért érzi meg valaki, hogy hátulról figyelik? Ő többször észrevette. Már nem szívesen ment az utcára sem. Segített otthon az unokájának kis bunkert építeni az udvaron. A kisebbik fiáéknál is született egy fiú, de azt csak olyankor látta, amikor elhozták. Néha kiállt a kapuba, nézelődött, de csak olyankor, ha egy lélek sem járt az utcán. Ha feltűnt valaki, ő visszahúzódott a kertbe. A rádió híreit nagyon várta. Szomorúan hallgatta, mi történt a szomszéd országokban, s a nagy testvérnél. Már az unokájával sem volt kedve foglalkozni. Elvonult; egyedül üldögélt naphosszat. Nem evett. Este, amikor lefeküdt, nem hallgatta meg a híreket.

Tudta, ma éjjel is a csigalépcsővel fog álmodni, de úgy érezte, ma felér a tetejére.

Körmendi Lajos

Isten saruján

A sarudról visszahull a por
Mint majd egykor te is visszahullsz
Aki felvett, az Isten léptiről.
Mert ennyit ér a dicsőség csupán
Arasznyira szállsz a por fölött
Csillogó por Isten saruján.

Kozma László

Február 23.

EMBERI MÉLTÓSÁGUNK ÉRZÉSIBEN

(részlet)

Életem s lelki erőm boldogító érzései közt örvendezem elrendeltetésem, melyhez te adád nekem ezt az életet, ezt a lelki erőt, s forró hálákat adok neked, nagy Isten, hogy alkalmassá tévél gondolatimmal hozzád felemelkedhetni.

Mennyivel nagyobbá tévél te engem ezen erőnél fogva, ama képzelhetetlen nagyságú égitesteknél, melyeket mindenható karod az elláthatatlan térségen elszóra! Testem hozzájok képest egy porszem. Mi kisdéd vagyok én, és mely igen nagy az a Nap, az a Hold, azoknak a csillagoknak a legkisebbike is! És mégis, nekik nincs gondolatjuk tefelőled, én pedig hozzád felemelkedhetem.

Te ösztönt adtál a föld állatainak, kisebb és nagyobb mértékben, s ezen ösztöneiknél fogva vezérled oda, hol a valóságok sorában állniuk kell. De az embernek értelmet adál és szabadságot, hogy választás szerint gyakoroljon jót vagy rosszat, nem vak ösztönből, mint az állatok.

Úgy akarod, hogy az ember fejtegesse ki tőled vett tehetségeit, s használja azon célokra, melyeket neki kimutatál; úgy akarod, hogy ezen kifejtés és törekedés által váljon mind inkább jóvá, tökéletesebbé, s azzá válik, ha tehetségeit kifejti, s céljaid szerint használja. De az állatok mindég azok maradnak, amik voltak, s nem lesznek soha tökéletesebbekké.

Hagyj meg engem azon méltóságnak érzésében, mellyel meghálálhatatlan jószágod engem is felruháza, s adj erőt, hogy tőled vett tehetségeim gyakorlások által mindég közelébbre emelkedhessem tehozzád, minden bölcsesség, jószág, boldogság kútfejehez.

Kazinczy Ferenc

Február 24.

Andrássy út 60.

Milyen színnel – vérvörös, kéklő, sárga
Mit írhatok egy múzeum falára?
Reményt, amely kéken ragyogott
S e falak közt halálra fagyott.

Mit őriztünk, fényes csillagot
Egy csillag nevében kioltatott.
Ahol savas kádak fenekén
Arany álom porlott feketén.

A tüdőbe csap gőze, szertemarja
Törik a csont, mely népünk összetartja.
A gyönyörű templom-boltozat:
A koponya ütéstől hasad.

Így akarták: ne állhass sose talpra,
Csússz a porban, március magyarja!
Lelked legyen dermedt és halott,
Felejtsd el az Egy gondolatot.

A Terror-ház falára mit írhatok?
Eső csorog, néma kín ragyog.
Mint ami a kőből kicsapott
Forrásként a sorsuk felbuzog.
S mintha vinné szívemnek ere
Dobog, dobog egy nép üzenete.

Kozma László

Február 25.

RENEZÁNSZ TYÚKÓL

A Thurzó-ház az egyik legszebb lőcsei épület. Reneszánsz homlokzata Jókai híres regényhősének, a lőcsei fehér asszonynak pillantását is őrzi, azt a hajdani gyönyörű villanást, amely fényesebb volt a megcsillanó napsugárnál. Engem a felidéződő olvasmányélmények mellett családi vonatkozások kapcsolnak a híres Thurzó-házhoz: a két világháború közötti időszakban a nagyapám lakott benne, szolgálati lakásként kapta, családjánál én is gyakran megfordultam. A ház külső frontján hat szoba van, melyeket mai szemmel is tágasnak látok, a gyermekkori emlékezés pedig még jobban megnöveli őket. Igaz ugyan, hogy van valami, ami az emlékezetemben még ezt a mai átlagos lakásméretekhez képest szinte fejedelmi tágasságot is felülmúlja: annak a tyúkólnak a méretei, ahová hortobágyi kitelepítésünk során kerültünk édesanyámmal és a nővéremmel, és ahová az emeletes ágy mellé még egy szekrényke is befért, melyre édesanyám esténként matracot helyezett, így aztán mindhármunk fekhelye biztosítva volt. Merthogy minden relatív, és miután miskolc-tapolcai lakásunkból 1952. júniusában kényszerlakhelyre vittek, nem azonnal juthattunk a tyúkólhoz, először egy közös hodályba szállásoltak bennünket az úgynevezett Borsós-tanyán, ahol a szűkös hely mellett a zsúfoltság, az összezártság is nyomasztólag hatott.

Azok közé a családok közé tartozunk, akiket a trianoni döntés közvetlenül érintett, az idő során a rokonság a cseh-magyar határ különböző oldalára került. De mintha ez sem lett volna elég, családunkat tovább darabolták egy újabb, immár a Magyarország belsejében húzódó határral, amely a hortobágyi kitelepítetteket választotta el az odakint maradt családrészekről. A kitelepítés tulajdonképpen édesapám ellen irányult, aki viszont nem tartózkodott otthon,

Február 26.

amikor 1952. június 23-án éjjel 3-kor megjelent a teherautó, ezért aztán édesanyámat, a nővéremet és engem vittek el, mint a „kitelepítendő személlyel egy háztartásban élőket”. Az ellene felhozott vádak is teljesen megalapozatlannak, képtelenek voltak. Jómagam, harmadéves bölcsészként, ezúttal kocsis lettem. Ingatlanunkat, viszonylagos függetlenségünket, azaz magát a tyúkólat egyébként édesanyám varró-tudományának köszönhattuk, ugyanis elvállalta, hogy az egész tábor számára foltoz, igazít, ezért külön szállást kaphattunk. Kitelepítésünk szerencsére csak két évig tartott, és, habár korábbi lakhelyünkről kitiltottak, én magam később elvégeztem a bölcsészkart, tanári pályámon szép sikerekben volt részem, tanítottam falusi iskolában, majd városi középiskolában és főiskolán is. Kazinczy-kutató lettem, az általa fordított fohászokat olvasva, felidéződnek bennem azok a hortobágyi napok is, amikor Istenhez fordultunk, közösen imádkozva, és templomunk az égbolt kupolája volt.

Kováts Dániel

Templom

Mert minden ember templom, melyben zengve
Harangszó zúg reggel és estelente.
Harangszó, mely egészen betölti,
És belsejét sugárral elönti.
Harangszó, de nem magányos oltár,
S az ég-kupola mindent egybefog már.
Mert templom ő, és örökmécse lebben,
És válaszfény a csillag-fellegekben.
És fénye száll, mely égi és e földi,
Parányi pont, s a végtelent betölti.

Kozma László

Február 27.

HORTOBÁGYI NAPLÓ

„1952. november 26. Meghalt a kaszperi öregasszony. Hosszabb ideig Debrecenben feküdt a kórházban, és most azzal engedték el, hogy hazamehet. De amikor Hortobágyon leszálltak a vonatról, és meglátta a tábor, azt mondta, hogy inkább meghal, de nem lép a telep területére. Néhány perc múlva az úton szívszélhűtésben meghalt.” Ez a történet mutatja az akkor szabad világ, meg a mienk közötti mérhetetlen távolságot. Nem akartak rosszat abban a kórházban, hiszen a gyógyultakat úgy szokás elbocsátani, hogy hazamehet. Az egyszerű öregasszony pedig szó szerinti igazságnak vette, amit a doktor úr mondott, hiszen ő volt az, aki törődött vele, néha talán még beszélgettek is pár szót. Mikor azonban mégis a táborba kellett volna visszatérnie, nem a régi házba, ahol a muskátlik már annyira várták az ablakban, valóban nem látta értelmét az életének. Pedig nem ő volt a halálos beteg, hanem az a társadalmi rendszer, amely ártatlanokat ítél el és tett tönkre.

Hasonló esetről számol be a következő feljegyzésem is. Az öregasszony halála után pár nappal egy 54 éves pesti telepes kútba ugrott. A vizsgálat azt állapította meg, hogy nem fulladás, hanem szívszélhűtés okozta halálát. – És hányan lehettek abban a korban olyanok, akiknek a sorsát senki sem jegyezte fel, akiktől mindent elvettek, akiket zuhanás közben ért a halál.

Kováts Dániel

Február 28.

MÁRCIUS

Meggyfaág

Színeiden, harsány
Vad világ,
Halkan hajlik halvány
Meggyfaág.

Tavaszkönnyű pírja
Színesít,
Az égboltra írja
Színeit.

Kérgét legbelülről
Járja át,
S kicsap teli rügyből
Pici láng.

Úgy lobog a fácska,
Érte ég.
Hitét a világba
Hintse szét!

Hajolj, versek titka,
Meggyfa-ág.
Teremjed meg tiszta
Vigaszát.

Kozma László

TANÍTVÁNY

A következő történet egyik keleti országban esett meg. Egyik hívő letérdelt, és azt kérte, hogy a guru vegye fel a tanítványai közé. A guru elhatározta, hogy próbára teszi. A fülébe súgta a titkos mantrát, és figyelmeztette az új tanítványt, hogy azt senkinek sem szabad elárulnia.

– Mi történik, ha mégis megteszem? – kérdezte a tanítvány. – Akinek elárulod a mantrát, az megszabadul a tudatlanság és szenvedés kötelékétől, de téged kizárunk a tanítványok sorából, és elkárhozol – válaszolta a guru.

A tanítvány abban a pillanatban felugrott, elszaladt a piacra, nagy tömeget gyűjtött maga köré és mindenki füle hallatára elismételte a mantrát. A többi tanítvány megtudta a dolgot, és bepanaszolták társukat. Arra kérték a gurut, hogy azt az embert engedetlensége miatt űzze el a kolostorból. A guru azonban elmosolyodott, és csak annyit mondott: – Annak az embernek semmi szüksége az én tanításomra. Cselekedetéből ítélve már ő maga is guru.

SEGÍTSÉGNYÚJTÁS

A tanító egyszer megkérdezte kis tanítványait, hogy segítettek-e már szerencsétlen állatokon. El is hangzott jó néhány szívszorító történet. Amikor Tommyra került a sor, büszkén kivágta: – Én egyszer belerúgtam egy fiúba, aki megrúgott egy kutyát. – *Azt hiszed, ha háborút viselsz, nem lesz többé háború, ha erőszakhoz folyamodsz, az majd elvezet a szeretetre?*

Anthony de Mello

Március 1.

MI AZ EMBER?

Az ember az, aki szabadságra van engedve, elbocsátva arra, hogy felfedezze és megvalósítsa önmagát és világát. Ennek a pozitív értelmét keressük akkor, amikor az embert Istenhez való viszonyában próbáljuk megragadni. Moltmann szerint az ember felismeri, hogy az állatok fajuknak megfelelő környezetben élnek, reakcióikban ösztöneikhez kötöttek, és ösztöneikhez hagyatkozhatnak is, mert azok megbízhatók számukra. Az ember ösztönvilága szegény, nincs olyan biztos környezete, mely életszférája lehetne, melyben mozoghatna. Észlel dolgokat, melyekre azonban rá kell hangolódnia, és ez a munka fáradságába és küzdelmébe kerül. Ingerek ölelik át. A külvilágtól nincs természetes védelme. Reagálásában való ösztönös biztonsága hiányzik. Környezetét nyelv és kultúra által először ki kell építeni. Magatartási formáit először meg kell tanulni. Az ember biológiailag tekintve sehol nincs otthon. – Persze, azt is meg kell állapítani, hogy az ember képzetlensége teremtoi sokszínűségének a fonákja. Világ iránti nyitottsága, mely környezetével kapcsolatos hiányosságaiból is fakad, előfeltétele kultúrát teremto erejének. Bár úgy látszik, hogy nincs kész a világban, mégis ebből fakad teremto ereje és fantáziája. Nyelvének hálózatával felfogja az őt ingerekkel átölelő világot, hogy ebben a világnyitottságban éljen. Az ember ösztönvilágának megfékezése és szabályozása a kultúra által történik, mely egy hosszú tanulási folyamat.

Szathmáry Sándor

Március 2.

Az elbocsátott vad (részlet)

Nem hiszek az Elrendelésben,
mert van szívemben akarat,
s tán ha kezem másképp legyintem,
a világ másfelé halad.
Mégis érzem, valaki néz rám,
visz, őriz, ezer baj között,
de nem hagy nyugton, bajt idéz rám,
mihelyt gőgömben renyhülök.

Ez a valaki tán az Isten
akitől bújni hasztalan.
Nem hiszek az Elrendelésben,
de van egy erős, ős uram.
Már gyermekül vermébe ejtett
s mint bölcs vadász gyenge vadat,
elbocsátott, de nem felejtett:
szabadon sem vagyok szabad.

...
Nem hiszek az Elrendelésben,
mert szabad vagyok: oly szabad,
mint a bolond bogáncs a szélben
vagy vad bozót között a vad.
„Vezessen Hozzád a szabadság!”
így kérem olykor aki vár,
mert nem annak kell az imádság,
ki Istent megtalálta már.

Babits Mihály

Március 3.

NÉPHARAG

A nagy hírt bemondta a rádió. Sokan sírtak, sokan fel-
lélegeztek, még nevetgéltek is, ha titokban tehették. A vá-
rosban mindenfelé fekete zászlók lengedeztek.

Dédike ekkor éppen kilencvenöt esztendő volt. A park-
ban ült, egy észrevétlenül korhadozó, szívekkel telekarcolt
padon, gubbasztott a korai verőfényben, melegítette hűlő
csontjait. Derűsen pillantott a sovány szatyrokkal osonó as-
szonyokra, az ide-oda vezényelt gyerekekre és sihederekre.
A park mélye felé kalandozott a tekintete, s amikor megál-
lapodott az otrombára sikeredett hősi emlékművön, dühbe
gurult, rikácsolni kezdett:

„Itt nyugszik *Rajk László*,
Nyakán vörös zászló.
Sírján akkor lesz áldás,
Ha mellette fekszik *Rákosi Mátyás*.”

Egy riadt, aktatáskás állt előtte.

– Mit tetszik mondani?

– Semmit.

– Nem értem.

– Nem is értheti.

– Bocsánat...

– Szoknyapecér!

Dédike lehunyta a szemét, üdvözült orcával, a megnyert
ütközet utáni büszke tartással napozott tovább. Aztán az a
diadalmas póz szinte egyik pillanatról a másikra megros-
kadt, Dédike lassan elbóbiskolt.

Március 4.

A kavics csikorgására riadt fel. Idős, horpadt mellkasú férfi tipegett a padhoz, kopott öltönyben, csokornyakkendővel, amolyan rozoga gavallér. Meghajolt, szertartásos komolysággal átadott egyetlen szál virágot. Dédike biccentett, és helyet mutatott maga mellett a padon. A férfi lassan, szuszogva leült, nekivetette hátát a pad támlájának, két kezét a botja tetején nyugtatta. Sokáig ültek így.

– Hallotta? – kérdezte egyszer Dédike.

– Igen.

Aztán ismét némán sütkéreztek. A napsütés már nem volt olyan erős.

A férfi megborzongott. Ültek maguk elé révedve. Nagysokára megszólalt Dédike, mint aki eddig magában beszélt, most pedig hirtelen ötlettel hangosan fűzi tovább gondolatait.

– Mondtam is az unokáimnak: édes fiaim, mi lesz velem, ha majd ti is meghaltok?

A gavallér megrendülten bólogatott, nagyokat sóhajtott. Ültek a padon, mint akik erősen elgondolkoztak valamin. A fátyolos napsugarak elé sötét felhők torlódtak. Hirtelen nagyon hideg lett.

Dédike fázósan összehúzta magán a kendőt, felállt. A rozzant hódoló a kapuig kísérte, ott szertartásosan meghajolt.

– Szép nap volt.

– Szép – mondta Dédike, és csókra nyújtotta a kezét.

Körmendi Lajos

(1953. március 5. Sztálin halálának a napja.)

Március 5.

MUNKA ÉS PIHENÉS

A Bibliát forgatva, egy segédlelkész, koromból való emlékem merült fel bennem. Szabó Miklósnál, a rákospalota-újvárosi lelkipásztornál egy kopott és éhes tekintetű ember jelentkezett valami munkára. – Jó, mondta Miklós bácsi – áshatna a kertben. Aztán alaposan megnézte a mi embe-rünket, intett neki, bevitte az üveges verandára, leültette, szólt a feleségének és ennivalót tett az ember elé. Az mo-hón és kiéhezetten esett neki az ennivalónak. Utána be-hunyt szemmel üldögélt, arcát a veranda ablakán betűző nap felé tartotta. Ezt látván, a harangozó imígyen „feddte meg” a lelkipásztort:

– Nem jól van ez így nagytiszteletű úr, nem ez a rend, hanem az, hogy előbb dolgozzon az ember, aztán egyék és pihenjen. Miklós bácsi a tőle megszokott derűvel válaszolt: – Most ez a rend, Matula bácsi! Mosolyogtunk ezen, de szí-vünk mélyén – a harangozó és én is – nemigen adtunk iga-zat Miklós bácsinak. Ma már tudom, hogy Miklós bácsi az Isten, az igazi *Agapé* szentséges rendje szerint cselekedett.

Gyököcssy Endre

– Mi a legmagasabb rendű cselekvés, amit valaki tehet? kérdezte egyik tanítványa a Mestert. – Ülni és elmélkedni. – Nem vezet ez tétlenséghez? – Ez maga a *tétlenség*. – A cselekvés tehát alacsonyabb rendű? – A tétlenség ad életet a cselekvésnek. Anélkül a cselekedeteink halottak.

Anthony de Mello

Március 6.

Vers a csirkeház mellől

Dombon égek, csorgó nyár füröszt.
Csöpp kert ringat búzamezők közt.
Nézek egy kis törpe házat, azt,
amit rakott a szomszéd paraszt
csirkéinek. Vályog a fala,
de piros cserép a taraja.

Drága kincs az idő s oly kevés!
Jer, segíts meg, bölcs semmittevés!
Tárd ki még egyszer a kapukat!
Add vissza mit tőlem elragadt
két zsarnok: a Feladat s a Gond:
óráimat, e fogyó vagyont!

Nézelhessem mit az óra ad:
pici háznak piros taraját
s hogy cikáz fölötte két galamb!
Szilaj idill, fehér ditiramb...
Ditiramb vagy idill, bánom én!
Míg céloom nincs, a világ enyém.

Babits Mihály

Babits Mihály kitűnő költeményével kapcsolatosan mindenképpen meg kell említenünk: ha a költő versben dicséri a semmittevést, voltaképpen dolgozik, hiszen éppen verset ír, idillje „szilaj idill”...

Március 7.

SZEGLETKŐ

A török hódoltság, majd a függetlenségi harcok után a végpusztulás szélére jutott a magyarság. Az új nagybirtokos réteg betelepítésekkel igyekezett életre keltetni az elpusztult falvakat. Így történt ez Felsőzsolcán is, ahová kezdetben a *Dőry család* telepített elsősorban ruténokat, sok magyar anyanyelvű is érkezett, így a görögkatolikus és a római katolikus vallás egyaránt jelen volt a településen. A helység történetét Zsíros Sándor dolgozta fel, ő idézi azokat a kérévényeket, melyekben az új telepesek azért fordulnak a többséghez, hogy segítse őket templomépítési törekvésükben. „Mai szemmel talán érthetetlennek tűnik a betelepült, a földön lábukat éppenhogy megvető jobbágyok körében a saját, helyi egyház megteremtése utáni egyre erősödő óhaj. Úgy gondolhatná az ember, hogy más gondjuk sincs a pusztá két kezük erejére támaszkodó nincstelen jobbágyoknak, zselléréknek, akik éjt-nappallá téve gürcölnek, dolgoznak, minthogy megteremtsék azt a szerény kis gazdaságot a kölcsön kapott földön, mely maguk és családjuk fennmaradását, utódaik jövőjét biztosíthatja. Mégis életük e gyötrelmes időszakában is, nagy gondok közepett is legfőbb vágyuk egy helyi egyházközség, közösség megteremtése, saját lelkipásztorral, kápolnával, majdan templommal. Görögkatolikusoknak, rómaiaknak egyaránt. Élhetek volna „szabadon”, az egyház regulái nélkül is, miért kellett nekik az, hogy szegénységükben még magukra vegyék egy-egy lelkész, kántor eltartásának, az egyházak, templomok és iskolák fenntartásának gondját-baját?”

Zsíros Sándor

Március 8.

TEPLOSÉPÍTÉS

A felsőzsolcai római és görög katolikus hívek az évtizedek során számos kéreessel, könyörgéssel fordultak a magyar hatóságokhoz. Az alábbi idézet a felsőzsolcai görög katolikusok („oroszlítuson levők”) kérelméből való. Amikor e kérelem született, már van egy parasztházból kialakított „kápólnájuk”, sőt saját állandó lelkészük is.

„Nagyságos Urunk, Nékünk kiváltképpen való Kegyes Urunk, és Pártfogónk! ... Mi is szegény Oroszlítuson levő Nagyságod szolgái alázatos esedezésünk által folyamodunk Nagyságodhoz: méltóztasson szegény kérésünket kegyes tekintetbe venni. Tudni illik számunkra és lelki vigasztalásunkra valami helyetskét templomunknak igsolválni (kimérni). Mivel az mostani kis kápolnánk, melyben Isteni Tisztelet végződik, az tűznek veszedelme miatt igen veszedelmes... Mivel már az Úr Isten annyira megsaporított bennünket, hogy azon említett kis kápolna itteni ájtatosságnak ideje alatt télnek, esőnek alkalmatosságával be nem fogadhattya bennünket, hanem kívül fagyni és esőtől ázni kénytelenítettünk. Belől pedig az népnek leheletéből megfagyván a dér, és újra olvadozván mind képeket és más oltári aparátusokat igen rontja, úgy annyira, hogy Isteni Tiszteletet a lelkipásztorunk nagy félelemmel vihet végbe. Méltóztasson azt is tekintetbe venni Nagyságod, hogy mink igaz keresztények mint valami pogányok egy házba Isteni Tiszteletre járni kintelenitessünk.”

Zsíros Sándor

Március 9.

KRISZTUS ÉLETÉNEK FESTŐJE

Felsőzsolcán a gyönyörűen felújított *Bárczay-kastélyban* találkoztam a muzsikáló nevű festőművész, Muzsinszki Nagy Endre Krisztus életét bemutató festmény-sorozatával. Nem az összes alkotással, hiszen az itteni kiállítás „mindössze” 17 darabból áll, Krisztus életét a jeruzsálemi bevonulástól a mennybemenetelig ábrázolja. A teljes kollekció az *Én vagyok a világ világossága* címet viseli, és 243 alkotásból áll. Nagy Endre 1886. februárjában született Felsőzsolcán, melynek később templomát is feldíszítette. 1929-ben kapott megbízást a *Dormitio* jeruzsálemi templom magyar kápolnájában egy nagyméretű mozaikkép elkészítésére. A kápolna apszisa a négy magyar Árpád-házi szentet ábrázolja, középen Magyarország patrónájával, Máriával, ölében a kisdeddal. 1932-ben, ugyancsak Jeruzsálemben, megfestette az Agónai (Népek Temploma) bazilika oltárképét. A festő élete is áldozat volt, betegségében tett fogadalmát teljesítve, élete jelentős részét a Krisztus-sorozat megfestésének szentelte. Ezek a képek nem hoztak gazdagságot, kincset, a sorozatot együtt tartotta, de éppen így idézték fel bennem a debreceni Déry-múzeum Munkácsy-kiállítását. Íme, a huszadik században az úgynevezett szocialista korszakban akadt egy magyar festő, aki Krisztus életének bemutatását, a Krisztussal való azonosulást tartotta legnagyobb feladatának.

Kozma László

Március 10.

A felsőzsolcai kiállítás színei, Krisztus arcának, glóriájának ragyogása a Balaton fényeit idézik. Nagy Endre 1939-ben költözött Siófokra, több tájképet is festett, ezek hangulata mély átéltséget, az itt élő emberek és a történelem ismeretét is tükrözik. **Zsíros Sándor** a felsőzsolcai kiállítás ismertetőjében Szapudi Andrást, Nagy Endre jeles méltatóját idézi: „Nagy mesterségbeli tudás, ugyanakkor valami meseszerű naiv egyszerűség jellemző munkáira. Olyanok, mint egy szakrális népdal... vagy mint egy falusi templom hangulata gyerekkorunkban, hajnali miséken, keresztúti ájtatosságokon. Mintha egy, a népmesék ígézetében élő falusi öregember beszélné el a legszebb történeteket a betlehemi jászolról, a háromkirályokról, a papi fejedelmekről és az emmauszi legendáról... Gyerekek, nénikék hallgatják, s elnyíló szemük visszatükrözi a meséből áradó fényt.” Gyermeiségünket, az örök karácsonyt...

Karácsonyi fohász

Angyalszárnyak
Éjben szállnak,
Fehérségben
Felszikkáznak.
Kimondatott
Íme, végre
Isten-titok
Szent igéje.

Március 11.

Angyalszárny zúg,
Éjben várunk.
Ki mondja ki
A mi álmunk?
Szálljon le a
Földre végre
A magyar sors
Fényessége.

Legyen minden
Titkos sóhaj,
A lelkünkből
Fakadó jaj
Megszülető
Gyermek teste
Hogy köszöntsük
Örvendezve.

Bánatunkat
Ő hordozza
Legyen mint a
Krisztus sorsa.
Megszülessen
Megváltásra
Magyar hitek
Messiása.

Kozma László

Március 12.

KITŰZETTEK A NEMZETI ZÁSZLÓK

Nagyon élénken emlékszem azon eseményekre, melyek Marosvásárhelytt, a székely fővárosban 1849. év kezdetén lezajlottak. 18 éves nyomdászsegéd voltam akkoriban s keblem hullámozott, dagadozott a nemzeti lelkesedéstől. Kossuth Lajos nagyhatású országgyűlési beszédei képezték akkor minden társadalmi körben és rétegben a közbeszéd tárgyát. Március 15-ke után néhány nappal kitűzettek városszerte a nemzeti zászlók örömjelül a szabadság, egyenlőség, testvériség kihirdetésének, melynek híre csak akkor érkezett Budapestről körünkbe. Kossuth Lajos arcképe az özv. Barráné és Stein könyvkereskedésébe tétetett ki közszemlére. Alig lehetett hozzáférni annak megtekintése végett, annyian nézték azt naphosszat. Petőfi Sándor kosztós költőnk neve is nagyon hangzatos volt már akkor, kinek „Talpra magyar, hí a haza!” című lelkesítő költeményét is a fővárosban is egy pár ezer példányban nyomatta ki Urházy György, s osztotta ki a nép között. *Petőfi Sándor* neve különben már 1845-46-ban nagyon hangzatosná vált volt. Emlékszem, hogy a helyi ev. ref. főtanodai fiatalság már akkor egész elragadtatással és lelkesedéssel említette nevét, a költeményeit szavalták és énekelték. Az estéli fáklyás menetek, tüntetések nagyon gyakoriak voltak akkor, nemzeti zászlókkal díszítetten egyik utcán fel s a másikon le a *Rákóczi induló* lelkesítő hangjai mellett, éljenezve *Kossuthot*, a *független magyar minisztériumot*, *szabadságot*, *sajtósabadságot*, *uniót*, *egyenlőséget*, *testvériséget*.

(Közli: Pál-Antal Sándor)

Imreh Sándor

Március 13.

KOSSUTH ZSUZSANNA

Amerikai számkivetettségben, 1854. június 29-én hunyt el Kossuth Zsuzsanna, szabadságharcunk vezérének nőtestvére. A róla elnevezett budapesti középiskola kertjében 2004-ben avatták fel a **Farkas Zsófia** által készített mellszobrát. Élettörténete a női hősiesség jelképe. Kossuth Zsuzsanna a forradalom alatt, 32 évesen maradt két kisgyermekével özvegyen, de a nemzet szolgálatától a magánélet gondjai sem tudják elfordítani. Kossuth Lajos a honvédsereg főápolónőjének nevezi ki:

„Részvéttel tapasztalván azt, hogy bajnokaink, midőn megsérülésük miatt kórházakba vitetnek, itt az orvosi segedelem mellett vajmi ritkán találkozhatnak azon gyöngéd ápolással, mely a szenvedőnek enyhülést ad, melyről leginkább női kezek képesek leggyöngédebben gondoskodni, ezennel saját nővéremet, özvegy Meszlényi Rudolfnét született Kossuth Zsuzsannát az összes tábori kórházak főápolónőjévé nevezem azon erős meggyőződésben, hogy kedves nővérem szelíd keblének nemes ösztönét követve megsérült vitézeink ápolása iránt akképp gondoskodik, mint azt egy anya, testvére, és hazánk hú lányától várni lehet. Debrecen, Ápril 16. 1849. Az ország kormányzó elnöke.

Zsuzsanna erre a következő felhívást bocsátja ki:

Honleányok! Testvéreim! A haza és védőinek szenvedései munkára szólítanak. Kiléptem a cselekvés terére, feledve parányiságomat, feledve, hogy egyes erő nyomtalanul vegyül el mint atom a mindenség tömegében. Hozzátok fordulok hát, hazám leányai, támogatásért nehéz pályámon. Felhívlak tehát benneteket: egyesüljetek

Március 14.

akaratban és tettben törekvésem támogatására szabadságharcosaink szenvedésének enyhítése körül. Kelt Debrecen Május hetedike, 1849.

Zsuzsanna rövid idő alatt szekéren járja be az országot, hetvenkét kórházban szervezi meg a sebesültek ellátását. Elsőként valósítja meg azt az emberbaráti elvet, amely honfitárs és ellenség között nem tesz különbséget. Az osztrák sebesülteket elkülönítve, de ugyanúgy ápoltatta, miközben azok börtönbe vetették, éhezették a magyar sebesülteket. A szabadságharc leverése és Kossuth menekülése után reá marad 80 éves édesanyjuk, két nőtestvére és a család összesen tíz gyermekének a sorsa. Világos után, Aradról Váradra menekülőben, a kezei között hal meg másfél éves kislánya. Elfogják, fél esztendei, az Újépületben embertelen körülmények között elszenvedett börtön után csak az általa korábban ápolt osztrák katonatisztek kedvező vallomása után helyezték családjával együtt szabadlára. Ám három évvel később közvetítőként belekeveredett a Mack-féle összeesküvésbe, amely a Habsburg-uralmat szerette volna lerázni, ám sikertelenül, és száz résztvevőjét végezték ki. Ő újra börtönbe került, és csak a külföld nyomására szabadult. Egy ideig Brüsszelben kapott menedéket. Kitanulta a híres csipkeverést, oly eredményesen, hogy idő múltán harminc alkalmazottal dolgozott, egész családját abból tartva el. Mikor a belga kormányzatnak kényelmetlenné vált a magyar emigráció, Kossuth után New Yorkba utazott. Ott is folytatni próbálta a csipkeverő mesterséget, de a börtönökben és viziontagóságokban szerzett tüdőbaja végzett vele. Meghalt harminchét évesen.

Sediánszky János

Március 15.

A marosvásárhelyi főbíró és az erdélyi kormányzó levélváltása Gál Sándorék hadtoborzó tevékenységéről – 1848. május 24.

Gróf Batthyány Lajos magyar miniszter elnök úr által küldött Gál Sándor, Hajnik Károly és Klapka György biztosoktól megértvén, hogy idegen ajkú nemzetiségek a testvér magyar hon és magyar nemzet megdöntésére fölkeltek, és hadi lábra állottanak, a nevezett biztosok kíváratára folyó hó 23-án a déleesti órák alatt városunk közpiacán népgyűlést tartánk, holott is a tisztelt miniszter elnök úr által a testvér magyar hon fölött támadott és föltornyosult vérszellegek szétosztatására fölhívott székely nemzetéhez intézett ki-nyomatott fölszóllítás fölolvastatott, közzé tétetett, jó királyunknak a birodalom fővárosából kéntelenített eltávoztása, miket az egybe zsúfolt nagy néptömeg megértvén, egyes akarattal és harcias elszántsággal a felséges uralkodóhoz, uralkodó házhoz tántoríthatatlan hűség és ragaszkodás fölkiáltása közbe kijelenté, miként a jó király megtámadásáért a testvér magyar hont bántotta vérszellegek meg- és szétosztatásáért kész mindenkor vívni, kész a segedelemre, kész a magyar hon és szabadságát bármi áron áldozattal fönn-tartani, ezen szilárd férfiasság szülte készség nemcsak kijelentetett, sőt eskű pecsétje alatt határozatba is ment; ki-mondatott miként addig is míg törvény mezején a legköze-lebbi ország gyűlésével honunk a testvér magyar honnal egyesülhetne, a felelős magyar ministeriumnak kész engedelmeskedni. Mely gyűlés eredményéről a tisztelt miniszter elnök úr tudósíttatott is.

Március 16.

EGY EMLÉKMŰ

Az erdélyi Zalatna városában a református templom mellett egy emlékmű áll. – Ahogyan a felirat is mutatja, az oszlopot Lukács Béla, a 19. század második felében tevékenykedő államférfi, miniszter emlékére emelték – tájékoztat **Gudor Botond református lelkipásztor**. Útépítés, hídépítés, bányafejlesztés volt a fő működési területe. Szerette Zalatnát, áll még erősen romosodó kastélya, ahol hosszabb időt töltött, mikor visszatért ide. Hogyan és miért került el innen? Igen, ez már történelem, tragédia és megbékélés egyben. Elmagyarosodott örmény nemesi családból származott, öt testvére volt. 1848-ban az osztrák megosztó politika következtében Zalatna is lángba borult. A magyarok nem jutottak messzire, Preszakánál kerítették be őket a román népfelkelők, az áldozatok számát 700–1000 főre becsüli a történetírás. Három halomsírt láthatsz ott, azok rejtik a legyilkoltak földi maradványait. A csecsemő Lukács Bélát román dajkája mentette meg, juttatta el a rokonokhoz. A miniszter a dajkájára emlékezve utat épített, mely az Almás völgyét kötötte össze Zalatnával. Emlékművet is állított a Preszakán, melynek PAX felirata látható, a szülei és testvérei nevét őrző táblát eltüntették. Az emlékmű helyreállításában az ottani román falusi közösség is segédkezett. Ma egyébként a zalatnai református és katolikus közösség létszáma együttesen sem éri el a százat, sokan már nem, vagy csak törve beszélnek magyarul. Lukács Béla emlékműve másutt állt, útépítésre hivatkozva lehúzták, de sikerült Zalatnán újra felállítani, így az egymáshoz vezető utak jelképe is lehet.

Kozma László

Március 17.

A FELSŐZSOLCAI CSATA

A csatára 1849. július 23-25-én került sor a Magyarországi déli része felé vonuló *Görgey tábornok* hadserege és az orosz csapatok között. Az összecsapást a magyar csapatok nyerték meg, az eseményről *Jókai Mór is megemlékezett* A zsolcai hős című elbeszélésében. Az elesett honvédek a régi híd feljárójánál temették el, 1867. szeptember 2-án emlékművet is avattak a tiszteletükre. Az emlékművet 1948. május hó 6-ikán méltóbb helyre helyezte át, majd 2001-ben újbóli áthelyezés, avatás következett. Ekkor megtalálták az 1946-ban elhelyezett iratot. „Az emlékmű régi helyének elbontása alkalmával az emlékmű alatt egy kis téglából rakott sírboltot találtunk. Ebben az itteni 48-as csatában elesett honvédek csontjait találtuk meg. Itt kitérünk arra, hogy írásbeli emlék ugyan nincs, de a régi öregek emlékezete szerint, ezek a csontok úgy kerültek ebbe a sírboltba, hogy mielőtt az emlékművet felállították, a harc idején a község határában elesett hősök sírjait felbontották, és azokat ide temették el. Az emlékmű első eredeti helyén talált csontokat kegyelettel és áhitattal összeszedtük, egy kis faládba helyeztük és azokat az emlékmű új helyén közvetlenül a talapzat mellett helyeztük el egy téglából épített sírkamrába. A csontok áthelyezése ünnepélyes szertartás mellett ment végbe, a község lakosságának részvételével. Az egyházi szertartást Hortáver Viktor róm. kat. plébános és *Dr. Bodnár Béla* gör. katolikus esperes, továbbá *Román Ernő* ref. lelkes véggezték el..

Kozma László

Március 18.

EMLÉK A MÚLTBÓL

A felsőzsolcai emlékmű talapzatában elhelyezett irat az akkori viszonyokról is beszámol. „Ebben az időben a pénzromlás egészen 1946 évi aug. 1-ig oly nagy fokú volt, hogy egy doboz gyufa nem milliókba, hanem milliárdokba került. Az olaj és a só pedig, ami ekkor nagyon megbecsült és ritka cikk volt, literenkint illetve kgr.-ként billiókat ért. Az infláció időszakában ha már egymillió pengőt az utcán fujdogált a szél, senki le nem hajólt érte, hogy felvegye, annyira értéktelen volt. Mindezt a nagyfokú pénzromlást szinte egy csapásra megszüntette a forintnak 1946. aug. 1-én való megjelenése, amikor is csodálatosan ismét megteremtődött a jó pénz, és ennek értékállósága a gazdasági fellendülés fokozatos előmozdítását idézte elő. Ma, 1948. május 6-án, amikor ezen ünnepélyes szertartást tartjuk, tulajdonképpen már van minden, de hozzájutni még nem mindenki tud elegendő mennyiségben, mert a keresetek és jövedelmek a dolgozóknál még nem állnak ott, hogy a javakból mindenki a szükségletének megfelelő mennyiséget meg tudja venni. Különösen áll ez a kenyérre, amiből csak korlátozott mennyiségben és csak annyi van, amit a hatóság a lakosság ellátására biztosítani tud... Felsőzsolca községet az orosz csapatok 1944. nov. 29-én, 12 napig tartó harc után foglalták el. A harcok alatt a község lakossai közül 16 egyén vesztette életét. A községben belső harcok is voltak a németek és az oroszok között. A magyar nép a harcok elmúltával nyomban hozzáfogott az ország újjáépítéséhez.”

Kozma László

Március 19.

VIRÁGVASÁRNAP

Virágvasárnap Jézus diadalmas jeruzsálemi bevonulásának napja, a tömeg pálmaágakat lengetve köszönti. Ezen a napon az emberi állhatatlanság is eszünkbe juthat, hiszen öt nap múlva, nagypénteken gyalázzák és keresztre feszítik a Megváltót. Virágvasárnap mégis a krisztusi győzelem szimbóluma, amelynek kiteljesedését semmi sem akadályozhatja meg. Vigasztalás ez a nap, melynek üzenete: szenvedésed, fájdalmad mögött ott van a törhetetlen hit, az Isten hűsége. „Az ószövetségi próféták az ítéletet hirdetik, melynek el kell jönnie, és amely nem maradhat ki, és aztán – ezt halljuk újra meg újra –, a kultusz ujjongása megszűnik: „megszüntetem az öröm dalát és a gyönyör dalát, a vőlegény dalát és a menyasszony dalát”. A zsoltáirodalomban az öröm mellett ott áll a megemésztő és csillapíthatatlan szenvedés. Ennek megfelelően kapja meg rajzát újra meg újra az új idő, melyet Isten maga fog előhozni, eképpen: a legnagyobb öröm ideje lesz ez, mint az aratás öröme, mint a győzelmi öröm, mint az örömteli vízmerítés: „Az Úr öröme a ti erősségeitek.” (Nehémiás) „Öröm koszorúzza fejüket örökre, boldog örömben lesz részük, a gyötrelmes sóhajtozás pedig elmúlik.” (Ézsaiás 51,11) Sőt még ennél is több: „Ahogyan a vőlegény örül a menyasszonynak, úgy fog Isten örülni rajtad.” Az, hogy Isten rajtunk örül, ez a végső és egyetlen alapja az örök örömnak. Itt erről a végsőről és legnagyobbról mondja Jézus: ez itt van! Az Újszövetség ígéjével: „Krisztusban” minden teljesen új lesz, amit az Ószövetség mond.”

Szathmáry Sándor

Március 20.

HÉTFŐ

Jézus, fogadd el a harminc ezüstöt.
Ha te nem teszed, más majd elteszi,
Valaki, a tanítványok közül.
Hívni sem kell, jönni fog magától,
Tettét szépen meg is indokolja.
Ahogy surran – hallod lépteit?
Nem számít, hogy veled nyúlt a tálba,
Elárul, ha megcsókolja arcod.
Isten fia, emberek barátja –
Te mondod, hogy ismered az embert?
Többet ér a gyémántnak karátja,
Mint az igéd tiszta ragyogása.
Isten fia – így mondod – meglehet,
Igazol a tett, cselekedet,
Ahogy a fát jól termő gyümölcse.
Csak azt felejted: mi vagyunk a törvény,
A szavaidra mi ütünk pecsétet,
Meg kell halnod, hogyha meg nem érted.
Egy-két hangsúly, ennyi az, mi kellhet,
Bólints akár, ne mozdítsd a nyelved.
Hisz ismerünk: többet ér hallgatásod,
Mintha léhán csak fecsegnek mások.
Ma hétfő van. Tegnap volt vasárnap.
Ne tévesszenek meg a pálmaágak.
Ki tegnap dicsért, holnap megtagad,
Zöld ág helyett majd követ ragad.
A meggyőződés propaganda csak,
Egy szó kell, hogy megváltozzanak.
Ez vagyonát, az állását félti,
S már Kajafás bölcsességét dicséri.

Március 21.

S hogy igazolja végül önmagát
Átkozódva, dühvel törne rád.
Mert a tömeg olyan, mint a gyermek
Kit cukorral s pofonnal vezetnek.
Pásztor lennél, s báránya Istennek?
Leszel, kit a pusztába kivernek.
Kajafás ma kedvedet kereste,
És vacsorára vár csütörtök este.
Kérését vedd megtiszteltetésnek,
Ne mulaszd el hívását, kérve kérlek.
Kettesben majd megbeszélhetnétek
Mi a megváltás, mi az ember-vétek.
Fehér asztalnál tisztázhattok mindent –
Szolgáld őt, és így szolgálj az Istent.
Ihatsz bort, békétek áldomását –
Arasd le a dicsőség kalászát.
Ő hatalmas, kérhetsz tőle bármit –

Vagy keresztet viszel a halálig.

Kozma László

Krisztus szenvedése és a feltámadás összetartozik. És nem azért támadt fel, hogy elfelejtsük a szenvedését, mert azt hordoznunk kell, éppen úgy fenéig ürítve a poharat, mint ahogy ő fenéig ürítette. Mégis ott láthatjuk a húsvétot, ami nem vigasztal, vagy nem kisebbíti ezt a szenvedést, de ugyanakkor átható módon valami megdöbbenő más dimenzióból mégis bevilágít a szívünkbe, akkor is, amikor az teljesen elsötétült.

Jelenits István

Március 22.

A vacsora

A harmadik napon már a betegek nevét is tudom. Azt a bottal tipegő asszonyt vakbélműtetre hozták be, a kislánya kísérte sírva. Az a mellette álló kackiás bajszú beteg olyan, akár egy őrmester civilben: merev és bizalmatlan. A kórház pizsamáját viseli, senkinek se köszön. Nem tudom, kinek az ötletére, fehér kerti bútorokkal rendezték be ezt a kis kórházi társalgót, s most olyan a betegek e kicsiny, zsbongó gyülekezete, mintha vidám kirándulók szállták volna meg valamelyik divatos kerti vendéglőt, ahol frissen csapolt sör is kapható. A kórház ápolói benne a sürgő-forgó, fehér köpenyes pincérek. Engem megnyugtat ez a zsbongás. Az élet erejét sugározza, mert az élet, ha kívül rekedt is a kórházon, ilyenkor belép, visszatér a látogatókkal, a mindennapi gondokkal, az üzenetekkel: itt a lepkeként röpdöső, anyjáért aggódó kislány, megérkezett a csüggedt férj, a bizakodó és hűséget ígérő ara, aki már másodszor próbált az egyik ápolónő zsebébe csempészni egy százast, de mindig mellé rakta. „Valaki elvesztett egy százast!” – hangzik. Valaki meg felsikolt: „Jaj nekem!” Megnyugtató ez a zsbongás, ez a félelmet elutasító és semmibe vevő kihívás az emberi szenvedés ellen. Olyan, mint az élet sokszínű muzsikája, amely néha meghökkenve elnémul, hogy aztán bugyborékolva újra feltörjön. Csak akkor nyomasztó, amikor valamelyik kórteremből hangos jajszó érkezik. Mert ez is üzenet, egyben emlékeztető. A gyöttelekre. Emlékeztető a felkötött karokra, bepólyált lábakra. A kínra és a húsbamaró fájdalomra, az álmatlan éjszakákra, amikor hiába keres együttérző társat az ember a kórteremben. Emlékeztető a fenyegető elmúlásra. Jézus Herceg, kegyelmezz, ez itt mégsem a vigadozók csacsogó gyülekezete. Ilyenkor néhány percre csend támad a kórház társalkodójában és végig,

Március 23.

végig a folyosókon, ahol olykor feltűnik egy orvos, fehér köpenyben libeg, mintha a jó angyal jelent volna meg a betegek között. Vacsora előtt magam is rendszerint kiültem kórházi köntösömben a betegek közé, a kis társalgóba, mert szerettem megfigyelni a látogatókat. Ilyenkor érkeztek a hozzátartozók néhány frissen vásárolt narancssal, kisebb fűrt banánnal, egy üveg üdítővel vagy almakompóttal: „Egyen csak, mama, nézze, egy szeletke sonkát is hoztam. Holnap is beszaladok, és beszélek a főorvos úrral...” Napok óta figyelem azt az idős asszonyt, akit Mariska néninek szólítanak az ápolók. Mindig vacsoraosztás után érkezik, viseltes kórházi köntösben, amelyet bal kezével összefog maga előtt, mert nincs rajta öv. Jobbjában meg szalvétába göngyölve hozza aznapi vacsoráját. Ma egy szelet sonka lapul a zsemlye között. Ehhez jár még egy bögre tea. Van bőven tea, két kancsóval is áll a kis asztalkán, ihat belőle mindenki. Az asszony leül, lopva körültekint, s aztán vár. Mozog közben a szája, mintha imádkozna. Mindenki tudja, kit vár. A fiát, Vilit, aki vacsoraosztás után mindig megjelenik. Húsz-huszonöt éves lehet, ápolatlan, lehet, hogy munkanélküli vagy mihaszna csavargó. Az anyjához sompolyog, megcsókolja. „Mama!” Mariska néninek könnyes a szeme. Óvatos mozdulatot tesz, újra körülnéz, majd átadja a fiának a sonkás zsemlyét, szerény kórházi vacsoráját. „Egyél!” – biztatja. Vili a sarokba vonul, szégyenlősen a fal felé fordulva percek alatt felhabzsolja a zsemlyét. Iszik rá még egy bögre teát is. Aztán megsimogatja az anyja homlokát, és indul. Csak ezért jött. Nézem Mariska nénit. Mintha szentképet látnék. Csak egy anya képes így táplálni a gyermekét. Most lám boldog. Vili visszaint az ajtóból. Aztán csend. Úgy érzem, csak a szeretetnek és a fájdalomnak lehet ilyen örvénylő csendje.

Illés Sándor

Március 24.

NAGYPÉNTÉK

Nagypéntek a csíki székelység ajkán itt-ott hosszúnap, az északi csángókén aszupéntek, ősi egyházi hagyomány nyomán nagyszombattal együtt a böjt és gyász napja. Mégsem pirosbetűs ünnep: Krisztus nem a Kálvárián, hanem húsvét hajnalán dicsőült meg. Viszont a kálvini felfogás szerint a megváltást már Krisztus kereszthalála meghozta. Ezért a református egyház nagypénteket tekinti legnagyobb ünnepének.

Bálint Sándor

2005-ben egybeesik Gyümölcsoltó Boldogasszony, az angyali üdvözet és Nagypéntek, Krisztus kereszthalálának emlékezete. (Ebben az évben április 4-én ünnepli az egyház Gyümölcsoltó Boldogasszonyt.) A két misztérium csak látszólag ellentétes egymással: az angyali üdvözet már tartalmazza a sorsvállalás komolyságát, Krisztus halála pedig a megváltást, az élet győzelmét jelenti.

Üdvözlégy

Üdvözlégy, Mária, malaszttal vagy teljes
Ki az Uristennek voltál engedelmes.
Angyal hangja zengi, csillag fénye gyullad
Mária, Mária, tevéled az Úr van.
Az asszonyok között lettél immár áldott
Méhedbe fogadtad a világ-megváltót.
Hordoztad a terhét, keresztjét hordozza
Mária, Mária, kivirágzó rózsza.
Fájdalommal szülted lelkünk örömére
- Golgotai úton kiserkedt a vére.
Hogy születés legyen, ne halál a végünk
Mária, Mária, imádkozzál értünk.

Kozma László

Március 25.

NAGYSZOMBAT

Jézus szenvedő tagjainak dicsérete, vagyis a *Szent Bernátnak* tulajdonított *Salve mundi salutare* kezdetű siralom a középkor óta számos literátus és népies magyar változatot ihletett. Verses formában először a Thewrewk- és Peer-kódexben, prózában a Gömör-kódexben bukkan föl. Barokk énekköltészetünkben, így a *Cantus Catholici*-ban, *Kájoni János* énekeskönyvében, majd szakrális ponyvairódmunkában is tovább él. Egyik szép, félnépi változata (részlet):

Előttünk tündöklék Jézusnak keresztje,
Melyre felfüggesztetett Megváltónk teste.
Nem láttam oly szép gyümölcsfát,
Mint Jézus keresztfáját.
Oly szép gyümölcs függött rajta,
Szűz Mária azt siratja,
Hogy szent Fiát halva tartja,
Üdvözlégy Jézusnak szentséges feje,
Kit zsidók serege tövissel sérte.
Nem láttam oly szép gyümölcsfát,
Mint Jézusnak keresztfáját,
Kékeivel kibimbózott,
Piros vérrel kivirágzott,
Maga Jézus szép gyümölcse,
Örök életnek szerzője. ...
Áldott vagy óh szent keresztfa,
Melyen meghalt Istennek fia.

Bálint Sándor

Március 26.

HÚSVÉT

Az ember nem közvetlenül, hanem Krisztus által kapcsolódik Istenhez, és nem közvetlenül, hanem Krisztus által kapcsolódik a világhoz. Az ember új teremtés lesz és ez az új lét az, mely ember voltát új megvilágításba, küldetését új értelmezésbe állítja. *Tillich* korunkban a keresztyén létet ebben a kategóriában fejezte ki: új lét: „Ha felszólítanának arra, hogy a keresztyén üzenetet a mi korunk számára a legrövidebben foglalam össze, akkor Pállal együtt azt mondanám: az az új teremtésről szóló üzenet... A keresztyén-ség erről az új létről szóló híradás, az új teremtésről, az új valóságról, ami a Jézus megjelenésével került napvilágra. Mi ez az új lét? Ez az új lét nem olyan valami, ami egyszerűen a régi lét helyébe lép. a megváltás nem a régi teremtés megsemmisítését jelenti, hanem a régi teremtés átváltoztatását új teremtéssé, új létté. Ezért beszélhetünk úgy az új teremtésről: egy háromszoros „újra” foglaltatik benne: az újra-megbékélés, az újra-egyesülés és az újra-előállítás (feltámadás). Különösen a harmadik pontban mondja ki az új lét lényeges, talán leglényegesebb vonását: „A feltámadás nem olyan történés, mely egy távoli jövőben talán megtörténhetik. Nem, – ez az új lét hatalma, amellyel a halálból életet teremt, itt és most, ma és holnap. Ahol új lét van, ott van feltámadás, ott ennek a mi időnknek minden pillanata örökkévalósággá változik. A feltámadás bennünk és körülöttünk és a történelemben a természetben és az univerzumban történik.”

Szathmáry Sándor

Március 27.

MI AZ IGAZSÁG?

János evangéliuma szerint Krisztus így szólt Pilátushoz: „Arra születtem, s azért jöttem a világra, hogy tanúságot tegyek az igazságról. Aki az igazságból való, hallgat szavamra. Pilátus ezt mondta: Mi az igazság?” Krisztus e kérdésre egész magatartásával felel, s ez a keresztút vállalását jelenti. A jogásznak is fel kell tennie a kérdést: hogyan alakult ki Krisztus tanításából mindaz, amit törvénynek nevezünk? Nos, személyes példaadásán túl Krisztus példabeszédekben csillantotta fel ama törvény lehetőségeit, amit nem mondott végig. Mert tudta: **követése feltételezi az ember személyes kezdeményezését: ki kell csiholnom magamból, miképpen válhatok olyanná, akit ő is fogadna**, ha történetesen ott lehetnék. Az erkölcsi tanítás ezért nem egyszerűsíthető le pusztá parancsra, parancsolatok gondolatlan követésére, hiszen egész életre szóló küzdelemre szán. Mindez felidézi a jog ősi állapotait. Amikor dikaionnak nevezték a jogot, ami nem mai értelemben véve volt jog, hiszen annak előzetes bizonyosságát feltételezte, hogy teremtett a világ, a világon belül rend van, kell lennie tehát igazságosságnak is benne, amit megtalálhatunk, ha állhatatosan, fáradhatatlanul keressük. S nem vagyok csak magamra utalva: **Krisztus követése közösséget jelent, hívők egymásra hagyományozódó tanítását, belátását, szellemi erőfeszítését, nemzedékek együttműködését**. Egy olyan hagyomány részese vagyok, ahol személyes törekvésem, jóra vágyásom. Krisztust követő szándékom és alázatomban, erkölcsi töprengésemben, dilemmákban gyötrődésemben – minden igazi javam szükséges ahhoz, hogy sikerrel járhassak. Emberi életünkben mindezt

Március 28.

folyamatként éljük meg: a beteljesedés már az isteni terem-
tés része. Jézus Krisztus esetében megeshetett a beteljesese-
dés. Mi csak közelítünk, csupán igyekezhetünk. Mert oda-
adásunktól többé-kevésbé megerősítettek lehetünk abban,
hogy jobban közelíthessünk, de igazi megérkezés az ember
életében, létezésünk roppant véges határai közt nincs. „Az
ember célja a küzdés maga” – a bevégzettség nem adatik
meg számunkra. De íme, ez az a közeg, amelyben élnünk
adatott, s aminek állandóan és szüntelenül arra kell sarkall-
nia bennünket, hogy minden igyekezetünkkel lehetősége-
ink valóraváltásán munkálkodjunk. E nem kodifikált, mert
kimerítő előírásokba nem foglalható egészben kell folyama-
tosan küzdve megtalálnunk a „Hogyan lehetek egyáltalán,
hogyan lehetek inkább keresztény?” kérdésére adandó vá-
laszt. Ez adja azon hallatlan belső feszültséget, a küzdés ál-
landó szükségét és soha be nem végzettségének érzését, te-
hát azt a belső dinamizmust, ami hitem szerint az igazán ke-
resztény embert haláláig élteti.

Dr. Varga Csaba

Néri Fülöp látomása (részlet)

Előtte álltam vérben, összetörten.
– Hol az igazság? Ezt kérdezte tőlem
A büszke bíró hófehér talárban,
Igazságot szívében nem találtam.
Keressed hát, aki elveszett!
Utánam sír száz utcagyerek.

Március 29.

Hirdette: a törvényt tudja mind,
Igazsága úgy fénylik, úgy vakít.
Csalja gőgös káprázata csak,
Elveti az egyetlen igazat.
Keressed hát, aki elveszett!
Utánam sír száz utcagyerek.

Ételével eltelt a jóllakott,
Nem azt nézi, amit én adhatok.
Elég az, mit magának keresett,
Hogy védje, emel kerítéseket.
Keressed hát, aki elveszett!
Utánam sír száz utcagyerek.

Tudományát hirdeti a bölcs,
De csak homok az az Úr előtt.
Egy szellőben elhull, szétpereg,
Isten titkát ki fejtheti meg?
Keressed hát, aki elveszett!
Utánam sír száz utcagyerek.

Az kap inni, kinek szomszárja van,
Bölcsességet nyer az oktan.
Nézzed hát a legkisebbeket,
Országomban ki nagyobb lehet.
Keressed hát, aki elveszett!
Utánam sír száz utcagyerek.

Kozma László

KRISZTUS ÉS PÉTER

A Feltámadott és *Péter* párbeszédében benne rejlik: az Isten és az ember kapcsolatának a teljessége, benne van a Megfeszített és Feltámadott Második isteni Személy alázata és a hinni akaró, hitét megtagadó, a bűnbánó ember alázata. A Megfeszített és Feltámadott Jézus Krisztus egyetlen kérdése: „Szeretsz engem?” és a hitét megvallani akaró ember Péter egyetlen válasza: „Igen, Uram, tudod, hogy szeretlek!” Péternek ebben a hitvallásában már egész élete tükröződik. Ebből a hitvallásból él az egyház. Az a Péter, aki megélte az Isteni Tanítás szépségét, megélte a Színélátás magasztosságát, megélte a tagadás és a bűnbánat lelki kapcsolatát, most megéli az Isten és emberszeretet teljességét. Péter apostol hitvallása az egész emberiségnek meghozza a HIT terjedését. A hitvallás után a Feltámadott azt mondja Péternek: „Kövess engem!” Ettől kezdve Péter úgy él, ahogy Krisztus élt. Tanít, csodát tesz, megvesszőzik, meg-támadják és elfogadják, járja a korabeli világot és odaadja életét Istennek. Péter élete ez. *Péter apostol* hitt abban a Szeretetben, amely Isten és ember között létezik. Ebben a Szeretetben benne rejlik **a Teremtés és a Megváltás és az Örökkévalóság**. Péter a mi időkeretünkhöz képest kétezer évvel ezelőtt élt, akkor fogalmazódott meg ez a Hitvallás. De az isteni időben már nincs időkeret. Ez a hitvallás ÖRÖK. Ezer és kétezer év a Hitvallásban nem számít.

Tömördi Viktor

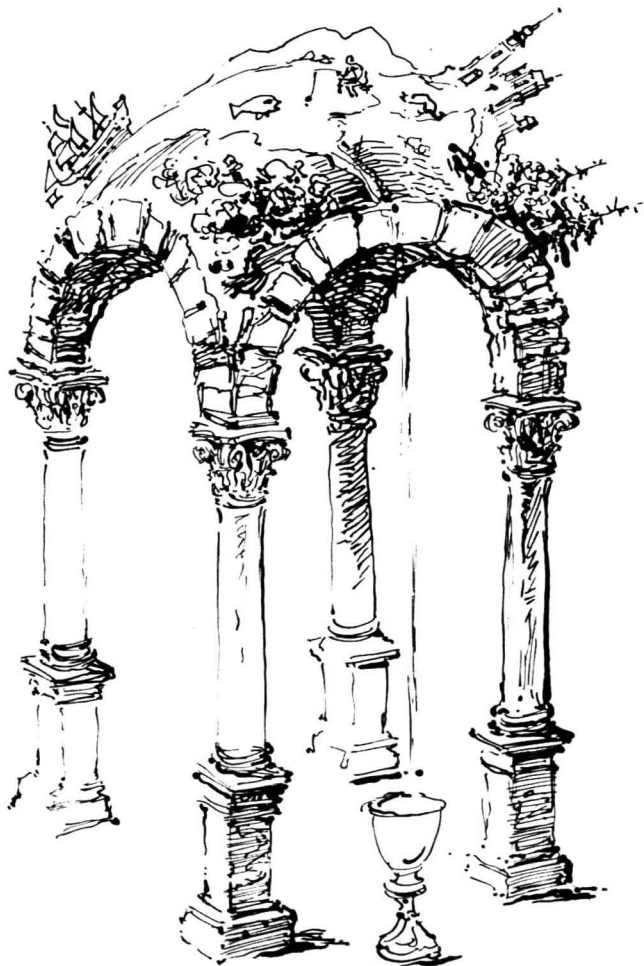
Március 31.

Himnusz a Keresztről

Arany mozaik dereng
És hófehér márvány
Oltárodon gyertya leng
Mint remény-szivárvány.
Nyugalmat hol lelhetek?
Csak Tehozzád szállván
Kínok között a kereszt
Békessége száll rám.
Krisztus! Ki a kezdetek
Kapuit kitárod
Így kínál új életet
Keresztfán halálod
Gyógyulást hoz mély sebed
Vigaszt nyújt a rettenet
Győz feltámadásod.
Íme, kemény szikla lesz
Ki megfutott, Péter.
Pál vakságán a kereszt
Felragyogó fény-jel.
S aki Téged elhagyott
Árulásán sírva rogy
Lelkének terhével.
Megsemmisül a halál
Az embernek vétke.
Keresztre ki rátalál
Az lesz menedéke.
Pünkösöd-fény lesz a homály
S bűnünkért cserébe
Örök váltságot kínál
A Báránynak vére.

Kozma László

ÁPRILIS

A Teremtés himnusza (103. zsoltár, részlet)

Áldást mondj, én lelkem, az Úrnak!
nagy vagy nagyon, én Uram, Istenem!
Fenségbe és szépségbe öltözől,
és a fényességed burkol, mint köpeny.

Sátor gyanánt feszítet az eget ki,
a vizeken építetted lakóhelyed.
A felhőket rendelted fogatoddá,
magad a szelek szárnyán viteted.
A szeleket teszed követeiddé,
tüzes villámokat cselédeiddé.

Felállítottad a földet talapzataira:
meg nem inog soha, soha.
az őstengert adtad rá köntösül,
vizek álltak a hegyeken fölül,
De kiáltottál, s szétfutottak,
mennydörögtél, s szerteriadtak.
A hegyek kimeredtek, a völgyek meglapultak,
amint helyüket kijelölted.
Határt szabtál nekik, hogy át ne hágják,
el ne borítsák még egyszer a földet.

Patakba csorgatod a források vizét,
a hegyek közt suhannak szerteszét,
Abból isznak minden réti vadak:
s a vadszamarak oltják szomjukat;
Ott fészkelnek mellettük az éji madarak,
az ágak közt zengetik hangjukat.

ford. Sík Sándor

TUDOMÁNY ÉS VILÁGKÉP

A mindenség és az ember viszonyának kérdését a tudomány egészen a 80-as évekig egyszerűen kezelhette. Az ember a természet része, biológiai lény. Mint ilyennek, kialakulása, létezése és fennmaradása természeti törvények által szabályozott. Ez azt is jelenti, hogy az ember jelentőségéről, fontosságáról való eszmecserék sokkal inkább a társadalomtudományok, a filozófia és a teológia tárgyai lehetnek. A fizikának, az Univerzum kialakulását és fejlődését tárgyaló, egzaktabban megalapozott természettudományoknak nem sok köze lehet az élethez, az emberhez. A fizika alaptörvényeinek megfogalmazásában éppen ezért gondosan kerültek mindent, ami az értelmes ember, a megfigyelő létezésére vonatkozhat. Ismerve a természettudományok eredményeit, ez teljesen érthető. Furcsának tűnhet, hogy a fizika, a kozmológia emberképének a kérdése egyáltalán felmerül. Arra a kérdésre, hogy vajon elképzelhető-e egy olyan világegyetem, amelyben sohasem keletkezhet élet, könnyen igennel felelhetnénk. Mi köze lehetne a fizika alaptörvényeinek, a hatalmas Univerzum fejlődésének ahhoz, hogy itt a Földön megjelent az értelmes ember. A világban hatalmas erők versengenek és a világ, mint ropant egész, jól meglehetne az ember nélkül is. Távcsoveinkkel olyan fényjeleket észlelünk, amelyeket forrásaik évmilliárdokkal Földünk keletkezése előtt bocsátottak ki. **A természettudományok fejlődése azonban mégis azt igazolja, hogy az embernek fontos szerepe van a világmindenségben.**

Végh László

Április 1.

AZ EMBER A VILÁGMINDENSÉGBEN

A modern csillagászat fejlődését a lengyel *Nikolausz Kopernikusz 1530-ban* kidolgozott modellje tette lehetővé. Kopernikusz egyébként kánonjogot is tanult és Frombork kanonokja volt. Elmélete szerint a Naprendszer középpontjában a Nap áll, a Föld és a többi bolygó szabályos kör alakú pályán keringenek a Nap körül. Az elméletet Kepler és Newton fejlesztette tovább. Sokáig úgy tűnt, hogy Kopernikusz elmélete nemcsak a fizikai tudományokban, hanem a filozófiában is fordulatot hozott, az ember elveszítette azt a központi helyet a világmindenségben, amelyet korábban tulajdonítottak neki. Világunk keletkezését ma az ún. „ősröbbanás” elméletével magyarázzák. A nagy ősröbbanás utáni pillanatokban világegyetemünket rendkívül magas hőmérsékletek és nyomások jellemezték. Ma is igen nagy hőmérsékletek és nyomások jellemzik a csillagok belsejének viszonyait. A tér- és időbeli, a hőmérséklet- és nyomásbeli szélsőségek az sugallják, hogy az ember, aki egy tipikus spirálgalaxisban, egy nagyon átlagos csillagnak egy kisebb bolygóján fejlődött ki, az egész világegyetemet tekintve jelentéktelen tényező. A természettudományok fejlődésével azonban ez a kép változóban van, hirtelen, fordulat módjára. A nyolcvanas években jelent meg az a kifejezés, hogy a **„második kopernikuszi fordulat”** korát éljük. Valóban, ennek eredményeként **a Föld, az ember visszakerül arra a helyre, amelyet az első kopernikuszi fordulat – a heliocentrikus, azaz Nap-közpon-tú világkép bevezetése – óta látszólag elvesztett.** Természetesen, nem pont azért és úgy vagyunk kitüntetett helyzetben, ahogyan azt a középkori gondolkodás feltételezte. De **létezésünk sokkal nagyobb jelentőségű,**

Április 2.

mint ahogy korábban elképzelhattük. A második kopernikuszi fordulat alapozásául a természettudományok viharos fejlődése szolgál. Kialakult az egységes természettudományos világkép. **A kezdetek kezdetétől, az ősróbbanástól mostanáig terjedő időszakot a tudomány lenyűgöző egységben képes feltárni, magyarázni, láttatni és érzékeltetni.** Ez a fordulat tehát természettudományos és filozófiai is egyben. Lehetünk szerényebbek – a világ nem körülöttünk forog – de hitünk öntudatával megőrizhetjük a Teremtő által belénk oltott méltóságunkat is. Erre a modern természettudományok fejlődése kellő alapot nyújt.

Végh László

Diófa

Néha alig lelem magam, úgy egybenöttem
veled a hasító, kérgesítő időben.
Árnyékát lombhadjad szelíden rámveti,
s ágas-eres kezem visszafelel neki.
Idegzetem fölött s nyíló agyam alatt
te vagy a szép sudár, mely földből égbe hat,
gyökerem nem remeg, s virágom friss, mióta
te tartasz, barna törzs, te, nagy szemű diófa.

Nemes Nagy Ágnes

Április 3.

MAI CSODÁK ÉS SZENTEK

A XIX. században Freinademetz József, egy Dél-Tirolból származó fiatal katolikus pap belépett az akkor nemrégén megalakult Verbita Rendbe, majd elhagyva szülőföldjét, az Osztrák-Magyar Monarchiát, a rend első misszionáriusaként Kínába ment szolgálatba. 1879-ben érkezett meg Hongkongba, majd a XX. század első éveiben az 1908-ban bekövetkezett haláláig a kínai Verbita Rendtartomány tartományfőnöke volt. Kínai tartózkodása idején kínai ruhát öltött, kínai módon élt, és elterjedt róla, hogy azt mondta, hogy ő a mennyországban is kínai szeretne lenni. A kor szokásaitól eltérően a kínaiak és az európai hatalmak közötti konfliktusokban a kínaiak mellé állt, például a megszálló német katonaság túlkapásai ellen személyesen tiltakozott a német császár testvérénél. Mivel halála után is nagy népszerűségnek és köztiszteletnek örvendett, később boldoggá avatták. Én az 1980-as évek második felében a Közép-Japánban lévő nagojai Nanzan Egyetemen folytattam posztgraduális közgazdasági tanulmányokat. Az egyetemet, és a hozzá kapcsolódó középiskolákból és főiskolákból álló Nanzan iskolahálózatot a Verbita Rend alapította, és jelenleg is működteti. (Emellett nagyon sok más egyházi alapítású felsőoktatási intézmény is működik még az országban, egyik legismertebb a Jezsuita Rend által fenntartott tokiói Sophia Egyetem.) Az egyetem egyébként a nyolcvanas évekre széles nemzetközi kapcsolatokkal rendelkező, öt kart magába foglaló univerzitássá vált, ahol ötezer diák tanult. Az 1986-87-es tanévben történt, hogy egyik egyetemi diáktársunk, Yamada Jun súlyosan megbetegedett. M2 típusú leukémiája tüdőgyulladással és szívrendellenességgel párosult: az orvosok az állapotát ag-

Április 4.

gasztónak tartották. A hozzátartozókkal közölték, hogy számoljanak azzal, hogy a halál napokon belül bekövetkezik. Eközben az egyetemen imaközösségek alakultak és több misét is bemutatott Yamadáért Boldog Freinademetz József közbenjárását kérve, sőt az egyetem kápolnájának a tornyában éjszakára gyertyákat is kitétek világítani. Yamada a Vöröskeresztes Kórházban feküdt és kórházi szobájából éppen rálátott ezekre az egyetemi épületekre, a szeretet fellobbanó lángocskáira. A beteg állapota március közepére aggasztóvá vált, sőt kómába is esett, azonban valamikor Szent József nap környékén váratlanul javulásnak indult. A legközelebbi kontroll vizsgálaton kimutatták, hogy a rákos sejtek eltűntek szervezetéből. Yamada gyógyulása tartósnak bizonyult. Évek múltán a nagojai püspök elrendelte az események kivizsgálását, és mivel a gyógyulást csodának minősítették, az eset iratait felterjesztették a Vatikánba. Ott a Szentté Avatási Kongregáció és az Orvosi Bizottság a gyógyulást "gyorsnak, teljeskörűnek, tartósnak és tudományosan nem megmagyarázhatónak" minősítette. Az eljárás vice posztulátora Robert Riemer professzor volt, aki az én nagojai tanulmányaim idején az egyetem elnöki posztját töltötte be. Az eljárás végén II. János Pál pápa hivatalosan bejelentette, hogy Freinademetz Józsefet szentnek nyilvánítják. A szertartásra, melyen több tízezren vettünk részt, 2003. október 5-én került sor Rómában a Szent Péter Bazilikában. Sokan eljöttek a korábbi iskolámból is, ahol a csoda történt, sőt maga Yamada Jun is részt vett a szertartáson. A szentté avatást követő napon a pápa külön kihallgatáson fogadott bennünket és felhívta a konfliktusokkal és háborúskodásokkal terhelt világ népeinek figyelmét az újonnan kanonizált szent másokat szolgáló, önzetlen és példamutató tevékenységének a követésére.

Márkus Gábor

Április 5.

LISZT FERENC

Viszonylag kevés olyan verset írtam, amely magával a zenével vagy zeneszerzővel foglalkozik, hiszen módom volt közvetlenül is beszélni a témáról, bemutatni, eljátszani a műveket. A zene, a muzsika inkább verseim fogantatásában, ritmusában, dallamában van jelen, gondolkodásom struktúrájába szívódott fel. Mégis felidéznék egy ilyen verset, Liszt Ferenc egyik öregkori zongoradarabjáról szól, melynek Gyászgondola a címe. Maga a zenemű, de egyáltalán, Liszt Ferenc öregkori darabjai is megérdemlik a figyelmünket. **Korábbi darabjaiban az ismerős csillogó dallamokkal, víz-zenékkal, harangzenékkal is megelőzte vagy harminc évvel az úgynevezett impresszionistákat, Ravelt és Debussyt. Ezzel a darabjával és a társaival, az öregkori darabokkal azonban már a huszadik századot jelezte,** Bartókot vagy Schönberget, akár a dodekafóniát a dúr-moll harmóniák különös ütközésével. Megjegyzem, ezeket az öregkori darabokat Liszt veje, Wagner maga sem értette, feleségének, Cosimának meg is jegyezte, „Apád talán megbolondult, hogy ilyen zenéket ír”. – Lisztnek ez az alkotása sivár, szomorú darab, benne van az egykori Velencének a lassú, gyászgondola ritmusa, ahogy a halottat vitték, fáklyákkal, virágokkal földszítve, a gyönyörű lagunákon. **A mű azért kedves a számomra, mert ezt a darabot hangversenyesteken magam is szívesen játszom. Ilyen alkalmakkor el tudom mondani versemet is, amelynek szintén Gyászgondola a címe.**

Czigány György

Április 6.

Gyászgondola

(Dalciklus LISZT emlékére, részlet)

Szív lüktet, tengert terelő lapát,
vízbe vert árnyukon megingó paloták,
szobák kocka-sötétje fenn s minden kialvó,
csillár, vízilámpa, híd, síremlék-Rialto;
falakon fehérség szertartása, papon karing...
És fekete hattyú: hallgatag csónakja ring
itt Velencének, de nem ének,
csupán elszánt erő, a lassú evező
lüktet s mintha egy volna mind –
szorongó szív hajt gondolat.

*

Nincs más, csak égi történések csendje.
Ki láthatatlant néz, belőlük élhet.
Hitünk az érzékszervek csődjén túli.
Anya, Apa halott: úgy tesz, mint Isten –
miért vigasz fenséges hallgatásuk?

*

Világra jött-e más a halálon kívül?
Vagy egyedül ez hull ki az öröklétből?

*

Zihál az erdő, menekülne.
Ág, feketére ázva villan.
Pusztulásba meredt türelme
tétlen öröm a csontjaimban.

Czigány György

Április 7.

ŐRHEGY

El kell mondanom azt is, hogy sok szép emlékem fűződik Nagyenyedhez. ... Mint liliputországbeli pompás erdő, olyan volt tavasszal az Enyed feletti Őrhegyen a gyöngyvirág-rengeteg, mely a sűrűség alatt hófehér kárpitot borított a földre. De ibolyaszőnyeget meg vadrózsa-virágzást se láttam olyant sehol, mint ott. Nem csoda, hogy Áprily Lajost enyedi tanár korában gyakran ihlette az Őrhegyi tavasz s az Őrhegyi ősz zengő poémák alkotására. És oly magától értetődőnek látszik az is, hogy amikor sok-sok évvel később sor került a Helikon és a Klingsor íróinak (az erdélyi magyar és szász írók) első találkozására, Áprily Lajos javaslatára itt, az Őrhegyen beszéltük meg közös dolgainkat.

Kemény János

Találkozás

Kökényvirágos Őrhegyen
úgy szállt le, mint az álom.
Ballagtam búsan, csöndesen
homályos esti tájon.

Az arcán nem volt alkonyat,
csak hívó, szent nemesség,
és szólt: „Kövess. A holtakat
A holtak hadd temessék.”

Április 8.

„Mester – feleltem, értelek,
te holtra nem haragszol,
de lobbanó tekinteted
most életet parancsol.

S az élet mély, mély és csodás,
ha azt te prédikálsz,
és mégis, Mester, megbocsáss
ha kúsza szívvel állok.

A hantoló Antigone
szomorú ősnővérem,
S a Labdakida-átoké
a vérem, sűrű vérem.

A völgyből, nézd, felintenek
a fejfák és kereszték,
jó Mesterem, megértelek,
csak engedd, hogy temessemek.

De majd, ha hamvadó szemem
nem fátyolozza bánat,
Uram, akkor csak ints nekem:
akkor megyek utánad.”

Oriolus Galbula

Ma új hang szólt a mámoros zenébe,
furulyáló hang, érzelmes, csodás:
hajnal körül a völgy orchesterébe
megérkezett az arany fuvalás.

Áprily Lajos

Április 9.

A KÖLTÉSZET NAPJA ŐSIBEN

Kedves meghívás érkezett a költészet napjára az ősi általános iskolából: töltsen velük a magyar kultúrának ezt az ünnepnapját. A bevezető előadást **Soffel Miklósné** tanárnő tartotta, akinek szavait idézem:

Április 11 kétszeresen is ünnep: 1905-ben ezen a napon született József Attila, 1900-ban, Kassán pedig Márai Sándor. A verset ünnepeljük ma, de mi is a vers. Az erdélyi Kányádi Sándor a következőképpen határozza meg: egyik előadásán egy falusi kisiskolás megkérdezte tőle, hogy mi a vers. Ő ijedtében – hogyan is lehetne ezt röviden meghatározni – visszadobta a kérdést: mondd meg te, mi a vers. A fiúcska azonban nem jött zavarba, csengő hangon válaszolt: A vers az, amit mondani kell. Kányádi Sándor szerint a vers jobb megfogalmazását esztétikai kézikönyvekben sem lehet megtalálni. „Mintha Petőfi Sándor ült volna be közénk.” Ősi irodalmi kávéházában aznap a belépő egy vers elmondása volt: tanárok és diákok egyaránt szavaltak, figyelve, értékelve egymás teljesítményét. A tanárnő előadásában egy Ősiből származó költőnő versét idézte, melyet ő még pápai középiskolás korában írt. Ez a vers is meghatározza a verset, tükrözi szépségét, értelmét.

Kozma László

Csak szépet, szépen

Csak szépet szabadna leírni,
csak mindig a legszebbeket,
Mint alvó gyermek mosolyából
télbe párálló lehelet.

Április 10.

Mindent szépen kellene írni,
hogy amíg olvasol, örülj.
Versem mellé máskor is csak
elgyönyörködni települj.

Én mindig a legszebből írnék,
de jaj, az élet nem ilyen.
A szomorúság annyival több,
mint egy rózsa száz tövisen.

A szépről írnék, nagyon szépet,
hogyha nagyon szomorkodol,
vigasztaljanak verseim meg,
ha rájuk találsz valahol.

Arany versére rátaláltam
és lelkem benne megmerült.
Gyermekkorom tündérvilága
ágyam szélére települt.

A megtalált álomszép versnek
úgy csengtek-bongtak szavai,
Mint nyiladozó kikeletnek
igéző madárdalai.

Sok szép verset kellene írni,
amit nem ront le az idő,
és tiszta fénnel tündökölni
századok ködein elő!

Balogh Krisztina

Április 11.

HASZNOS VAGY KÁROS?

Mai világunkban az emberek, de talán az egész társadalom is hajlamos arra, hogy mindent, a természetet magát és benne például az egyes élőlényeket úgy ítélje meg, hogy hajt-e számára hasznot vagy nem. Esetleg netán kárt okoz. Még csak véletlenül sem véve figyelembe azt, hogy az illető állatnak vagy növénynek milyen szerepe van abban az életközösségben, amelyben él. Nem véletlenül írta *Herman Ottó* közel 90 éve a következőket: „...ott, ahol az anyatermészet szűzen tiszta és érintetlen, ott nincsen sem káros, sem hasznos madár, mert csak szükséges van. Hasznossá és károsá a madár csak ott lesz, ahol az ember megbontja a szűz természet rendjét...” A nagy polihisztor ezt a madarakra vonatkoztatva írta, de ez igaz minden élőlényre, amely a földön él. Hiszen ha a természetben "káros" élőlény volna, akkor azt a rendszer kiselejtezné, mert a működését zavarná meg. Például igen mérgező a rozs kalászában termő gomba, az anyarozs. Azonban, számos életmentő gyógyszert lehet készíteni belőle, melyet a szülészetben használnak. Vagy, ha sikerült volna felszámolni a házaszonyok és a konzervipar rémét, a különböző penészgombákat, soha nem lett volna penicillin gyógyszerünk. Ha sikerül megfejtetni, hogy a visszataszító skorpió miért érzéketlen a radioaktív sugárára, talán könnyebb lesz gyógyítani a sugárbetegséget is. Nincs tehát erkölcsi alapunk arra, hogy önző módon, egyes élőlényeket károsnak, másokat hasznosnak minősítsünk, mert minden teremtetett lénynek joga van az élethez. Ennek belátása, amint a fenti példák mutatják, saját érdekünk is!

Legány András

Április 12.

Főhadnagy Fazekas úrhoz (részlet)

Ő a fösvények sorában
A dögkincsekkel felhagy
S hűgának társaságában
Gyöngyvirág-gyöngyökre vágy.
Számlálgatja víg orcával
Az ezüst jácintokat
S az ibolyák aranyával
A szagos gyémántokat.
Most a bölcseknek álmára
Hol ébred, hol szunnyadoz.
S majd a képzelt Heloára
Érez, újul, bágyadoz.
Majd a rendtartó méheknél
Kedvetelve ácsorog
S érzi, hogy az embereknél
Az ország nem így forog.
Már meglátott: gereblyéjét
És kapáját elteszi
S félig harmatos Linnéjét
Pipája mellé veszi.
Jer, barátom! lépegessünk
Kis kertednek útain
S dohogás nélkül ne vessünk
Mások bolondságain.
Jer, s érezzük, hogy nagy telket
Többször fának ad az ég,
S kis jószágot és nagy lelket
Birni boldogabb sors még.
Jer, e répánál térdeljünk,
Jer, kacsint e tulipánt,
Jer, e töknél süvegeljünk:
Mind használ ez, egy se bánt.

Csokonai Vitéz Mihály

Április 13.

TÁJ ÉS TÖRTÉNELEM

Keresztes hadjárat lett hirdetve a betörő ellenség ellen... Erős vonást képez e rettenetes korszak illusztrációjában ez a „veres kereszt”. Feltűzte azt mellére a református és evangélikus éppen úgy, mint a katolikus. Feltűzte a zsidó is. A nemzet parancsolta... (1849) Június huszadikán ezrével lepte el a népfelkelés a Tisza melléki rónát... Dél tájon az égen csodátünetmények tűntek fel. A nap tányéra elmosódott, s tompa szögletes küllőkkel vette körül magát. Ennek a neve „koróna”. Azután, nagy távolban a naptól, látszott egy kerek fényudvar, körös-körül, a szérű belseje felé halványpiros, a külső oldala gyengén zöld, mint a szivárványé. Ez a „hálós”. S a fényudvar keleti oldalán ott sápadozott egy másik nap. A nép meg volt rettenve ettől a tünetemtől... Az ősz pap (Lánghy Bertalan) felragadá a keresztes zászlót, s felállt a **kunhalomra** és kalapját elveté magától. Istennel akart beszélni. „Te, ki onnan felyül jeleket mutogatsz nekünk! Fegyvereink diadalát jóslod-e vagy elvezésünket? Ó, mert ha nem a mi napunknak dicsőségét mutatnák jeleid: akkor, ó, Uram, ne lássam én semmi napodat többé. Ne legyenek élő azon a földön, melyet hazámnak nem nevezhetek többé. Haljak meg ott, ahol ezen te zászlódat kezemből kiejtem. S azzal kiejté kezéből a zászlót, végignézett a kunhalom ormán, és meghalt. Az Úr szaván vette, és betölté kívánságát. Jól tett vele. Az oroszoknál már ki volt mondva az ítélet, ötszáz kancsukaütés és deportáció Szibériába. Az Úr megőrzé szolgáját, és magához vette.

Jókai Mór: A kőszívű ember fiai

Április 14.

Mi a haza?

Laczkovich Gézának

Könnye hull a vén komédiásnak
Amit szaval, abba belesápad.
Szemébe a régi, tüzes fény tör
Megtántorul szava erejétől.

Mi a haza? Ezt a kérdést zengi
-Haza, amit nem tagadhat senki!
Anélkül, hogy magad ne tagadnád...
Ez a haza és ez a szabadság.

Nem csak a föld, melyen lép a lábad
Őseid is, kik előtted jártak.
És ha kellett, a testükkel védték
Ez a haza és ez a reménység.

Akkor is, ha éltük összetörve
Vérmezőről néztek a jövőbe.
Azt óvták: a nemzetüknek sorsát...
Éljen a hon, éljen Magyarország!

Kozma László

Laczkovich János 1772-ben lépett a bécsi magyar testőrségbe. Bessenyei körében megismerkedett a felvilágosodás eszméivel, küzdött a magyar nyelv, kultúra felvirágoztatásáért. A Martinovics-mozgalomban való részvétele miatt a Vérmezőn társaival kivégezték. 1999. május 20-án, emlékművük koszorúzási ünnepségén Sinkovits Imre szavalta el a Szózatot.

Laczkovich Géza

Április 15.

BERNADETT

Egy-egy templom története nemcsak felépítésének, díszítésének állomásait jelenti, magában sűríti a vidék kultúr-történetét, az emberek törekvéseit, Istenhez fordulását, aminek jelképe, szimbóluma az, ahogyan templomukat megbecsülik, igyekeznek szebbé tenni. A kisteleki templomot 1825–1831 között építtette a kegyúr Szeged Város Tanácsa. A templom építése idején Szilber Lajos volt a plébános. A megáldási szertartást 1832. január 5-én Kreminger György esperes végezte. A templom festészetének külön története van, a szükségessé váló teljes újrafestést Dr. Krämer Tamás végeztette el 1938–40 között. Mivel a templom Szent István tiszteletére épült, most a mennyezetre is róla festett négy freskóképet Bicskei Karle János festőművész: Szent István az égben magyar szentekkel imádkozik; átadja Imre hercegnek az intelmeit tartalmazó írást; alamizsnát oszt a szegényeknek; megalapítja a csanádi egyházmegyét. Kedves történet, hogy a festőművész az egyik egyházi személy alakjában – az érintett turdta nélkül – megörökítette Krämer plébános arcát is, aki csak nehezen egyezett bele abba, hogy a képen maradjon. Dr. Krämer Tamás szegedi hittanár 28 esztendőn keresztül, 1925-től 1953-ban bekövetkezett haláláig volt Kistelek plébánosa, a templom freskóján megőrzött arcvonásai olyan dicsőséget hirdetnek, melynek ereje a közvetlenségben, a hétköznapi helytállásában van. – A templom lourdesi barlang-oltárt is tartalmaz, melyet Breisach Béla plébános alakíttatott ki, aki 1912–15 között volt Kistelek plébánosa.

Rostás Sándor

Április 16.

A KISTELEKI LOURDES-OLTÁR

Az első királyunknak szentelt templom szimbolikája, festményei természetes módon kapcsolódnak Mária tiszteletéhez. A neoklasszicista stílusú főoltár már az 1835. évi visita canonica idején megvolt, Szent István képével díszítve. A kép azt ábrázolja, amidőn István király a Boldogságos Szűz tiszteletére oktatja és buzdítja a fiát, Imre herceget. – A Nagyboldogasszony oltárát két szegedi polgár, Kordás Péter és Pál állíttatta fel, Breisach Béla ezt az oltárt alakította át lourdesi barlangoltárrá. Krämer Tamás pedig a többi oltár stílusához igazította az építményt, melyet a Szűzanya és Szent Bernadett szobra díszít.

Rostás Sándor

Bernadett

Várlak, mint a barlangnál Bernadett
A sötét mélységek felé fordulva
Várom, hogy csillagod kigyúljon újra
Mint ahogy a rózsafüzér pereg.

Várlak, mint a barlangnál Bernadett
Hogy átragyogjon lágy fényed, Madonna
Mely a sziklát bársonnyal bevonja
Vigaszt gyújt a néma gyász felett.

Várlak, mint a barlangnál Bernadett.

Kozma László

Április 17.

PIRAMISAINK

Az egykor vízjárta alföldi síkság jellemző földpiramisai Győrffy István szerint: „olyan 5-10 méter magas, 20-50 méter átmérőjű, kúp vagy félgömb alakú képződmények, amelyek legtöbbször víz mellett, de vízmentes helyen kerültek el, s nagy százalékban temetkezőhelyek, sírdombok, őr- vagy határhalmok.” A legvalószínűbbnek az tetszik, hogy a kunhalmok többségét a honfoglalás előtt itt élő népek temetkezési és őrhelyül hozták létre, s a későbbi időkben ezek lettek a „vigyázóhalmok” és a határhalmok. A halmokhoz számos történeti esemény, legenda kapcsolódik, ezek közül Tóth Albert: Az alföld piramisai c. könyvéből idézünk. A Nádudvar és Nagyhegyes határán fekvő Vajda-halom Kán László erdélyi vajdáról kapta a nevét, aki 1308-ban ugyan elismerte Károly Róbertet magyar királynak, de visszatartotta magánál a királyi koronát és a koronázási ékszereket. Mivel azonban magyar királynak csak akkor ismerték el az uralkodót, ha Szent István koronájával koronázták meg, a pápai követ, Gentile bíboros az eredménytelen tárgyalás után a vajda lánya és az ortodox szerb király közötti házasság ürügyén a vajdát egyházi átok alá helyezte. Ezután a vajda – a hagyomány szerint a Vajda-halmon – átadta a koronázási jelvényeket a király követeinek, Amadé nádornak és Tamás esztergomi érseknek. Az átadást megelőzően a koronázási ékszereket a szomszédos Koronás-halmon három napig közszemlére tették ki.

Tóth Albert

Április 18.

Kúnhalmok

Kúnhalmok ti, a sokhalu, bő Obtól
a kis Kaposig elfüzerlő dombok,
csönd-állomások, nyomjelző vakondok –
túrások, mesék babszemei, hogy hol

fúrt az a Szomj, bújt az Éh előre
– oly mélyben, hogy már földalatti multban –
mely idehozott bennünket, kifúltan
tántorgó népet szabadlevegőre:

ti vagytok a mi – katedrálisaink!
„Márvány-zenék?!“ oh csak, módunk szerint,
így, sárból! – oh ti, piramisaink!

Mert mégis feltörő vágy s hit nyomát
zengitek! Idegem hallja nomád
dobotok tompa tam-tamját: tovább!

Illyés Gyula

A kunkapitány egykor bírása, legfőbb előjárója volt a kunsági embereknek. Közigazgatási szerepe a Kerületek megszűnésével, az új megyerendszer bevezetésével megszűnt, alakját a folklór őrizte. E nemes tisztséget újíttotta fel Kisújszállás 2000. május 6-án, Mária Terézia redemptiós okirata keltezésének évfordulóján. Ma gesztusértékű a kunkapitány megjelenése egy-egy társadalmi ünnepen, jelenlétével a jó ügyet támogatja, megbízatása egy évre szól. A jelenlegi ötödik kunkapitány Simai János, az előzőek Horváth Gyögy, Győrfi Sándor, Balogh Márton, Csikos Sándor voltak.

Nagy Sándorné

Április 19.

Üzenet

Mert úgy döngött a dob
Meglobbant a pusztaság homálya.
Talán ez az ütem
Hajlott latin prozódiaiba.

Éber őrszem hallgatta feszülten
Rohamra szól? Esti nyugovóra?
S a dob különös, hívó ritmusát
Önkéntelen utána dúdolta.

Tűzviharként jöttek seregek
Szétfoszlottak, akár az éji felleg.
De szívében tovább remegett
A dal, mit a lovasok énekeltek.

És az őrszem, a tudós deák
A dallamot egy kódex-lapra rótta.
Kicifrázta a melódiát
S csillogó aranyporzóval beszórta.

Századokon át az üzenet
Úgy élt tovább, a lapokra hajolva.
Áradtak az éji lovasok
És szikrázott a csillagok homokja.

Kozma László

Április 20.

PAPI SORSOK KRÓNIKÁSA

Hetényi Varga Károly 1932-ben született Hosszúhetyényben. Középiskoláit Pécsen a jezsuiták Pius Főgimnáziumában kezdte 1943-ban. Az iskolák államosítása után innen kicspták, mert egy tömeggyűlésen nem tapsolt Rákosi-nak, és nem írta alá a Mindszenty bíboros letartóztatását követelő ívet. Később mégis sikerült magyar, majd német tanári oklevelet szereznie. Tanári munkássága mellett életét annak szentelte, hogy dokumentálja, megírja az üldözött egyházi személyek sorsát. Ebben nem tudták akadályozni, eltántorítani sem a kihallgatások, sem a házkutatások, beidéзések. 1985-ben jelent meg az Akiket üldöztek az igazságért című könyve, melyet a II. világháború idején meghurcolt egyházi személyekről írt. A rendszerváltás után, 1992-96-ban megjelenhetett a Papi sorsok a horogkereszt és a vörös csillag árnyékában című háromkötetes műve, 1999-ben és 2002-ben pedig a Szerzetesek a horogkereszt és a vörös csillag árnyékában című alkotása. Az utóbbi kötetet már felesége, Varga Borbála rendezte sajtó alá.

Nagy Miklós papköltő következő verse jól foglalja össze azt a hitvallást, melyet nem lehetett elnémitani. Nagy Miklóst a Mindszenty-per ötödrendű vádlottjaként köztörvényes bűncselekményért, „valutaüzérkedés” miatt is elítélték. Ezért 1990-ben, mikor a Mindszenty-per valamennyi vádlottja semmisségi igazolást kapott, rá ez nem vonatkozott. **Papp Tamás** az Új Ember hetilapban írja le, hogy az egykori védő, Schirilla György ügyvéd ezután az Alkotmánybíróságnál kezdeményezett eljárást, amely sikerrel zárult. Így másodszor, annak halála után is képviselte védencét, sikerült elérnie az ítélet semmissé nyilvánítását. (Nagy Miklós 1973-ban hunyt el.) Úgy gondoljuk, az égi igazságszolgál-

Április 21.

tatás egyszerűbben zajlik, a fönti Bíró előtt egy folyamatosan kiteljesedő élet nyilvánul meg, és Nagy Miklós talán mosolyogva figyeli, ahogy a földi eljárás a maga döcögő kitérőivel igyekszik az igazság nyomába szegődni. Mert a földi kárpótlás lehet megkésett és elégtelen, az a másik azonnali és teljes.

Szavaim

Szavaimmal / Már nem fog harcba menni senki.
Szavaimmal / Csak szeretni lehet, szeretni.
Magyar mezőt, / Álmod, házat, a magyar mindent.
Kisugárzik, / Ami összegyűlt ereimben.
Íme onnan / Nemes és hív szavak fakadnak.
Átpirultak / Fényétől a sok Gondolatnak.
Beszállhatnak / Szívébe minden jó magyarnak.
Kiegyetett / Minden salakot a magyar nap.
Vegyítgetem / Szavam én jó magyar szóval,
Vigadóval, / Keresztelővel, siratóval.
Átok legyen / A szón, ha uszítna belőlem.
Akármi jó / Szónak nyugalma legyen tőlem.
Szavam legyen / Mint bent a szavamot termő álmom
És pecsétje:
– így éreztem. Kimondtam. Állom!

Nagy Miklós

Április 22.

ADALBERT

Szent Adalbert az esztergomi egyházmegye pártfogója. Szent István, amikor megalapítja az első egyházmegyét, akkor Szent Adalbertre bízta és az első Bazilikát az ő tiszteletére építteti. Adalbert az első ezredforduló előtt, 980-990-ben működött. Cseh és német fejedelmi családba született, amely biztosította a teológiai műveltséget, és ettől kezdve kereste a lehetőséget ön maga számára, hogy mindezt: hogyan tudja megélni. Rómától a Baltikumig bejárta azt a területet, amely számára a hitterjesztés területe. Esztergomban Géza fejedelem fiát, Vajkot megtanította a keresztény nagykorúságra: megkeresztelte és megbérmálta, Géza fejedelmet is ő keresztelte meg. Adalbert bejárta Magyarországot, Csehországot, ahol püspök is, Lengyelországot, Litvániát és a porosz Baltikumot, ahol 997. április 23-án vértanúvá lett. Ez a hatalmas európai terület Adalbert által ismerkedik meg a kereszténységgel. Személyes életében keresi a formákat: hallgatja a teológiát, pap, püspök, aztán bencés szerzetes, zarándok Jeruzsálemben, remete akar lenni, és hitterjesztő, vértanú. Megkapta a lehetőséget mindarra, ami Péter apostolban is, és a többiben benne volt. Adalbert ezer évvel később éli azt az életet, amely az apostol élete. Két évtized alatt a korabeli világ felfigyelt rá, nemcsak egyéni adottsága, hatalmas termete és nagy hatású beszédei miatt, hanem a hit melletti szeretete miatt is.

Tömördi Viktor

Uram, ha már a sorsunk vándorlás itt.
Add szívünknek tiszta csúcsok csodáit.

Kozma László

Április 23.

GYÖRGY

Mikoron azért minden dolgát kijelentette volna őneki, mondá Szent György vitéz: szerelmes leányom, ne akarj félni, mert az én uram, Jézus Krisztusnak nevében tégedet megsegejtlek. Mondá mégis az király leánya: jó vitéz, énvelem el ne véssz, de tenmagadat mind hamarabb lehet, szabadojtsd meg. Elég ha én magam elveszek, mert engemet nem szabadotjatsz meg, és tenéked egyetemben el kell veszned. Mikoron ezeket beszéllenék, íme az nagy sárkány felelmelé ő fejét az tóból, és reájok kezde jönni. Ottan az király lánya reszketni kezdett és mondá Szent György vitéznek: fuss el jó uram, fuss el hamarsággal. Ottan azért Szent György lovára üle, és szent keresztnek jegyével magát megjegyzé, és az sárkány ellen nyomoték. És cucáját (lándzsáját) erősen megfogotozván, és ennen magát Űristennek ajánlván, neki öklelé, és az sárkányt az földre leejté. És mondá az leánynak: oldd el övedet, és vesd nyakára az sárkánynak. Semmit se félj jó leányom. Mikoron azt tette, ugyan követi vala őket, mind az szelíd bestye. ...Annak után a király nagy számtalan sok pénzt ada Szent Gyergynek, kit mikoron nem akart volna elvenni, szegényeknek hagyá, hogy osszák. Szent Gyergy azért az királyt négy dolgokra tanojtá: előszer, hogy Űristennek egyházának gondját viselné, papokat tisztelné, isteni zsolozsmát szorgalmatossággal hallgatná és szegényekről mindenkoron megemléköznék. És annak után a megapolgatván az királyt, onnan bulcsu vén, elméne.

Érdy-kódex
Bálint Sándor

Április 24.

KOLOZSVÁR, SZENT GYÖRGY-SZOBOR

A Farkas utcai, ma református templomot Mátyás király alapította, a ferences minoriták emelték 1489 és 1516 között. Kehely alakú szószéke az erdélyi kő- és fafaragás remeke, alakja arra utalhat, hogy a gyülekezet – mint az úrvacsora vételekor – magához veszi tartalmát, a biblia szava-it és a lekipásztor prédikációját. A templom előtti téren áll Szent György lovas szobra, amely Kolozsvári Márton és György Prágában őrzött csodálatos alkotásának a másolata. A korábban az Arany János teret díszítő műalkotást 1960-ban, szállították ide. A jól sikerült utánpótlás a budapesti „Hazai műértőköte” ügyességét dicséri. Talapzatát Lux Kálmán tervezte, melyre felavatásakor még ez a szöveg volt felvéve: „GEORGIUS EQUITUM PATRONUS (György, a lovagok védője) KOLOZSVÁRI MIKLÓS MESTER FIAI MÁRTON ÉS GYÖRGY NAGY LAJOS /KIRÁLY MEGBÍZÁSÁBÓL KÉSZÍTETTÉK PRÁGÁNAK 1373 ESZTENDŐBEN 1904-BEN A M(AGYAR) KIR(ÁLYI) KORMÁNY TÁMOGATÁSÁVAL NAGY FIAINAK EMLÉKÉRE ÚJRA ELKÉSZÍTTETTE KOLOZSVÁR VÁROS KÖZÖNSÉGE.” A szent lovag hajviselete és a lószerszámok László Gyula véleménye szerint székely-magyar eredetet mutatnak. A lovas szobor másik másolatát 1936-ban Szegeden helyezték el. A szobor megihlette Farkas Árpádot: „Jövök néha, hogy lenne / ki György vitéz jó lovának / tenyeréből cukrot ad. / Ideje volna végre / már kapni lándzsavégre, / s nemcsak bővölgetni / ama sárkányokat!”

Sas Péter

Április 25.

BÚZASZENTELŐ

A búzaszentelés, rábaközi nevén sásszentelés, a római Ambarvalia ünnepének helyettesítésére alakult ki. Az ünnepet április 25-ikén tartják. A kereszténység már Nagy Konstantin alatt is tartott körmeneteket, elhagyva a pogány vonatkozásokat. A búzaszentelés szertartása és a vele kapcsolatos könyörgések aztán az egész keresztény világban elterjedtek. Hazánkban már a középkorban volt búzaszentelés. Ekkor még a szentek ereklyéit is körülhordozták a körmeneten, amint az egri egyházmegye szertartásrendje is tanúsítja. Századunk első évtizedeiben a búzaszentelést még nyilvánosan, kint a mezőn körmenettel is megünnepelték, a Szeged-alsóvárosi asszonyok közül sokan a maguk földjéből is szoktak vinni zöldbúzát a szentelésre, melyet aztán jószágaikkal etettek meg. Amíg a búcsú, azaz a búzaszentelés tartott, a régi szegedi parasztok nem fogtak be és nem kezdtek semmiféle mezei munkához. Tápén búzaszentelés-kor a szertartás alatt sok koszorút szoktak készíteni a templom zászlóira, keresztjeire. Nyolc napig ott marad rajtuk a templomban, utána leveszik, és a szántóföld négy sarkában elrejtik. Jégverésről tartották foganatosnak. A kenyérkosárba is szoktak tenni belőle. Egyes családokban a koszorút a beteg feje alá rakták. Hódmezővásárhelyen is a szentelt búzából egy maroknyit a búzavetés négy sarkába ásnak, hogy a jég messziről elkerülje. Andrásfalva bukovinai székelysége a búzaszentelést a Márk napját követő vasárnap ünnepelte.

Bálint Sándor

Április 26.

A tápai Krisztus

Az ország útján függ, s a földre néz,
Arcán szelíd mosoly a szenvedés.

A falu népét nézi csöndesen,
Amint ballagva munkából megyen.

Az ősi népet, mely az ősi föld
Zsellére csak, és várja az időt,

Mikor saját portáján úr leszen
Mikor az élet néki is terem.

A magyar Krisztus, a falusi szent
Hiszen nekik is megváltást izent.

Olyan testvéri áldással tekint
Feléjük, és biztatja híveit.

Feje fölött a nyárfa is magyar,
A fecske is, és egy a zivatar,

Mely őt paskolja, s a falut veri,
És folyton buzgó őt szent sebei

Nem a magyarság sorsát hirdetik?
Ki segít már, ha ő sem segít?

Juhász Gyula

Április 27.

FESZÜLETEK

Katolikus és vegyes lakosságú falvaink beszélő emlékei a feszületek és a patrónusszobrok. Feszületeket állítottak a templomok elé, a belterületeken az utak mentén, tereken, a temetőben, a falvakba, városokba vezető utaknál, a határban, a szőlőhegyeken. A feszületet állító közösségek, egyének nemcsak annak elkészítéséről, hanem folyamatos karbantartásáról is gondoskodtak. A keresztállítás indítéka sokféle lehetett. Kecskeméten például az 1739. évi pestis elmúltával a római katolikus egyház öt keresztet állíttatott fel hálaadásképpen a város fő bejáratainál, az elhaltak emlékére pedig a mezőváros tanácsa készíttetett Szentháromság-szobrot. Facorpusos feszületek a nagy faragó hagyománnyal rendelkező vidékekről, elsősorban Erdélyből és Zala megyéből ismertek. Festett bádogcorpusos feszületre már 1776-ból van adatunk Halászból; egy írástudatlan házaspár 16 hold földet adományozott egy „vas táblára íratott feszülettel” ellátott fakeszt állítására. A bádogcorpusos feszületek azonban csak a 19. század elejétől terjedtek el széles körben. A „pléh Krisztust” és az alatta elhelyezett alakot bádogos, esetleg kovács vágta ki előrajzolás után bádoglemezről, a festést hivatásos festő vagy ügyes kezű falubeli végezte. Népi ízlésű kőfeszületek elsősorban a Székelyföldön ismertek: az egy darab kőből kifaragott, indadiszes magas oszlopból vagy pillérből kiágazó feszületek Krisztus-alakjai leginkább román kori corpusokra emlékeztetnek.

H. Csukás Györgyi

Hiány

A szögek helye. Krisztus, a hiányod

Mely átveri a hitetlen világot

Kozma László

Április 28.

Krisztus-kereszt az erdőn

Havas Krisztus-kereszt az erdőn
Holdas, nagy, téli éjszakában:
Régi emlék. Csörgős szánkóval
Valamikor én arra jártam
Holdas, nagy, téli éjszakában.

Az apám még vidám legény volt,
Dalolt, hogyha keresztre nézett,
Én meg az apám fia voltam,
Ki unta a faragott képet
S dalolt, hogyha keresztre nézett.

Két nyakas, magyar kálvinista,
Miként az Idő, úgy röptünk,
Apa, fiú: egy Igen s egy Nem,
Egymás mellett dalolva ültünk
S miként az Idő, úgy röptünk.

Húsz éve elmúlt s gondolatban
Ott röptül a szánom az éjben
S amit akkor elmulasztottam
Megemelem kalapom mélyen.
Ott röptül szánom az éjben.

Ady Endre

Április 29.

Búza

Én nem mondom, hogy külön sorsa
Van e földön a nemzeteknek.
Hiszen egyként vagyunk adósa
Ki közénk jött, a szeretetnek.
Ha gyúl a népek szivárványa
Égre feszítve, mint a bársony
Ezt kérem: lehessünk egy szála,
Lobogjon a magyar karácsony.

Én nem kérek más, külön sorsot,
De építhessünk iskolákat.
Zúghassanak a templomtornyok,
Hirdetve húsvéti csodákat.
Az életünk nem külön élet,
Azt kérem, mit mindenki kaphat.
Derűs munkát és békességet,
És áldását a dolgozónak.

Kérem a jószándék vetését,
Mely a lélekben megfakadhat.
Kinyújtott kezünket ne sértsék,
Jó földbe hulljanak a magvak.
Én nem kérek más, külön sorsot.
Csak ennyit: hogy az Ábel vére
Amely a köveken piroslott
Váljon arany testvériségre.

Kozma László

Április 30.

MÁJUS

Honfoglalás

Hét agancsú volt a szarvas,
ember még nem látta mását,
Hunor s Magor hét határon
át követte szökkenését.
Hétszer áldozott a nap le
s hétszer gyúlt ki fénye újra,
mikoron a hét vitézek
elértek a hét vizekhez.
s mert ama két büszke sólyom
egy irányba szállni lendült:
hét ér futott egyesülni
mindent sodró nagy folyóvá.

Dunáról fúj a szél

Nem kérheted az óceáni szélről
hogy kun parasztok homlokát legyezze –
itt a Dunáról fúj a szél. Vízéről
siet a hűs az izzadt emberekre.
Lehetsz világfi könnyed-franciásan,
vagy angolmód közömbös is lehetsz itt,
csak tedd a dolgod s itt tegyed. A vállon
marék hazánk világnyi súlya fekszik.
Itt szabja napjaink parányi tettét
– hol hittel, hol meg erővel az észben –
a milliókra osztott hősiesség,
még akkor is, ha régen észrevétlen.

A világ ránk tekintve arra számít,
hogy vállalunk gondjából egy hazányit.

Baranyi Ferenc

József imája

Miért fogja el szívem fájdalom
Hogyha látom arcod mosolyát
S fejed itt nyugszik a vállamon.

Miért érzem egyszerre, hogy súlyosabb
Mit karom őriz, e parányi test.
Mintha terhet vinnék, melyet átadott
Atléta-vállra érdemest
Egy pillanatig hogy vihessem én is
Hogy tettednek részese legyek.

Mert tudom, hogy véled teljesült
Amit annyi próféta hirdetett
Betöltöd száz nemzedék hitét
Angyal hozta el jóhíredet
Előbb anyádnak, azután nekem.

És tudtuk, hogy mikor érkezel
Csillagként küld égi szerelem
Titkos tudat, biztos sejtelem
Így lettünk az Isten jegyese
Egybekapcsolt a várakozás.

Kettős gyűrű egybeforrt fele
Gyémántkő az Úr ígérete
Igéjében végleg egyesült
Ős-lényege s mit megalkotott.

Május 1.

De miért fogja el szívem fájdalom
Mikor súlyodat érzem vállamon
És a hívásod: Abba, atyám!
Nekem szól de mégsem csak nekem
Mert túlnézel pillantásomon
Mint a tavon, a Genezáreten
Széjjelfutnak a fénykarikák:
Pillantásod az egész világ.

Az utadon csak így segíthetek
Hogy a tested súlyát hordozom.
S te fölveszed válladra egykoron
A világ súlyát, minden bűn keservét –
Szeretném, ha melletted lehetnék.

Valaki jön akkor a mezőről
Amikor lépsz elhagyva, egyedül
Karjában a szándékom feszül
Fölemeli a földre roskadót
Ha nem leszek már, akkor is: vagyok
A földön atyád, s Istenem, papod.

Kozma László

Anyám

Lelke, mint az ellebbenő szél,
testének porból szárnya rég,
emléke tűnt téli verőfény,
szavai olvadt hópihék.

Füle Lajos

Május 2.

KÖSZÖNET AZ ANYÁKNAK

Úgy elnézem a drága nőket,
a kisgyermeket vezetőket,
ahogy az utcán mennek lassan
a tavaszthozó sugarakban.
Nézem őket nagy tisztelettel,
ahogy megy velük a kis ember,
kit az anyai szeretet
emberré lenni engedett.

Ma, amikor nagy divat ölni,
az emberbimbókat letörni,
korán, alighogy megfogannak,
mivelhogy törvénye van annak.
Közben észre se veszi népünk,
hogy a halál útjára léptünk,
s mindig van okos magyarázat,
ha ettől óvnák a hazánkat.

Ezért nézem örömmel őket,
a gyermeket vállaló nőket,
az áldottakat, az anyákat,
és még az a remény is áthat:
hogy hátha mégse hal ki népünk.
és nem lesz ilyen csúfos végünk.
S most arra kérem az anyákat:
hogy mentsek meg drága hazánkat,
a ma viruló ifjú nőket,
hogy győzzék le a temetőket...

Nádudvari Nagy János

Május 3.

ZEMPLÉNI MOZAIKOK

A Tolcsva-patak tavasztól megduzzadt vize susterogva ugrált kőről-kőre. Ha valami akadályba ütközött, nagyot loccsant és gyémántcseppekkel díszítette a parti sziklák vastag mohapárnáit. A völgy barna avarral fedett talaján üde-kék csillagvirágok bókoltak és alkottak színpompás szőnyegget. Köztük kisebb-nagyobb foltokban keltikék, galambvirágok, ikrás fogasírek és berki szellőrózsák fokozták a tavaszi színekavalkádot. Egy-egy lila, nektárban gazdag keltikébe acélkék dongók szédültek részegen. Majd egy barna bundás pöszörlégy jelent meg, és a virágok előtt lebegve, hosszú szívókáját annak mélyére eresztve táplálkozott. – A patak vize felett egy fekete színű gyászlepke röppent imbolyogva. Sötét szárnyának világosdrapp szegélye élénk kontrasztot alkotva messzire világított. Fenn a patakot kísérő éterek koronájában erdei pinty énekelt kitartóan, nem véve tudomást a körülötte serénykedő és kevésbé harsány színcinkékről. Az út kanyarogva halad a Zsidó-rét felé. Messziről, Újhuta felől egy szajkó rikácsolását hozta felénk a völgyi szél. Fölöttünk, a vörösfenyők még csupasz ágai között meggyvágók hangoskodtak. A túlsó hegyoldal fölött szélesre tárt szárnyakkal egerészölyv körözött, kihasználva a kedvező széljárást. Előttünk egy kecskefűz sárgára színeződött barkái mint megannyi kis lámpás világítottak a fiatal lúcfenyves sötét háttéréből. Az út szélén, ahol még nem taposták le, martilapuk bontották ki sárga virágaikat. Pikkelyes száruk a nap felé hajolt, mintha hódolni akarnának az életet adó meleg forrásának.

Legány András

Május 4.

Szobrot faragj

Az égbolton a madár-ékek
Akár a levél-lebbenések.

Levelei egy roppant fának
A suhogó tavasznak, nyárnak.

S míg a csapat felhőbe olvad
Utadra ejt egy madártollat.

Betű-ékkal, mely róluk hírt ad
A fehér papírt teleírad.

Fehér márványból, szürke kőből
Szobrot faragj az eltűnőről.

Vagy lehet: ők szállnak örökké
S a szobrod porlik barna röggé?

Arcod, mely töpreng és tűnődik
Örök felhőben tükröződik.

Szerelmed, mely egy mozdulat csak
Szárnyalásán madár-csapatnak?

Kozma László

Május 5.

A TERMÉSZET TEMPLOMÁBAN

A Zsidó-rét már nem is rét. A legeltetés hiányában a beerdősülés olyan előrehaladott állapotban van, hogy már csak kisebb tisztások emlékeztetnek a korábbi füves területre. Mindenütt csilp-csalp füzikék szóltak és csak itt-ott harsogott közējük egy-egy pinty. A megerősödött szél a bükkök zöld ághúrjain zúgva hárfázott, a fenyők sűrű tűlevelein pedig már megszeliđülve susogott. Az út menti fű között korpafűvek élénkzöld kígyói kúsztak. A puha, képlékeny agyagban szarvasok és vaddisznók nyomait követtük. A tisztások gypét helyenként valósággal felszántották túrásaikkal a disznók. A fák között kanyargó út egyik mélyedésében dagonya húzódott meg. Simára csiszolt szélén jól látszott, hogy nemrég is használták. Alig pár méterre tőle egy öreg fenyő állott, melynek kergét is lekoptatták a hozzá dörgölődző állatok. A fenyőgyanta aranyos cseppekben folyt végig a fényesre csiszolt fa törzsén. Az út meredeken haladt lefelé. Jobbra öreg bükkös, balra hasonlóan idős lúcos. A fák úgy álltak, mint a gyertyaszálak. Koronájuk az út fölött összeért és olyan volt, mint egy gótikus katedrális. Ferdén besütött a nap és a szürke ágakat ezüstsínűre varázsolta. Templomban, a természet csodálatos templomában jártunk. Feketerigó és erdei pinty, füzike és szürkebegy szólt, s hangjuk egy közös szimfóniává állt össze. Olyan zeneművé, amelyet csak a természet képes alkotni. Majd kinyílt az út, és az erdő imája megindult a valószínűtlenül kék tavaszi ég felé.

Legány András

Május 6.

A kertbe ment

Uram, én nem tudom, milyen a kerted,
a virágosod és a pázsitod.
Én nem tudom, virágok ültetését
ágyásaidban hogy igazítod.

Csak azt tudom, hogy kendőjét levette
júniusi vasárnap hajnalán,
beteg lábával és beteg szívével
Bánatosan kertedbe ment anyám.

Uram, tele volt immár félelemmel,
sokszor riasztó árnyék lepte meg,
de szigony-eres, érdes két kezével
még gyomlálgatta volna kertemet.

A kicsi teste csupa nyugalanság,
s most elgondolni nem tudom, hogy ül.
Virágosodban könnyörülj meg rajta,
hogy szegény ne szenvedjen tétlenül.

Mezőiden ne csak virágmagot vess,
virágaid közé vegyíts gyomot,
hogy anyám keze gyomlálhassa kerted:
asphodelosod és liliomod.

Áprily Lajos

Május 7.

A MEGVÁLTÁS ÜZENETE

Jézusnak a megváltásra vonatkozó üzenetét többen ebben a mondatban vélik megtalálni: Több az élet. Mit fejez ki ez a mondat? Jézus a Hegyi Beszédben tanítványainak azt mondja: „Nem több-é az élet a tápláléknál és a test a ruházatnál? (Máté 6,25) Jézus ezt az üzenetet, hogy több az élet, tulajdonképpen a továbbiakban fogalmazza meg: „De keressétek először az ő országát és igazságát, és ezek is mind ráadásul megadatnak néktek. Jézus azt mondja el ebben a két igeversben, hogy az élet többlete és végtelen gazdagsága Isten országának megtalálásában nyílik ki. Az élet kitágul, sőt beletágul Istenbe, és az ember ebben találja meg, amit keresett, de aminek lehetőségét nem is sejtette, hiszen Isten országa igazában az ember országa lesz. Az ember Jézusban mindig többet és nagyobbat talál annál, amit az életben és magában keresett. Jézus magára mutatva kínálja az életnek ezt a többletét: „Mert aki meg akarja menteni az életét, elveszti, aki pedig elveszti az életét énért, megtalálja. (Máté 16,25) Aki tehát Jézus követésére indulva saját kis világát képes feladni, és eddigi céljairól lemondani, annak Jézus a saját életét kínálja, melyben önmagát teljes egészében megtalálja. A Biblia ezt a vadonatúj isteni létet úgy fejezi ki, hogy új teremtés, mely nem a régi toldása-foldása – Jézus szavaival élve (Márk 2,21-22) – hanem isteni ajándék, magának az Istennek az élete.

Szathmáry Sándor

Május 8.

Több az Isten

Azt mondd: ő a menedék
Akihez futsz, ha nagy baj érne.

Csak ez a hitre nem elég
Mert több az Isten teljessége.

Egy kéz érint, ha megfogansz
Ahogyan hív az ember-létbe.

Körülöleli sorsodat
Mert több az Isten teljessége.

Könnyekben csillant örömet
Szivárványt feszít borús égre
Ível a világok fölött
Mert több az Isten teljessége.

Vihar zúg élet-indulót
Ragyog csillagok televénye.
Fogannak erdei zugok
Mert több az Isten teljessége.

Nincsen kicsiny és nincs nagyobb
Szívedben gyullad ki a mécse.
Utadra napsugarat ont
Mert több az Isten teljessége.

A nyugtalanság, hogy keresd
S hogy rátalálsz, a lelki béke.
Őrizd egyetlen kincsedet
Mert több az Isten teljessége.

Kozma László

Május 9.

VÁLÁS

A gyermek számára a válás egész világának összeomlását jelenti. Gyermekkorban az apa mindenható, „omnipotens”, a kicsiny ember világban való tájékozódásának mintája, ezért nem egyszerű „helyettesíteni”. Jó „módszer” arra, hogy segítsük a gyermek kibontakozását, igazából egy van: a szülők harmonikus kapcsolata...

Második házasság

Anyu, én igyekszem a haragom
levetni.

Ha bánt, sírok, ha viccel, próbálok
nevetni.

De hidd el nekem: parancsra nem tudok
szeretni.

tetszik nagyon, hogy katona, s tetszik
a rangja.

Ha megszólal, zúg, akár a templom
harangja.

– de nem simogat meg úgy, mint apué –
a hangja.

Számodra nincsen nála jobb a föld
kerekén,

ha rád néz, olyan lesz, mint vaj a
kenyerén,

de én nem érzem apu melegét a
tenyerén.

Május 10.

Ha játék kell, nála ezt könnyedén
elérem,
ha érkezem, mint apu, úgy szalad
elébem,
de én nem látom azt a sugarat a
szemében.

Ha sétálunk, a kezem ott van az
övében,
ha elcsúszom, megkapaszkodom az
övében,
de én nem érzem apu jó szagát az
ölében.

Azt mondja, szeret, s csinál majd hozzá
kedvet is,
hogy vele éljek. De apu jobb, ha
megvet is.
Nekem ő tízszer, százszor többet ér, ha
megver is!

Anyu, én igyekszem a haragom
levetni.
Ha bánt, sírok, ha viccel, próbálok
nevetni.
De hiába, ha megkérsz, sem tudom őt
szeretni!

Ranschburg Jenő

Május 11.

A szűk kapu

(Máté, 7. 7-14)

A tág kapun, a széles utcán
soha el nem értek hozzám, –
mégis sokan követik.
De szűk kapun, kis ösvényen
érkezik az én vendégem, –
s Öröklétre születik.

KérjeteK és akkor adnak,
zörgessetek s megnyitvatnak,
keressetek s találtok.
Mert aki kér, csak az kaphat,
zörgetőnek kaput nyitnak,
a keresők találhatnak.

Mert ki adna közületek
gyermekének pusztá követ
midőn kenyérért zokog?
Vagy kígyót, ha halat enne?! –
Hát az Égi Atya lenne
rosszabb, mint ti magatok?!

Mindazt, amit szeretnétek
kapni másoktól, tegyétek
velük ti is ugyanazt!
Ez a törvény, s a próféták
ezt a *keskeny utat* járták:
jutalmuk örök malaszt.

Május 12.

Mert tág kapun, széles utcán
soha el nem juttok hozzám, –
S bizony sokan követik.
De szűk kapun, kis ösvényen
érkezik az én vendégem, –
s Öröklétre születik.

Sumonyi Zoltán

KRISZTUS FELTÁMADT!

A templomba menet elporzik mellettem egy kisiú. Nemrégén zápor lehetett, a járdán még tócsák fénylenek, úgyhogy az elporzik inkább futásának gyorsaságára utal, magasra dobja a lábait, rettentően igyekszik. Egy kissé reménytelen hang próbálja követni, az aggódó édesanyjáé: az úttest előtt állj meg, nézz körül! A kisiú előttem vagy tíz méterre lefékez, alaposan körülnéz, azután továbbiramodik, a templom már nincsen messze, látom még, hogy felszalad a lépcsőn, eltűnik az ajtó mögött. A szüleivel egyszerre érünk a templomba, a kisiú mosolyogva néz fel az édesanyjára, aki szelíden megsimogatja a fejét. De hiszen még bőven van időnk a szentmiséig, Péterke, hová szaladtál annyira? Látom, Péterkének mosoly szalad át az arcán, mintha belső titka lenne, és az oltárra pillant.

Szárnyasoltár

Karcsú oltár. A csúcsán fénybe veszte
Feltámadás a Krisztus keresztje.

Kozma László

Május 13.

PÜNKÖSD

Kedves szavunk a pünkösöd. Azért, mert kedves az általa jelölt ünnep is. A Szentlélek kitöltetésének emlékűnnepén kívül ugyanis a természet újjáéledésének, a tavasznak és ezzel együtt a szerelemnek, a forradalmiságnak és egyáltalán az örömnak, tovább a különféle régi vigasságoknak az ünnepe. Mennyire kifejezi ezt Balassi Bálint örökszép verse, a Borivóknak való! „Áldott szép Pünkösödnek gyönyörű ideje, / Mindent egészséggel látogató ege, / Hosszú úton járókat könnyebbítő szele. / Te nyitod rózsákat meg illatozásra, / Néma fülemile torkát kiáltásra, / Fákat is te öltöztetsz sokszínű ruhákba. / Néked virágoznak bokrok, szép violák.” Máskor kedvesének, a lengyel citeráslánynak a száját, orcáját hasonlítja a pünkösdi rózsához. „Mert kis szája, szép orcája mint pünkösdi új rózsza”. A pünkösdi rózsza egyébként, mint a szerelemesek szimbóluma, megjelenik az emlékezetes párosító népdalban is: „Két szál pünkösdrózsa / Kihajlott az útra, / El akar hervadni, / Nincs ki leszakítsa.” Mint más nagy ünnepeink, a pünkösöd is számos régi szokást őrzött meg. Ilyen az Európa jelentős részében a középkor óta szokásos pünkösdi király választás. A pünkösdi király az ilyenkor rendezett lovasjátékok győztes legénye egy esztendeig hivatalos volt minden lakodalomba, mulatságba, a kocsmában a község rovására ingyen ihatott, jószágát ingyen őrizték, és büntetést sem igen szabhattak ki rá. A pünkösödölés, pünkösdjárás körébe tartozott a királyné, illetve kiskirályné járás. Ezeknek adománygyűjtés volt a célja. Dugonics András 1788-as kiadású *Etelka* című regényében már szerepeltet egy pünkösdi dalt: „Mi van ma, mi van ma / Piros pünkösöd napja / Holnap lesz, holnap lesz

Május 14.

/ a második napja. / Andreás, bokkrétás / feleséges, jó táncos, / Jól megfogd, jól megfogd / a lovad kantárját, /ne tipesse, ne tapossa / a pünkösdi rózsát.” András nevét a kutatók II. András (Endre) királyunkkal azonosítják, a könnyed ritmus századok történelmét idézi. A pünkösöd szó formálódása maga is kultúrtörténeti vonatkozásokat hordoz, megnyilvánul benne nyelvünk teremő ereje. A XII. századtól előforduló „pünkösöd” szavunk a görög eredetű és ötvenedik jelentésű pentecoste szóból származik. Olasz vagy német közvetítéssel került hozzánk. A nyelvünkre jellemző hangalaki változtatással, a közben létrejött mássalhangzótörődés feloldásával, a hangrendi illeszkedéssel és az ajakkerekítéses magánhangzókkal, az ö-vel és ü-vel a XVI. században már megszületett mai, kellemesen hangzó formája, a „pünkösöd”. A magyar nyelv nagyon is élő voltát, erejét ezen kívül az is bizonyítja, hogy ez a szó is kedvelt eleme lett nyelvünknek, kiterjedt szócsaládot alapított. Képzett formái például: pünkösdi, pünkösdöl, pünkösdölés, pünkösdölő. Összetételek: pünkösdvasárnap, pünkösdhétfő, pünkösdjárás, pünkösdköszöntés. A „pünkösdi” melléknévvel pedig jónéhány növénynév keletkezett. Mint például: pünkösdi bodza, pünkösdi liliom, pünkösdi szegő, pünkösdi rózsa – gyönyörű virágai nemcsak erdőinknek-mezőinknek, hanem nyelvtörténetünknek is. Példázva azt is, hogy a pünkösdi lélek-kiáradás teremő ereje nemcsak a nyelvek sokaságában, hanem a nyelven belüli sokszínűségben is megnyilvánul.

Szathmáry Sándor

Szeretet

Kit átjár a szeretet-áram
Átszegett kezed pólusában.

Kozma László

Május 15.

MEGVÁLTÁS ÉS REMÉNYSÉG

Pál apostol krisztológiájának az az alapgondolata, hogy Krisztus az ő megváltói művét halála és feltámadása által hajtotta végre. Ebből nyilván arra lehet következtetni, hogy a megváltás a múltnak a ténye. Kétségtelenül nagy megnyugvást nyújtó az a tény, hogy Krisztus a döntő lépést megtette a mi megigazulásunkra. Isten megigazító munkája azonban nincsen lezárva. Isten szüntelenül munkálkodik Isten, az ő megváltása folyamatban levő. A megigazítás is végső fokon a kegyelem királyi uralmához s az előttünk mindig cél gyanánt is lebegő örökléthez vezet el, „hogy miképpen uralkodott a bűn a halálra, azonképpen a kegyelem is uralkodjék igazság által az örök életre a mi Urunk Jézus Krisztus által” (R 5,21). Ebből a gondolatból nyilvánvaló, hogy az igazságosság jelen életünkre is döntő hatással van. Megelevenítő hatalom, mert általa a hívő a diadalmasan előretörő Isten uralma alá kerül, úgyhogy a Krisztus halálában eszközölt megigazulás egy új kor hajnalhasadását is jelenti. Mit biztosít az ember számára a megdicsőült Krisztus a megváltásban? Pál nyilatkozik erről is: „Akiket Isten lelke vezérel, azok az Istennek fiai... ha pedig gyermekek, örökösök is, örököstársai pedig Krisztusnak, ha ugyan vele együtt szenvedünk, hogy vele együtt dicsőüljünk meg.” A keresztyének tehát örökösök, „örököstársai Krisztusnak”, s azért örökösök, mert az Isten fiai. Ennek a fiúságnak nem a testi származás az alapja, hanem Isten hívása és rendelése.

Szathmáry Sándor

Az égbolt könyvét halk szellő lapozza
Felleg-árnyék, s rányit a csillagokra.

Kozma László

Május 16.

Az a zsoltáros ének

Nagyanyám, Simon Erzsébet
zsoltárai zúgtak a szélben;
Baranya síkján búzatáblák
zörgő szekerek a dűlőkön,
egy kislány, amint koszorút köt
a frissen dőlt kalászból;
templomtorony, melyből kiárad
harangkongás, szelíd vasárnap,
boltozatából zsoltárének;
hozott Isten, Simon Erzsébet
Nemeskéből a Mezőföldre,
hol apám született, hogy én is éljek,
s vasból kovácsolt örökséged
felépítette a Házat,
udvarán tyúkok szaladgáltak,
szórtad elibük sárga
kokoricadat, s ott is áradt
az a zsoltáros ének,
dallamában sok nehéz század,
és megtartó, hogy én is éljek,
a puritán nemzeti éthosz,
kálvinista közösség-mítosz;
fejembe-vert parancsolataid
partjai közt zúgott a tenger
érzéssel, szívvel, értelemmel
azok ellen, akik kínozták:
ez az ezerszer megvert ország.

Csanády János

Május 17.

PÜNKÖSDI MULATSÁG A SZENTMÁRTONI VÁRBAN

(Felsőpálcai monda-pályázat)

Már javában folyt a kurucháború, mikor a következő eset történt. Nagy mulatság állt a szentmártoni vár udvarán, szépen szólt a tárogató és a hegedű, mert ritka és fényes vendégeket ünnepeltek a falu lakói. Thököly Imre grófort, Felső-Magyarország fejedelmét, aki gróf Bercsényi Miklós, Ung vármegye főispánjával érkezett váratlanul, lópatkoló kovácsra volt szükségük. Mindjárt össze is csődült az egész falu, amikor megsejtették, kivel is van dolguk. Amíg Mészáros Bálint a lovakat patkolta, addig a pünkösdt ünnepelő asszonyok és férfiak megterítették a kerti asztalokat mindenféle finom pecsenyével, kemencében sült túrós, mákos és almás kaláccsal. Hoztak bort is percek alatt cserépkorcsókban, még ropogós cseresznye is került a virágos vászonabroszokra, mázas cseréptányérokban. Szólt a zene, szép versekben énekelték meg Thököly hőstetteit, Zrínyi Ilona nemeslelkűségét, és a gyermek Rákóczi Ferenc jövődó dicsőségét. Egyszer csak Bercsényi Miklós a várablakból kitekintve észrevette, hogy csapat közeledik lóháton a vár felé, nagy porfelhőbe burkolózva Záhony felől. Az ijedelemből nem sokára vigalom lett, mert Bercsényi felismerte hűséges ungvári katonáit a labancoknak hitt csapatban. Talán már táncra is perdültek volna, ha Thököly nem kezdett volna búcsúzkodni. Az összes vendég készülődött, és már üzentek is a potyázókért, hogy együtt siessenek a Tiszán átkelve Huszt vára felé. Csak a folyón túl vette észre Thököly, hogy tizennégy szentmártoni jobbágy is hozzájuk szökött, jó kuruc vitézként harcolni.

Veres Klaudia

Május 18.

RÁKÓCZI FERENC BÚS ÉNEKE (részlet)

(A XVIII. századi hagyomány
a bujdosó Rákóczinak tulajdonította)

Győzhetetlen én kőszálom,
Védelmezőm és kővárom,
A keresztfán drága áron
Oltalmadat tőled várom!

Sebeidnek nagy voltáért,
Engedj kedves áldozatért,
Drága szép piros véredért,
Kit kiöntél ez viláért.

Irgyimet zabolázd meg,
szándékokban tartóztasd meg,
Szegény fejem koronázd meg,
Mennyen-földön boldogítsd meg!

Életemet ostromolják:
Feszítsd, feszítsd! – azt kiáltják,
És véretem szomjúhozzák.

Reád bízam ez ügyemet,
Én Jézusom, én lelkemet,
Megepedett bús szívemet,
És szegény árva fejemet.

Május 19.

BUDAVÁRA VISSZAFOGLALÁSA

1849. május 21.: Budavára visszafoglalásának napja. Amikor még úgy tűnt: nem lehetetlen... A szabadság eszméje azonban a forradalom leverése után is tovább élt, rejtetten, vagy kevésbé rejtett módon. Fényes Elek, a magyar statisztikatudomány megalapozója, 1851-ben kiadta Magyarország geográfiai szótárát, vagyis helységnévjegyzékét. Ez arra is jó volt, hogy két évvel a szabadságharc leverése után, az önkényuralom és az elnyomás kellős közepén, Buda címszó alatt merészen megírhatta mégis Budavár 1849-es ostromának és bevételének dicsőségét, melynek részleteit idézzük: Az elhatározó támadás 21-ikének hajnalán történt. Éjfél után 1/4 3-ra a Krisztinavárosból a fejérvári rondellánál és a Bécsi kapu táján egyszerre lőn a vár megrohanva. A honvédek egy része hágcsókat alkalmazott a bástyákra, más része fegyverrel tüzelt a bástyákon állókra. A várbeliek szakadatlanul kartáccsal lőttek vissza. Görgey ez alatt a svábhegyi főhadiszállás tornácán járt-kelt, s hideg nyugalommal nézé a roham menetét. Négy óra körül arca egy rövid pillanatra kigyúlt, de nyugodt maradt. Ott lobog a nemzeti trikolor! Éljen a honvéd! mondá a körülállókhoz. A pesti nép tömegestől gyűlöngölt a Duna-parton, s éljen kiáltozása egész a főhadiszállásig felhallatszott. Hét órakor Desseffy Arisztid tábornok érkezék az ostromból. Térdre kell omolni – úgy mond – e nép előtt. Oly bámulandó volt a honvédek bátorsága és vitézsége. Golyó- és szuronyözönben rohantak a halál és dicsőség elébe.

Sediánszky János

Május 20.

JÓKAI MÓR ÉS PETŐFI SÁNDOR

Görgey Budavár ostromáról a következő jelentést küldötte a kormányzóhoz: Budavár három és félórányi ostrom után seregeink által bevétetett ma, május 21-ikén, 1849. Az egész várórség fogva van, tisztjeivel együtt. Hentzi tábornok halálos sebet kapott, és haldoklik. Ez ostrom volt a magyar hadi dicsőség éj-és nap egyenlítője. A hősiek vitézséget, mely ez alkalommal kifejtették, az ellenfél sem tagadta meg. Mit az is koronázott, hogy győzelem után a honvédek nemeslelkűségének szép és szívreható példái mutatkoztak. Budavár bevételére örömnepének volt még egy megrendítő epizódja: Petőfi és Jókai kibékülése korábbi összekülönbözésük után, amelynek történetét évtizedekkel később Jókai Mór így írta meg: Csak egy nehéz év után jöttünk össze. A Buda bevételére örömnepére tartott lakománál találkoztunk ismét. Sok minden áldomást mondtak ott, én csak a magaméra emlékeztem: Éljenek azok, akik ezután fognak meghalni a hazáért! Éljenek örökké! Petőfi ekkor odafordult hozzám, s azt mondá: Köszönöm, hogy énértem is ittál. S összekoccintá velem a poharát. Ez a pohárkoccintás volt az utolsó búcsúhang közöttünk. S csakugyan jól mondta: az a pohárköszöntő őneki is szólt. Ha én azt akkor tudtam volna...

Sediánszky János

Petőfi

A szabadság
nemcsak ott, a hősei szívében
Lágyan feszül a lányok énekében,
Röpíti a vadludak csapatját.
Gyűrűző víz, esti szürkület.
Esküszünk! – A holdfény esküje
Ez a szabadság.

Kozma László

Május 21.

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE

A Szentháromság ünnepe székelyföldi nevén kicsipüncsöd, a pünkösdi ünnepét követő első vasárnap. A Szentháromság tiszteletére szentelt templomaink már a középkorban föltűnnek, de a XVIII. században, a pestisjárványok szorongásai között a patrocínium egyenesen korjellemzővé válik. A Szentháromság képszerű ábrázolása csak megközelítően, szimbolikus eszközökkel lehetséges. Általában három eggyé váló, kifejező formaelem a Szentháromság titkának legalkalmasabb ábrázoltatása, elképzeltetése. Ez legegyszerűbb alakjában háromszög, amely vagy sugárzó napot, az istenség archaikus jelképét keretezi, vagy pedig szemet fog közre, amely a híveket a mindeneket látó, megítélő, mégis gondviselő Úrra, a Szentháromság egy Istenre emlékezteti: őbenne mozgunk, előtte járunk. Alig van barokk templomuk, amelynek homlokzatán, szószékén, oltárain ez a sugárzó nappal ábrázolt Szentháromság-szimbólum ne tűnnék szemünkbe. Ez a barokk szakrális szimbólum: a háromszögbe foglalt sugárzó nap oltalmazó céllal fölkerül a házak homlokzatára, kapubejáratokra, más helyekre is, és több vidéken egészen elnépiesedik, népművészeti motívummá válik. – A budavári Szentháromság-szobrot 1713-ban avatták föl. Felállítását 1694-ben határozták el, a latin nyelvű fogadalom a következőképpen hangzik: „örök és mindenható Isten... Mi budai polgárok legmélyebb tisztelettel borulunk le könyörületes jóságod előtt, hálát adva végtelen irgalmadért, hogy bennünket a három éven át dühöngő halálthozó pestisjárványtól atyai szeretetből megszabadítottál...”

Bálint Sándor

Május 22.

Istenarc

Egy istenarc van eltemetve bennem,
Tán lételőtti létem emlék-képe!
Fölibe ezer réteg tornyosul,
De érzem ezer rétegen alul,
Csak nem tudom, mikép került a mélybe.

Egy istenarc van eltemetve bennem,
Néha magamban látom, néha másban.
Néha állok, mint fosztott ág, szegényen,
Ha rossz órámban eltűnik egészen
Alter-egóm az örök vándorlásban.

Egy istenarc van eltemetve bennem,
A rárakódott világ-szenny alatt.
A rámrakódott világ-szenny alól,
Kihűlt csillagok hamuja alól
Akarom kibányászni magamat.

Egy istenarc van eltemetve bennem,
s most ásót, kapát, csákányt ragadok,
Testvéreim, jertek, segítsetek,
Egy kapavágást ti is tegyetek,
Mert az az arc igazán én vagyok.

Egy istenarc van eltemetve bennem:
Antik szobor, tiszta, nyugodt erő.
Nem nyugszom, amíg nem hívom elő.
S bár világ-szennye rakódott reája.
Nem nyugszom, amíg nem lesz reneszánsza.

Reményik Sándor

Május 23.

VALLOMÁS

A nyomozó igyekezett szúrós szemmel végigmérni a parasztot, de az csak mosolygott. Ravasz paraszt, gondolta. Zömök ember állt vele szemben, tar koponyáját csak kétoldalt övezte némi ritka és rövid haj. Eleven szeme enyhén ferde metszésű volt. A nyomozó nézte az erősen kiugró pocacsontokat, az egyenes, hosszú felsőtestet és a feltűnően kurta lábakat. Már eldarálta, mi járatban van, mutatott egy igazolványt is, várta, hogy bemenjenek a tornácra a szobába. A házigazda is várt, derűsen pislogott, mint aki jelezni kívánja, hogy minden rendben, ő készen áll, a maga részéről mindent megtesz, kezdhetik. Kínos volt a csend. Tessék kérdezni! A nyomozó mérges volt. Bugris! Még szúrósabbra igazította a tekintetét. Hol volt az este? Tegnap este? Tegnap este. A paraszt elmélázott. Mi volt tegnap? Kedd? Kedd. Hol járt kedden? Munka után? Igen. A paraszt készségesen magyarázott. Csak azért kérdezem, kérem tisztelettel, mert a magamfajta ember sokféle jár, sok az elintéznivaló, minden estére jut valami munka, tegnap estére is jutott, jártam például ott hátul, az ólaknál, mert, kérem tisztelettel, minálunk ám úgy van, hogy magad uram, ha szolgád nincs, így aztán tegnap este is megettem a jószágot, kiganéztam, mint máskor, de jártam én, kérem tisztelettel, jártam én idebent a házban is, csak bejön az ember, már a vacsora miatt is... A nyomozó elvörösödött. Hol járt még? A paraszt erősen törte a fejét, végül felragyogott az arca. Tudom már! Látja az elvtárs, ilyen az ember, ahogy koro sodik, úgy kopik az esze, pedig micsoda fejem volt nekem valamikor, az iskolában például... Hol volt az este? Én? Maga! Az este? Hát ugye, mint már említettem, az ólaknál...

Május 24.

Hol volt még? Éppen most akartam beismerni az elvtársnak, hogy még a budin is voltam... A nyomozó ökölbe szorította a kezét, elfordult. Rohadt paraszt. A házigazda derűsen, tisztelettudóan várt. Gyanús. Nagyon gyanús. Ismét szúrósan nézett a parasztra. Elég! Volt a kocsmában? Volt vagy nem? Igen, kérem tisztelettel, tegnap este ott voltam a kocsmában, közel lakunk, néha átballagok, megszomjazik az ember időnként, lehúzó egy-két korsó sört, nem többet, ezt a körzeti rendőr is tanúsíthatja, nem lúphárral iszom én a sört, hogy hülye legyek tőle, hogy üldözzem a családomat, nem azért vettem el ezt a jó asszonyt, hogy hajtsam, mint héja a csirkét, nem is érdemelné, ha látná az elvtárs, hogy dolgozik, úgy szalad az én feleségem, mint a vonat, nincs nekünk időnk még trécselni sem... Elég! Csak arra válaszoljon, amit kérdezek! Hallotta, amikor a szomszédja szidta az agitátorokat? A kocsmában? Ott. Hát megmondom őszintén... Elég! Tapasztalt valami szokatlant vagy nem? Nem! Biztos? Az nem szokatlan, hogy szidják az agitátorokat, de most nem tapasztaltam ilyet, megmondanám az elvtársnak, mert szeretem az alapos munkát, itt van például az elvtárs, maga akkor dolgozik jól, ha megizzaszt engem, és kiszéd belőlem mindent, amit tudok, úgyhogy én örülök, hogy nem kímél az elvtárs, mert én észrevettem valami szokatlant tegnap este... A nyomozó ragyogó arccal bízta. Na, na!... Én észrevettem, kérem tisztelettel, hogy a sörnek alig van habja...

Körmendi Lajos

Teremtés

Ki parancsolsz a csillag-végtelennek
Mert egyszerre látod és teremted.

Kozma László

Május 25.

AZ UTOLSÓ VACSORA MISZTÉRIUMA

Úrnapja a szegedi eredetű Lányi-kódexben szentvért nap, az ünnep régebben a Szentháromság vasárnapját eső csütörtökre esett, jelenünkben a Szentháromság vasárnapja utáni vasárnap. Az Egyház a nagyheti gyász miatt nem ünnepelhette méltóképpen az Utolsó Vacsora misztériumát, az Oltáriszentség szerzését. Bár csütörtök ősidőktől fogva az Oltáriszentség emlékeztére rendelt nap, mégis sokáig hiányzott a Kenyér és Bor kiváltságos ünnepe. Kialakulását az Oltáriszentség középkortól élő kultusza segítette. Általános szokás volt, hogy az Oltáriszentséget meghordozták a tavaszi vetések között, hogy egyrészt távol tartsa tőlük a természeti csapásokat, másrészt pedig, hogy bőséges termés járjon a nyomában. Ezekből az áldáskérő felvonulásokból, theophorikus, azaz Oltáriszentséggel olykor lovon, sőt hajón történő körmenetekből is indítást kapott az úrnapi processzió, körmenet. Az ünnep megkedveltetésére közvetlenül sokat tett a XIII. században Szent Julianna, lüttichi apáca, aki egy látomásában a teliholdat látta, amelyből azonban egy darabka hiányzott. Menyei sugallat révén megtudta, hogy a hold az egyházi évet jelképezi, hiánya pedig az Oltáriszentség jelképe. IV. Orbán pápa rendelte el Úrnapja megünneplését az egész egyházban, Aquinói Szent Tamást pedig megbízta az ünnep miséjének és zsolozsmájának összeállításával. Az úrnapi kultuszt hazánk a legelsőők között karolta föl. Az 1300-as években több helyütt alakultak Krisztus Teste társulatok.

Bálint Sándor

Május 26.

Telehold

Mint a hold, ha egyre nő a fénye
Terjed benned Isten dicsősége.
Ami kétely és kínzó sötétség
Ragyogása betölthesse végképp.

Az kérem

Az kérem, Uram
Ne úgy add sugarad
Hogy kívülről suhan –
Bennem légy Te magad.

Almafa

Mert ezernyi árnyalat fogant,
Mindig új a formaváltozat.
S közben mégis: almafavirág,
Ezer szirmát egyként nyitja rád.

Ígéret

Mint a víz színére a napsugár ér el,
Száll az Úr ígéje, telve bölcsességgel.
Hozzá emelkedne, s a fehérlő párán
Tündöklük kegyelme, mint színes szivárvány.
Tengermélynek csöndje derengő ígéret –
Te fordulsz el tőle csupán, ember-lélek?

Kozma László

Május 27.

Kitáruló szirmok

Isten ez volt: a halvány derengés
Az első nap hófehér falán.
Sejtelemből megszülető tett, és
Virág-tenger a lét hajnalán.

Egyetlen bimbó, teljes önmagába
És kitáruló szirmok hármassága.

Kavics

Mint a kavics, súlytalanná válva
Hullik lelkünk az Úr áramába.
És ami volt földi bűn vagy vétek,
Széjjelfoszlik sodrán az Igének.

Kenyértörés

Keresztet vetni ne felejts el
A kenyérre, ha megszegend!
És az egyszerű mozdulattal
Lelkünkbe Krisztus érkezett.

És ünnepi lett minden asztal,
S a szálló pillanat örök,
Mert eljön, aki megvigasztal
Ha a kenyeret megtöröd.

Kozma László

Május 28.

ÚRNAPJA

Mivel az ember végső boldogsága legmagasabb rendű tevékenységében áll, és ez az értelmi tevékenység, ha soha sem látná Isten lényegét, akkor vagy sohasem érné el a boldogságot, vagy másban állna a boldogsága, nem Istenben. Ez ellenkezik a hittel. Az értelmes ember végső tökéletessége ugyanis abban áll, ami a lételve: minden dolog ugyanis annyiban tökéletes, amennyiben eléri a lételvét. – Ehhez hasonlóan: az állítás az ésszel is ellenkezne. Az emberben ugyanis természetadta vágy van arra, hogy megismerje az okot, ha látja az okozatot, és ebből csodálkozás keletkezik az emberekben. Ha tehát az értelmes teremtmény nem érhetné fel a dolgok első okát, hiábavaló maradna a természetadta vágy. *Ezért egyértelműen el kell fogadni, hogy az üdvözültek látják Isten lényegét.*

Aquinói Szent Tamás

Aquinói Tamás Lajos király asztalánál

Megvan! És az asztalra csapott,
Úgy, hogy földre hulltak a diók.
Dörögve, mint argumentumok
Mint ahogy a jégzápor kopog.

A királlyal, illemmel törődjön?
Indult vissza cellájába rögtön.
És ahogy a magányába lépett
Nyílt az ajtó, kitérült a Lélek.

Kozma László

Május 29.

HŐSÖK NAPJA

Csak egy éjszakára

Csak egy éjszakára küldjétek el őket:
A pártoskodókat, a vitézkedőket.

Csak egy éjszakára:
Akik fent hirdetik, – hogy mi nem felejtünk,
Mikor a halálgép muzsikál felettünk;
Mikor láthatatlan magja kél a ködnek,
S gyilkos ólom-fecskék szanaszét röpködnek.

Csak egy éjszakára küldjétek el őket:
Gerendatöréskor szálka-keresőket.

Csak egy éjszakára:
Mikor siketítőn bőgni kezd a gránát
S úgy nyög a véres föld, mintha gyomrát vágják;
Robbanó golyónak mikor fénye támad
S véres vize kicsap a vén Visztulának.

Csak egy éjszakára küldjétek el őket:
Az uzsoragarast fogukhoz verőket.

Csak egy éjszakára:
Mikor gránát-vulkán izzó közepén
Úgy forog a férfi, mint a falevél;
S mire földre omlik – ó iszonyu omlás –
Szép piros vitézből csak fekete csontváz.

Csak egy éjszakára küldjétek el őket:
A hitetleneket s az üzérkedőket.

Csak egy éjszakára:

Május 30.

Mikor a pokolnak égő torka tárul,
S vér csurog a földön, vér csurog a fáról,
Mikor a rongy-sátor nyöszörög a szélben.
S haló honvéd sóhajt: fiam... feleségem...

Csak egy éjszakára küldjétek el őket:
Hosszu csahos nyelvvel hazaszeretőket.

Csak egy éjszakára:

Vakító csillagnak mikor támad fénye,
Lássák meg arcuk a San-folyó tükrébe,
Amikor magyar vért gőzölve hömpölyget,
Hogy sírva sikoltsák: Istenem, ne többet!

Küldjétek el őket csak egy éjszakára,
Hogy emlékezzenek az anyjuk kínjára.

Csak egy éjszakára:

Hogy bujnának össze megrémülve, fázva;
Hogy fetrengne mind-mind, hogy meakulpázna;
Hogy tépné az ingét, hogy verné a mellét,
Hogy kiálná bőgve: Krisztusom, mi kell még!

Krisztusom, mi kell még! Véreim, mit adjak
Árjáért a vérnek, csak én megmaradjak!

Hogy esküdne mind-mind;

S hitetlen gőgjében, akit sose ismert,
Hogy hívná a Krisztust, hogy hívná az Istent:
Magyar vérem ellen soha-soha többet!
– Csak egy éjszakára küldjétek el őket.

Gyóni Géza

Május 31.

Európa

Az alkony szórja tört aranyait
A Pompei-bár nyitva hajnalig.
A tenger vizén sugár-tánc pörög
Vulkán dördül, láva mennydörög.
Hallod-e a szív sóhajait?
A Pompei-bár nyitva hajnalig.
Lehet, e tánc utolsó leszen,
Sellőkkel a zúgó tengeren.
Tank-dübörgés. Lángszóró vakít,
A Pompei-bár nyitva hajnalig.
Meddig járod, őrült Európa?
Zúgó tenger, zeng katonanóta.
Füst fedí az ég csillagait,
A Pompei-bár nyitva hajnalig.
Dob döng, mint a tomboló öröm
Piros vér foly az utcakövön.
Mire ment a jószándék, a hit?
A Pompei-bár nyitva hajnalig.
Máskéféle fény robban és ragyog
Más égtájjra festett hajnalok.
Hamu-arcok. Várnál valakit
A Pompei-bár nyitva hajnalig.
Tenger dördül. Meddig? Nem tudod
Kővé válnak mind a ritmusok.

Kozma László

JÚNIUS

Szívünket egyesítsd

Krisztus, égi nyugalom,
Kéklő legfőbb jószág,
A szívünket egyesítsd
Örök állandóság.

Fogadj, kegyelmed ragyog,
Országodba minket.
Te, kit korbács szaggatott,
Hitünk egyesítsed.

Fénylő, egyetlen napod
Üdvösséget áraszt.
Adj meleget, Krisztusunk,
Lelkünk tavaszának.

A mi széttört sugarunk
Magadhoz emeljed.
Meglélhessük új napunk,
Egyesülve benned.

Krisztus, égi nyugalom,
Fénylő legfőbb jószág,
Percünk hisz csak benned él,
Örök állandóság.

Kozma László

TIHANYI BENCÉS APÁTSÁGI TEMPLOM JÉZUS SZÍVE-OLTÁR

Az oltár 1770–1771-ben készült el. Retablójának felépítése teljesen megegyezik a vele szemben lévő Máriacelli-oltáréval. Hogy ez összhatásában szinte észrevehetetlen, azt kék-zöld márványt utánozó festése, díszítése, szobrai okozzák. Ideológiai programja korában egyedülálló, Vajda Sámuel apát teológiai felfogását tükrözi. A Jézus Szíve kultuszt, a Szent Szív tiszteletét csak 1856-ban vezette be az egyház. Vajda Sámuel azonban 1766-ban külön engedélyt kapott XIII. Kelemen pápától a Jézus Szíve ünnep megtartására Tihanyban. Az oltár középpontjában Jézus háromnegyed alakos szobra áll. Mindkét kezével tövissel koszorúzott, dárdával megnyitott szívére mutat, az üdvösség forrására, köré tizenkét lángnyelvből és szívből egy nagyobb Szívet formáztak, alatta két szobor áll: a Fájdalmas Anya, szívében karddal, valamint a pelikán fiókaival. A legenda szerint vérével táplálja fiókáit, ezért Krisztus kereszthalálának, vérének szimbóluma. Az oltárépítmény tetejét a Szentlélek galambja zárja le, körülötte a dicsfény hét lángnyelve a szentlélek hét ajándékát szimbolizálja. Az oltárépítmény két oldalán két-két életnagyságú szobrot helyeztek el, olyan szentek szobrait, akik Jézus iránti nagy szeretetükről tettek tanúságot. Bal oldalt alul Szent Ágoston, felette Szent Péter. A jobb oldalt alul Szent Borbála és felette Szent Pál, a szeretet himnuszának költője. A szobrokat Huber József faragta, és egy Ambrosio nevű fehérvári piktor festette és aranyozta az oltárt.

TIHANYI BENCÉS APÁTSÁGI TEMPLOM MÁRIACELLI-OLTÁR

A máriacelli-oltár 1762-ben készült el. A kultusz az ausztriai, jelentős magyar vonatkozásokkal rendelkező Máriacellból a dömölki bencés apátság közvetítésével terjedt el hazánkban. Vajda Sámuel 1760-ban a dömölki bencés jószágkormányzói megbízatás után került a tihanyi apáti székbe, így az oltár állítását, a kultusz meghonosítását az ő tevékenységéhez köthetjük. A vörösmárványt utánzó, festett, ívelt retabló előtt ezüstözött kupolával fedett építmény emelkedik, magában rejtve Szűz Mária kegyszobrát. Az eredeti öltöztetős Mária-szobor elveszett, a jelenlegi 1889-ben a tiroli St. Ulrichban készült. Az oltárépítmény tetején az Atyaisten dicsfénnel övezett, felhőkön trónoló szobra látható. A jobb oldali adoráló angyalhoz fűződik az a legenda, hogy benne Stulhoff Sebestyén korán elhalt kedvesének arcvonásait örököltette volna meg. Egykorú adatok szerint az oltáron Huber József pápai szobrász és Codelli József fehérvári festő is dolgozott. Finom szimbolikát érezhetünk abban, hogy a Jézus Szíve-oltár és a Szűz Mária-oltár felépítése megegyezik. **Szent Klára** Prágai Ágneshez 1234-1238 között írott leveleiből idézünk:

„Ha együtt szenvedsz vele, együtt is fogsz uralkodni,
ha együtt bánkódsz vele, együtt is fogsz örvendezni,
ha a kereszten osztozol vele kínjában,
a szentek fényességében
fogod birtokolni az örök hajlékokat,
s nevedet bejegyzik az élet könyvébe.,
s dicsőséges lesz az emberek között.”

Június 2.

Szülőváros

Elhiszed-e, hogy él bennem egy város,
amelyben minden múlt idő jelen?
Itt alszik, virrad, ami meghatároz,
mert belőle bomlott ki életem.

Lelkem lüktet az utcák vérkörében,
amíg az emlékezet körbejár,
hogyan bolyongásaiból hazaérjen.
Az otthon csöndje egy kicsit halál,

mintha az űzetést tagadná benne
a falakat számláló oltalom.
Kezdet és vég itt hág végtelenre:
ez a város a szülővárosom.

Se több, se szebb, mint akármelyik város,
amit az idő rombol, épít, öl,
de az egyetlen, ami értem áldoz,
az egyetlen, mely engem örököl,

s az egyetlen, amit hordok magammal
míg létezem: az éltető teher.
Bárhon megszokjuk egymást a falakkal,
de otthon beléjük csak ő lehel.

Gál Éva Emese

KOVÁCS KÁLMÁN IGAZSÁGA

Kovács Kálmán az 1970-es években volt a magyar irodalom professzora a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen. Személyesen soha nem találkoztunk, de hallottam nagysikerű előadásairól, melyeket a környező országok magyar irodalmáról, az ottaniak helytállásáról, kultúrájáról tartott, a tanszék és az Alföld folyóirat a kisebbségi magyar irodalom kutatásának, közlésének a központja lett. Kedves írói voltak Ady Endre, Szabó Lőrinc, Kodolányi János, Németh László, akikkel gondolati közösséget érzett, ez szerkesztői, tanulmányírói munkásságában is tükröződött. – Még az 1970-es években történt, hogy az egyik debreceni irodalmárral ellátogattam Moszkvába, valamilyen kulturális rendezvény alkalmából. A szokásos nagyvonalúsággal láttak vendégül bennünket. A több fogásos menühöz a pohárköszöntők sokasága is hozzátartozott, a barátságtól a rokonsáig mindenre inni kellett, éspedig vodkával. Így aztán a vacsora vége felé meglehetősen elpilledtünk, habár úgy tűnt, hogy társam jól bírja a megpróbáltatásokat. Azonban egyszer csak váratlanul az asztalra csapott, és felkiáltott: – Kovács Kálmánnak igaza van! – Vendéglátóink kissé csodálkozva néztek rá, de felkiáltását besorolták a pohárköszöntők közé, ittunk a Kovács Kálmán igazságára is. Azóta sok víz lefolyt a Dunán, birodalmak bomlottak föl, felkelések, háborúk söpörtek végig közvetlen környezetünkben. Soha nem kérdeztem meg akkori társamat, hogyan is értette a szavait. Mégis, egyre inkább úgy érzem: Kovács Kálmánnak igaza van!

Baranyi Ferenc

Június 4.

Négy-öt magyar összehajol

Itt valahol, ott valahol
Esett, szép, szomorú fejekkel
Négy-öt magyar összehajol
S kicsordul gúnyos fájdalmukból
Egy ifju-ósi könny, magyar könny:
Miért is?

És utána, mint a zápor
Jön a többi könny:
Miért is, miért is, miért is?
S nincs vége könnynek és miértnek.
Fölöttük hahota köszön,
Hahotája, akik nem értnek
S kik sohase kérdik s kérték:
Miért is?

És csöpög a könny:
Miért is, miért is, miért is?
És hömpölyög fönt a hahota,
Hogy soha, soha, soha.

Ennyi búsulással fényesen
Nyílnék meg az ég,
Ahol csak ég és okos üdvösség van.
S itt nem elég.
Itt nem kell csak a könny
S itt valahol, ott valahol
Esett, szép, szomorú fejekkel
Négy-öt magyar összehajol.
Miért is, miért is, miért is?

Ady Endre

Június 5.

Nagyvárad

A Körös menti Párizs régi fénye
Felém ragyog az emlék rőt ködén,
Egy ifjúság reménye és regénye
Ott álmodik a szőlőhegy tövén.

A szőlőhegy tövén a régi kocsmá,
A piros abrosz és piros borok,
Fiatalságunk bátor indulója,
Fölöttetek fekete gyász borong.

Redakciónk, ahonnan sirva, zengve
Világnak indult ifjú Ady Endre,
Rozoga asztal, most ki írja sorsát,

Ki virraszt most melletted régi asztal,
Hogy megterülj csodával és malaszttal,
Dallal, mitől fölzengeten Magyarország!

Juhász Gyula

Visszaveszem a temetőt

Nem a szerződést, amely határt szab –
Visszaveszem a Kálváriákat.
Nem az erdőt, kalászos mezőt –
Visszaveszem a temetőt.
Nem a patakot, mely aranyat hordott –
Visszaveszem az ember-sorsot.
Lehet keserűség, gyötrelem –
Lelket épít mégis győztesen.
Félredobták, szemükben mit sem ért –
Visszaveszem a szenvedést. **Kozma László**

Június 6.

Kolozsvári hóesés

Szakad a hó Kolozsvár főterén,
Sötét fenyő a mégis-zöld remény.
Fehér fátyol, mely mindent egybefog,
Fölsejlenek a zúgó havasok.
A hóesésben halkulnak a léptek
Pár árny-alak, mint bolyongó kísértet.
A kérdés jég-tű, mellednek szegezve:
Sárba veszhetsz, tündér-táncú eszme?!

Szakad a hó Kolozsvár főterén
Hogy világít, mint földöntúli fény!
Apró lámpás, törékeny kristály-mécses,
Mi fekete volt, lassanként fehér lesz.
S mintha együtt derülne a lélek,
Felhangzanak gyerek-nevetések,
És egy véres századon keresztül
A béke havas csipkebokra rezdül.

Szakad a hó Kolozsvár főterén,
Néma zene, hangtalan költemény.
Így tanít, hogy nem veszhet el semmi,
Dalát a csönd mégis megteremti.
Ember-sorsok, ezer néma bánat,
És a Szamos zuhogva kiárad.
Ember-sorsok szél-sodorta tánca
És fölzúg Erdély szimfóniája.

Kozma László

Június 7.

MADARAK ÉS FÁK NAPJA

A koppenhágai Márvány-templom "igazi" neve tulajdonképpen Frigyes-templom: V. Frigyes király rakta le alapkövét 1749-ben. A nép körében elterjedt elnevezés az építésben felhasznált norvég márványra utal, ami megglehetősen költségessé tette az építkezést, ez is egyik oka annak, hogy a templomot végül csak 1894-ben szentelték fel. Az impozáns, 46 méter sugarú kupolát a 12 apostol képe díszíti. A templom körül szoboralakok, a városalapító harcos püspök, Ansgar, "Dánia apostola", a reformáció és a szellemi élet más képviselői. A templomba belépve, megragad a színek harmóniája: a szürke, a kék, az arany, mintha a kinti táj, a tenger zöldje, mélykékje, a megcsillanó hullámok, a homokpart és a sziklák szürkéje kapnának itt teológiai értelmet. A faldíszek mintáiban folytatódik a közeli botanikus kert virágtengere: az oltárt a 42. zsoltár képei díszítik, levelek, szőlőfürtök, a forrásra hajló szarvas. Oldalt a régi orgona ezüstös sípjai előtt két hattyú alakja: ők ringatóztak odakünn a tengeren, a parkok kis tavacskáin. A szemközti svéd város, Malmö gyönyörű parkjában is lehet találkozni velük és társaikkal, az északi mesevilágot idéző vadludakkal. Az oltár körüli szarvasok pedig mintha a közeli erdőkből léptek volna be ide, hogy tiszteletüket tegyék a keresztnél. Mert a templom nincsen elzárva környezetétől, a szentségben a természeti és emberi világ nemesedik meg, benne mutatkozik meg létezésünk célja, értelme. A körkupa a végső tökéletességre utal, ami azonban nem válik el világunktól, hanem magába foglalja azt.

Kozma László

Június 8.

42. ZSOLTÁR

Különb-különb panaszi Dávidnak (részlet)

Mint az szép híves patakra
Az szarvas kívánczik,
Lelkem úgy óhajt Uramra,
És hozzá fohászkodik.
Tehozzád, én Istenem,
Szomjúhozik én lelkem,
Vajon színed eleiben
Mikor jutok, élő Isten?

Könnyhullatásim énnékem
Kenyerem, éjjel-nappal,
Midőn azt kérdik éntőlem:
Hol Istened, kit vártál?
Ezen lelkem kiontom,
És házadat óhajtom,
Hol az hívek seregiben
Örvendek szép éneklésben.

...
Én lelkem, mire csüggedsz el,
Mit keseregsz ennyire?
Bízzál Istenben s nem hágy el,
Kiben örvendek végre.
Ki nékem szemlátomást,
Nyújt kedves szabadulást,
Nyilván megmutatja nékem
Hogy csak ő az én Istenem.

Szenczi Molnár Albert

Június 9.

A KÖLTÉSZET ÉRTELME

Baranyi Ferencsel beszélgetek költészetről, zenéről, operákról. Elmondja, hogy nemrégén az antikváriumban a kezébe került egyik régi kötete, melynek az impresszumán a kiadott mennyiséget is jelezték: 20.500 darab. Igen, valamikor ilyen mennyiségben is elfogytak a verseskötetek. Ma pedig a legtöbb esetben ennek csak töredékét adják ki, verseskötetet nem is mindegyik terjesztő vesz át. Csökkent az érdeklődés, az emberek elfoglaltabbak, szép idegen szóval, megváltoztak a prioritások. Persze, kivételek azért akadnak. A beszélgetésünket követő napon a szatmári Tornyospálczára utaztam, a helybeli iskolában avattak emléktáblát két helybeli kántortanító tiszteletére, egyikük a görögkatolikus Rusznák Imre, másikuk a református Paál Gyula. Munkájukat mély hivatástudattal végezték, tanítói, tanári feladataik mellett a kulturális hagyományok ápolásában sokoldalú tevékenységet fejtettek ki. Az általános iskola igazgatója, Agárdy Sándor megajándékozott az általa szerkesztett, a falu történetét feldolgozó impozáns kötettel. Átlapozom, egyik oldalon a következő adatot találok: „1986. május 27-én Baranyi Ferenc költő és Kassai Franciska gitárművész járt a könyvtári rendezvényen, mint meghívott előadó.” Ott van Baranyi Ferenc képe is, 1986-ból, valamivel fiatalabban, mint a tegnapi beszélgetésünk... Úgy látszik, mégiscsak érdemes, ezek a találkozások valahogyan beépülnek a községek, városok történetébe, hagyományaiba, talán nem illúzió: az emberek mosolyába is. Es egyszerre előbukkan a költészet, melyről kiderül, hogy életünk alapját alkotja.

Kozma László

Június 10.

Hó-álmaim

És hó esett a tiszta víztükörré,
a pelyheket
nagy hullám kapta ölebe,
és vízzé vált a hó ott mindörökre.

Nem volt remény, hogy a hó megmaradjon
nem volt fehér
a táj, csupán a parton,
a víz színén fehérlőn nem maradt nyom.

Ha jéggé fagysz, a rádhuult drága pelyhek
nem növelik,
csak terhelik a lelked,
és eltakarják szépségét szinednek.

Hó-álmaim örvényeidbe hullnak,
s örvényeid
havamtól gazdagulnak,
midőn ijesztő messzeségbe futnak.

Az életem csak benned folytatódhat,
ez sorsa rég
– ha vízre hullt – a hónak,
belédhalok, hogy éljek, mint futó hab.

Kergetőztek az örvények pörögve,
rohant az ár
a végtelen ködökbe
és hó esett az örvénylő gyönyörre.

Baranyi Ferenc

Június 11.

SZENT ANTAL TISZTELETE

Páduai Szent Antal (1195–1231) segítségéért hívók és hitetlenek, katolikusok és más valláshoz tartozók egyaránt könyörögnek. Antal közbenjárása a tizenhárom kiváltság néven felsorolt körülményekben ígérkezik foganatosnak: 1. a jó halál; 2. tévelygés, eretnekség; 3. kár; 4. ördögi kísértés; 5. járvány; 6. tengeri utazás; 7. betegség; 8. rabság; 9. testi épség; 10. elvesztett holmi; 11. életveszély; 12. csodáinak számbavétele; 13. ínség. Mindezeket a kiváltságokat legendájának egy-egy jelenetével is illusztrálni szokták. Népünk ezeket a Szent Antal olvasója néven emlegetett ájtatosságában tartja számon, mely a kegyelmeken sorban elmélkedve tizenhárom Miatyánkból, Üdvözlégyből és Dicsőségből áll. A franciskánus ihletésű jámborság a hét második napját egészen neki szenteli. Az ún. kilenc keddi ájtatosságnak legrégibb bizonyága Csíksomlyóról való, de az erdélyi magyar reformátusok között sem ismeretlen.

Bálint Sándor

Fohász

Lehajlik a szívedig
Szent Antal mindig segít.

Hogyha kéred, többet ad
Megtalálod önmagad.

Szent Antalnak perselyén
Gazdaggá lesz a szegény.

Illatozó mirtusz-ág
Megtalálja Krisztusát.

Kozma László

Június 12.

ANTAL

DE SANCTO ANTONIO DE PADUA (részlet)

Ez a mái nagy Szent Antal,
Aki fénylik nagy csudákkal:
Ma örvendez Menyországban,
Úr Jézusnak udvarában.
Add Jézusom Szent Antalért,
amit kérünk érdemiért.

Jer mi is örvendgyünk néki,
Mert nincsen e földön senki:
Ha veszett marháját kéri,
Ótőle hogy meg nem nyeri.
Add...

Ha nagy betegségben estek,
És fogadást néki tesztek:
Könyörgéssel tisztellyétek,
Amit kértek el-veszitek.
Add...

Ha nyomorúság szorongat,
És keserűség háborgat:
Ha ellenséged fojtogat,
Ehhez fordúly. és nem bánthat
Add...

Kájonai János énekeskönyve:
Cantionale Catholicum

Június 13.

Hiába sulykolták

Mire emlékszem? Ama október végi napokból mire? Föllélegzésre, megkönnyebbülésére az embereknek. Hogy hirtelen, mintha hideg huzat vitte volna ki belőlük a bennük szorongó félelmet. Nem tartottak egymástól, besúgóktól. Égig nyitott fülű suhanc, naponta közöttük szorongva a reggeli, esti munkásvonaton, vasúti váróteremben, kihallottam szavukból: száz kilométerre a fővárostól, azon is túl, lélekben a tüntető, fölvonuló fiatalokkal voltak; velük éreztek. Jóváhagyták magukban, hogy Nagy Imrét szólították élére az országnak. Tudták, emlékeztek rá, ki ígérte könnyítését a terheknek. (Hisz a szándék addig a meglakoltatás: e háborús bűnös, fasiszta, utolsó csatlós népnek, amivel megbélyegezték, nem lehet kímélet!) Tudták, nem felejtették el, a büntetőtáborokat, e szegény és gyalázat-telepeket kicsoda számoltatta fel. (Mert itt a gyarapodni, az alacsony sorsból kikapaszkodni akarókat, s akik nem szégyenítették meg a tisztességet, a tisztákat, a becsületeseket megbüntetni és meghurcolni kellett; megkeseríttetni velük az életet!)

S őket, a nem kegyeltek, nem haszonélvezőket, akiknek a tudatát ütötték, a lelkét, ama felzúdult napokért, őket tették felelőssé!
A szegénytelenek a bosszújukat őrájuk uszították.

Június 14.

Akik, ha csak napokra is, embernek akkor érezték magukat, egyszer az életben akkor szabadnak. Aminek az emlékét kiirtották volna, hogy felejtődjön némaságba. A haza utcákra tódulását ellenforradalommal gyalázhassák, amit hiába kiabáltak a harsány hangszórókból, rádiókból; hiába sulykolták. A csöndbe, megfélemlítésbe szorítottaknak ez a szó nem jött ki a száján. Abban a másik Magyarországon, ahol ők a szegénysoron élnek, megőrizték magukban az igazságot, vigyáztak rá.

Mindenütt

Az ágak inkább meggörbülnek,
nem nő nyújtózásuk tovább.
A mindent túllihegő szelek
fejsze erővel letarolnák.

Ahány szándék, akarat van,
az mindegyik megcsonkítva.
A kő nem lendül nagyot,
hogy magát messzire hajítsa.

Visszafogottak a vágyak.
Gyávaság terem, mint a dudva.
Mindenütt mélyedés, gödör:
óvatosság sunyít meglapulva.

Serfőző Simon

Június 15.

NAGY IMRE

Azt kért csupán: természetes fényt,
Hogy húzzák el a terem függönyét.
A bíró intett: – Nem, azt nem lehet
Mi adunk fényt, s oltunk életet.

EMLÉKBESZÉD 1989.

Fiatal hang egy fölvételen. Ó, mily elfúló volt
A szabadság ígéretétől megittasulva! –
Mert így kezdődött. Egy temetéssel.
Igen, titkosrendőrök gyűrűjében.
Igen, jelentés készült. Egy halottról, aki élő
Mert nem halt meg soha. Nagy Imre úgy szerepelt
Mint aki még felelőssé tehető...
Kiről is szólt a jelentés? Tanúságot tett önmaga ellen.

Hogy mi is volt? Forradalom, igen.
Népfelkelés. Zúgott a beszéd:
Ki az idegen csapatokkal!
Szavakat mondtunk, szavakat, melyeket úgy
Rejtegettünk, mint zászlódarabot
Melynek a hiánya beszélt, a lyuk a zászló közepén
S a piros-fehér-zöld gyönyörűn keretezte
Befogta lüktető erezetbe
Ígédet, égi szabadság.

Kozma László

Június 16.

LÉTEZÉSÜNK ALAPJA

Rádiós szerkesztői pályámon sokféle művészeti ágban készítettem interjút, állítottam össze műsorokat. Azonban a legmegrendítőbb pillanatok azok voltak, amikor a hétköznapi emberek váltak a műsorok szereplőivé, felidézve személyes sorsukat, amely a művészeti alkotásokban tükröződve, a szemem előtt vált történelemmé, irodalomná, zenei ritmusokká. Az élet, a létezés aranyló fája zöld, mondja Goethe, előttem valóban az élet sokszínűsége hullámmozott, nyilvánult meg. Sokszor akadozva és töredezetten, elhallgatásokból épült, a szó, a beszéd inkább csak jelezte az elmondhatatlant. Több műsort készítettem például az 1950-es évek hortobágyi internáltjairól, a kitelepítettekről, és beszámolhattam irodalmi alkotásokról, melyek végre megmutatják sokáig elfeledett és elfeledtetett sorsukat. Azt szerettem volna megérteni és közvetíteni: hogyan válik eggyé hitvallás, életfilozófia, moralitás és az ember megélt sorsa. Mert hiszem, hogy a filozófiának, etikának, a művészeteknek nem szabad megdermedniük, éppoly lüktető valóságként kell megmaradjanak, mint az élet, amelyet összefoglalnak, összesűrítenek, amelyből tanulságaikat levonják. A filozófia történetében bőségesen találunk olyan példákat, alkotói életutakat, melyekben szétválik a meghirdetett eszme és az életvitel. Ugyanakkor az „elmúlt ötven évből”, az 1956-os forradalomból és azt követő időszakból számos olyan példát idézhetünk, mikor a sorsvállalás összekapcsolódott a személyiség életelveivel. Ilyen volt Nagy Imre sorsa is, aki nem volt hajlandó a megalkuvásra.

Mi csak temetni tudunk, feltámasztani nem, Nagy Imre újratemetése azonban egyenértékű volt hősiességének elismerésével. Élete szimbólummá vált, láthatóvá tette a dikta-

Június 17.

túra belső működését. A nyilvánosság előtt élő személyiségek mellett meg kell emlékeznünk azokról is, akikre rászakadt a történelem, akiknek nem volt választási lehetősége, akik hősök sem lehettek, de éppen ilyen módon váltak a hétköznapiak hőseivé. Akiket a gulágokra vittek, mert ilyenek Magyarországon is voltak, én az életükön áthúzódó megbélyegzettséget is annak tekintem, szabadulásuk után sem lehettek szabadok, csak börtönük határa változott. És mégis, ez a hősiesség tartotta össze a társadalmat, akkor, amikor minden felszínessé vált, amikor mindnyájan tudtuk, hogy a különféle szemináriumokon hallottaknak az ellenkezője vagy még az sem igaz. Amikor a szavak tartalma kiürült, az ő némaságuk telt meg tartalommal. Ezekkel az emberekkel, ha túléltek a megpróbáltatásokat, legfeljebb azt közölték, hogy velük ugyan tévedés történt, de javaikból semmit vissza nem kapnak, korábbi lakhelyükre vissza nem mehetnek, életüket az ő számukra láthatatlan, mindenüvé utánunk küldött papírok, „jellemzések” kísérték. De mégis újra és újra, ahogy tudtak elhelyezkedtek, nevelték gyermekeiket, akiknek értékeket közvetítettek. Létezésük, még némaságuk is szemrehányás volt azok számára, akik kifosztották őket, és akik ezért sohasem bocsátottak meg nekik. Kezretként viselték igazságukat, de mégis, ez az egyetlen örökség, amely megmenthet bennünket.

Létezésünk alapja, az élet és a moralitás egysége.

Kövesdy Zsuzsa

Horizont

Az ablakon halványzöld remeg

Befutották szőlőlevelek.

A virágzást hol szelíden kibontod

Adj lelkünknek újabb horizontot.

Kozma László

Június 18.

AKIKÉRT NEM KONDUL MEG A HARANG

A „telepesek”, (ez volt a hivatalos nevünk a Hortobágyon), három nemzedékből verbuválódtak: nagyszülők, szülők, gyerekek. A legidősebbek hetvenöt-nyolcvan évesek lehettek, a járás egymagában is nehezükre esett a tikkasztó hőségben. A közép- és fiatalkorúak látszatra könnyebben viselték a változást. volt belső tartásuk a gazdálkodó paraszttól a fizikai munkásokon át a tábornokokig. Amikor megkaptuk az emeletes vaságyakat, a hodályban is kialakult egy kis rend.

ERNŐ BALESETE

Ernő tizenöt éves lévén munkára kötelezett volt. (A család, apa, anya, és három gyermek került a táborba.) Az volt Ernő feladata a nagyon primitív aratógépen, hogy szűk kis lépcsőszerű lapon állva ellenőrizze a kés-sor működését és jelezze, ha valamilyen zavart észlel. Feleségem féltette a gyermeket, s amint később bebizonyosodott, nem hiába. Arra figyeltem fel, hogy a gép zakatolása hirtelen megszűnt. Aztán láttam, hogy a traktor vezetője a fiamat a karjában tartva rohamléptekben közeledik felénk. Élettelen test, bokában elvágott, vérző lábfejekkel. ... A szekér vágatva érkezett. Fiamat a szekér aljában levő szalmára fektettük. Az országúthoz érve, a rendőr közölte, a mentőkocsi már útban van. Az országúton szirénázva érkezett a mentőautó. A fiatal mentőorvos megrendülve nézte megrettent betegét. Gyorsan végezte dolgát, hordágy, tetanuszoltás, kötéssel rögzítette a lábfejeket. Feleségemet éppen segítette a kocsiba fellépni, amikor a rendőr közbe lépett. Senki

Június 19.

sem kísérheti be a beteget. A mentőorvos mélyen megrendülve és az együttérzés melegével próbált segíteni a felségemnek, megígérte a rendőrnök, hogy visszaszállítja a mentőkocsival, de a rendőr erőteljesen rászólt az orvosra, hogy induljanak. Ernő elszállítását követően semmi értesítés nem jött, hogy mi történt vele, hogyan vészelte át a súlyos operációt. *(Az apa a táborból beszökik a kórházba.)* Sikerült a tervem és a klinika sebészeti osztályán a professzor után érdeklődve éppen azzal az adjunktussal találkoztam, aki Ernő műtéténél asszisztált. Az orvos karon ragadott és a szobájába vezetett. Itt már nyugodtan és biztonságban beszélgethetünk, mondta az adjunktus kedvesen. Az operációt maga a professzor úr végezte, a műtét sikerült és a fiú jól érzi magát. A fiamat nem láthatnám csak egy pillanatra, kértem az adjunktust. Nem ajánlom, válaszolta. Az osztályon mindenki tudja, hogy a fiút a táborból hozták be. Senkiért sem felelhetek! Érti ugye? A fiút megszerettük, derekasan viselkedik. Búcsúzóul az orvos szerencsés visszatérést kívánt.

ISTVÁN SZABADULÁSA

A gyermek hamar öregszik a kényszemunkatáborban. Lelkileg. Magányosság, az érdeklődés csökkenése, állandó hiányérzet, az anyai gondoskodás kikapcsolása. Vacsorától lefekvésig, ez az idő volt a családé. István anyjától örökölt mélybarna szemében tanyát vert a félelem, az állandó riadtság. Nemsokára kósza hír terjedt el a telepen. Nem mertünk hinni benne, mégis örömet okozott. Azt beszélték, miniszteri rendelet intézkedett, a tíz év alatti gyermekeket szabadon lehet engedni, ha a rokonok ezt írásban kérelmezik.

Június 20.

István csillogó szemekkel ölelte az édesanyja nyakát. Tet- szett hallani a legújabb hírt, kérdezte. Ha volna, aki magá- hoz fogadna, itt hagynál bennünket? – kérdezett vissza a fe- leségem. –Igen, mondta István nagy hirtelenül. Nagyon rossz itt a táborban élni, nagyon rossz, egész nap egyedül. Ti későn jöttök vissza, fáradtak vagytok, nem törődtek ve- lem. Nagyon félek, mindig félek, amíg távol vagytok. – Nő- vérem, Julcsi jött Istvánért, míg mi beszélgettünk, a kisiú elindult egyedül az országúton az állomás felé. Egyszer sem nézett vissza, attól félt, hátha meggondolja magát a rendőr, és nem engedi ki a táborból.

Kistelegdi Ernő

Elvetélt forradalmak

Nem a sikoltó dal-diadalmat:
Köszöntelek, elvetélt forradalmak!

Amelyek elbuktak, melyek kis se törtek
Kínok, amelyek mind hiába hörögtek.

Nem a győzelmi dalt: ki sem bontott zászlót
Reményünket, a lehullva cikázót.

A fojtott kiáltás hadd törjön ki végre,
Legyen egy tiszta dal elszálló emléke.

Kozma László

Június 21.

TALÁLKOZÁS

Az autóbuszon, útban a megyeszékhely felé, idős szomszédom régi emlékeket idéz. Hadifogság. Besszarábia. A második világháború után ő is lehúzott itt néhány évet sok-sok magyarral és más nemzetiségű fogvatartottal együtt. Az egyik nap kivitték őket egy faluba dolgozni. Rakodtak valamit, csendben, mogorván, fáradtan. Egyszer az egyik magyar hadifogoly odakiáltott a másíknak: „Kardos! Gyere segíteni!” És Kardos ment. De ment egy idősebb ember is, egy járókelő, a falusiak közül valaki. Magyarul kérdezte. „Kit hívnak Kardosnak?” Az egyik fogoly odaállt. „Engem.” „Hogy hívják az anyádat?” Megmondta. Az öreg feldúlt arccal faggatta tovább. „Törökszentmíklóson laktatok?” „Igen.” A falusi ember még az utcát, házszámot is megmondta. Végül magához ölelte a foglyot. „Édes fiam! Én vagyok az apád!” Aztán szép lassan kiderült, hogy ő az első világháború után került ki hadifogságba, nem tudott hazajönni, ottragadt, most már családja van. Évtizedeknek kellett eltelni, hogy a csecsemőként otthagzott fiát viszontláthassa. Mint foglyot.

Mint egykori önmagát.

Körmendi Lajos

Évgyűrűk

Úgy keresd Istent, mint a fák
Tágulva élík a csodát.
Mint sóhajtása könnyű szélnek
Az egész erdőn szerteszed.

Kozma László

Június 22.

MENET

Büszkén nézte a kissé kései unokát. Ott feküdt a kisfiú a pólyában, mosolygott. Az öreg arca is felderült. Hej, amikor én pólyás voltam! – mesélte a babának. Akkor volt a veres világ. A románok üldözték a szüleimet. Beszaladtak a kukoricásba. Az anyám elejtett. A román lóval jött, keresztül akart gázolni rajtam, de az apám megbirkózott vele, felkapott, így maradtam meg. Először a vereskatonák voltak ott, aztán nyomták a vereseket hátrafelé a románok. Addig tologatták egymást előre-hátra, hogy majdnem ráfizettünk. Bejött a szobába az öregember menyee, csóválta a fejét. Mit beszél ennek a kisbabának, apuka? Érti az! Ugye érted? A kisgyerek mosolygott. Látod? Érti. Jófájú gyerek lesz ez! Az öreg elköszönt, elindult haza. A falu másik végén lakott. Virágos jókedve volt. Pedig nem is ittam! – rikkantotta. Menetelt, mint a katonák, közben énekelt. A kocsmá előtt ácsorgott egy korabeli ember, nézte az öregot. Ittál, koma? – kérdezte. Nem én! – mondta az hetykén. Aztán mesélni kezdett. A háborúban volt egy főhadnagyunk. Rosszszelvű ember volt. Kegyetlenül bánt a katonákkal. Hátraszólt a lóról, hogy nótát. Én aztán elkezdtem ezt. Mikor vége volt, hátraszólt. Mégegyszer! Utána odahívott. Na, fiam, bemegegyünk a laktanyába, jelentkezz nálam, kapsz tíz nap szabadságot! Jutalomból. A másik ember bólogatott, aztán behívta az öregot a kocsmába, hátha fizetne neki egy felest. Fizetett. És most? Minek örülsz annyira? – kérdezte. Ennek – húzott elő a zsebéből egy fényképet az öreg. A menyemtől loptam. Most már elmenetelhetek akár a temetőbe is! A jutalomszabadságra.

Körmendi Lajos

Június 23.

IVÁN; KERESZTELŐ JÁNOS SZÜLETÉSE

Iván, Szent Iván, másként Keresztelő Szent János, a Zoborvidéken Virágos Szent János, a szegedi tanyákon olykor Búzavágó Szent János ünnepe az egyházi év legjelesebb napjainak egyike. A katolikus egyház Szűz Márián kívül csak Keresztelő Szent Jánosnak ünnepli meg a test szerint való születése napját. Ennek oka az, hogy Máriának Erzsébetnél való látogatása alkalmával az Üdvözítő közelsége miatt János is megszenteltetett anyja méhében: „alighogy Erzsébet meghallotta Mária köszöntését, följuggant méhében a magzat és Erzsébetet eltöltötte a Szentlélek.” (Lukács 1,41). Csikdelne búcsúnapján a nép a vigilia éjszakáján bent hál a templomban. Mint mondják, ilyenkor hallani a Jordán víznek zúgását. Más csiki falvakban az asszonyok zöld ágakból sátrakat rögtönöznek, és imádkozva virrasztanak benne. A Szent Iván tüze, vagyis a Szent Iván vigiliáján, előestéjén kultikus-játékos céllal gyújtott tűz az európai népek közös hagyománya, amely a tűz tisztító, gyógyító, termékenyítő erejébe vetett archaikus hitből lángol föl. Most ezen az estén a nyári napfordulót ünneplik vele. A katolikus egyház több országban, így hazánkban is, tűrte, sőt szentelménynek tekintette a Szent Iván tüzét. A római Keresztelő Szent János-bazilika (S. Giovanni in Laterano), a katolikus egyház legtekintélyesebb temploma búcsúnapjának vigiliáján a téren ma is fellobog Szent Iván tüze.

Bálint Sándor

Kám, rhododendron-virágzás

Ki csiholta ezt a ligetet
A foszforeszkáló rügyeket.
Hogy mind, egyszerre lobban lángra
Bíbor, lila és aranyárga.

Kozma László

Június 24.

Szentlélek

Szállj reám, szállj, lelkem, szép galambom,
Még a hónál is fehérebb szárnyon!
Oh ne hagyd soká szép szárnyaidnak
Andalító csattogását várnom!

Szállj reám, szállj, ide, a fejemre,
Homlokomnak közepére lebbenj;
Hadd verjen szűz érintéseidre
Még az agyvelőm is tüzebben.

Szállj reám, szállj, ide, a szívemre,
S magad e szív közepébe mártsad;
Hadd lobbantsa a piros vért abban
Nemesebb s hőbb szeretetre szárnyad.

Szállj reám, szállj, lelkem, szép galambom,
Egyedüli kedvesem, míg élek!
Hints derűt az észre, hozz erőt a szívbe, –
Szűz galambként röpködő Szentlélek!

Pájer Antal

Elődöm, Pájer Antal (1814–1881) jászapáti apát-plébános úgy áll előttem, mint Istenét és hazáját szerető, őszinte keresztény ember. Imádkozik az Atyaistenhez, Fiúistenhez és Szentlélekhez, szereti Jézus Anyját és népét, könyörög és ismeri a derűt, humort is. Jézus keresztségekor a Szentlélek galambként szállott le. Pájer Antal fenti versében ezt a bibliai képet használja.

Kladiva Imre

Június 25.

KENYÉR A HALÁLIG

Amikor megnősült, már dúlt a háború. „A soknál is több optimizmusra volt akkor szükség egy ilyen döntéshez” – mesélte évekkel később a barátainak. Tanított tovább a gimnáziumban, de aztán behívták katonának. Megjárta Erdélyt, aztán az orosz frontot. Csak rövid ideig volt hadifogságban, szerencséje volt. Amikor hazajött, a felesége nem ismerte meg, olyan sovány volt. Hamar összeszedte magát. Ismét tanítani kezdett. Az iskolában hamarosan megváltozott a dekoráció, a diákokkal mozgalmi dalokat tanítottak, ő pedig latinul verselt káromkodás helyett. Már a diákokat sem tudta úgy szeretni, mint régen, tudta, besúgó van közöttük. Az órán leadta az esedékes tananyagot, de egyetlen fölösleges szót sem szólt. A folyosón, a tanárban nem beszélt senkivel, dolga végeztével hazament. Otthon szívesen olvasgatott, ez volt a vigasza, de amikor fegyveresek feltúrták a könyvtárát, és összeszedték a latin, ógörög, francia, angol és német nyelvű könyveket, elborzadt. Micsoda világ! A hatóságok nem akarták megérteni, hogy egy nyelvtanárnál az idegen nyelvű könyvek nem az ellenséggel való cimborálást jelentik. „Csak fél óra hosszat lehetnék én guta!” – morogta. „Mit mond?” „Csak Tömörkény Istvánt idéztem.” Két napig faggatták, ki az a Tömörkény, honnan ismeri, mikor ismerte meg, milyen üzeneteket kap tőle? Akkor előkerült egy értelmesebb ávós, elnézést kért, és elengedte. A forradalom után megint meghurcolták, mindenféle külföldi kapcsolatot akartak rábizonyítani. Később elengedték.

Tanított tovább. Úgy érezte, megöregedett. Vacakolt a szíve, magas volt a vérnyomása. Bement az iskolába, leadta az óráit, hazament. Nem beszélt senkivel, már az ut-

Június 26.

cán sem. Idegenkedve nézte az embereket. Láta, hogy he-
lyezkednek, behódolnak, feladják önmagukat. Évek teltek
el. Úgy érezte, ennek a lidérces korszaknak soha nem lesz
vége. A családjában akkor kezdett hallgatni, amikor látta,
hogy az ő gyerekei is beépülnek a rendbe, úsznak az árral,
igyekeznek sikeres pályát befutni. Leszázalékoltatta magát.
Állandóan feküdt az ágyán, amikor pedig felkelt, evett. So-
kat. Sokszor. A felesége csodálkozott, hiszen soha nem volt
nagyétkű. Próbálta kimozdítani ebből a néma zabálásból,
előhozakodott férje kedvenc játékával, ami abból állt, hogy
ő mondott egy városnevet, a férje pedig rávágta azt, ami az
eszébe jutott. „Trieszt” – mondta az asszony. A férfi szeme
felcsillant. „Ott lakott Joyce, ott volt konzul Stendhal 1831-
ben, a júliusi monarchia idején, s idevalósi Italo Svevo, a
joycei irány olasz képviselője.” „Klagenfurt” – folytatta a fe-
lesége. „Itt született Musil.” „Gdansk.” A férj már hallga-
tott. „Danzig” – ismételte a nő. Nem válaszolt. „Csak ezt az
egyet!” – kérlelte az asszony. „Itt született Schopenhauer”
– mondta a férfi, és a fal felé fordult. Többé nem játszott,
csak zabált. Rettenetesen meghízott, nem kapott levegőt.
Az egyik reggel nem ébredt fel.

A rendőrök nem értették az asszonyt, miért állítja, hogy
a férje öngyilkos lett.

Körmendi Lajos

Kék bolygó

Az emberiség koporsója
A Föld, köreit egyre rója.
A néma csillagok között
Száguldnak véle kék kódok.

Kozma László

Június 27.

ÉNEK SZENT LÁSZLÓ KIRÁLYRÓL

(részlet)

Idvezlégy kegyelmes Szent László kerály!
Magyarországnak édes oltalma,
Szent kerályok közt drágalátus gyöngy,
Csillagok között fényességes csillag.

Szentháromságnak vagy te szolgálja,
Jézus Krisztusnak nyomdoka követi;
Te szent léleknek tiszta edénye,
Szíz Máriának választott vitéze.

Magyarországnak vagy kerályi magzatja,
Szent kerályoknak fényes tüköre:
Teneked atyád kegyes Béla kerály
Hogy hozzá képest kegyes kerály lennél.

Nekönk sziletil Lengyelországban,
Mennyből adatál nagy csudaképpen.
Másszor sziletil szent keresztvíztől,
Ősödnek nevén László lön neved.

Letelepedél Bihar-Váradon,
Ah városnak lől édes oltalma;
Templomot rakatál Szíz Máriának
Kiben most nyugszol minden tisztességgel.

Dicsérjük magyarok Szent László kerályt,
Bizony érdemli mi dicséretünköt,
Dicsérjük őtet angyelok, mondván:
Idvezlégy kegyelmes Szent László kerály.

(1500 körül)

Június 28.

PÉTER-PÁL

Buják palóc népének ajkán Pál-Péter, az apostol-fejedelem és a népek apostolának közös ünnepe. Áttekintve templomdedikációinkat, legrégibbnek a pécsi székesegyház és egyházmegye patrocíniuma látszik (1009), amelyet egyes kutatók a salzburgi Szent Péter-apátság térítő tevékenységével is kapcsolatba hoznak. Mindjárt nyomon követi az óbudai Péter és Pál-prépostság, Szent István alapítása. Több bencés apátságunk is őket tisztelte védőszentül. Az ünnep magyarországi titulusi leginkább a barokk időben keletkeztek. Péter és Pál ikonográfiai hagyományai új hangsúlyozást nyertek a tridenti zsinat rendelkezésével, amely az igehirdetést, tanítást, különösen lelkére köti a papságnak. Szentjeink szoboralakban odakerülnek a templomok homlokzatára, elejére (óbudai, tolnai templom, egri székesegyház), főoltárokra, még akkor is, ha nem ők a patrónusok. Vallásos mondáinknak egyik legfőbb hőse a gyarlóságaiban, de jóra valóságában is annyira emberi Péter, aki Urával a földön, a világi nép között vándorol. Kíváncsiságával, akadékoskodásával sokszor az emberiség képviselőjének tetszik, aki a teremtés és természet titkait, az embersors nagy bökkenőit iparkodik megérteni. Amikor Jézus az ő egyházát megalapította, a mennyország kulcsait Péterre bízta. (Máté, 16.19) Ezért szokták kezében kulccsal, olykor kettővel is: az oldó- és kötőhatalom jelképével ábrázolni.

Bálint Sándor

Érc

A föld mélyén forró érc-titok
Nem elveted: átalakítod

Kozma László

Június 29.

A BÚCSÚ FOGALMA A NÉPNYELVBEN

A búcsú szónak a magyar nyelvben többféle jelentése van. Jelentheti a szent helyekre vezetett zarándoklatokat, a szent helyek ünnepi sokadalmait, valamint a templom védőszentjének emlékünnepét. Hogy a kétfajta ünnepi alkalom között különbséget tegyen, a népnyelv bizonyos jelzőkkel látja el a kétféle búcsút, melyek jól kifejezik a két fogalom és esemény közti különbséget, s megvilágítják lényegüket is. A kegyhelyekre, a szent helyekre vezetett zarándoklatokat a dunántúli és a kisalföldi nép *szentes búcsúnak* nevezi, az Alföldön *szent búcsú* a neve. Ezzel egyértelműen utalnak az ilyen alkalmak jellegére, szemben a templombúcsúkkal, amelynek lényege a szűkebb közösség, az egyházközség, a falu, a család összetartozását kifejező *vendégség*, a terített ünnepi asztal. Budapest környékén, a palóc nyelvjárás területén *vendégség* is a neve. Keszthely környékén a Dunántúlon *réteses búcsúnak* nevezik, míg a Duna–Tisza közén, Kalocsa környékén általános a *torkos búcsú* elnevezés. Vasvár környékén a templombúcsút *táncos búcsúnak* mondják, utalva az egyházi megemlékezést követő mulatságra. A csallóközi Kisudvarnokon a *szentes búcsúval* ellentétben *világi búcsúnak* mondták, a zoboraljai Vicsárpátiban pedig a *falu búcsújának*. A Székelyföldön, Csík megyében, ahol a megye szó megőrizte egykori egyházközség jelentését, a plébánia búcsúnapját *megyésbúcsúnak*, vagy röviden *megyének* nevezik.

Bálint Sándor, Barna Gábor

Hajnal

Rigófütyű és olajfa illata
Feltámadás, hajnalok hajnala.

Kozma László

Június 30.

JÚLIUS

Ha a nyár ujjhegyére vett

Gyerekkoromban csillag voltam
szénaillat az esti réteken
ha a töltésen elaludtam
vigyázott rám a lombos végtelen
hétpettyes álmaim kigyúltak
ha a nyár ujjhegyére vett
és csápoló csöpp ösztönökkel
lengtem a valóság felett

Tisza

Azt álmodta a Tisza
csillagot virágzik
napot iszik reggelire
holdat vacsorázik
reggelre a csillagálom
szétfutott az égen
és az állomcsillagokból
pitypang nőtt a réten.

Szabó Éva

Az ökör

Patakpartról a ködszitálta tájra
egy ökör bámul ámuló szemével,
égszín folyó fut, távolodva kékell,
vándor vizét a tenger torka várja.

Szeme előtt a porban óriásra
növekedik a fűzfa és az éger,
s a fűvön olyan kövéren oszlik széjjel
a csorda, mint egy antik isten nyája.

S a légben képek nagy griffszárnya tárul:
mennek, vonulnak – lomha, néma szörnyek –
a mély egekben, felleg módra szállva.

A magasból a hegy mögé aláhull
a napkorong s fekete-nagyra nő meg
a világnál nagyobb árnyak világa.

Éjjel

Lányok ülnek zümmögő rokka mellett –
bearanyozza fűrtjüket a lámpa,
sugara olykor az éjszín szemeknek
odatéved a fonó ablakára.
Ábrándjuk, hogy a mesebeli herceg
miattuk ront a zengő éjszakába –
udvarlókról, igézetről csevegnek
szerelmes szóval, virradatra várva.

Giovanni Pascoli ford. **Baranyi Ferenc**

Július 1.

SARLÓS BOLDOGASSZONY

Lukács evangéliuma szerint a Szűzanya megtudta az angyal szavából, hogy Erzsébet nemsokára szülni fog, ezért látogatására indult. Mikor megérkezésekor üdvözölte, a gyermeket az Úr Erzsébet ölében megszentelte, az anya pedig a Szentlélektől eltelt és mindkét asszony a világ közeli üdvét hirdette. (Mária a Magnificat-tal, Erzsébet az Üdvözlégy Mária imádságunk második részével.) – Sarlós Boldogasszony ünnepe a ferencesek buzgólkodása révén a középkor végén vált egyetemessé, igazában azonban a barokk világában bontakozott ki. Az ünnep jellegzetes magyar neve nem függ össze az eredeti egyházi elnevezéssel: Mária látogatása Erzsébetnél, *visitatio*. Inkább a búza beérése, az aratás kezdete kapcsolódik népünknel ehhez az asszonyi, vegetációs jellegű ünnephez. Sarlós boldogasszony áldott állapotában a várandós édesanyák oltalma, ez magyarázza a templomi ábrázolásokat is. Sarlós Boldogasszony ezenkívül a szegények gondviselője, a betegségben és fogságban sínylődők pártfogója, a halottak oltalma. Sopron városában hajdan céhet alapítottak a börtönben sínylődők, a halálos ítélettel sújtottak megsegítésére, lelki vigasztalására, melyet papjuk által láttak el. A Szent Mihály-templomban levő oltárukat Sarlós Boldogasszony tiszteletének szentelték. A régi gyakorlat szerint még a XVIII. században is az asszony sarlójával aratott, a férfi pedig nyomában járva, kötözött. A református Kalotaszegen a férfiak fejfájára ekevasat, az asszonyokéra pedig orsót, vagy sarlót festettek.

Bálint Sándor

Július 2.

Gyümölcsfaág

Győztes vagy a világon,
Úgy állsz gyümölcsfa-ágon.
Fehér virágát bontja
Akár a hold sarlója.
A szeretet betöltse
És megéri gyümölcse.

Magnificat

Szavam örömmel árad
Zengem dalomat a Királynak.

Íme, a Hatalmas kegyelme
A világ fölé hajlott egyszerre.

Nincs kicsiny és nagy. Sugara szerteárad
Ki az, aki előtte megállhat?

Dicsősége terjed, akár a pálmaágak
Íme, szívemre borult, testemben sarja támad.

Az lehess

Az lehess, kibén a világ
Kimondja végre önmagát.
A Krisztus-szóra válaszul
Mert kegyelmével vár az Úr.

Kozma László

Július 3.

VIVAT CHRISTUS REX!

Ennek a kifejezésnek az értelmét Oros István, a veszprémi szeminárium rektora magyarázta el nekünk, papságra készülő ifjaknak: **Krisztus királynak a ti szívetekben kell élnie.** „Lélekcserélő idők” jártak akkor, az 1950-es években, a hatalom kérlelhetetlennek látszó következetességgel igyekezett elsorvasztani a vallást, a vallásos nevelést, klerikálisnak bélyegezve mindazt, ami erkölcsi tartást, hitet jelentett. A piaristáknak, akiket példaképemnek tekintettem, 1950-ben el kellett hagyniuk Veszprémet, a lelkeségi mozgalom azonban mégis tovább működött. Persze, azt csak mi gondoltuk, hogy csoportjaink titokban tevékenykednek, a velünk foglalkozó Juhász Miklóst, Bulányi Györgyöt, Török Jenőt 1952-ben éppen beöltöztésem előtt egy héttel vitték el és ítélték 14 évi börtönre a fiatalsággal való foglalkozás miatt. Azonban nemcsak az akkori hatalom volt következetes, életemben, sorsomban mindvégig éreztem egy másfajta, a világit meghaladó következetesség jelenlétét, mely nyitva tartotta előttem a keskeny utat. Családunkban hagyomány a papi hivatás, közelebbi rokonaimat számba véve, én voltam az ötödik pap, és a sor folytatódik, unokaöcséim között is több hivatás van. Része lehet ebben a nagycsaládnak, hiszen maga a családnevünk is sarjadzást, sokasodást jelent, a mi etimológiánk szerint Isten kegyelmének a terjedését. Családunk egyik ága Dél-Erdélyből, a Burjánfalva nevű helységről származik, amely nevét a hagyományosan sok gyerekről kapta. Bár őrizné ezt a hagyományt a nagyobb területi egység, Erdély és Magyarország is...

Borián Tibor

Július 4.

PÉLDAKÉPEK

Sokat beszélnek ma a hit válságáról, arról, hogy Istenhez igazából a nagy megrendüléseken keresztül lehet eljutni. Nekem talán szerencsém volt, hiszen kiváló nevelőkkel volt alkalmam közvetlen kapcsolatba kerülni, akik személyes példájukkal is erősítették hivatástudatomat. Említhetem pap nagybátyámat, akinél sokat tartózkodtam, hittanár, kiváló zenész is volt, sorolhatom megtörhetetlen piarista tanárimat, de a piaristáknál végzett világiakat is, akik a veszprémi középiskolában oktattak és neveltek. Ezért számomra a hit sohasem volt kérdéses, már hatéves koromban kinyilvánítottam, hogy plébános szeretnék lenni, egyetlen feltételül azt szabtam, hogy a teológiát ötvözhessem a praktikummal, azaz paraszt is lehessenek, mert a mezei munkák, a fogathajtás megannyi érdekességet jelentettek a számomra. A hivatástudat a középiskolában egyre határozottabb körvonalat kapott, az érettségi letétele után jelentkeztem a szemináriumba, ott azonban numerus clausus volt, a rendelkezésre álló 14 helyet már betöltötték, ezért magyar szakra felvételiztem, oda azonban egy napot sem jártam, jött az expressz üzenet, hogy van hely. Érdekes, hogy egyetlen pillanatig sem kételkedtem abban, hogy elkezdhetem a felkészülést papi hivatásomra, azt, hogy fölvettek, éppolyan természetesnek tekintettem, mint a hitemet. Elindulhatott piarista tanári, nevelői pályám, melynek során az irodalom oktatásán kívül a kórusvezetést, zenei oktatást is gyakorolhattam, a kommunikáció különböző formáin át közvetítve az evangéliumi üzenetet.

Borián Tibor

Július 5.

CANTARE AMANTIS EST!

Cantare amantis est! – szabadon fordítva: csak az tud énekelni, akinek a szívében él a szeretet. Tömören: „Aki szeret, az énekel.” Vajon csoda-e, hogy ezt a szentenciát az a Szent Ágoston fogalmazta meg, aki hosszas tévelygés után vallotta meg: „Éppen olyan régi, mint örökkön új szépség: későn gyulladt föl szereteted bennem.”

Isten maga a Szépség, maga a Harmónia, aki kiárasztja belső gazdagságát, amikor az éneklés, a „vox humana” adományával ajándékozza meg teremtményét.

Bizonyos, hogy az éneklés a legszemélyesebb muzsika. Míg a hangszeren játszó művész csak más eszköz közvetítésével, használatával szolgálja a szépséget, addig az énekes szíve legbensőbb rezdülését saját testével szólaltatja meg. A szív bőségéből szól a száj, mondjuk, – a szív szeretetéből pedig szól az ének. Aki beteg, aki kedvetlen, az nem tud énekelni. A felcsendülő ének az „egész-séges”, a harmonikus lélek gyümölcse. Ezért mondhatjuk: aki énekel, kétszeresen imádkozik.

A közös ének közösséget feltételez és közösséget terem. A vallásos ének az ember és Isten közötti szeretet kapcsolatot fejezi ki, így az interkommunikáció legszentebb formája.

Ezért mondja a 32. zsoltár:

„Előtte új dalt énekeljetek,
daloljatok neki szép örömeinket zengve.”

Borián Tibor

Szeretnék énekelni

Szeretnék énekelni Néked,
Uram, te nyisd meg ajkamat.
Hogy szép legyen mindig az ének,
Amely szívemből fölfakad.

Hadd zengjem el, hogy százszor áldott
Keresztednél, ki megpihen.
Hadd zengjem el, hogy megtalált ott,
S békére lelt az én szívem.

Szeretném énekelni másnak,
Hogy Néked énekelni jó.
Hogy életünk bús lázadás csak,
Míg el nem ér az égi szó.

Azt zengeni, a szót, a szódat,
Mely életet adott nekem.
Szeretnék énekelni rólad,
Halálig engedelmesen.

Szeretnék énekelni Néked
Folyton, amíg csak itt leszek,
Szeretnék hangot adni, szépet,
Mikor lelkemhez ér kezed.

Füle Lajos

Július 7.

SZERETLEK!

Magyar nyelvet tanítok nálunk dolgozó francia állampolgároknak, ezen kívül több magyar vállalatnál tartok francia nyelvtanfolyamot. A nyelvórák az én számomra sem gépi-esek vagy egyhangúak, a két nyelvvel való párhuzamos foglalkozás a magyar nyelv új és új szépségeit fedeztet fel velem. Egy külföldinek nem lehet könnyű megszoknia névszó- és igeragozási rendszerünk hihetetlen gazdagságát, például azt, hogy a főnévi igenév ragozható: menni – men-nem, menned, és hogy ez a rag azonos a főnéven levő birtokos személyraggal: könyvem, könyved. A nyelv élő rendszer, mint egy fa ágai, a legkisebb egység is kapcsolatban van, összekapaszksodik a többivel. Tudatosult-e bennünk, hogy a magyar főnévnek 17-18 „esete” van, melyeket ragokkal és névutókkal fejezünk ki. Ismeretes, hogy nyelvünk egyedi jellemzője a tárgyas ragozás: az igei személyraggal minden személyben utalni tudunk a 3. személyű határozott tárgyra: Olvasok, olvasol, de: olvasom, olvasod az újságot. – Ugyanakkor, egyetlen esetben, éppen mikor az én-te kapcsolatról van szó, a második személyű tárgyra is külön személyraggal tudunk utalni: lát/lak, néz/lek, azaz, cselekvésem veled kapcsolatos, feléd irányul. A nyelvtanok szerint, a második személyű határozott tárgyra utaló ragozási rendszer hiányos, hiszen csak egyetlen esetben találjuk meg, külön rag csakis egyes szám első személyben jelenik meg. Véleményem szerint azonban ragozási rendszerünk éppen így kifejező: van egy személyragunk, amellyel az én-te kapcsolatot tudjuk összesűriteni. Hiszen azt, hogy mi látunk téged, ki tudjuk fejezni az alanyi ragozás személyragjával is, de ha csak ennyit mondunk: mi látunk, abba még nem sűrűsödik bele a másik személy képzelete, még akármit látha-

Július 8.

tunk. De miért is lenne szükség erre a bizalmas személyragra más esetekben? Hiszen a nyelvnek is van költészete, a szavak, a kifejezések luxusa: fejedelmi vonás, tékozló bőkezűség, hogy az egyébként mindig gazdaságosságra törekvő nyelv külön személyragot tart fenn a személyes kapcsolat kifejezésére.

Nagy örömömre Roland Barthes francia nyelvész a franciával összevetve, külön cikkben elemezte „Szeretlek” kifejezésünket. A magyar igealak egyszerre fejezi ki a lexikai jelentést, ugyanakkor magába olvasztja az „én” és a „te” fogalmát, jelképezve ezáltal a szeretet egyesítő erejét, ahol már nincs külön te és én, eggyé váltunk. A francia igeragozásban mindig kötelező kitenni a személyes névmásokat, ezért a „szeretlek” francia fordítása: *je (én) te (téged) aime* (szeretlek). Barthes azonban érdekes megállapítást tesz: a francia *kiejtés* egybemossa a különálló szavakat, ezért, ahogy írja, „magyar módra”, egy kifejezésként ejtik ki a fogalmat. A franciában azonban a szófajok elkülönülése mindenképpen megmarad: a magyar kifejezés ebben az esetben utolérhetetlenül tömör. Az inkább ízelítőnek szánt elemzést Tóth Árpád Esti sugárkoszorú című versének sorával zárom:

„És éreztem: szívembe visszatér
És zuhogó, mély zenével ered meg,
Mint zsibbadt erek útjain a vér,
A földi érzés: Mennyire szeretlek!”

Érszegi Judit

Július 9.

Felzeng a világ – a húrok

Létezik-e a világ egységes magyarázata, amelyben a természettudományok, például a kísérleti fizika eredményei összekapcsolhatók a világnézeti szempontokkal, vagy pedig ezt a két területet teljesen külön kell választanunk? Úgy tűnik, **a természettudományok fejlődése egyre inkább egy egységes világmagyarázat felé mutat, melyben hagyományos fogalmaink is új megvilágításba kerülhetnek.** A fizikusok az elemi részek körében még mindig előforduló megmagyarázhatatlan jelenségek magyarázatára feltételezik az ún. **szuperhúr** elméletet.

A fizikusok a természetben előforduló anyag vizsgálatakor már a görögök idejében eljutottak arra a felismerésre, hogy van legkisebb alkotórésze a világnak, ami még hordozza mondjuk a vas jellegét, ezt mai nyelven **atomnak** nevezték el. A világon mindössze 92 különböző elem fordul elő a természetben és mindössze még körülbelül 20-at állítottak elő mesterségesen.

Amikor a fizikusok az atomot bontották fel, akkor az **elemi részecskék rendszerét** figyelték meg. Az elemi részek közül nagyon sok csak rövid ideig létezik és azután elbomlik stabil részecskévé. **Az elemi részecskék testek (nagyon kis kiterjedésűek, szinte pontszerűek),** de együtt hullám tulajdonságokkal is rendelkeznek.

Az elemi részecskék egyszerű építőkövei a kvarkok.

A húrelméletben az elemi részeket hűroknak (nem pontszerűeknek) tekintik. Mivel egy hűrnek (elemi résznek) kiterjedése van, a hegedű hűrjához hasonlóan rezeghet. (A fizikai világban két fajta mozgás figyelhető meg, a kiterjedt testek mozgása és a hullámmozgás. Ha egy

hegedű húrját megpengetjük, akkor hullámmozgást végez. Hang keletkezik és egy újabb hullám indul el a levegőben.) Mivel az elemi részek világában a részecskéket és a hullámokat ugyanazon jelenség kétféle megnyilvánulásának tekintik, ezért egy húr minden rezgési állapota egy-egy részecskének felel meg. Az adott állapot rezgési frekvenciája határozza meg a részecskék energiáját, így a tömegét is. A húrelmélet megértéséhez a világnak legalább 10 dimenziós-nak kell lenni, mert akkor egy változás során a húr a kezdő és végpont közötti összes lehetséges utat be tudja járni és így a múlt összegzését is tartalmazza. Úgy tűnik, **a természettudomány ezzel egy újfajta idő-értelmezés felé mutat, hiszen eddig csak a hit tekintette az időt olyannak, melyben jelen, múlt és jövő összegezhető.** Mivel még a húrelmélet építőköveit nem tapasztaltuk meg, így az inkább a világ jobb megértését elősegítő elmélet, amelyből a világ felépítésének jobb elméletét szeretnék a fizikusok igazolni kísérletekkel. Ebben az esetben a világ harmóniájának új zenéjére figyelhetünk fel.

Görbe László

„de pattanó szívem feszítve húrnak
dalolni kezdtem ekkor az azúrnak,
annak, kiről nem tudja senki, hol van,
annak, kit nem lelek se most, se holtan.
Bizony ma már, hogy izmaim lazulnak,
úgy érzem én, barátom, hogy a porban,
hol lelkek és göröngyök között botoltam,
mégis csak egy nagy ismeretlen Úrnak
vendége voltam.”

(Hajnali részegség – részlet)

Kosztolányi Dezső

Július 11.

ŐSI KERESZTÉNYSÉG

Az újabb tudományos kutatások azt tanúsítják, hogy a magyarság már jóval a honfoglalás előtt megismertkedett a kereszténységgel. Ezt a **keresztény hittel kapcsolatos szókincs, mely honfoglalás előtti**, és nem német, szláv vagy latin eredetű, cáfolhatatlanul bizonyítja. A honfoglalók sírleleteiből megrendezett millicentenáriumi régészeti kiállításon tizenkét keresztet számolhatott meg a látogató. Ezek csaknem száz évvel István király születése előtt kerültek a földre. Több mellkereszt egyben ereklyetartó is volt, keresztet találunk egy ezüst tarsolylemezen is. **Fél évszázaddal István születése előtt már magyar püspököt nevezett ki a pápa**, a nevét is ismerjük: Zakeusnak hívták, de a német-római császár megakadályozta Magyarországra jövetelét. Ugyanis ő akart „téríteni” és megalapítani a magyar egyházat, és birodalmának alávetni a magyarokat. Ezért is hirdették a bajorok, István király bajor feleségére. Gizellára hivatkozva –, hogy az ő érdemük a magyar térítés. Szent István nagyapja, Gyula is keresztény volt, erdélyi püspökét név szerint is ismerjük. Keresztény volt már Lél, Bulcsú és Zolta is. Az Orseolo Péter király pöffeszkedő idegenjei ellen kitört **„pogánylázadás” segítségével trónra került vezérek, Vazul fiai is keresztények voltak, a német propaganda akarta úgy beállítani a magyarokat, mint a katolicizmus ellenségeit.** A felkelők között nyilván akadtak pogányok, de a harc célja nem a pogányság visszaállítása volt. Szent István törvényei és a fennmaradt hiteles hagyomány mit sem tud erőszakos térítésről, pogány papok és énekmondók kivégzéséről.

Andrásfalvy Bertalan

Július 12.

SZENT ISTVÁN ÉS EURÓPA

A magyarság úgy ismerte meg az Evangéliumot, mint sok más, korán kereszténnyé lett nép. „Az egész természet sóvárogva várja Isten fiainak megjelenését”, és **nem politikai számításból lettünk kereszténnyé István akaratából!** A régészet és a korabeli írott források azt is bizonyítják, hogy a magyarok nem itt, a Kárpát-medencében tanulták meg a földművelést, a szőlő- és gyümölcstermesztést, a borkészítést, az árvizek kezelését és a fejlett fémipart! Mi akkor a szent király érdeme, ha nem ő térített meg minket, ha nem ő tanította meg nekünk a földművelést? Mind ezeknél sokkal nagyobb. Ő lett a keresztény király mintaképe Európában. Nemcsak intelmeiben megfogalmazott eszméivel, törvényeivel, hanem élete példájával is. Ezt kortárs ellenfelei is elismerték. Törvényei több könyörületet, keresztény szeretetet tükröznek, mint bármely más országéi. Intelmeiben kiáll minden ember lényegi egyenlősége, minden nyelvi, kulturális közösség önkormányzata és szokásainak, nyelvének tisztelete mellett, lényegében elutasítja a bosszorkány vádját, és meghagyja utódainak, hogy sohase vezessenek hódító háborút. Ellenfeleivel is könyörületes volt. Miután foglyul ejtette az ellen támadó német hadsereg katonáit, lefegyverzésük után hazaengedte őket. (Ugyanakkor kortársa, a szintén keresztény görög uralkodó a foglyul ejtett tízezer bolgár katonát megvakíttatta.) A vallásháborúk is elkerülték országunkat, és a lelkiismereti szabadságot Európában először nálunk. Erdélyben hirdették ki 1657-ben.

Andrásfalvy Bertalan

A MAGYAROK SYMPHONIÁJA (részlet)

Történik egyszer, régtelen régen,
Csanádi püspök nagy útra mégyen.
Gellért e püspök, Velence szülte,
Walther, a sváb pap szolgál körülte.

...

Rengeteg erdők rejtelmes mélye
Rejti be őket nappal is éjbe.
Fenevadak közt törnek előre,
Isteneseknek Isten az őre.

Est közeledtén ritkul az erdő,
Rémlik a lomb közt alkonyi felhő.
– Nézz oda, Walther, látod a füstöt?
Jó tanya vár ma – szólal a püspök.

...

Dicsértessék-et ők ott köszönnek
És mindörökké visszhangja ennek.
Süvegelgetnek kanászlegények.
– Jó jel ez, Walther, már keresztények.

Házból a gazda s a tanya népe
Két jövevénynek járul elébe.
Nagy becsületje van a két papnak,
Lova sem koplal, híján abraknak.

Walthert elnyomja út fáradalma,
Álomszerzőnek nincs mi jobb volna.
De ím a püspök neszel egy dalra, –
Vagy tán csak álom, tán nem is hallja?

Soha a mását e halk zenének!
A fele zúgás, a fele ének.
– Alszol-e, Walther? – Nem, én sem alszom...
S ketten tűnődnek az éji dalszón.

– Én olasz földön sok zenét hallék,
De soha ilyet, mint ez a dal még.
– Én dalát értem több germán fajnak
S nem hittem, hogy még ilyet is halljak.

– Hallga csak, Walther, mint apad s árad
Zengő folyója eme dal-árnak.
Sír is, vidám is... – figyelj csak rája,
Ez a magyarság symphoniája!

– Óh magyarázd meg Walther, hogy dallam
Mely titkos módon bujkál e dalban?
Szent olvasmánytól mért von el engem,
Mért köll e furcsa dalra figyelnem?...

...
Kövét forgatván kézi malomnak,
Űzi borúját az unalomnak.
S szaporáz munkát, dalolva hozzá.
S mellé a zúgást a kő okozná.

Kozma Andor

Július 15.

KÉT KUPA MÁLÉ (részlet)

Kegyetlen, aszályos nyár volt, sorjában a második. Július.

Hónapok óta nem volt eső a környéken, mentség nincs, kiszárad minden. Oda a termés. Borsómálé. Ez a szegény ember kenyeré manapság. Megőrölt szárazborsó lisztjéből készítenek kenyeret, puliszkát. Úgy hozzák azt valahonnét a Regátból. Nehéz étel, nehéz lesz az ember feje, gyomra tőle. De élelem, ennivaló. Nem lehet jobbat az, akinek nincs. Nehéz az élet manapság mindenkinek, de a nagycsaládoké a legnehezebb. Alacsony, hosszúkás-forma ház lépcsőjén komor, sovány asszony. Üres tekintettel nézi a rogyadozó léckerítésen át az utat, csak áll, áll, köténye előtt összefont kezekkel, jó ideig meg se moccan. Aztán amikor előkerül az üres csűr mögül a nagyobbik leányka, a tizennégy éves Anna, megfordul s a leányt nézi szótlanul. Soványka és sápadt kislány, korához képest igen fejletlen. De szép még így is, egy ócska, elnyűtt ruhában is van mit nézni rajta. Nagy, beszédes szeme, mint az ég, bevilágítja finom, hosszúkás arcát. Haja fényét nem koptatta meg az éhezés, két szőke farkocsa megvillan, ahogy megfordul a délutáni napfényben. – Lépj átal, te Anna, sógorodni!- szól rá az asszony a lépcsőről. – Nincs égen-földön semmi, amit ennetek adjak. Mondd meg neki, hogy adjon bár két kupányi málét kölcsön, egy puliszkára valót. – Jól tudja, hogy nem ad! – válaszolta fojtottan a leány, és morcosan megrántotta a vállát. – Jóskának sem adott. – Pedig hát adhatna, mert van neki. Eleget feketézett. – emelte egy fokkal fennebb a hangját az asszony. – Csak nem eszi meg egyedül éppen mind, hiszen magtalan. Anna megállt a kapu mellett belül.

Július 16.

s halkan elkezdte dadogni, hogy miért küldték. – Jól tudom én, jól, hogy mért jöttél. – mordult rá a sógora. – Éhenkórász népség, azt várjátok tán, hogy én etesselek? – Csak két kupányi málélisztet... – Ma kettőt, holnap megint kettőt, és holnapután hármát, ugye? No, mit állsz ott mint a sóbálvány? Gyere csak beljebb, bé a házba! Hátha még es adok most az eccer. No! Hát idebé van a szűszék, ne hozzam-e ki a hátamon?! Ahogy a kislány benn volt, a gazda gyorsan becsapta az ajtót, majd rákattintotta a zárat. Anna rémülten hátrált a kályha felé. – Engedjen ki, hallja-e, mit akar? Ki akarok menni! – No, hát ide figyelj, kishugom! – közeledett vigyorogva a sógora. – Adok, ha te es adsz. Ilyen a vásár. He? De nehogy pisszenni merj, mert vége az életednek, hallod-e! A gazda jó szűkön kimérte a két kupányi málélisztet a szűszékből. – No, idefigyelj, te leány! Más-kor es te gyűj, s máskor es lesz málé! – Hol ültél ennyiég, te leány? Várnod kellett tán? – kérdezte fojtott hangon a tornácon várakozó asszony. Anna nem szólt, csak a kezébe nyomta a liszteszacskót, s fordult is, hogy elmenjen. – Hát te hova indulsz megint? Valami bajod van tán? – nézett végig figyelmesebben a falfehér, egész testében remegő leánykán. – Nincs semmi. – válaszolta Anna, majd gyorsan a csűr felé indult. – Mondaná, ha lenne valami. – nyugtatgatta magát az asszony, miközben a rozoga vaskályhában száraz ágakból tüzet rakott. – Biztosan megmondaná...de hát ez a leánka csak ilyen fehér, vértelen... a nélkülözéstől... a koplalástól... Be nagy úr es az éhség, Istenem!... A legeslegnagyobb úr a világon, úgy lehet...

Nagy Irén

Július 17.

ZOERARD-ANDRÁS, BENEDEK

A következő idézet Szent Imre herceg legendájából való, és Maurus, vagy másképpen Mór püspök alakját állítja elénk. Mór püspök írta két legrégebb hazai latin nyelvű legendánkat Szent Zoerardról és Benedekről, a két észak-magyarországi szláv szerzetesről. Zoerard, szerzetesi nevén András, Isztriából származott, apátja beleegyezésével „a remeteség magányát vállalta”, a hagyomány szerint a Trencsénnel szemben emelkedő Szalka hegy barlangjában. Szigorúan böjtölt, nehéz fizikai munkát végzett. Benedek mestere példája szerinti szigorú fegyelemben élt. A kortársak életvitelüket is vértanúságnak tekintették, a liturgikus tisztelet később a vértanú szentek közé sorolta őket. Szentté avatásuk 1083. július 17-ikén történt. A két felvidéki szentet a társadalom peremén élők közbenjárójának tekintették, András közbenjárása például sebesült rablót mentett meg a haláltól.

„Történt pedig egyszer, hogy Szent István király a Szent Márton egyházába, melyet Pannónia szent hegyén ő maga építtetett és a szerzetesek kitűnő gyülekezetével ékesített, a fiával együtt imádkozni ment. A király már ismerte a gyermek kiváló érdemét, és megadta a fiának azt a tiszteletet, mely őt megillette: ugyanis mikor az említett szerzetesek a körmenet befejezte után a király elé járultak, a király a fiát előrebocsátotta, hogy előbb őt köszöntsék. A gyermek Imre azonban mintegy isteni kegyelem megnyilatkozása folytán mindegyik szerzetesnek ismerte az érdemeit, és egyenlőtlenül osztogatta nekik csókjait.”

Július 18.

PANNONHALMA

„Attól számítva, hogy a szent hegyről eltávozott, néhány nap múlva Szent István csupán két udvari emberével ugyanoda visszatérve titokban kifürkészte a szerzetesek virasztását és imádkozását. A hajnali imádságok befejezte után a többiek ágyba feküdtek, és csak azok maradtak a templomban, akiknek csókjait Szent Imre sokszorozta. Ezek az egyház különböző rejtettebb szögleteibe szétoszolva Istennek színe előtt zsoltárokat énekelve virrasztottak. Amikor a király egyenkint mindenkihez odament, megmutatta nekik az arcát, és az áldás szavával üdvözölte őket. Amikor pedig a csendességet megszakítva mindegyikük tiszteletét nyilvánította a királyi felség előtt, legutoljára egy Maurus nevű szerzeteshez ment, akit Szent Imre hétszeres csókkal ajánlott, azonban ettől sem nyájas köszöntésekkel, sem a királyi fenyegetés szavaival nem tudott választ kicsikarni. Reggel azután, hogy próbára tegye Maurus testvérnek a lelkét az alázatosság tekintetében, mindeneknek füle hallatára igen sok ellenvetést tett neki a vallás dolgában. A király állításainak azonban Maurus egyáltalán nem mondott ellen, hanem alázatosan ülve a helyén reménykedéseivel Istenhez futamodott, aki jól ismeri az embereknek elméjét. Szent István ekkor elismerte, hogy a fiának véleménye helyes, és a dolgot rendben elbeszélve, Maurust dicséretekkel halmozta el, és hogy a főpapi szék általa díszíttessék, Maurust ezután nemsokára a pécsi püspökségre emelte.

Szent Imre legendája

Július 19.

Illés tüzes szekere

Az 1848-as szabadságharc idején felgyújtották a bácskai, ma Jugoszláviához tartozó Temerin községet, a lakosságnak menekülnie kellett. Csak két év múlva, Világos után tértek ismét haza, hogy újra felépítsék otthonaikat. S várták nyomorogva, sokszor éhesen, az új termést, az aratást. A búza be is érett, de aratásra nem került sor. Hatalmas vihar támadt, jégeső verte el a határt. A következő esztendőben megismétlődött a mindent letaroló jégverés, ugyanazon a napon, Illés napján. Ekkor a nép levett kalappal, alázatosan a templom elé vonult, s békességet kért az Úrtól, megfogadva, hogy ezen a napon a temeriniek soha többé nem dolgoznak. Ünnepelnek. A fogadalmat az első világháborús generáció elfelejtette, de a kisebbségi sors szaporodó csapásai alatt valakinek eszébe jutott, s ezért felújították. Akkor jutott eszébe az akkori plébánosnak, hogy emelné a templom díszét egy Szent Illést ábrázoló kép is. Akadt a megfestésre jelentkező, egy kádármester, Skrabán Endrének hívták. Hangulatos képeket festett a falusi életről, s úgy érezte, hogy ezzel a munkával megnyílik majd előtte az út a halhatatlanság felé. Egy hatalmas Szent Illés-kép, elragadtatásának pillanatában, az Úr tüzes szekeren. A jó öreg plébánossal többször is átlapozták a Bibliát, kijegyzetelték a prófétára utaló részeket. Maguk elé képzelték a helyszínt. Az esemény előtt Illés próféta megjárta már Júdeában Betszébát aztán kiment vala a pusztába. Egy satnya borókafenyő alatt üldögélt, és mondta az imát: „Tolle animam meam!” Ekkor forgószél támadt, és megérkezett érte az Úr tüzes szekere. Egy angyal ült a bakon. – Ezt a pillanatot kell megörökíteni. A konyhában rendezte be a műtermét.

Július 20.

Felvázolta a prófáta arcát, szakálla volt, borzas üstöke. Aztán a kocsi. Azaz a szekér. Majd lovak. A jó öreg plébános háromnaponként felkereste, állt csak mellette és imádkozott. Talán ez tűnt fel a csendőrségnek, mert egy éjjel bezörgetett a járőr a festő lakására. Az őrmester körülszimatolt az udvaron, azon törte a fejét, miért jár ide olyan sűrűn a pap. Benyitott a konyhába is. A csendőrök körülállták a képet. Azt kérdezték, ki az a szakállas ember a kocsiban, aki kétségbeesetten kapaszkodik a lócsbe? Skrabán, a festő, szerbül válaszolt. Szvetac. Ilija! Az őrmester összehúzta a szemét. – És miért festette vörösre a szekeret? Skrabán elmondta neki, hogy ez tüzes szekér. – No de négy ló nem lesz sok? A festő lesütötte a szemét. Ájtatosan válaszolta: – Az Úrnak annyi lóva van, amennyit csak akar! Erre a csendőrök elmentek. Skrabán pedig Illés napjára befejezte a festményt. Illést viszi az Úr tüzes szekérére, egyenesen a mennybe!

Mostanában egyre többet gondolok erre a képre és a próféta mennybemenetelére. A minap láttam is őt, álmomban a mennyben jártam, s hallottam az Úr hangját, amint így szólt angyalaihoz: – Fogjatok be négy lovat ismét a szekérbe, és menjetek le azért a meggyötört bácskai fiúért! – Ha behunyom a szemem, el tudom képzelni magam a tüzes szekéren: vágtat velem a semmibe kapaszkodva négy paripa, és szikrázik alattunk sok-sok csillagával a Tejút. Mennydörög!

Illés Sándor

Illés Sándornak

Én mindenkinek képeket hagyok,
Melyeken a képzelet ragyog.
Megfesti egy szívárvány-ecset,
És az élet tisztább, teljesebb.

Kozma László

Július 21.

MÁRIA MAGDOLNA

Mária Magdolna bűnös életből tért meg Krisztushoz. Az evangélium szerint, Mária Magdolna az Úr lábát drága kenettel kente meg, utána pedig hajával törölgette. E cselekedetért Jézus megígérte neki, hogy ameddig csak az evangéliumot a világon hirdetni fogják, fennmarad az ő szeretetének emlékezete. Mária legendáját az Érdy-kódex mondja el. A Magdolna-hagyomány példátlan népszerűségét mutatja utóélete is. A protestáns bibliai epika körébe tartozik az unitárius Szentmártoni Bodó János épületes feldolgozása: A bűnös Mária Magdolnának sok bűneiből való megtérésének históriája (1632), amely Magdolna életének csak az evangéliumi epizódját verseli meg. A puritán feldolgozást a Cantus Catholici is átvette, a későbbi katolikus jellegű ponyvairadalomban is igen népszerű volt. A befejezést idézzük:

„Vétkes életünknek megjobbítására:
Az Istenhez térő útnak járására
Szépen juthatsz, nézvén e Históriára:
Mária Magdolna kegyes példájára.

Azért a munkámat kérlek vedd jó néven:
Több dolgok között ez is legyen kedvedben,
Szíved jobbulásra a példát is vehessem,
Kiért Isten téged áldjon kegyelmesen.”

Bálint Sándor

Július 22.

MÁRIA MAGDOLNA

Lk 7,36-50

Die tränen, die du schaust

Ez arcon áradó könnyeknek oka sorra:
Komoly bűnbánat és föllángolt szeretet.
Ki Krisztus-szó előtt bezárt szívet, fület –
Most jó, s remegve hull szent lábához a porba.

Szemét, mely villogott hol erre, hol meg arra,
Lesüti most szegény. Sóhajtozik, piheg.
Hálószerű haja, a szája, az élveteg,
Parázna lénye – mind a szentséget akarja.

Mig forró könnyeit az Úr lábára ontja,
Ő minden bűn alól, sok vétkéből feloldja,
Ő az Úr lábait, az Úr őt mossa meg.

Meggyógyul sok sebe, orvoshoz alig érve.
Az Úr lábán haja, s magát köti meg véle.
Kenettel jó, s az Úr gyógyít egy tört szívet.

Andreas Gryphius
ford. Szénási Sándor

Kérdés

Rádöbbenünk-e hamarább,
még mielőtt sírunkba érünk – :
nyitott seb a bűn, melyen át
elfogy erőnk, elfoly a vérünk.

Füle Lajos

Július 23.

KINGA

Kinga a Krisztus hitére tért lengyel és magyar nép közötti több évszázados kapcsolat láncszeme. IV. Béla és Laszkarisz Mária királyné elsőszülött gyermeke, 1239-ben lett a krakkói Boleszláv herceg felesége. Férjével együtt tisztasági fogadalmat tett, Boleszlav halála után klarissza zárdába lépett. Lengyelország egyik védőszentje. A tatár betörések elől neki is többször kellett menekülnie, irányította az újjáépítési munkákat. –Amikor a tatárjárás után hazalátogatott, édesapja kíséretében eljutott a máramarosi sóbányákba. Eszébe jutottak lengyel alattvalói, és arra kérte a királyt, hogy innen szállíthasson sótömböket Lengyelországba. A király tüstént teljesítette lánya kérését. Kinga pedig lehúzta ujjáról a jegygyűrűjét, és az akna birtokbavételének jeléül a mély aknába dobta. Lengyelországba visszatérve, apjától bányászokat kért, segítségükkel nyitotta meg 1251-ben a ma idegenforgalmi látványosságnak számító bochniai sóbányákat. (Wieliczka). Az első itt kitermelt sótömbben megtalálták a királyné gyűrűjét. Kingát a bányászok védőszentjeként is tisztelik, képe a bánya kijáratánál látható.

Kinga

A királynő kezén lilium,
Fény csillan az ezüst jogaron.
Ahol áll, a szálfa nem hasad,
Könnyű kézzel tartja a falat.

Kozma László

Július 24.

JAKAB

Jakab apostol, az idősebb, – Jánosnak a bátyja, ők ketten Márk apostol evangéliuma szerint a mennydörgés fiai –, Péterrel és Jánossal ott voltak a Táborhegyen, az Úr színváltozásánál. Ő volt az első, aki az apostolok közül vértanúságot szenvedett. Legendája szerint ereklyéire úgy bukkantak rá, hogy abban a csalitban, amely elfeledett sírját benőtte, éjszakánként égő gyertyákat láttak világítani. Más változat úgy tudja, hogy csillag árulta el a helyet: Campus Stellae. A jelek a püspököt nyomravezették, aki hatalmas templomot építtetett föléje. A csillag más legenda szerint Nagy Károlynak is megjelent, hogy templomépítésre serkentse. Ez Santiago de Compostela néven a középkornak Jeruzsálem és Róma mellett leghíresebb búcsújáró helye. Emlegették Nyugati Jeruzsálem néven is. Spanyolország Compostelával, Jakab kultuszával lépett be a középkor világába. A Jakab-zarándoklatok erősítették a treuga Dei készségét, az Európa-gondolatnak, Nyugat szellemi egységének kialakulását. Jakab apostol sírja Szent Bonaventura szerint a legdicsőségesebb minden nemzetek szentjeinek sírja között. Dante azt írja, hogy csak az az igazi zarándok, aki már megjárta Compostelát. Jakab hírért, tiszteletét a Rolandmonda is népszerűsíti, amely szerte Európában elterjedt. A Compostelába érkező búcsúsokat a templom kapuja fölött a Porta gloriae fogadta: a szentek élén a patrónus, vagyis Jakab apostol, fölöttük pedig a Krisztus király.

Bálint Sándor

Csillagok

Foszló felhőn néz az Isten által
Ezer szemmel, de egy ragyogással.

Kozma László

Július 25.

KRISTÓF

Kristóf a középkori szakrális népeletnek, legendavilágának egyik legnépszerűbb alakja. A hazai Kristóf-kultusz első nyomaival az Árpád-kori névadásokban találkozunk, ünnepe július 25-re esik. Legendáját az Érdy-kódex tartalmazza. Az óriás termetű Kristóf pogányságban élt. Elgondolta, hogy hatalmas erejével csak olyan királyt szolgál, akinél nincs nagyobb a világon. El is indult, hogy megkeresse. Talált is egy hatalmas keresztény királyt, aki azonban az ördög nevének hallatára keresztet vetett magára. Kristóf ezen elcsodálkozott. A király megvallotta neki, hogy fél az ördögtől. Kristóf erre odébbállott, hogy megkeresse az ördögöt. ...az ördög azonban Kristóf faggatására bevallotta, hogy fél Krisztustól. ... Kristóf ekkor elhatározta, hogy megkeresi Krisztust. Egy remete tanácsára egy folyóparton kunyhót épített magának, és mindenkivel ingyen átgázolt a vizen, hogy így szolgálja Istent. Egyszer egy kisfiú várt rá. „Kit mikoron vállára vett vóna és istápját (botját) kezében, beerede vele. És íme a víz erősen kezdé áradni, de az gyermek es megnehezőjti vala, mintha ónat vinne.” A parton kiderül, hogy magát Krisztust vitte át a folyón. Hazatérve, Krisztus tanácsára elülteti botját a háza előtt, melyből pálmafa hajt ki és gyümölcsöt terem. A városban sokakat megtérít, a pogány király azonban kivégezteti, mert nem hajlandó a bálványok előtt áldozni. Egy égi nyíl azonban kioltja a király szemét. A haldokló Kristóf azt tanácsolja a királynak, hogy az ő vérével kenje be a szemét, és majd újra látni fog. A király így is tett, sőt meg is tért.

Bálint Sándor

Július 26.

A GYILKOSTÓI SZENT KRISTÓF-KÁPOLNA

Az erdélyi, a Gyilkostó mellett felépített kápolnát 2001. július 28-ikán szentelték fel. Hajdó István, főesperes-plébános előszavából idézünk. „Egy újabb erdélyi lármafa világába lépünk, a gyilkostói kápolnába, hogy itt is érezzük az együvé tartozás, a nemzeti létmegőrzés rendíthetetlen parancsát. Itt a Békási sziklák közt, ha megcsavarnók a vén köveket, égbe meredő sziklákat, vér csordulna belőlük. Lármafát építeni viharban, vészben nagyon nehéz – de megéri, s nekünk, a zord idők gyermekeinek újabb és újabb szentélyek kellenek, hogy Isten egét ostromoljuk, mert aki ezt teszi, annak bizalma van benne. Amikor itt a természet csodájában a teremtető Isten utolérhetetlen alkotását látjuk magunk előtt, le kell borulnunk – és visszatekintve a megtett nagy történelmi múltba, – így dobog a szívünk az új évezred őserdejének félelmetes nagy küszöbén. Kétezer éves keresztény és ezeréves Kárpát-Duna medencei MÚLTUNK van, mi vagyunk a viharok megtépázott nemzete, akiknek lelkéből oly sokszor elbujdosott a gondolat, a szabadság – az új évezred hajnalán a nagy tűnő-sodró időben szabad így kiáltanunk: 2000 éves keresztény és ezeréves JELENÜNK van. **A kápolna alapköve az egri Szent István alapította ezer esztendőös székesegyházból való.** A Clevelandban élő magyarság nevében Geréby János írt köszöntő sorokat a templomszentelésre, jelképezve a világ magyarságának összefogását. „Akik még vagytok őrzőn, árván / Őrzők vigyázatok a strázsán.”

Kozma László

Július 27.

FOHÁSZ SZENT KRISTÓFHOZ

Ó, Szent Kristóf, óvd meg az utazókat,
mert azok vagyunk mi mindannyian,
míg délibábot remegtet a holnap,
s megjátssza, hogy útnak célja van.

Parányi életünk parányi útja
a nagy folyón talán épp most kel át,
vállunkat egek súlya mélybe húzza,
de átmentjük a jövő távlatát

ahogy te mentetted Jézust örvényen
keresztül, bár nem tudtad, hogy ki az.
Kis világunk lelkiismeretében
erőd, emberséged örök vigasz:

bírni a túlsó partig, amit vállal
a hit, az érzelem, az értelem,
hogy azonos maradjon önmagával
az ember Talán ez a végtelen.

Talán bennünk éppen annyi az Isten,
amennyit próbálunk megmenteni
világából, ha tulsó part már nincsen,
csak az idő sodró örvényei.

Szent Kristóf add nekünk a te erődet
Gázoljon át a semmin is a hit
Mutass irányt örvényben kerengőnek.
hogy meglássa a jövő partjait.

Gál Éva Emese

Július 28.

Dalolj hát

Dalolj, dalolj hát varázs-éneket,
Szálljon tovább a Gyilkos-tó felett.
Hogy ébredjen az arany-furulyás,
A hegyomlásban elsodort juhász.

Dalolj, dalolj hát varázs-éneket,
Múljon el a havas fergeteg.
Hangod legyen zengő, biztató,
Feledjük, hogy vérré vált a tó.

Dalolj, dalolj hát varázs-éneket,
Tavaszi lánya, űzd el a telet.
És az ének csengő dallamát
Visszhangozza fenn a Nagy-Cohárd.

Kozma László

Határok

Határokkal szabdalod át
A földet.
De szétválaszthatod-e a mohát,
Szürkéjét sziklakőnek?
Elválasztod a forrást, patakát,
Erdőt és mezőket.
De nézd, a határon hogy szalad át
Az őzet.
A lepkét nézd, hogy suhan ott
Megtalálod-e a mozdulatot
Mely összeköthet?

Kozma László

Július 29.

ANNA

Anna, másképpen Szent Anna asszony, a szegedi hagyományban Keddasszony, Kedd asszonyának ünnepe július 26-ra esik. Ünnepe voltaképpen ama templom fölszentelésének évfordulója, amelyet a IV. században Máriának a Bethesda-tó partján épült szülőházából alakítottak át. Megülését Justinianus császár tette kötelezővé. Nyugaton nyilván a keresztesháborúk Szentföld-élményének hatására, részben Magyarország közvetítésével és főleg a franciskánizmus nyomán tűnik föl. A rend Megváltó-élménye szerint Jézus Krisztus nemcsak isteni Urunk és égi Királyunk, hanem embersége szerint Testvérünk is. Így aztán természetes, hogy Mária nemcsak istenanya, hanem édesanyánk is. Hasonlóképpen Szent Anna nemcsak a Szűzanya édesanyja, hanem a keresztény nagycsalád, nemzetség oltalmazója, a gyermekáldás patrónája is. Szent Anna miséje már a Pray-kódexben is feltűnik, de megtalálható az egész magyar középkor miseszolgálatában. Az erdélyi marosszentannai templom 14. századi freskója az olasz trecento formanyelvéhez kapcsolódik. Az apszisfalón a Mettercia Mária rokonságával bővített Szent Anna ábrázolás látható. Szent Anna karját és köpenyét széttárva Mária Salomét és Mária Kleofást kapcsolja gyermekeikkel együtt a jelenethez. A diadalív béléletében tizenkét próféta mellképe, a hajó keleti falán az okos és balga szűzek négykaréjos keretbe foglalt mellképei, a hajó nyugati falán pedig az Utolsó ítélet ábrázolásának töredékei maradtak meg.

Bálint Sándor

Július 30.

Milyen volt...

Milyen volt szőkesége, nem tudom már,
De azt tudom, hogy szőkék a mezők,
Ha dús kalásszal jó a sárguló nyár,
S e szőkeségben újra érzem őt.

Milyen volt szeme kékje, nem tudom már,
De ha kinyílnak ősszel az egek,
A szeptemberi bágyadt búcsúzónál
Szeme színére visszarévedek.

Milyen volt hangja selyme, sem tudom már,
De tavaszodván, ha sóhajt a rét,
Úgy érzem, Anna meleg szava szól át
Egy tavaszból, mely messze, mint az ég.

Harmóniák

Szenvedni tudj, és tűrni merj,
És várni, sírni, érni,
A szirtek párnáján pihenj,
S ne félj a végtelen jövővel szembenézni!

És minden veszne, törne bár,
S ha semmit el nem érne,
A lelked él még, s vár reád
Titokkal teljes és vígasszal teljes éje.

Juhász Gyula

Július 31.

NYELV ÉS NEMZET

A nemzettudatot a történelem és a vallás élteti. Mi hordozza, mi kelti életre a gondolatot? A nyelv. Minél hamarabb egységes a nyelv, annál hamarabb tudatosul nemzet-voltunk. Magyar nyelvünk a nemzettudat alapja. *Nemzet és ország* szavainkat magyarul 1395 óta őrzik lejegyzett szöszedetek. A nép is régóta szerepel. Viszont az *állam és lakosság* szó, melyeket ma lépten-nyomon hallani, csak a XIX. század közepe óta létező magyar szavak. Nem volt rájuk szükség. A le „lakosság”ozott magyarság nemzetnek tekintí magát. Az állam: *regnum. Hungaricae nationis regnum* olvasható Nagy Lajos egyik oklevelében mint ön-magunk meghatározása. *A magyar nemzet országa*. E szavak az évszázadok során költői összetételekben variálódnak: *Az én földemi nép* (Szenczi Molnár Albert, 1607) „Én is szinte oly magyarnak tartom magamat, mint akárki; *nemzetemnek böcsületit szeretem*” (Pázmány Péter, 1616). A *patria* = haza szót először egy 1470-ben leírt szöveg őrizte meg. Szenci Molnár Albert szótárában egyenesen ez áll: *patria = hazánk*. A mienk, és mi az övé vagyunk. „*Édes hazám és benne népem*” – írja Szenci Molnár. Középkori oklevelekben is nyüzsög a haza szó: Dicsőséges élet a hazáért való hadakozás... A szülőhaza édességétől indíttatván... A haza szabadságáért férfiasan küzdve... A haza fogalma érzelmi túlcordulásban fejeződik ki. Ehhez járul az „édes” szó. „*Édes hazám, fogadj szívedbe*” – József Attila. Az ilyen érzelmi túlcordultsággal megjelenő szó kifejezi, hogy aki mondja, leírja, azonosul vele s ezáltal a nyelvvel. Nyelvünk a hazánk.

Nemeskürty István: Magyarnak számkívetve

AUGUSZTUS

Mégis

Mégis hiszem:
lesz még valami,
kékült ujjak közül
a vándorbotot
kiszakítani,
s feloldani
a szívekre
fagyott görcsöt –
Lesz még valami:
törvénye időnek,
törvénye a szónak.
Nem útravalónak
Gyűjtünk ígét, álmot,
dalokat, mesét,
nem útramenőeknek
szabjuk köpenyét.
S hogy nem állunk meg nem
érdemelten
nem állunk
mindig
útra készen,
mégis hiszem,
mégis remélem.

Nagy Irén

VASAS SZENT PÉTER

Az Érdy-kódexben Szent Péter vasaszakadása, a Winkler-kódexben Szent Pétör vasaszakadatja: Péter apostol börtönből való csodálatos kiszabadulásának ünnepe. Heródes Agrippa börtönbe veti Pétert, „de miért ottan közel vala az húsvétnek szent ünnepi, kit oktávig tisztölnek vala, halasztá halálát az ünnepnek utána. Azonközben az hű keresztyének nagy buzgósággal és szünetlen imádkoznak vala érette, kiszabadojtáná őket. Íme azért mikoron Szent Péter nagy kénnak és sírásnak készsége miatt elszunnyadott volna, Úristennek angyala hozzá jöve nagy fényességgel és feltaszigálá őtet, mondván: kelj fel hamar, vond fel te nadrágodat és övedőzzél be és jöjj utánam. Mikoron azt tette volna, kivivé őtet és megszabadojtá az fogságból. Ennek azért emléközetire üli anyaszentegyház ez mai szent ünnepöt.” Utána „Szent Péter nevében nagy szentegyházat rakának, kit Szent Alexander pápa megszentöle, és Szent Péternek köteleit odahelyhőté tisztosséggal és nevezé az kötelekről ad vincula sancti Petri.” (Bálint Sándor) – A „bilincses” Szent Péter templom a legendás ereklyéken kívül sok történelmi emlékkal, művész alkotással, emlékművel is dicsekszik. Itt van például **Nicolaus Cusanus** (+ 1463) bíboros, brixeni püspök sírja. Ez a német humanista a XV. század legnagyobb gondolkodói közé tartozott. A Mosel melletti Cuesban született, ahol 33 öreg számára otthont alapított. Itt őrzik ma is nagyírú könyvtárát. Fő műve „a tudós tudatlanságról”, minden akkori művelt ember kötelező olvasmánya volt. A templom fő emlékműve **Michelangelo Mózes-szobra**.

Tóth K. János

Augusztus 1.

PORCIUNKULA

Porciunkula népünk ajkán porcikulabúcsú, Porcinkulai Szent Ferenc a franciskánus rend három ágának: a ferencrendieknek, a minoritáknak és kapucinusoknak, továbbá a velük kegyelmi közösségben élő harmadrednek legnagyobb ünnepe. Ezt a kis kápolnát Szent Ferenc mindennél jobban szerette. ez volt az első rend, vagyis a férfiág bölcsője. Itt lett apáca Szent Klára, a női ág, vagyis a második rend társalapítója. Itt halt meg Ferenc testvér. A kései legenda szerint egyszer Jézus és Mária jelent meg a kápolnában Ferencnek. Felszólították, hogy kérjen valami nagy kegyelmet. A Poverello azt kérte, hogy mindenki, aki ezt a templomocskát meglátogatja, teljes búcsút nyerjen. III. Honorius pápa augusztus elsejének delétől másnap alkonyatig minden esztendőben teljes búcsút engedélyezett azoknak, akik a kápolnában megszabott feltételek mellett ájtatoskodnak. Az idők folyamán a Porcinkula-kiváltságot a Szentszék a világ valamennyi franciskánus templomára kiterjesztette.

Csíkсомlyói forrás

Eljöttünk hozzád, Assisi
A patakhöz, mely szavad viszi.
Öntözzön termő dombokat,
Derüljön, aki befogad.
Virágját sokszorozza meg,
Csendítse nevetésedet.
Hűsétől csituljon a vad,
Lélektisztító indulat.

Kozma László

Augusztus 2.

A barátok templomában

(Kecskemét, a ferences és a piarista templom)

A barátok templomában
Virágzás és tisztaság van.
És fehérlő oszlop fénylik
Mint liliom-csokor, végig.

A barátok templomában
Fohász száll az illat-árban.
Fájó lelkeknek fohásza,
S kinyílik a hit csodája.

A barátok templomában
Imádságos hallgatás van.
Igéje érinti vállam
Aki győzött a halálban.

Hogy utamat véle járjam
Nem csüggedve, mindig bátran
Árnyékban és napsugárban
A barátok templomában.

Szent Ferenc

A ruhádat, a kincseid veted le
S felöltöztél krisztusi sebekbe.

Kozma László

Augusztus 3.

A fekete Mária

Ősi templom árnyas szögletében
Századoknak füstje és pora
Lassan lepte be, s ő mély sötétben
Néz jövőbe hét törrel szívében:
Magyarok Asszonya.

Háború és béke váltakoztak,
És jött, és ment nemzetek sora,
Nyarak búzát, telek havat hoztak,
Ő csak nézett, a fiát karolva:
Magyarok Asszonya.

Hű zarándok messze, messze tájról,
A lábain országút pora,
Vigaszt várva hozzájött, s a távol
Múltakból gyászt s jó reményt világol
Magyarok Asszonya.

S jöttem én is, e szomorú öltő
Bús magyarja, hű zarándoka,
Mit adhatnék, csüggedt, árva költő:
E dalt hozom, mint könnyét a felhő,
Te feketén is vigaszt derengő
Magyarok Asszonya!

Juhász Gyula

Augusztus 4.

HAVI BOLDOGASSZONY

Ez a Mária-ünnep eredetileg a Szűzanya római főtemplomának, a négy patriarchalis bazilika egyikének, a S. Maria Maggiore fölszentelési évfordulója. Az ünnep idővel az egyházban is egyetemessé vált. A Münchener-kódex Havi Bódoganya, a Batthyány-kódex naptára pedig Havi Boldog Asszony néven emlegeti. A középkori Rómában szokás volt, hogy Mária-ünnepeken a S. Maria Maggiore-bazilikában mise közben hófehér rózsaszirmokat hullajtottak a nép közé. A templom jámbor eredethagyománya szerint egy gyermektelen, dúsgazdag jámbor házaspár templomot akart építtetni. Mária forró nyári éjszakán megjelent álmukban és tudtukra adta, hogy oda építsék, ahová másnap reggel hó esik. Ugyanezt az álmot látta Liberius pápa is. A hó az Esquilinus hegyére hullott, a templom fel is épült. Ez a legenda a Mária-ünnep már említett „havi” nevét is ihlette. Az ősi római Havi Boldogasszony-kegykép, amelyet a jámbor hagyomány szerint Szent Lukács evangélista festett, Salus populi romani néven ismeretes.

BálintSándor

– A Szeged-alsóvárosi templom 1465–1503 között épült, 1509. augusztus 5-én, Havi Boldogasszony tiszteletére szentelték fel a templom búcsúnapján. Építője a visegrádi királyi építkezésekről is ismert János testvér, aki a kolozsvári Farkas utcai templomot is készítette. A bejáratától jobbra levő „Fekete Mária” a czestochowai kegykép művészi átköltése, Morvai András műve 1740-ből. A kép mellett Juhász Gyula verse olvasható.

Kozma László

Augusztus 5.

Fények a Hargitán

Az alkonyatot szeretem
Amikor – szinte magától –
Fölizzik a hegy,
Akár a vulkán-ragyogástól
A régi kráterek.
Sajátja a fény, mely ráperreg,
Akár sorsának Nessus-inge,
Köpenyével egybeforr szinte.
Nem kölcsönfény a ragyogás csak,
Övé a vihar, amely rácsap.
Az őszi jaj, mikor a sorsát
Sötétlő fellegek sodorják.
És gyümölcsében szerteárad
Íze a piros áfonyának.

Az emberek, kik egykor éltek,
Akár fái a hegyvidéknek.
Övé a kín, mely egykor jajdult,
Falvak tüze, a tatártól-dúlt.
Övé lángja a lármafáknak,
S a Pünkösöd-fénynek, mely kiárad.

Annyi öröm és annyi bánat,
Így nőtt hegye a Hargitának.
Nem sziklabérc, mely egyre pusztul,
De minden csapástól megújul.
És úgy nő, egyre magasabbra,
Remény-csillag szikrázik rajta.
Mert zúzhatja szél az erdőket,

Augusztus 6.

Minket a vihar le nem törhet.
A ködökben is ragyogóbbra
Fényesedik a népünk sorsa.
És százszor ad az, aki elvesz,
Ami leomlik, mégis hegy lesz.
Az alkonyatból dús verőfény,
Forrás fakad a szikla csöndjén.
Kövön is pár maroknyi földből
Sudáran fenyő zöldje tör föl.

Az alkonyatot szeretem
Amikor – szinte magától –
Fölizzik a hegy,
Akár a vulkán-ragyogástól
A régi kráterek.
És nő az árnyék – mind nagyobbra,
Akár létünk dimenziója.
S bármit teszel vagy nem teszel meg
Látszódik százezerszeresnek.

Szembehullám

Kövesdy Zsuzsának

Szembehullám, amikor fúj a szél
De amely mégis partot ér.
Megdőlve száguld, tajtékosan
A végtelen tenger véle rohan.

Sodor magával ezer fénytörést
Sötét vihart, csillag-remegést.
Arany homokját úgy teríti szét
Mint megcsillanó mélységek hitét.

Kozma László

Augusztus 7.

EURÓPA SZÜLETÉSE

Európa a középkorban született. Akkor alakultak ki népei, országai. Akkor ébredt önmagára, és főként akkor teljesedett ki az a szellemiség, amely aztán évszázadokon át meghatározta életét. Mert a középkor – amikor túljutott már a népvándorlás viharain – a közhiedelemmel ellentétben nem volt sötét. Vagy legalább is nem volt sötétebb, mint az emberiség történelmének bármely más korszaka. A második világháború előestéjén egy francia művelődéstörténész, Gustave Cohen egyenesen „A középkor nagy fényessége” címet adta annak a könyvének, amely az európai civilizáció születésének lenyűgöző szellemi teljesítményeit tárta az embertelenségbe süllyedő kontinens elé. Háborúk természetesen akkor is dúltak. Sőt, a háború szinte életformává vált. Mert Európa születése is véres és verejtékes volt. 21. századi humanizmusunk elítélheti az ezer év előtti erőszakot, de azért tudni kell, hogy mi is onnét jöttünk, és az erőszak ma is jelen van. Ennek a vajúdó korszaknak maradt ránk egy csodálatos tanúságtétele. A Roland-ének. Annakidején rendkívüli népszerűsége tett szert, egész Európában ismerték, vándorló énekesek terjesztették. A két főhős, Roland és Olivér alakja olyannyira közhismertté vált, hogy számos fiúgyermeket kereszteltek ezekre a nevekre szinte minden európai országban. A mi IV. Béla királyunknak is volt egy Roland nevű nádora.

Rajnavölgyi Géza

Augusztus 8.

A ROLAND-ÉNEK

A hősköltemény Nagy Károly hispániai hadjáratának egy epizódját jeleníti meg. A mai Spanyolország területének nagy részén akkoriban a muzulmán arabok uralkodtak, és ez a hadjárat indította meg azoknak a harcoknak a sorozatát, amelyek hétszáz évvel később az egész félsziget viszfoglalására vezettek. De ezt az első hadjáratot egy verek tette emlékezetessé. A Pireneusokban visszavonuló császári sereg utóvédjét megtámadta és megsemmisítette az ellenséges túlerő. Ennek az utóvédnek a vezére Roland gróf, aki feladatát nemcsak a húszezer főnyi sereg, hanem az egész keresztény világ védelmezésében látja. Krisztus bajnokának, a kereszténység védőbástyájának szerepét vállalja – és ezzel, történelmi párhuzamok okán, egyszeriben közel kerül hozzánk is. Őt magát nem is tudják legyőzni párharcban. Sorsát egyértelműen maga vállalja, utolsóként küzdve egymás után elhulló bajtársai között. Égi hatalmak dicsőítik meg a vértanúságot vállaló hőst. Ami igazán megkapó ebben a jelenetben (amely egyébként az egész költeménynek is csúcspontja), az a magától értetődő hit, amely Roland halálát harcos élete természetes betetőzésévé teszi. Sőt, az ezt követő égi jutalmat is minden kétséget kizárva vetíti elénk.

Rajnavölgyi Géza

Augusztus 9.

Roland-ének

érzi Roland betelt már az idő
alatta domb Hispánföldre néző
egy kezével mellét verdesi ő
„Uram! légy most bűnért kegyelmező!
sok vétkemért nagy bár vagy enyésző!
születéstől vagyok bíz vétkező
eme napig mely számomra végső”
jobb kesztyűt húz Istennek küldendő
szent angyalnép égből érte lejö
jó Roland gróf fekszik fenyő alatt
arcot fordít tekint hispán tájat
idéz újra sok vitéz dolgokat
hódoltatott messzi országokat
édes Frankhont nemes rokonokat
s Károly császárt a tápláló urat
sóhajt sírást magába nem fojthat
könyörögni magáért sem mulaszt
vétkét vallja kérleli az Urat
"igaz Atya ki nem szólsz hamisat
holt porából Lázárt támasztottad
oroszlántól Dánielt megóvtad
minden vésztől lelkemet távoztasd!
vétkeztem bár életemben sokat"
jobb kesztyűjét terjeszti az Úrnak
Gábor angyal kezéből veszi azt
két karjára feje horgad lankad
keze kulcsolt – gróf élte kiapad...
hagyja Isten Kerub angyalának
tengervésztől óvó Szent Mihálynak
s parancsolja szintúgy Szent Gábornak
gróf lelkével mennyekbe szálljanak.
ford. Rajnavölgyi Géza

Augusztus 10.

Szigeti veszedelem (részlet)

Mikor bán visszanéz, meglátja távolrul
Elmaradt serege török kard miát hull,
Mint pásztor nyájához, ő hamar megfordul,
És így szól hozzájuk nagy hangos torkából:

"Eddig éltünk vitézek, tisztességéjért
Annak, ki körösztfán holt szabadságunkért:
Ma meghaljunk örömet, és jó hírünkért
Vitézül meghaljunk azért mindezekért.

Ahon nyitva látom Istennek országát,
Ahon jól esmérem nagy Eloim (Isten) fiát!
Esmérem, esmérem az Isten angyalát,
Ronthatatlan ágbul tart nekünk koronát."

Nem mér az nagy bánhoz közel menni senki,
De jancsár-golyóbis Zrinit földre veti:
Mellyében ez esett, más homlokát üti,
Vitézivel együtt az földre fekteti.

Angyali legio ott azonnal leszáll,
Dicsérik az Istent hangos muzsikával.
Gábiel bán lelkét két tized magával,
Földrül felemeli gyönyörű szárnyával.

Zrínyi Miklós

Augusztus 11.

HÍRÜNK A VILÁGBAN

Életkoromnál fogva olyan évtizedeket kellett megélnem – és ezt szígyenkezve mondom azoknak a nevében is, akik így rendelkeztek annak idején – hogy szinte tilosabb volt a határon túli magyarokkal és a magyarsággal foglalkozni, azokról tudni és azokról mesélni, vagy azokkal büszkélkedni, mint egy-egy divatos francia, angol, német vagy olasz íróval, vagy irányzattal. Ezt egyetlen országban, semmilyen rendszerben nem tapasztaltam, máig ható élménnyel mondom el, hogy egyet változatlanul tanuljanak meg azok, akik ettől félnek, vagy ebben valami retrográd vagy visszahúzó erőt éreznek, hogy Prágában elképzelhetetlen cseh-ellenesnek lenni, Bulgáriában épp úgy nem lehet nem bolgár érzelműnek lenni, Lengyelországról, Romániáról nem kell beszélnem, ők önmagukról mindig sokat és eleget beszélnek, nyilván okkal és szükségszerűen. Néha éppen francia barátaim figyelmeztetnek arra, hogy akik valamennyire, vagy többé-kevésbé megismerhették a magyar kultúrát és annak egyes értékeit, nagyon szerénynek vélték bennünket, hogy ahhoz képest Párizsban oly kevés szó esik a mi értékeinkről. Ezzel szemben mások, különösen a kis népek, okkal és jogosan igyekeznek az ő mennyiségi lélekszámukat a hívrésükkel, saját értékeik bemutatásával kiegyenlíteni. Mindig arra törekedtem és ez volt a szívem egyik vágya, hogy hírt vigyünk magunkról a világba. Ezért örömmel hívtam föl a rádióhallgatók figyelmét Szinte Gábor festőművész Saint-Simonban készülő, magyar vonatkozású faliképsorozatára.

Sediánszky János

Augusztus 12.

SZENT ISTVÁN-FRESKÓ FRANCIAORSZÁGBAN

2003 szeptemberében a franciaországi Saint-Simon az-
zal a kéréssel fordult hozzám, hogy a 938-ban ott született
Gerbert d'Aurillac, II. Szilveszter pápa emlékét méltóan
megörökítő faliképsorozatot készítsék a község plébánia-
templomába. Szilveszter pápával régóta foglalkozom, ta-
nulmányokat írtam róla, a kor minden vonatkozását ismer-
em és nagyon fontosnak tartom Magyarország szempont-
jából, különösen most, mivel az egységes Európa gondola-
tát éppen II. Szilveszter pápa és tanítványa, III. Ottó császár
vetette fel először és ennek szellemében kapott István feje-
delem hűbériségtől mentes koronát, ami országunk ezer-
éves létét alapozta meg.

A templom 1900-ban épült román stílusban, ami a kör-
nyékre jellemző, igen jó ízléssel. A festmények a stílus
szellemében a főhajó dongaboltozatán és az ívek fölötti ké-
toldali 3 méter magas sávban képzelem el, és az
negyedgömb konkáv terű apszisban. Az apszisban a román
stílusnak megfelelően Maiestas Domini, Trónoló Krisztus
alakja kerül 3 méteres méretben, amelyet a magyar Szent
Korona középső lemezéről veszek át, mellette a két arkan-
gyallal és a korona többi motívumával. A bejáratától kezdve
a dongabolt bal oldalán 4 jelenet lesz Szilveszter életéből.
Az apszis mellett, a boltíven jobbra ábrázolom a korona át-
adását és István megkoronázását. A mű összfelülete 110
négyzetméter. Mi, magyarok a kész művet ajándékozzuk a
francia népnek. Franciaország szívében, a nagyszerű
Cantal hegyei között, egész templom szólhat Szent István-
ról és Szilveszter pápáról, aki a koronát küldte.

Szinte Gábor

Augusztus 13.

Zsolozsma

Máriát dicsérik a hívek,
A kis templomból szól az ének,
Mária, a mi menedékünk,
Szárnyal a könyörgés az égnek.

Keresztényeknek segítsége,
Szomorúak vigasztalója,
S mintha az édesanyám hangja
A többi közül kizokogna.

Juhász Gyula

Szentolvasó Királynője

Időtlen és idő együtt van itt:
olvasódon peregnek a szemek,
testi magad fölé emel a hit,
és Istenhez emeli lelkedet.
Ó, szent Öröm, mely örülni tanít!
Látod a Szület és a Gyermekeket,
s látod a kereszt véres ágait,
melyek Gyümölcse léted üdve lett.
És látod a Dicsőség titkait:
a tárt sziklasírt, a megnyílt eget...
Érzed Anyád ölelő karjait,
ki testével a mennybe vétetett,
áldott asszony az asszonyok között:
irgalmat esdve érted könyörög.

Balássy László

Augusztus 14.

NAGYBOLDOGASSZONY

Az ünnep Mária mennybevételének, egyben az ország Mária oltalmába ajánlásának ünnepe, a legkedvesebb hazai patrociniumok egyike. Nagyboldogasszony nyolcada, amelybe Szent István napja is beleesik, a magyar egyházi évnek kiemelkedő időszaka. A Makula nélkül való Tükör barokk népkönyv így mondja el Mária elszenderülését: „Nagy fényességben megjelenik néki Gábiel arkangyal, kezében hozván olajfaágat, kinek levelei, mint a csillagok ragyognak vala. Nagy főhajtással mondá: Üdvözlégy Mária, az én Uramnak áldott szent anyja... a te szerelmes szent fiad hozzád küldött, hogy megjelentsem neked, hogy közelget az üdö, hogy hozzája menj, és az öröktől fogva elkészítettett koronát elvedgyed. Az egész mennyei karok a te odajövedeledet kívánva várják. Mondá az Szűz Mária: örülök ez örvendetes híren. Azért alázatosan kérlek, mondd meg napját. Mondá az angyal: harmadnap múlva elvégezed életedet, és egyenesen mennybe vitetel... Azután az édes Szűz Mária mondá az angyalnak: ha kedvet találtam szent Fiamnál, három dolgot akarnék tőle kérni: első, hogy halálom óráján jöjjön hozzám. Másik, hogy az apostolok halálomon legyenek jelen és tisztességben temessék el testemet. Harmadik, hogy halálomkor a gonosz lelket ne lássam. Mondá az angyal: meglesz kívánságod, mert szent Fiad maga eljön hozzád, az apostolok is jelen lesznek, a gonosz lélektől nem kell félned, mert mindnyájan hatalmad alatt vannak.

Bálint Sándor

Augusztus 15.

MÁRIA MEGKORONÁZÁSA

Fra Angelico, a toszkán művészet egyik megújítója, a Mária megkoronázása című táblaképét 1430-35 táján festette a Santa Maria Nuova-kórház számára. A festmény derűje, kiegyensúlyozottsága egyszerre idézi a középkor misztikáját, transzcendenciáját és a reneszánsz világát, utalva arra, hogy a lelki béke életörömet sugároz. Letisztult színek és letisztult gondolatok, megküzdött harmónia jellemzi Fra Angelico alkotásait. A szentek, angyalok két oldalról félkörívben fogják körül a két főalakot, Jézust és Máriát, Jézus éppen a ragyogó szépségű, fiatal Mária fejére helyezi a koronát. Mária dicsőségét ábrázolja egy másik alkotás is, habár ez talán kevésbé tudatosult a szemlélőkben: Michelangelo Piétájáról (1500-ból) van szó, melyet a római Szent Péter-bazilika bejáratánál tekinthetünk meg. Krisztus testét levették a keresztről, most Mária ölében pihen. Van-e, lehet-e tragikusabb ennél a pillanatnál, hogyan lehet itt a megdicsőülést ábrázolni? Feltűnő, hogy Mária arca fiatal, pedig Krisztus kereszthalálakor már idősebbnek kellett lennie. Egy magyarázat lehetséges: ez a könnyező, gyönyörű arc már a megdicsőült Istenanya arca. De ilyennek csak Fia látomásában élhet, és ha ez így van, akkor Krisztus nem halhatott meg véglegesen! Ebben a drámai pillanatban Michelangelo tehát Krisztus feltámadását is ábrázolta, azt, hogy halála árán megváltja az emberiséget. A drámai sűrítés, a pillanat megragadása egyébként is jellemezte művészetét: gondoljunk Isten és Ádám ujjának találkozására a Sixtus-kápolna mennyezetfreskóján.

Kozma László

Augusztus 16.

II. RÁKÓCZI FERENC FOHÁSA

Látni vágylak, Uram, mert ebben a halandó életben látni téged: hitben szeretni téged. De téged szeretni annyit is jelent, hogy ebben a nyomorult életben szeressük igazságosságodat és parancsaidat. Ezenfelül: ezeket szeretni annyi, mint azokat követni. Ezt akarnám, Uram, mivel te tanítottál erre, és te parancsoltad, hogy akarjam.

Ezt az én javamat akarom tehát, amin kívül nincs mit kívánnom, amennyiben ez a te akaratod, nem pedig az enyém, amely az én javamat kívánja. Azt akarnám, hogy annyira megsemmisüljön az akaratom énbennem, hogy térad sem önmagáért vágyjak, Istenem, hanem éretted, mivel magadnak teremtettél engem.

Ó szívem édessége, Jézusom, te légy az akarat bennem! Téged akartalak, téged vettelek magamhoz, (az oltáriszentségben) a többit te akard énbennem!

Örvendj, én lelkem, és vedd alá magadat ennek az akaratnak, hogy képességeid csak akkor működjenek, ha az akarja! Semmit sem teszel az emberben az ember nélkül, Jézusom, de semmit nem is teszel erőszakosan sem, mert szereteted az erőszakosságod.

Amint tehát, ó, én lelkem, a testi érzékeken keresztül vészted végbe cselekvéseidet, így te, legfőbb akarat, a lélek képességei által cselekszel; s talán azt mondhatnám, hogy amiként a test tagjainak semmi nem nehéz, amit a lélek akar, úgy a lélek sem látja nehéznek, amit te parancsolsz, míg úgy alád van vetve, amint a test tagjai alá vannak vetve a léleknek.

Ez a tökéletes alávetettség és önmagunk megtagadásának mintája, mellyel néked tartozom, Istenem.

Augusztus 17.

A RÉGI MAGYAROK RÉGI HITÉRŐL

Múltunk kutatása nemzeti kötelességünk. Szabad-e ma ismét az ősi hiedelmeket választani, elutasítani a kereszténységet, sámándobokon utazni a túlvilágra? Erre mindenkinek magának kell megadnia a választ. De tudnia kell, hogy a sámánhit nem speciálisan magyar hiedelem. Aki szembeállítja az „ősi magyar sámánhitet” az „idegen” kereszténységgel, az nem ismeri a magyar múltat. A samanizmus hiedelemrendszerének középpontjában a sámán áll. Megjegyzendő, hogy a hiedelemrendszereknél sokkal teljesebb a vallás, amelynek többek között filozófiai alapjai, a teljes világra kiterjedő nézetrendszere, többek között erkölcstana, alapvető szövegei vannak. A samanizmus tehát nem vallás, és megtévesztő „ősvallásnak” nevezni. A sámán, aki egyébként lehet nő vagy férfi, készségeit őseitől örökölte. Ezekkel a készségekkel saját és közössége hiedelme szerint kapcsolatot tud teremteni a közösség és a túlvilág között. Ezt úgy teszi, hogy tudatosan révületbe ejti magát. A sámán túlvilági utazása idején különleges ruházatot hord, eszköze a dob, révületének okozója: ital és tánc. A világfát jelképező fára mászik fel. A háromosztatú világ, a „felső”, az „e világ” és az „alsó”, az ezt a képzetet tükröző viládfa szinte minden népnél megvan, s ábrázolását természetesen megtaláljuk honfoglalás kori tárgyainkon is. Azt, hogy a honfoglalás előtti magyarság ismerte a samanizmust, nem lehet egyértelmű forrásokkal bizonyítani, de összehasonlító néprajzi kutatások, régészeti és nyelvészeti vizsgálatok ezt valószínűsítik.

Róna-Tas András

Augusztus 18.

SAMANIZMUS

Valószínű, hogy a honfoglaláskor előtt a magyarok között többfajta sámán élhetett, volt már bizonyos munkamegosztás. A magyar sámán ősi, finnugor eredetű neve táltos lehetett, de érdekes módon török eredetű bölcs szavunk is sámánt jelentett eredetileg. Ennek török alapszava is átkerült a magyarba, ez a *bű*, amely még él *bűbáj* szavunk első felében. A táltos és a bölcs olyan párt képezett, mint a finnugor *javas* és a török *orvos*, a kétféle gyógyító vagy „orvosságos” ember. Ebből is látszik, hogy jóval a honfoglalás előtt a magyarság már egy igen sokrétű, finnugor és török eredetű hiedelemvilágban élt. A samanizmus azonban már a kereszténységgel való találkozás és a honfoglalás előtt viszszafelelt volt. Helyét fokozatosan átvette az Égistenben való hit. Ez az Égisten-hit a nomád birodalmakban elterjedt hiedelem volt. Jól ismerjük a török népeknél. Egy arab utazó arról számol be, hogy a volgai magyaroknál ugyan tizenkét felsőbb szellemet tiszteltek, de közülük a leg-hatalmasabb az Ég istene volt. Ezek a volgai magyarok, akiket később Julianus barát is meglátogatott, őrizték a korábbi magyar hiedelemvilág elemeit. Az Égisten, török néven *Tengri* tisztelete egyes vélemények szerint az emberiség ősi egyistenhitének maradványa, mások szerint az egyistenhit felé törekvő népek hittörténetének utolsó állomása a nagy vallások, így a zsidó-keresztény hit megjelenése előtt. Akárhogyan volt is, az bizonyos, hogy **a honfoglalás előtti magyarság hiedelemvilágában már megjelent a leg-főbb isten, a világ teremtményének hite.**

Róna-Tas András

Augusztus 19.

SZENT ISTVÁN ÉS A MAGYARSÁG HITE

A teremtő Égistenben való hit is megkönnyítette a magyarság áttérését a kereszténységre. A magyarság jóval a honfoglalás előtt megismerkedett a kereszténységgel. Erről ma már jól értékelhető forrásaink vannak. A VII-IX. században három szomszéd nép, a gót, az alán és a keresztény Kuvrát kán török népe közvetítette a keresztény hit tanait a Kubán-Don, majd a Dnyeper és a Kárpátok között élő magyarságnak. De bizánci térítő papok is felkeresték az egyre hatalmasabbá váló magyarságot. Egy bizánci forrásokban feljegyzett püspökség a magyarok térítését felügyelhette. A kapcsolat csak bővült az Etelközben, ahol a magyarságot csak a Duna választotta el az ekkor már keresztény Bulgáriától. A keresztény hit hosszú ideig együtt élt a samanizmussal és az Égisten-hittel. Honfoglalás kori régészeti emlékeink szépen bizonyítják e hiedelmek és hitek egymás mellett élését. A Nógrád megyei Pilinyben talált honfoglalás kori temetőben két egymás melletti sírt tártak fel. Az egyik női sírban keresztény könyörgést tartalmazó görög betűs csüngőt, míg a másikban foglalatba zárt, bajelhárítást szolgáló medveagyart találtak a régészek. A híres tiszabezdédi honfoglalás kori tarsolylemezen egyszerre látható indás életfa és bizánci kereszt. A honfoglalás után a magyarság kapcsolata még szorosabbá vált a kereszténységgel. Így például tudjuk, hogy 952 körül Konstantinápolyból már térítő püspököt küldtek a Kárpát-medencében élő magyarsághoz. **Szent István véglegessé tette a magyarság csatlakozását a kereszténységhez. Művét Szent László fejezte be.**

Róna-Tas András

Augusztus 20.

SZENT ISTVÁN KIRÁLY INTELME IMRE HERCEGNEK

Mivel megértem s mélyen átérzem, hogy amit csak Isten akarata megteremtett s nyilvánvaló eleve elrendelése elrendezett mind a kiterjedt égboltozaton, mind az egybefüggő földi tájakon, azt törvény élteni s tartja fenn, s mivel látom, hogy mindazt, amit Isten kegyelme bőséggel adott az élet előnyére és méltóságára, tudniillik királyságokat, konzulságokat, hercegségeket, ispánságokat, főpapságokat s más méltóságokat, részben isteni parancsok és rendeletek, részben világiak, valamint a nemesek meg az élemedettebb kőrűak tanácsai és javaslatai kormányozzák.

MÉRTÉK ÉS ÉRTÉK

Az erkölcsi relativizmus korát éljük, s ebben egyre inkább háttérbe szorul a helyes magatartás voltaképpeni kérdése, a joggyakorlásban pedig pusztán eljárási lépések függvényévé korcsosul az igazság. Mára az egyes cselekmények megítélése helyett a vád és védelem összecsapása vált fontossá, s immár elsősorban a jogász ügyességén múlik a kihirdetendő ítélet. E helyzetben életmentő lehet a felismerés, hogy kétezer éves keresztény hagyományunk a rend, a mérték aranytartalékát jelentheti a mértékét vesztett emberi szabadság veszedelmes korszakában. Ha a génsebész nem tudatosítja, hogy tudománya eszköz és nem cél, beláthatatlan károkat okozhat. Az atomtudós, a pszichológus vagy pedagógus úgyszintén. A mértékeket vesztett, mert magát legfőbb értéknek kikiáltó ember egyszerűen önveszélyes.

Dr. Varga Csaba

Augusztus 21.

KENYÉRSÜTÉS

(Nagy Kálmánné emlékezése)

Manapság készen vesszük a kenyeret, többnyire faluhenlyen is. Nem is olyan régen azonban szinte szertartása, kialakult rendje volt a kenyérsütésnek, emlékezetemben összekapcsolódik a gyermekkorommal, édesanyám alakjával. A kenyérsütés héthetente volt: 5 nagy kenyér és 1 kiscipó sült egyszerre. Sütés előtt való este beszitálták a szükséges mennyiségű lisztet a dagasztóteknőbe. Hajnalban készült a kovászás, majd reggel 8 órakor kezdődött a dagasztás. Szorgosan gyúrte, dömösölte, paskolta a tésztát édesanyám mindaddig, amíg a „szemöldökfa meg nem izzadt,” azaz amíg a dagasztó asszony szemöldöke fölött meg nem gyűltek a verejtékcseppek. Mert a kenyér akkor jó, ha jól ki van dolgozva a tészta. A teknő fölött szó esett a búzáról, régi szép nevén az „életről.” A kemencét ízikkal, a tehenek által lekopasztott tengeriszárral fűtötték fel. A fűtés eszköze a szívanó, a fanyeles kaparó, és a piszkafa volt. A piszkafával izzították és szüntették meg az égést. A szívanóval húzták ki a tüzelés után keletkezett parazsat a kaminlyukba. A kemencének ezt a fűtési módját csak kenyér- vagy tészta sütéskor használták. Dagasztás után a tésztát a meglisztezett szakajtókendővel bélelt, gyékényből font szakajtókosárba tették, és a kendő négy sarkával letakarták. A kenyér megkeletése és a kemence befűtése után édesanyám a szakajtóból kivett tésztát sütőlapátra tette, és oldalán félkör alakban késsel bevágva „bevetette a kenyeret.” 2 órai sütés után kiszedte őket a kemencéből, tetejüket vizes ruhával megtörölte, hogy fényesek legyenek, dagasztólábra deszkát tett, azon hűltek ki, majd a kamrába kerültek.

Nagy Sándorné

Augusztus 22.

ÉN VAGYOK A TE ISTENED!

Mikor Mózes a Hóreb hegyéhez ért, megjelent neki az Úr tűznek lángjában egy csipkebokor közepében, és mikor Mózes a neve iránt tudakozódott, Isten azt mondotta: Vagyok, aki vagyok! Vannak, akik így fordítják ezt az igét: Leszek, aki leszek! Akár vagyok, akár leszek, akár voltam: az első felséges és félelmes Ige, ami Istennel kapcsolatban mellen ragad, az, hogy Ő van. Hogy Isten van, ez a világon a legmegrendítőbb újság. Ez a legnagyobb felfedezés, ez a végső realitás, minden más realitásnak forrása. Ha Isten van, van Atya, van Fiú, van Szentlélek. Akkor ebben a világban van terv, tőlünk független akarat; akkor az, aki egyedül illetékes reá, tudja, hogy mi lesz holnap, és miért van ma minden úgy, ahogy van; akkor van igazság, függetlenül attól, hogy elismerik vagy nem; akkor van jogrend, függetlenül attól, hogy megadják vagy elveszik ezt a jogot az államok; akkor van irgalom, függetlenül attól, hogy mi a véleménye az embereknek, vagy mi a javaslata a papoknak erre vonatkozólag; akkor van szabadság, amelynek alapja és előfeltétele az emberi méltóság, a világ szerkezete; akkor van a világban egy örökkévaló erkölcsi rend, amelyet nem mi csinálunk, amelyet mi csak felismerünk, tisztelünk vagy megtagadunk, de tőlünk éppen olyan független és objektív, mint a csillagos ég. Akár látom, akár nem, a Tejút van, és léte nem tőlem függ. Isten van, Istentől van az erkölcsi világrend, és az Ő világában nincs relativitás. Pedig az emberek hajlandók erkölcsi kérdésekben viszonylagosságot tanítani.

Ravasz László

Augusztus 23.

AZ EGYETLEN ISTEN

Isten csak egyetlen egy lehet. Mert Isten vagy van, vagy nincs; ha van, akkor nincs riválisa. Ha több Isten van, akkor nincs egy sem; nem Isten az olyan, amelyikből több példány fordul elő. Egy szellemes kvéker fejtegette: egy és kettő között ezerszer nagyobb a különbség, mint kettő és millió között. Akinek két felesége van, annak lehet három vagy háromszáz, mert mindenképpen többnejűségben él, de monogám csak az, akinek egyetlenegy asszonya van. Niemöller nyolc évig ült a börtönben, mert nem akarta Hitler legfőbb törvényadójának elfogadni. Mikor kiszabadult, írt egy könyvet: Gott ist mein Führer = Isten az én vezérem! Ezért olyan mérhetetlen horderejű dolog az, ha az ember, egy nép, egy korszak, legfőbb urának Istent tartja, és minden mást csak azután soroz; ami azt jelenti: Istenért mindent odaad; Istent semmiért sem adja oda.

Ravasz László

Hiszem

Hiszem, hogy van egy Isten,
Ki végül egy velem.
Őbenne forr a Minden,
Csillagpont-végtelen.

És vonzásába ő fog,
És bennem ő kering.
A tettemben végső ok,
Szemedből rám tekint.

Augusztus 24.

Hiszem, hogy van egy Isten,
Ki megóv és vezet.
Ki kézen fog szelíden,
S vihara zúgva zeng.

Akiben fénysugár ég,
Ki végső hatalom.
Aki a cél s a szándék
A kereszt-utakon.

Akiben egybeömlik
A bánat és öröm.
Hegyeket rengető hit
És halk virágözön.

Hiszem, hogy van egy Isten,
Egy végső akarat.
A szűk ösvény a szirten
Mely szabadságot ad.

Ki kemény, mint a kőfal,
És aki befogad.
Rigóban rezzenő dal,
És láva-zuhatag.

Akihez sose késő
És fény-ívébe von –
Hiszem, hogy van egy végső
Feloldó hatalom.

Kozma László

Augusztus 25.

EGRI AJÁNDÉK A CSÁNGÓKNAK 1858-BAN

Könyvtáramban külön csoportosítva őrzöm az évek során összegyűjtött több száz régi imakönyvet, szeretem ódon nyelvzetüket, elgondolkodom azon, hogy hányan forgathatták őket, míg hozzám kerültek. Sokuknak jelentős művelődéstörténeti értéke van: a most ismertetendő példány egyedi abból a szempontból, hogy a benne szereplő ajánlással csak itt találkoztam. Egerben látott napvilágot 1858-ban a Mezei csillag című imakönyv, melyet szerkesztője és kiadója, Lapsinszky János pélyi plébános „Hívei számára s a moldvai és bukovinai ker. katolikus magyarok lelki javá-
ra” állított össze. Megjelent „az egri érseki hatóság jóváhagyásával”, nyomtatott az érseki lyc. könyvnyomdában”. Az imakönyv elsősorban az egyszerű falusi nép lelki igényeit elégítette ki, alkalmi és a különböző foglalkozásokhoz fűződő könyörgései a falusi élet szokásaihoz, rendjéhez igazodtak. Erre ösztönözte a szerzőt egyházi beosztása, a csángók egyszerűségéről és szegénységéről szőtt – a közfelfogással megegyező – elképzelése. Ezt a szándékot fejezte ki az imádságoskönyv szép, metaforikus címe is. Nagy hangsúlyt kapott benne a hazánkban és a csángók körében is régi hagyományra visszatekintő Mária-kultusz. Gyönyörű fohással folyamodott Szent Istvánhoz, a magyarok első királyához és Szent Erzsébethez, a „magyar király leányá”-hoz, a szegények, betegek, üldözöttek jótevőjéhez. Ez a két Árpád-házi szent – különösen államalapító királyunk – napjainkban is kiváltságos tiszteletnek örvend a magyar gyökereiktől még el nem szakadt csángók emlékezetében. Mindehhez talán ez a könyv is hozzájárult.

Lisztóczy László

Augusztus 26.

KÖNYÖRGÉS SZENT ISTVÁNHOZ

A Mezei Csillag szerzőjének szándékaiba, az imakönyv hangvételébe betekintést nyerhetünk, ha elolvassuk a Szent Istvánhoz intézett könyörgés néhány részletét: „Tisztelet neked magyarok szent fejedelme, atyja s jótevője! tisztel tégedet az igaz keresztény, ki buzgón szereti Istenét és hazáját; tisztellek én is, mert te két országot alapítottál népednek, egyiket a földön, másikat az égben... Atyja valál te a szegényeknek, atyja és vezére nemzetednek: jótékonyaságaid s egyházi építkezéseid miatt egyszerűen éltél, mindenedet jó célra áldoztad, s mint apostol, építő, bajnok és király igen bő gyümölcsöt mutatnod fáradozásidnak, melyek lelkeimet tiszteletre bírják. Hála ezekért az Istennek, hála tenéked is. Keresztényi türelemmel viselted a csapásokat, melyekkel Isten hitedet megkísérté; elvesztéd egyetlen fiadat is, Imre herceget, a szűz és szent ifjút, de te mindent oda adtál, mindent eltűrtél... Kérd Istent nemzetedért, hogy óvja őt a bűnös elkorcsosulástól, óvja ostoritól. Könyörögi érettem is, hogy meg ne fogyatkozzék az én hitem, fáradozzak lelkemért s mások jólléte és üdvéért, mindent eltűrjek, mit Isten rám bocsát; üsztönözd szívemet, hogy buzgó tisztelője legyek a Bold. Szűznek, kinek ajánlád országodat, s az ő esedezése által minden bajból kisegítetve jámborul költözhessenek a mennyei országba, hol veled együtt áldhaszam üdvözítőmet...”

Ez a mértéktartóan ünnepélyes, cicomátlan, bensőséges látás-és kifejezőmód az egyszerű emberek ízléséhez alkalmazkodott, az imádság hőisével való azonosulást, a közvetlen átélést tette lehetővé.

Lisztóczy László

Augusztus 27.

KRISZTUS PÉLDÁJÁRA MINDEN IDEIGTARTÓ NYOMORÚSÁGOT JÓ KEDVVEL KELL VISELNI

Fiam,
én a te üdvösségedért lejöttem az égből,
magamra vállaltam emberi léted nyomorúságát,
nem kénytelenségből, hanem szeretetből,
hogy türelmet tanulj,
és az ideigtartó bajokat
méltatlankodás nélkül elviseld.
Mert születésem órájától fogva
keresztben holtomig
mindenhová elkísért a szenvedés.
Evilági javakban nagy szükségét láttam,
gyakran kellett hallanom,
hogy sok panaszt emeltek ellenem,
szégyent és gyalázatot békével tűrtem,
jótéteményeimet hálátlansággal,
csodatetteimet káromlással,
tanításomat feddéssel viszonozták...
Nem igaz béketűrő az, aki csak azt hajlandó
elviselni, amit jónak lát
s attól, akitől neki tetszik.
Az igazi béketűrő nem nézi, ki teszi próbára:
előljárója-e vagy magához hasonló,
 esetleg nála alacsonyabb rangú
derék és szent ember-e vagy hitvány
és méltatlan személy,

Augusztus 28.

hanem válogatás nélkül akárkitől, akárhányszor,
akármekkora méltatlanság is esik rajta,
mindazt Isten kezéből köszönettel veszi
és nagy nyereségnek tartja.
Mert Isten előtt semmi jutalom nélkül
nem maradhat, akármilyen csekélykét
szenvetünk is érte.

Kempis Tamás
ford. Jelenits István

Iskolaavatás

A csíkszentdomokosi Márton Áron általános iskola
névadó ünnepségén

Van olyan név, hogy sárba taposva,
sárrögök közt még jobban ragyog,
s érdemtelenül útszélre dobva
nemesre vált át port, agyagot.
Van olyan hit, hogy időt legyőzve
jövőbe hajló ívként tündököl,
és letörni, semmivé tenni
nem elég gazság, sem erős ököl.

Élt egy ember, ki igaz volt, tiszta,
s mint a sziklafal köve kemény,
szava bizalmat, fényt osztó szikra,
ereje alázat, élte erény.
Egyedül, mint egy sudár fenyő állt
rendíthetetlen a bérc peremén,
évei a végtelenbe tűntek,
de Ő örök itt, mint a remény.

Augusztus 29.

Van nép is olyan, Székelyföld népe,
legyőzni ármány nem bírta soha,
nagy püspökünk példa előtte
vállalni sorsát, bármily mostoha.
Ez a nép mindig dacolni képes
gyilkos idővel, balsorssal itt,
ha szíve éber, hite töretlen
s ősök nagy lelke bizni segít.

Van olyan föld is, Erdély szép földje
hol élni, szeretni, dalolni jó,
az Ő szent földje, szenvedett érte,
nekünk örökség, igaz, való.
Ki tenni bírt s szólni soha nem félt,
ránk hagyta, hogy mi vigyük tovább
hitét, nevét, meg nem alkuvását
s nagy szellemét, az örök Iskolát.

Nagy Irén

Hódítás

Indultak a bükkök, százados fák
Azután a fenyő következett.
Gyalogfenyők futottak, borókák
Szívós ágak, kúszó gyökerek.
Egy könnyű szélben akkor virágpör szállt.
S a csúcsot gyopár hódította meg.

Kozma László

Augusztus 30.

KALAZANTI SZT. JÓZSEF EMLÉKEZETE

Árváknak atyja, ifjuság vezére,
Hozzád siet a hű emlékezet,
Ki fennragyogsz már csillagként az égbe,
Mert igazságra vittél ezreket.
Mint oltárról a zsoltár és a tömjén,
Úgy száll dalunk ma Hozzád, égbe törvén.

Nemes ősöknek méltó sarja voltál,
Nemes volt lelked: jóság, szeretet,
Nem kard kellett neked, de tiszta oltár,
hol áldozatul hoztad szívedet,
És ez a nagy szív tele égi tűzzel
Világosít, és száz kétséget űz el.

Szent hivatásod csillagára néztél,
Ez vezetett, s el nem hagyott soha.
Ott ragyogott ez tenger szenvedésnél,
S mindig győztél: tudás Apostola!
Hódító voltál, de nem ütközetben,
Győzelmi zászlód ott leng hű szivekben!

Árváknak atyja, ifjuság vezére,
Feléd száll most is az emlékezet,
ki fenn ragyogsz már csillagként az égbe,
Mennyei rózsák nyílnak már Neked!
A hitnek és tudásnak tiszta hőjét
Bearanyozza az örök dicsőség!

Juhász Gyula

Augusztus 31.

ÖNÉRTÉKELÉS, SZABADSÁG, LELKIISMERET

Szerintetek melyik a legfontosabb vallási kérdés? – kérdezte egy nap a Mester. Sok feleletet kapott: „Van-e Isten?”; „Ki az Isten”?; „Hogyan juthatunk el Istenhez?”; „Van-e élet a halál után?”.

– Nem – mondta a Mester –, a legfontosabb kérdés a következő: ki vagyok én?

Anthony de Mello

A pszichológia egyik legfontosabb kérdése is az emberre, önünk lényegére vonatkozik. Az önünk, amelyet nem birtokolunk, hanem amik vagyunk. Az én, önmaga tudata csak az ember sajátossága. Önünk segítségével az ember kiszabadul genetikai adottságai és a környezeti hatások béklyójából. Önünk az eszköz arra, hogy meghaladjuk önmagunkat és az eszközünk arra, hogy szabadok legyünk. „Nem a tüske szúr meg bennünket, hanem mi szúrjuk meg a tüskét, nem a szemünk lát, hanem mi látunk, nem a tűz forró, hanem mi érezzük annak. „A népi bölcsesség már évszázadokkal ezelőtt megfogalmazta az Én szerepét: az Én szűrőként működik, amelyen keresztül a körülöttünk és a bennünk lévő történeteket, jelenségeket felfogjuk és értelmezzük. Mai tudásunk alapján úgy tűnik, hogy az Én fokozatosan alakul ki, érvényesek rá a pszichológiai tanulás törvényei, de ha már kialakult, akkor maga válik a további tanulás, változás forrásává. Az ember számára a szabadságot a felelősségvállaló önállóság, az autonómia teszi lehetővé, amely érett lelkiismeretet feltételez. Az autonóm személyiség formálódásának segítése minden ember feladata.

Horváth-Szabó Katalin

SZEPTEMBER

JÁNOS APOSTOL EGY SZIROMMAL BESZÉL

Már nincs hazád!
Ég és föld között lebegsz,
Akár a hold, akár a Nap,
A planéták és a csillagrendszerek.
Tán a Lélek szárnya mennydörög,
A természetfölötti fogantatás!
Még fogni szeretne a föld, örök
Súly s tép e fénylő szárnyalás.
E zuhanás, a mélyből fölfele –
Vagy le; hisz itt nincsen már irány,
Erre, arra. Az örvény van jelen.
Helyed ismeretlen már a fán...
Nincs jászol, szalma, – angyalok kara
Nem kiált rád zengő glóriát.
De leválva az almafakocsányról,
A világ hazád és már nem hazád!

Virág voltál, örökkön örökké!
Nem marad utánad egyetlen gyümölcs.
Eloldtad magad minden elmúlástól,
Csak pillanatra láthatott a föld.
Stigmád a fény, a lételőtti lét.
Nem tapad rád a végesség íze.
Ujjongva szállsz. S a fénybe hozsannázod:
Kezdetben vala az Ige!

Pusztai Sándor

Áldozat

Én elhozom gazdagságomat,
Bearanyozom istenszobrodat.
Csillogjon az arany mennyezet –
Nem nyíltak meg mégsem az egek.

Én elhozom hatalmam, a szót
Érted mondom a parancsolót.
Hogy féltében mindenki remeg –
Nem nyíltak meg mégsem az egek.

Azt hozom, a tudományomat,
Amit adok. hatalmas gondolat.
Hirdessen a tanítvány-sereg –
Nem nyíltak meg mégsem az egek.

Nem díszíthetem arany csarnokod
S ha eléd lépek, ajkam csak dadog.
Semmim sincs, én ezt hozom neked.
S harmatozni kezdtek az egek.

Úgy indulok

Úgy indulok el sietve
Viszem csendem nagyobb csendbe.
Oltárod fényesedve
Ragycgón, mint gyertya teste.

Kozma László

Szeptember 1.

GYERMEKKERTÉSZ

Régi magyar nyelvünk ezzel a szóval jelölte az óvónőt. Találónak érzem ezt a kifejezést, nekem egyébként is a legkedvesebb hobbim a kertészkedés. Imádom nézni azt, hogy az általam elültetett, gondozott, trágyázott, permetezett növény hogy fejlődik, évről-évre hogyan lesz nagyobb, szebb, hogyan bontakozik ki. Nem az a dolgom, hogy elkezdjem átalakítani, hiszen amelyik növény rózsza akar lenni, abból semmilyen módon nem tudok tulipánt csinálni. De azért, hogy szebb rózsza legyen, rengeteget tudok tenni. Meggyőződésemmel, hogy a gyereknevelés lényege is ez. Tehát, hogy megfelelő növényvédelmet biztosítsak, és hogy gyönyörködjem benne, mert sokszor az az érzésem, hogy a növény nekem akar szép lenni, érzi, ha szeretettel bánnak vele, de hogy a gyerek ezt tökéletesen megérzi, az egész biztos. Ma meg pontosan azt látom, hogy ennek az ellenkezője történik. Amikor a gyerekekre nem kell rászólni, a nevelői magatartás, a szülői szerep „kávészünetre” megy. Én meg inkább fordítva gondolom, mert a gyerek nem bírja elviselni, hogy nem veszik őt észre, aztán azért lesz rossz, hogy észrevegyék. Akkor a szülő kétségbe van esve. Ezért gondolom én, hogy az önkiteljesítés, ahogy a növény szárba szökik, és lesz egyre fejlettebb, egyre érettebb, ez az ember fejlődésének valamifajta modellje. És úgy gondolom, hogy meg kell éreznem vagy talán értenem, hogy mivé akar fejlődni ez a növény, most már az ember-növényről beszélek, és abban kell segítenem, hogy abban tudjon a lehető leg szebb és a legjobban kiformált lenni, aminek ő elindul.

Ranschburg Jenő

Szeptember 2.

MIFÉLE GYÜMÖLCSFAJOKAT SZEREZZÜNK A KERTÜNK SZÁMÁRA? (részlet)

Ez ám a legnehezebb kérdés. Mert szép gyümölcsfát nevelni, meg szép (és sok) gyümölcsöt szedni a fáról, két különböző dolog...Érdemes a fáradságra, ellátogatni a kész gyümölcsöskertekbe s ott a termés szemmel látott eredménye után kiszemelni akár az ojtóágát, akár a megrendelni való kész csemetét. Nálam például ugyanazon talajban lehet látni egymás mellett egyformán szép növésű, régi alma és körtefákat, a mik közül az egyik minden évben oly bőven terem, hogy az ágai, mint a szomoru fűzé, hajlanak alá, a másik pedig vagy épen semmit sem terem, vagy csak mutatónak valót. Azt hiszem, hogy teszek némi szolgálatot a kezdő gyümölcskertészeknek, ha lajstromát adom azoknak a gyümölcsfáknak, a melyek nálam bőséges termést adnak. Tehát legelőször is az almák között a legelső helyen áll a Kanadai renett. (Régi nevén dáma-alma, Reinette des dames.) Bőtermő, almája igen jóízű; az uj és kezdetétől tavaszig eltart az érése, nem ránczosodik, nem taplósodik, alakja szép és nagy. Hasonló derék alma a kecskeméti pogácsa alma; híres kiviteli árucikk. Szintolyan jó és tartós a Török Bálint alma. Ezekkel egyenlő a szabadkai szercsika; ez is folyvást termő, színre, formára szép, ízre, szagra kitűnő gyümölcs. – A sóvári és sikulai alma is ajánlatos. De már a szlavoniai szercsikával nem vagyok szerencsés, épen úgy nem barátságosak irántam az erdélyi fajok: a ponyik, a batul és páris almák, melyek otthon bőven teremnek.

Jókai Mór

Szeptember 3.

A fák

Pusztán futunk. Néztél-e hátra,
messze-maradó kerti fákra?

Sokat ültettünk és szerettünk,
gyümölcséből egynek sem ettünk.

Álmodtunk róla csodaszépet,
dédeltük a csemetéket.

Álltunk viráguk díszé mellett –
dobbantott a sors: menni kellett.

A Maros mellől útrakeltünk,
hegy alatt elmaradt a kertünk.

Kolozsvárt elmaradt a Hója,
másnak hull majd anyám diója.

A besztercei szilva kékje
más asztalának lesz az éke,

másé vajkörte, pónyik-alma,
mienk a sors gyümölcs-tilalma.

Nem tudom én, sok fánk kié lesz,
de legyen a termése édes.

Cukor-íze és ért zamatja
áldását mindig dúsan adja.

Szeptember 4.

Ragyogó őszökön nevetve
hívja új népét új szüretre.

Míg mi futunk és úgy tűnünk el
gyümölcsse-vesztett életünkkel.

1939. február

Látogatók

A ház, a cella érdekes nekik,
tudakolják: min és hogy dolgozom.
Miért nem az erdőt fényképezik,
az erdőt, melyből versemet hozom?

Áprily Lajos

Almafa

Ne kerítsd be a kertet. Hadd nyíljon a hegyekre.
Lehulló lággyümölcsét szelíd őz szüretelje.
Ne zárd el az erdőtől, kerítését ne ácsold,
Borítsák el a földjét füvek és vadvirágok.
És amely dús tenyérrel a gyümölcsét kínálja,
Legyen pirosuló ágad az erdő almafája.

Kozma László

Szeptember 5.

JÁTÉK

A játékon én nem azt értem, amit a szülő szokott mondani, hogy „nem játék ez, kisfiam”. A játék alatt valami nagyon komoly, nagyon szenvedélyes tevékenységet értek, ahogy a gyerekek játszani szoktak. Érdeemes megfigyelni az elmerülten játszó gyermekeket, annál elmélyültebb, annál odaadóbb, szakszóval annál involváltabb tevékenység kevés van. Megszületése után a gyermek ismereteket szerez, csak ezek birtokában kezd el játszani. Ugyanakkor van benne valami játékosság, úgy fogalmazhatnám, hogy a játékban levő játékosság. Közben ugyanis a gyerek tudja, hogy tevékenysége csak játék. Van valami felelőtlenség benne: ez azt jelenti, hogy amikor a gyerek megfog egy ceruzát, és azt mondja, hogy ez egy horgászbót, és a szőnyeg a tenger, akkor én most horgászok, ezt nagy szenvedéllyel eljátssza, de közben tudja, hogy a vacsora nem forog kockán, mert akár fog halat, akár nem, azért a vacsora már ott fő a gázon. Nagyon szeretem Kosztolányi Dezső „Akarsz-e játszani” című versét. Tömören fejez ki olyasmit, amit aztán a pszichológia mint tudományt próbált megfogalmazni. Azt, hogy az ember az élete számos kontextusában, kapcsolatában szerepeket játszik. Ebben a versben a tulajdonképpen nagyon mélyről fakadó, és az étellel azonos szerepjátékok jelennek meg. Sajnos, a felnőttek sokszor nemcsak a gyerekek játékait nem értik, már ők sem tudnak játszani. Kivéve talán a játéktermeket, a félkarú rablót, de az egészen más dolog. Az a fajta játékosság, ami a gyerekekben megvan, az már sok felnőttből hiányzik.

Ranschburg Jenő

Szeptember 6.

Akarsz-e játszani

A játszótársam, mondd, akarsz-e lenni,
akarsz-e mindig, mindig játszani,
akarsz-e együtt a sötétbe menni,
gyerekszívvél fontosnak látszani,
nagykomolyan az asztalfőre ülni,
borból-vízből mértékkel tölteni,
gyöngyöt dobálni, semminek örülni,
sóhajtvá rossz ruhákat öltetni?
Akarsz-e játszani mindent, mi élet,
havas telet és hosszú-hosszu őszt,
lehet-e némán teát inni véled,
rubin-teát és sárga páragőzt?
Akarsz-e teljes, tiszta szívvel élni,
hallgatni hosszan, néha-néha félni,
hogy a körúton járkál a november,
az utcaseprő, szegény, beteg ember,
ki fütyürész az ablakunk alatt?
Akarsz-e játszani kigyót, madarat,
hosszú utazást, vonatot, hajót,
karácsonyt, álmot, mindenféle jót?
akarsz játszani boldog szeretőt,
színlelni sírást, cifra temetőt?
Akarsz-e élni, élni mindörökkön,
játékban élni, mely valóra vált?
Virágok közt feküdni lenn a földön,
s akarsz, akarsz-e játszani halált?

Kosztolányi Dezső

Szeptember 7.

KISASSZONY NAPJA

Kisasszony, olykor Kisboldogasszony, Szűz Mária születésének emléknapja. Már a XI. században számon tartott ünnepünk, amelynek a középkorban vigiliája és nyolcada is volt. A Teleki-kódex Anna-legendája elmondja, hogy Szent Annának elkövetkezvén az órája, „a hétnek néminemű keddin szüle. Egészségben szülé az igaz Dávidnak királyi plántáját, ez világnak előtte választott leányt, az édes Szűz Máriát. Miképpen az angyaltul megtanítottak valának, mert ő vala ez világnak jövendő megvilágosojtója és asszonya és tengernek csillaga.” A néphagyomány szerint már Mária születésénél megjelenik Gábor arkangyal:

Gábrriel arkangyal leszállott a földre,
Mint a piros hajnal mennyei nagy fénybe,
Veri a citerát, zengi a szép fohászt,
Ezzel vigasztalja dicsőült Szent Annát.

Hamuszínű szárnyát egekre terjeszti,
Gyönyörű orcáját a földre függeszti,
Égszínű palástban, rózsaszín ruhában
Leszállott Gábrriel Názáreth városban.

Ringass el minket is aranyos bölcsőben
Altass el minket is drága szent szívedben,
Majd ha üt az óra az örök álmra
Veled együtt álljunk mi is egy bokorba.

Bálint Sándor

Szeptember 8.

Az Isten boltja

Lesz az Istennek egy boltja,
Ahol minden kapható majd.
Szeretet és színes játék,
Kék üveggömb, tiszta szándék.

Ajándékát feltornyozza,
Csupa csengés, csupa nóta.
Vigaszt hoz a bánatokra –
Ilyen lesz az Isten boltja.

Cukorkát majd onnan vesznek,
Akármennyit, nemcsak egyet.
Úgy méri majd dús marokra,
Csillagát a pultra szórja.

Jól vigyázz, mert neked mérik,
Tetteidet becserélik.
Mindent megad, hogyha jó vagy,
Bősége az Isten-boltnak.

Ennyi kell csupán: hogy kérjed
Nagy hitével a reménynek.
Millió polc roskadozva:
Téged vár az Isten boltja.

Csengettyűje az ajtónak
Eltöröl majd minden sóhajt.
Ahogy sarokig kitárja
Ő maga, az Ég Királya.

Kozma László

Szeptember 9.

A SZÍNÉSZI JÁTÉK

A néző úgy gondolja, hogy a színész a színpadon elbújik III. Richárd, Kőműves Kelemen vagy mások alakjába, szerepébe. Gyakorló színészként állíthatom, hogy ez másként van: a színész akkor veti le álarcát, amikor színpadra lép. Éppen a hétköznapi élet bűjtat bennünket szerepekbe. Például az ABC pénztáránál sorba állva eljátszom a vevő szerepét, és nem pedig tanár vagyok, vagy színész. A pénztárosnő meg lehet, hogy családjára, de ott eljátssza a pénztárosnő szerepét. És ez így van jól, így tud működni a társadalom. A színpadon viszont álarcatlan vagyok, akkor a lelkemmel játszom. Csak így tűnhet el a távolság köztem és a néző között: a közönségnek azt kell éreznie, hogy résztvevője a történetnek. Éppen úgy, mint a gyerekeknél, akiket senki sem tanít arra, hogy milyen a színház. Milyen fantasztikusan érdekes: bevisznek egy ötéves gyereket a színházba, ahol egyik jelenetben mondjuk tábornöket gyűjtanak. A színházban ezt úgy oldják meg, hogy egy piros lámpa fölülről egy kört alkot a színpadon. Valamelyik szereplő felkiált: Jaj, de jó meleg van ennél a tűznél. gyere, Nyuszi koma, melegedjünk! A gyerek egy piros kört lát, meg tudja, hogy a szereplők bácsik, meg mindenféle furcsa figurák, de mikor hazamegy és megkérdezik, hogy mit láttál, úgy meséli el a történetet, hogy képzeld el anyu, a nyuszi meg a farkas odaültek a tűz köré, és ott melegedtek. Nem beszél piros körről, akár meg is esküszik, hogy igazi tábornöket láttott. Utalok a homo ludensre, a játékos emberre, úgy látszik, a formanyelv benne van a gyermekben, automatikusan átveszi, még akkor is, ha senki nem készítette föl a színházra, mint élményre, mint egy olyan fórumra, ahol az élet-

Szeptember 10.

nek, a szórakoztatásnak egy esszenciáját kapja. És hogy mennyire valósággá válhat a játék a felnőttek számára is, azzal kapcsolatosan egy kedves esetet szeretnék felidézni. Hosszabb ideje játszom egy ma futó, népszerű TV-sorozatban. Egyik epizódban egyszer egy olyan probléma adódott, hogy valamelyik szereplő nem vette meg a fiának a négyezer forintba kerülő tornacipőt. A műsor után a következő tartalmú levél jött egy pedagógus-kollektívától: Mi egy pedagógus grémium vagyunk. Tudjuk, hogy amit láttunk, az egy film, tudjuk, hogy színészek játsszák, mégis úgy gondoljuk, hogy megengedhetetlen, hogy ebben a helyzetben annak a szegény gyereknek az apja ne vegye meg a tornacipőt, és ezért erre a célra mellékelünk négyezer forintot. Tudták tehát, hogy a szerepet színészek játsszák gázsiért, a levlíróknak is nyilván számított az összeg. Hogy történhetett meg akkor ez az eset? Számptalan tanulmány született arról, hogy habár elhagyjuk gyermekkori játékainkat, és elkezdünk „felnőtt” játékokat, szituációkat játszani, de a mese, a varázslatos regére megmarad bennünk az igény. Talán ez a magyarázata a sorozatok népszerűségének: a nézők felismerik bennük saját környezetüket, élethelyzeteiket, valóságos családtaggá válnak. Ehhez azonban nekem nagyon őszinte átéléssel kell „játszanom”.

R. Kárpáti Péter

Ádvent a Hargitán

Sütő András

Fogai egy iszonyatos présnek,
Lélek szála csattanva szakad.
Mi állhatna ellen erejének?
Egyedül a szabad gondolat.

Szeptember 11.

„A szemlehungyásos jelenség”

Mezei Árpádnak

Ha néha otthon rossz nekem,
vagy kedvem ébred játszani,
lehunyva mind a két szemem,
szobámat huss! – eltüntettem,
ne tudjon semmi látszani!

Apu, és kint a lágy havon
a hógolyozó kisgyerek,
s anyu, ki ült az ágyamon,
nem érnek át a vágyamon:
nem látom őket, nincsenek!

A nappal íve elszakadt,
sötétbe bújt a délután.
Lehet, hogy itt az ég alatt,
mi volt, az minden úgy maradt,
s magam tüntettem el csupán?

Elönt a kínzó félelem:
ki lát meg így, ha meghalok?
Kinyitva mind a két szemem:
anyu, te itt vagy énvelem!
De jó, hogy én is megvagyok!

Ranschburg Jenő

Szeptember 12.

Hunyt szemmel

Mihelyt a szemem nyitva van,
lehunyom rögtön önmagam:

nyomban nem leszek semmi sem,
csak szem, csak világ-teli szem,

de ha szememet lehunyom,
én nyílok ki: birodalom,

földrész leszek, oly végtelen,
határait sem érhetem.

Zenit-Nadir: pólusig ér
lábam és fejem közt a tér.

Kedvemre utazgathatom
biborszín folyamaimon,

zuhogókon, erdők, mezők,
szorosok, zord csúcsok között;

hol se nappal, se éjszaka,
se nyár heve, se tél hava.

Biborszín táj fölött hiven
egyenletesen süt szivem.

És idő sincs s a képzelet
sejti az örök életet.

Illyés Gyula

Szeptember 13.

Mária és Jézus

Igével angyal-szó köszönt
És hordoztad s világra jött.
Hordozzon keresztet, halált
Megszülje a Feltámadást.

Jacopone da Todi

A tenger felől fújt akkor a szél,
Keveredett a víz- és szőlő-illat
És mint kit távol utazásra hívnak
Úgy hajolt a kódex-lap fölé.

Lelke megtelt izgatott készüllettel
Szívébe markolt: keresztfán a Mester!
S az üzenetet sietősen róttá.

A dús mezőn készültek a szüretre
Rátekintett a vérző feszületre
Felsírt a vers: Mater Dolorosa.

Nagyszombaton

Nagyszombaton szerte a világra
Harmat-könny hull, Mária imája.

Kozma László

Szeptember 14.

HÉTFÁJDALMÚ SZŰZANYA

A Szűzanya fájdalmainak kultuszát az evangélium tekintélye alapozza meg, amikor Simeon szavaira emlékezünk: *S a Te lelkedet is tör járja át, hogy kinyilatkoztassanak sok szívből a gondolatok.* (Lukács 2,35) Menekülnek Egyiptomba: *Heródes keresi a Gyermekeket és meg akarja ölni.* (Máté 2,13). Nem találja a tizenkét éves Jézust: *Atyád és én bánkódva kerestünk* (Lukács 2,48). Mária ott áll a keresztfán: *Jézus keresztje mellett ott állott édesanyja* (János 19,25). Mindez azonban Mária fájdalmának csak négy evangéliumi megnyilatkozása. a másik háromról: a Szűzanyának a keresztvivő Jézussal való találkozásáról, a keresztről való levételről, illetőleg halott fiának ölében való megpihenéséről és a temetésen való részvételről csak a tiszteletre méltó ősi hagyomány tud. Költészetünk legrégibb és legszebb középkori emléke az Ómagyar Máriasiralom, amely már a XIII. században tanúskodik népünknek még napjainkban sem lankadó tiszteletéről. Egy legenda szerint Nikodémus és Aritmathiai József azon a helyen, ahol Mária Jézussal a Kálváriára menet találkozott, és ahol anyai fájdalmában elalélt, templomot épített, sőt külön rendet alapított a Fájdalmas Szűz tiszteletére. Ez lenne a szervita rend, melyet később a Hét Szent Alapító úgy keltett volna Firenzében új életre (1240). A kultusz népszerűsítésében nagy szerepet játszottak a franciskánusok is, gondoljunk Jacopo da Todi Stabat Mater himnuszára és Szent Bonaventura zsolozsmájára. A szegedi alsóvárosi templom freskója Mária hét fájdalma mellett hét örömet ábrázolja.

Bálint Sándor

Szeptember 15.

ÉLET ÉS LÉLEK

Verseskötetéről beszélgetek Ranschburg Jenővel, az ismert gyermekpszichológussal. A szerző szinte mentegetőzik: ő nem költő, mikor verset írt, voltaképpen egészen másra gondolt, besegített a kruplihámozásba, egyszer csak eszébe ötlött egy szójáték, azonnal papírra kellett vetnie, megcsendült egy rím, amely meg a tudományos cikket hagyta vele abba. Erőlködés nélkül, könnyedén, örömet okozva jöttek létre ezek az alkotások, keletkezésük leírásával bármelyik esztétikai kézikönyvben illusztrálni lehetne a műalkotás születését. Tiszteletben tartom azonban Ranschburg Jenő álláspontját: tekintsük akkor ezt a könyvet sűrített gyermekpszichológiai kézikönyvnek, saját használatára azonban mindenki forgassa úgy, mintha igazi verseskönyvet olvasna, olyat, amilyen ma kevés akad, amely könnyedén képes harmóniát kifejezni és megteremteni. A versek belső történése, haladása pszichológiai helyzeteket, látásmódot, jellemrajzokat sűrít, visz az exponálástól a végkifejletig. Beszélgetőpartnerem egyik fiatalkori versét idézi: „Egyrészt azt szerettem volna érzékeltetni benne, hogy a gyerek számára az apa mindennél hatalmasabb, onnipotens lény, másrészt pedig azt, hogy a lobogó lángokat, éppen úgy, mint a futó felhőket az égen, az öt év körüli gyermek élőlényeknek véli, és természetesnek találja, hogy szándékaik, érzéseik, gondolataik vannak.” – Ez a látásmód nem más, mint a költői megszemélyesítés, melyben az élettelen világ élővé, hozzánk szólóvá válik.

Kozma László

Szeptember 16.

A tűz

A tűz biztosan gonosz lehet...
apukám vashordóba zárta,
úgy hívják: / kályha.
Most mérges a tűz,
zúg, morog, / szikrák pattannak belőle
ahogy háborog, / és szórja szerte a fényt.
azt hiszem, kicsit félek tőle...
bár inkább sajnálom szegényt!
A kályha biztosan szűk neki...
Megkérem majd az apukám,
hátha szabadon engedi!

„Ültem a konyhában, hirtelen eszembe jutott a mögött-
megett szójáték, és hogy ezt egy aranyos hároméves gye-
rek mondja, akinek a nyelvében a megett-nek megevett je-
lentése is van, rögtön tudtam, hogy kész a vers.” A nyelv-
szek úgy határoznák meg: alakváltozat és homoníma, a je-
lentésalakulás pillanata...

Az éjszaka

Úgy érzem, többé nem vagyok...
Egy szörny az este meglesett,
S elbújva itt az ágy mögött / megett...
Rémülten álltak mindazok, / akik
látták, hogy lomhán rámhajol, / eszik, eszik...
s nem hagyja abba, csak ha / jóllakik.
Azóta nézem lábaim,
kezem, hajam, a fél fülem,
egyáltalán, milyen vagyok most / nélkülem...

Ranschburg Jenő

Szeptember 17.

RÍMES, FURCSA JÁTÉK

Verseskötetem megjelenését annyi véletlen segítette, váltotta ki, hogy azt talán már nem is lehet véletlennek nevezni. Engem a versek tanítottak is: hallottam, olvastam, hogy a valódi költőknek „eszébe jut” a vers, de nem igazán értettem a folyamatot. A költemények azonban nemcsak esztétikára tanítottak, hanem élni is. Nem gondoltam versírásra, habár 1959-ben, 23 éves koromban írtam egy gyermekvers-kötetet. Már a 80-as években, egyik egyetemi előadásomon eszembe jutott a Tűz című versem, és elmondtam a hallgatóknak. Akadt közöttük, aki megjegyezte, sőt, az illető jóval később, a 90-es évek derekán kapcsolatba került a Magvető Könyvkiadó igazgatójával, akinek elmondta, hogy én saját verssel illusztráltam a pszichológiai előadást. A kiadó igazgatója azzal hívott fel, hogy szeretné látni a verseimet, ha jók, kiadja őket. Kissé kesernyésen feleltem, hol vannak azok már, csak az maradt meg az emlékezetemben, amelyről ő is tud. Nem baj, majd újra írja – hangzott a válasz, és ebben a pillanatban, anélkül, hogy tudott volna róla, ő volt az a pszichológus, aki rajtam segített. Mert telefonja életemnek egy válságos pillanatában ért, családom az infarktustól féltett. Ez a felhívás olyan volt, mint egy útmutatás: hagyjak ott csapot-papot, cikket, könyvet, tudományos tevékenységet, és foglalkozzak a gyerekversekkel. Elkezdtem játszani, nem gyermekként, de a gyermekkorral. És ez oly mértékben lekötött, olyan játékos és örömteli volt a számomra, hogy átsegített azon a nehéz időszakon, ami hogyha nem tudok kijönni belőle, talán megártott volna.

Ranschburg Jenő

Szeptember 18.

MEGTALÁLT VERSEK

Amikor a kötettel kész lettem és leadtam, akkor már volt egy olyan időtáv az engem ért trauma és az adott időpont között, hogy már viszonylag távolról tudtam nézni a dolgot, átestem a veszélyen. Úgy érzem, hogy csoda volt, hogy egy ember akadt az egyetemen, aki éppen meghallotta azt az egy előadást, életemben pedig sok ezret tartottam meg, az illető a Magvető igazgatójának pont akkor elmondta ezt, aki pont akkor fölhevítte, és fölkerít arra, amire éppen szükségem volt, ami talán az életemet mentette meg. Aztán lezárult életemnek ez a korszaka, elmúlt a pillanat: próbáltam felkérni versek írására azóta is, én azonban megtagadtam. Ahogyan mondtam, nem tartom költőnek magamat, de végtelenül hálás vagyok, hogy átélhettem az alkotásnak ezt a folyamatát. Írtam 20-25 könyvet, több száz tudományos cikket, de be kell vallanom: ez a verseskötet áll hozzám a legközelebb. Azóta egy régi füzetből előkerültek azok a versek is, melyeket huszonéves koromban írtam: a kötet második kiadásában már ezek is szerepelnek. A versek íve így különös módon, véletleneken, küzdelmeken, megpróbáltatásokon és a hétköznapi csodáin keresztül életem két korszakát is összekapcsolja, azt az időszakot, amikor még kerestem a hivatásomat, és azt, amikor a versek találtak rám.

Az életkor dilemmái

Én vagyok itt a kicsi, s nagy mondta is: „oly fiatal”
Egyszerű: nagyra nővök, s úgy leszek én öregebb.

Ranschburg Jenő

Szeptember 19.

BETEG A GYERMEK

Két lányom után, jóval később, 50 éves koromban született a fiam. A fiam első három éve a mámoros boldogság érzése volt a számomra. Akkor kezdődött az a fulladásos rohamokkal járó betegség, a krupp, ami után évekig nem volt egyetlen nyugodt éjszakám sem. A fiam külön szobában aludt, ágyam azonban a fal mellett volt, fülem a falon. Sokszor megtörtént, hogy felriadtam, és éppen akkor léptem be a szobába, amikor a fiam felült, kezdődött a roham, tehát én hamarabb ébredtem, így idejében érkezett a segítség.

Krupp

Szemem kinyílt: mi baj lehet velem?

Nem fáj most semmise...

Hiába szívom számon, orromon,
nem jön a Semmi be!

Úgy kéne jaj, pedig ... csak egy kevés!

De kapni hol fogom?

A hétfejű ül itt, a hétfejű
sárkány a torkomon!

Azt hittem régen, hogyha látom őt
azonnal elfutok...

Aludni kéne és köhögni jól,
de azt most nem tudok.

Szivemmel érzem, sír anyu s meleg
ölebe átemel...

Aput hívd, kérlek! ezt a hétfejűt
kergetse rólam el!

Ranschburg Jenő

Szeptember 20.

MÁTÉ

Máté apostol és evangélista. Vámszedő volt, mielőtt Jézushoz csatlakozott volna. Ábrázolásain ifjú alak áll mellette, mert evangéliumát Jézus nemzetségfájának elmondásával kezdi. Olykor könyvet, alabárdot adnak a kezébe. **Legendáját az Érdy-kódexben olvassuk:** „Szent Máté méne szerecsön országban és száll meg Madaber nevő várasban, a jámbor offmesternél, kit Szent Fülep az úton megkeresztölt vala. Valának kedég azon királyi városban két erdengős mesterek: Zaroes és Arfaxat, kit ellen Szent Máté erősen prédikálja vala Krisztusnak szent hitit. Egy napon az kerályné asszonynak hofmestere eleiben járula Szent Máténak és kérdé meg, miképpen vóna, hogy annyé sok nyelven tudna szólani. És Szent Máté megjelenté őneki, miképpen Úristennek szent lelke mennyből reájok szállott volna, és ő adta vóna a nagy malasztot őnekik, hogy ez világ szerént mindenütt tudnának prédikállani. Azonközbe bejuta egy ember, mondván, ime hol jőnek az két mesterek, két nagy sárkánnyal, kik mindeneket megölnének tüzes lehellésekkel. Szent Máté ottan szent keresztnek jegyét veté magára, és nagy bátoron kimene eleikben. És mint láták őtet az sárkányok, ottan elalvának lábai előtt...Mikoron az csodára sok nép gyülekezött volna, parancsolá Szent Máté az sárkányoknak, hogy mennének dologra és senkit ne bántanának. És ottan elmenének.”

A búzavetés számon tartott időszak, a csillagászati ősz első hónapjába eső négy hét a vetési terminus: mátéhét, mihályhét, ferenchét, gálhét.

Bálint Sándor

Szeptember 21.

ÖRÖKIRÓN

Valamikor, az elmúlt évszázad lassan történelemmé váló 60-as éveiben így hívtuk a golyóstollat. Az általános iskolában tanáraink gondosan felügyelték, hogy csak ceruzával vagy „mártogatós” tollal írjunk, hogy ne romoljon el az írásunk. Golyóstollat ezért csak a középiskolában kaptam, óriási örömmel fogtam kézbe, pár hét múlva azonban hatalmas csalódás forrása is lett az „örökirón”. Neve után úgy véltem, hogy sohasem fogy ki belőle a tinta, örökké lehet írni vele, még szorgalmi példákat is vállaltam, csak hogy használhassam a tollamat. Egyszer csak elkezdett halványabban, szaggatottan írni, azután már csak karcolta a papírost. Hogyan? Hát mégsem tart örökké? Akkor miért ez a neve? Azután megtudtam, hogy a golyóstollat újra lehet tölteni, Debrecenben valahol a Kossuth utcán volt a „töltő-állomás.” Így azután sikerült újra üzembe helyezni a golyóstollat, a csalódás tüskéje azonban bennem maradt. Talán azért is, mert számomra Debrecen maga a megvalósult csoda volt, és természetesnek tekintettem, sőt elvártam, hogy itt olyasmi is megtörténjen, ami másutt nem. Sarudról, egy kis faluból kerültem az emeletes házak, csillogó kirakatok világába, a fiatalság kíváncsiságával és lelkesedésével fogadtam be azokat az élményeket, melyeket a város kínált, és az is élmény volt, ha végigsétáltam a főutcán. Pedig a város akkor még őrizte a második világháború emlékeit, a Nagyállomáson is látszott a bombázás nyoma. Azonban a Város, az összbenyomás, maga az iskola, a Fazekas Gimnázium kitörölhetetlen élmény maradt a számomra. Mint ahogy Szabó Lőrinc is beszámol a Tücsökzenében arról, hogy gyerekként hogyan olvasta „óriásnak” az órásmester

Szeptember 22.

cégtábláját, és napokig hitte, hogy ott igazi óriás lakik. Ez az órásüzlet egyébként a Hatvan után volt található. Él-mény volt az is, amikor közösségileg elmentünk a szabóság-ba, ahol a kék színű, sárga zsinóros egyensapkát állították elő a számunkra. A Városháza árkádos része volt a „szekundabarlang”: szigorúan tartotta magát a hiedelem, hogy aki az alatt átmegy, másnap egyes osztályzatot kap. Arról persze nem tudok, hogy bárki is ellenőrizte volna ennek a diákbabonának az igazságát, mert ott áthaladni egyikünk sem mert. Az árkádok alatt viszont volt egy tejivó, ahol ki-tűnő friss tejet lehetett kapni – akkor ezt meg tudták olda-ni. Én odahaza is szerettem a tejet, a városon az íze felidéz-te a falut, az otthoniakat, ivás közben szinte láttam a haza-felé ballagó csordát, melynek tagjai tévedhetetlenül eltájé-kozódtak, mindegyikük pontosan hazatalált. Nem is olyan buta az a tehén, őt aztán semmiféle modern civilizáció nem képes kizökkenteni a megszokott ritmusából. Nos hát, én ezt a tejivót mindig merőlegesen közelítettem meg, hogy az árkádok alatt a legrövidebb utat kelljen megtenni. Azonban úgy látszik, mégiscsak lehetett valami abban a babonában, mert ha egyest nem is kaptam, de tanár lettem, kapcsolat-ban maradtam osztályzatokkal, érettségivel, diákélettal.

Nemrégén apám hagyatékát rendeztem: előkerült egy bekeretezett fa palatábla és a hozzá tartozó „plajbász”, mel-lyel a sarudi iskolában az 1920-as években tanulta a betű-vetést. A kezem belesimul az ő tenyerébe, ahogyan egy-egy betű formálását segítette, mint ahogy az ő keze is belesi-mulhatott valamikor az apjába, én is hasonlóképpen ad-tam tovább a betűvetés tudományát a fiamnak.

Hogy sohase fogyjon ki az örökirón.

Juhász József

Szeptember 23.

GELLÉRT

A velencei születésű Gellért 1015 február végén hajóra szállt két társával, hogy Zarába (mai nevén Zadar) jusson, s onnan továbbhajózzék Palesztina felé, azonban a vihar az isztriai Szent András sziget partjára sodorja őket. Ebben az időben ott tartózkodott Razina pannonthalmi apát, aki rábeszélte Gellértet, hogy jöjjön Magyarországra. 1015. május 3-án érkeztek Pécsre, Bonipert püspökhöz. Vele és Asztrik apáttal onnan Székesfehérvárra, István királyhoz mennek. Nagyboldogasszony napján járul a király elé, a király meghívja Imre fiának nevelőjéül. Imre ekkor 8 éves volt, Gellért 7 évig volt mellette az esztergomi királyi palotában. Ezután Gellért 1028-ig a bakonybéli kolostorba vonult vissza, ahol szentírásmagyarázó munkákat írt. Ajtony legyőzése után Szent István rábízta a Maros menti egyházmegye megszervezését. (Ajtony a bizánci császárság szomszédjaként görög szertartás szerint vette fel a keresztséget, Oroszlámoson még a 13. század elején is voltak görög szerzetesek.) Gellért az egyházmegye területét 7 főesperességre osztotta, melyek élére magyarul tudó papokat helyezett. Káptalani iskolát szervezett, templomokat, székesegyházat épített, és a bencés monostor Szűz Mária oltalmába ajánlott templomát. 1038-ban meghalt Szent István, utána vérzivataros idők következtek. 1046 szeptemberében Gellért püspöktársaival a Lengyelországból hazatérő Endre és Levente fogadására indul. A pesti rév közelében Vatha pogány lázadói rájuk törtek, Gellértet a Kelenhegy (a mai Gellérthegy) szikláiról a mélybe taszították. Szentté avatása Szent László király idején történt.

Szeptember 24.

Gellért püspök Imre herceget tanítja (részlet)

– Az egyszerű nép életét figyeld meg,
Segíts rajta, s szíved kincset nyerhet.
Nem dúsabb lesz: elvész az az ország,
Hol a nép munkáját elorozzák.
Mit ér, hogyha gazdagságod fénylik,
Ha kifosztod arca verejtékit.
Az uraság csak koporsó, festett
Csillogó máz, s ördögé a testek.

Az számít csak, mi Istenben élhet
Mert hősi a neki-szentelt élet.
Erőben mert magasra az nőhet,
Akárcsak a sudara a tölgynek.
Villám vághat: nem árt neki semmi,
Isten szavát ha lelkébe menti.
Bár az ember pusztulásra termett,
Krisztusában örök létet nyerhet.

...

Szomorúság, mely vigasztalást hoz,
Élet-sors, mely szeretettel áldoz.
Harcok közt légy békesség edénye,
Ragyogás, mely felszárnyal az égre.
És győzelem lesz a vesztesége,
Nem pusztul el, sorsát bármi érje.
– Hazát adott hazámért cserébe –
Virágozzék Imre herceg népe.

Kozma László

Szeptember 25.

REMBRANDT

1641-ben született Rembrandt és Saskia egyetlen életben maradt gyermeke, Titus. Rembrandt 1656-57-ben festette meg az olvasó Titus portréját. Az akkor 15-16 éves fiú az olvasásba merül: homloka, keze, melyet fénysugár világít meg, kiválik a sötétebb háttérből. Ezek a bujkáló fénysugarak mintha a szellem kíváncsiságát, érdeklődését jelölnek: a figyelmes arc szinte személyes kapcsolatba kerül a könyv által jelképezett szellemi értékekkel. A kép témája maga az olvasás, a szellemi kapcsolat kialakulása, lüktetése. Habár Rembrandt saját magát nem festette rá a képre, mégis párbeszéd ez, az apa szólítja meg a fiát, akarja neki átadni azokat a szellemi kincseket, értékeket, melyeket művészete hordoz.

Kozma László

A Técső-i Helvét Hitvallású Egyház ingó javainak Lelet-Tár-a, mely ezen egyház levéltárában található régi – 1817 és 1825-ki – és már sok hiányságokkal teljes Lelettárak nyomán és minden javak új felnézése közben az alulírtak által 1843. év első hónapjaiban készítettett.

(részlet)

Egy Kő Templom, melynek építési idejéről semmi más nints, hanem a külső alakja, nevezetesen a napkeleti végén lévő – mint láttatik – hajdan segressgés kis templom, méltán gyaníttattya, hogy valaha Gothoké lehetett mit tanusitanak a kis Templom Déli Oldalán egy, Keleti végibeni három – a többiek ki igazításakor igazítatlanul maradt igen keskeny hosszú kis ablakok, és a déli oldal-ajtó.

Szeptember 26.

mely egészen Goth-izlésű. ... Ben a Templomban, annak első, és nagyon szépek padlóssa párkányokkal ki kotzkázott, fejrre festett deszkamennyezet mely fejr festésenek minden kotzkában különböző rajzú festmények vannak... A déli ajtó iránt: „Istenhez való kegyes indulatos-ságából tsináltatta a Técsői Rformata Sz Ekklezsia ezen mennyezetet, Szász János fő bíróságában és Batizi János Úr Egyházfiságában az ezer hétszáz negyven nyocadik esztendőben.” ...

A Templom piatzán van Úrvacsorájakor és keresztelés idején szükséges 4 szögletű diófa asztal, tsináltatta id. Munkátsi István és neje Kékesi Katalin 1840ik Esztendőben. Az Asztalnak Takarója egy zöld posztó, melyet ajándékozott Tekintetes Csebi Pogány Péter Úr.

A segrestyében találtattak két könyves ládák melyek a régi jegyzékek szerént a Pap használása alá tartoznak.

Van egy iskola ház hat oszályokra visz. A két Tanítók részekre 2 szobák és a Tanuló fiuk részekre ismét két szobák, egy közös Konyha és egy közös pitvar jó fedél alatt tapasztott padlóssal deszka pádimentummal.

A szoba keleti végibe és déli oldalába végig nyújtott L alakú asztal melynek déli részének fél oldala fel van osztva 9 apró fövényes ládácskákra az írni kezdő gyermekek magok gyakorolhatása végett.

Olvasás gyakorlási táblák tartására 5 rámák vastag fenyő fábul fehérre festve.

A „fövényes ládácska” homokot tartalmazott, az első osztályosok abban gyakorolták a betűrajzolást. Utána el lehetett simítani, az eszköz ismét készen állt...

(Felhősné Csiszár Sarolta szíves közlése).

Molnár Ambrus

Szeptember 27.

MIHÁLY, GÁBOR, RÁFAEL

A szívárvány beszéde

Kard vagyok én, kivel az Úr
valamit akart.
Kard vagyok, az Úrnak kardja,
tengerbe merített kard.

Nincsen évszám szűz időmre.
Nincs szülőhelyem.
Mű vagyok, s az Úrnak műve
eltűnik velem,

angyal-döfő baromra is
fölséges Megállj,
érces pávaszín delejben
vadrózsa-homály.

Én aluszom az időben,
zárványaiban,
mozdulatlan atomok közt
miriád Magam.

Merev rendben formázatlan
miriád Magány,
várok csillag-zúgásban az
Ő baloldalán.

Szeptember 28.

Rajtunk az özönvíz hordák
átrobajlanak,
s a patyolat romlás inge
rajtunk bíborrá hasad.

De ha megszakad a felhő
s eldördül a szó:
leszek nyíltan eljövendő
megvalósuló.

S izzóan az izzó világ-
alkonyat felett
jelentvén a végzet végét
lassan lüktetek.

Kit futtában felszív a nyár
s fürgeteg lehangy:
ó ember, velem mi volnál!
s nélkülem mi vagy!

Én a könnyben és közönyben
egyaránt: vagyok.
S jaj neked, ha a szívárvány
nézetlen sajog.

Századokat átragyogva
ítélek jelent.
Hét színem van, hét életem
hét élre kifent.

Szeptember 29.

S edzeni a tűz-eres kéz
a tengerbe tart –
Kard vagyok, az Úrnak kardja,
tengerbe merített kard.

Koldus-támasz nem leszek én,
se mártír-kereszt.
Velem az Úr rettenetes
nagy békét szerez.

Törvényt a közönyre, törvényt
sírral-boltozót,
a szépségnek szörnyű érvényt,
tanulság-hozót.

S akkor az Úr meghajlít és
térdepel velem.
S hódolván a széles penge
áthidall a tengeren.

Kard vagyok én, kivel az Úr
valamit akart.
Kard vagyok, az Úrnak kardja,
tengerbe merített kard.

Szécsi Margit

Szeptember 30.

OKTÓBER

Ki viszi át a szerelmet?

Létem ha végleg lemerült,
ki imád tücsök-hegedűt?
Lángot ki lehel deres ágra?
Ki feszül föl a szivárványra?
Lágy hantu mezővé a szikla-
csípőket ki öleli sírva?
Ki becéz falban megeredt
hajakat, verőereket?
S dült hiteknek kicsoda állít
káromkodásból katedrálist?
Létem ha végleg lemerült,
ki rettent a keselyűt!
S ki viszi át fogában tartva
a Szerelmet a túlsó partra?

Nagy László

KERESZTYÉNI ÉLETNEK PÉLDÁJA

Az **Őrangyalok ünnepét** a XVI. században Spanyolországban kezdték megülni, innen terjedt tovább Európába. Illyés András: Keresztyéni életnek példája avagy tüköre című, Nagy-Szombaton 1743-ban megjelent művében a következőképpen ír: „Ezek a szent angyalok megoltalmaznak minket a veszedelmektől, melyekben gyakorta forgunk. Amint Lótót megoltalmazták, mikor kivitték Sodomából, hogy ott a sodomiták között el ne égjen. Ezek a szent angyalok megtartóztatnak minket, ha néha vakmerőképpen rohanunk valami nagy vétekre, amint történik Bálaám prófétával, ki el akarván menni, hogy az Isten népét megátkozza, eleibe áll a szent angyal az útban mezételen karddal. Ezek a szent angyalok megvigasztalnak minket nyomorúságinkban, amint Krisztus Urunkat, mikor a kertben imádkoznék, és szomorú volna az ő lelke, egy angyal megbátorítja. Jóllehet a Jésusnak nem volt őrző angyala, mert nem szűkölködék anélkül, mindazonáltal leszálla egy angyal mennyből, és megbátorítja őtet.”

Bálint Sándor

A mai liturgiában a katolikus egyház szeptember 29-én tartja az őrangyalok ünnepét. Ez a nap **Márton Áron** erdélyi püspök égi születésnapja. **Jakab Antal** gyulafehérvári püspöknek a temetésén mondott beszédéből idézünk: „Isten elszólította közülünk azt a pásztort, aki 42 éven át vezette nyáját. S ha most ki is aludt ennek a szépen lobogó életnek a lángja, mégis itt a földön tovább fog élni püspöki munkásságának szellemi öröksége, lelke pedig tovább él az örök életben.”

Október 1.

ÉRTARCSA ÚJ HARANGJA

Egy megszólaló harang történetének néhány epizódját idézzük **Simándi Katalinnak** a **Református Teológiai Doktorok Kollégiumának** 1996-os ülésén elhangzott előadása alapján. A harangnak először a lelkekben kell megszólalnia: „Az (erdélyi) település harangbeszerzési procedúrája segítségével szeretném bemutatni azt a számomra oly izgalmas folyamatot, amely során egy közösség tagjaiban felmerül az igény új harang öntetésére. Az 1950-es évek elején a falu és református gyülekezete valószínűleg anyagilag is megerősödött. Talán ennek is köszönhető az az adakozási kedv, amelyről **Tőkés András**, az akkori református lelkipásztor is beszámol az egyház Aranykönyvének lapjain. Az új orgona ünnepélyes istentisztelet keretében történő átadása után „a lelkes hívek körében felmerült az a gondolat, hogy a meglevő egy kisharanghoz nagyon szükséges volna még egy nagyobbbat beszerezni. A tájékozódás után az eklézsia végül a bukaresti Rascanu harangöntő céggel állapodott meg. A szerződésben meghatározták, hogy „A harang súlya 300-350 kg. lehet, és hogy a harang hangja „A” hang kell hogy legyen.” Az eklézsia a költségek előteremtésében magára volt utalva, végül a harang idejében és a kívánalmaknak megfelelően elkészült. A harangozó visszaemlékezéséből kiderül, hogy a harangot kendővel, virággal díszítették fel, „mint egy menyasszonyt, és csiga segítségével, kézi erővel 1955. december 18-án a helyére húzták. Az ünnepélyes istentiszteleten a szolgálatot Dohy Alajos, Gálospetri lelkipásztora végezte.

Október 2.

HARANGJAINK ÜZENETE

A harangok története egy-egy település sorsát is jelzi: hangja közösségek virágzását jelzi, nemzedékeket kísér. Hogyha a harang elnémul, a csönd fájóbb és süketebb, hiányoznak az élet zajai, a sírások és a nevetések. A gyilkostói Szent Kristóf-kápolna felavatásáról naptárunk ??? oldalán emlékeztünk meg. A kápolnaszentelés szertartásáról kiadott könyvecskéből idézünk: „Hajdó István főesperes-plébános köszönti a kápolna felszentelésére érkezett tesvéreket. – A Csákgorbói Elnémult Harangot meghúzza Páll József egyháztanácsos és felesége Ilonka, gyerekeik segítségével: Tibor, Rita, Péter, Gergő. – A Csákgorbói elnémult harang, az Erdélyi egyházmegyénknek olyan hitközsége volt, hogy már 1336-ból írásos emlékünkhöz van. A XVII. század elején „virágzó” református egyházközségről szólnak az adatok. Csákbörgő a Szamosmenti dombság nyugati részén, Zsibótól délkeletre fekszik. A harangot egy gyergyószentmiklósi népes család húzza meg jelképesen, itt a Gyilkostói hegyek magasságában, hogy ne feledjük el, hogy ahol a bölcsők fölött őrködnek, ott a harangok sohasem némulnak el.”

Harangszentelésre

Pusztult az ember hörgő vérmezőkön,
üresek lettek falvak, városok.
Az elhagyott nők borzadozva látták,
hogy az utcán a halál ácsorog.

Október 3.

Elnémultak a templomok, harangok,
az Isten nyelve bénán hallgatott
s a harangokból ágyúcsövek lettek
s az ágyúk tövén százezer halott.

A máskor békét esdő tiszta érc
nyomort bömböltek, zúgtak szerteszét
s a tócsákba szétömlött vér szaga
megülte tompán az ember esztét.

Azután csend lett az égett mezőkön,
szívet fagyasztó, dermedt rémület
ágyúk, gránátok utolsót robbantak
és tört szilánkkal fedték a teret.

Aztán leszállott sok-sok kicsi angyal,
hófehér szárnyú, békés angyalok,
beröpdösték a rombadőlt világot,
hol rémítettek még a harc-nyomok.

Kosárba raktak minden csonka ércet,
melyekbe befagyott a régi hang,
rájuk leheltek rózsás kicsi szájjal
s lettek, mik voltak: száz csengő harang.

És úgy repültek, hátukon cipelve
a drága terhet, kis faluk felé,
hogy elvigyék az embereknek ismét
a béke szavát, mely az Istené.

Október 4.

Felakasztották újra a toronyba,
visszhangot újjongott a völgy s a hegy
és az angyalhad így repült tovább
és így jutott el mihozzánk is egy.

Hallgassátok, ha szólal a harangunk
s esegve, csengve kong a templomon,
hogyan hirdeti az élet igéjét,
amely kivirul minden bús romon.

Mert e harangban beszél ő, ki elment,
s Krisztushoz jutott a halálon át,
beszél édesen, itthoni beszéddel
barátod, fiad, testvéred, apád.

És azt mondja: Lám: gyűlölet-csatában
véreztem el idegen föld ölén,
de új harangunk boldog új dalában
kicsiny falunkba visszatértem én.

És itt maradok Krisztussal együtt,
itt lengek mindig e vidék felett –
Bimm-bamm, bimm-bamm, –
csak egy jó van a földön
s az a szeretet, az a szeretet.

Dsida Jenő

Erdélyi Magyar Naptár az 1929. közönséges évre. Cluj-Kolozsvár, 1928. 80. l.

A vers Dsida-kötetben nem jelent meg, a bibliográfiák sem ismerik. Közzéteszi: **Lisztóczy László.**

Október 5.

Arad

Mert a végzet rálelt
Csillagodra, Lahnert.
Damjanich, élő szikla
Alkonypírral borítva.
Egekbe szegzed mégis
A pillantásod, Knézich.
Talán szebb sorsot várnál?
Dicsőséged ez, Lázár.
Indulj hát, Török Ignác
Győzelem, amit itt látsz.
A könnyecsepp, mely aláfol
Gyémánt lesz, Vécsey Károly.
Kő-résből fenyő nő ki
Ugye mégis, Dessewfy?
Hogy nem „utolsó szó” ez
Hisszük, Nagysándor József.
Kigyúl az őszi erdő
Pöltenberg, Schweidel, Kiss Ernő.
Koszorú rózsá-lángból
Leiningen-Westerburg Károly.
Középen vérző ország
Koszorúba ők fogják.

Kozma László

Október 6.

Erdélyiek! A frigyes hadsergek győzelmes zászlói gyorsan áthatották országotokat keleti szélétől nyugoti széléig. A lázzongó csoportok vagy mindenhol szaladtak, vagy pedig ott, ahol ellenállást merészelték, szétverettek és letiporattak. Ők ki vannak már határaitokból űzve. Ti, békés honpolgárok! Ne aggódjatok többé jövaitok s vagyonotok aránt, és térjete vissza rendes munkátok és foglalatosságotokhoz. ti, lelki ingadozók, kik nem bírtatok elég bátorsággal, jobb meggyőződéseketek s a becsület útját követni; kik félelem s aggodalomból a felségárulás ügyéhez csatlakoztatok: hagyjátok fel már kétes állásokat, és adjátok alá magatokat nyiltszívűleg s elhatározottan a kivívott rendes állapotnak és Őfelsége törvényeinek, – végre, ti vakmerő elvakított párthívei a lázzangóknak, akik még mindig merészeltetek makacs ellenséges állásba maradni; ti, kik még mindig falukon és városokon a lázzangás magvát hintegetitek, gondoljátok meg, hogy a kimélet és kegyelet kelyhe már csordultig tölt, és hogy már eljött a végpillanat, azonnemű szabadság és függetlenség ábrándaiból, melyet ti gondoltok, és a mily néktek vakítólag értelmzettetett, kijőzanodni; gondoljátok meg, hogy ha még továbbá is merészeltetek a forradalom tűzét lángra szítani, vagy a békés lakost a frigyes hadsergek győztes pályáján újból is fegyverfogásra kényszerítetteti: titeket a halálbüntetés súlya bizonyosan utól fog érni, és hogy ezentúl kegyelem helyett tűz és vas által fogtok lakoltatni. – Már most csak két utatok van; vagy az, amely a békére, vagy az amely vérpadra viszen titeket. Erdélyiek! szép vidékeitekbe le van már tiporva a háború vésszes ördöge! Ne idézzétek ezt megint bűnös kihágásaitok által vissza, mert ez akkor véresebb és iszonyúbb lesz.

Marosvásárhelytt, Augustus 18-án 1849.

Gróf Clam Gallas m. k. altábornagy.

Október 7.

MAGYAROK NAGYASSZONYA

Magyarok Nagyasszonya ünnepét Vaszary Kolos hercegprímás kérésére engedélyezte a pápa, az 1896-os millenium alkalmával. Máriának a magyarság pátrónájaként való tisztelete már szent István felajánlásával elkezdődött, azonban ezt évszázadokon át Nagyboldogasszony napján ünnepeltük. A 12. század végén készült esztergomi Szent Adalbert székesegyház díszkapujának, a Porta Speciosának a mozaikja, melynek programja szépen mutatja a Szűzanya középkori kultuszát: a kép III. Béla Mária általi koronázását és az országnak Mária oltalma alá helyezését ábrázolta. A Regnum Marianum barokk világában a Napbaöltözött Asszony ábrázolásából bontakozik ki a Patrona Hungariae jellegzetes, máig érvényes ikonográfiája, amelyen a Szűzanya fejére a tizenkét csillagú korona helyett a Magyar Szent Korona, a karján ülő kis Jézus helyébe az ország almája, Mária másik kezébe pedig az ország jogara, kormánypálca kerül. A lábánál feltűnő félhold a török veszedelem elmúltával bőségszaruvá, mintegy a magyar Kánaán, az *extra Hungariam non est vita* jelképévé alakult. Ez a barokkos Mária-ábrázolás képekről, szobrokról, céhzászlókról, pénzekről, később postabélyegekről közismertté válik. Pázmány Péter egyik prédikációjában mondja: „mái napig költő pénzünkön a Boldogasszony képe körül ama szokot bötűkkel, Patrona Hungariae, Magyarország Asszonyának valljuk a Szent Szület.”

Bálint Sándor

Október 8.

BABBA MÁRIA

– Nannyókám minden évben elment oda bé Somlyóra, a búcsúra, hogy megnézzé Babba Máriát. Mikor nagybacska lettem, engem is magával vitt. Akkor láttam meg először, hogy milyen is Babba Mária. Met szép, met ő a legszébb. Csíksomlyón van a Babba Mária, met ő Csíksomlyót szereti. – Borbála néni, a varrottasok művésze felelt így kérdésemre, mikor a Babba Mária, Csíksomlyó titka felől érdeklődtem. A csíksomlyói András Erzsébetet is megkérdeztem: – Ki a Babba Mária? – Ő a Csíksomlyói Szép Szűz Mária. – Mit jelent az, hogy Babba? – Azt jelentette nekünk, hogy valami különlegesen szép. Valami fönségeset jelentett. A kis gyermekeknek így mondtuk: megyünk a Babba Máriához. Édesanyám is így mondta nekünk és akkor mi úgy örvendtünk. – Erzszi néni még azt is elmondta, hogy leányka korában, ha késő este mentek el a kegytemplom mellett, bekukucskáltak a kulcslyukán, hogy látnak-e ott benn világosságot? Mert a régiek úgy tartották, hogy ott éjjel a halottak miséznek, a Babba Mária tiszteletére. **Daczó Árpád, (P. Lukács OFM)** a Csíksomlyó titka c. könyvének szerzője szerint, Csíksomlyó kultikus helyének valósága a magyar királyság kezdetéig visszamenve bizonyítható. Nekem a korondi fazekas népművész, Páll Antal özvegye mondta el, hogy a pünkösdi búcsún kendőt érintenek a csíksomlyói Babba Máriához, melyet azoknak is elvisznek, akik valamiért nem tudtak elmenni a búcsúra. Ő a lányának a kórházba vitt be ilyen kendőt.

Kozma László

Október 9.

OH SZÉP VIRÁG, JESSÉBŐL ÁG

Oh szüzeknek és mennyeknek
Szépséges dicsősége!
Kit felvéve s felemelve
Tudunk minden fölibe.

Nézd kegyessen, kik kedvessen
Futnak szolgálatodra,
Bűntől őrizd, s őket készítsd
Mennyei jutalomra.

Oh szép virág, Jesséből ág,
Fáradt elménk reménye!
Ékes szépség, fényes mélység
Úrnak szentelt edénye.

Szent regula, élő forma,
Kegyelemnek bévsége:
Isteni ház, kiben nincs gyász,
Igazságnak ösvénye.

Légy üdvözlött, ki által lött
Mennyeknek megnyílása.
Kit meg nem csalt, s meg sem tréfált
Kígyónak csalárdsága.

Oh nemzetes, oh szépséges,
Dávid király leánya!
Kit megkedvelt és eljegyzett
Egész e világ Ura.

Október 10.

Fényes gyémánt, friss majorán,
Szüzesség lilioma,
Ki vezérsz, és béviszesz
Szenteknek hajlékába.

Szólásomra, írásomra,
Adj, szép Szűz, elégséget:
Érdemedről, szentségedről
Tehessek dicséretet.

Hajnal Mátyás

Ima

Ima az, ami
templomi csöndben,
a lehunytt szemek mögöttiben
megtörténik –

és ima az, ami
mögött látszik a mécs örök fénye
és hallatszik egyetlen orgonahang,
nem innen, hanem onnan.

Ami ima, az
már az elejétől a végéig
megfordítva is ugyanaz marad,
ugyanannak szóló szó –

és ami ima, az
mégis váratlanul nyílik ki
ég és föld határán,
akár egy szirmos ejtőernyő.

Nagy Gáspár

Október 11.

Kánaán

Itt új világ, itt új emberek születnek. Csete Antalné 126 százalékos teljesítményét 130-ra fogja növelni. Az ifjú munkások közül Nyitrai Gyula és Selmeczi Hubert vállalták, hogy megtanulnak egyszerre négy gépen dolgozni. Ők a szocializmus építésének katonái. Épülnek községeink, városaink, mert mi vagyunk a terv népe. A Párt világosított fel bennünket, hogy nem muszáj látástól vakulásig gürcölni. Elértük, hogy ha nincs szorgos idő, 8 óra hosszat dolgozunk mi is, mint az ipari munkások. Hogy meresztették a szemüket a falubeliek, mikor 4 óra után hazafelé karikáztunk! Kérdezték tőlünk, mi az, tán meguntátok? Én meg azt feleltem: Megvan a norma, nekünk ennyi is elég. Aki elvégez egy szemináriumot, más emberré válik. Szikla, amelyen az imperializmus összetörik. Sztahanovista módszerrel 1200 százalékra teljesített a Bozsó-brigád. Árvai István Túrkeve. Verse jó, közlésre azonban még nem érett meg. Tanuljon sokat. Kádár Imre, Mezőtúr. Az előbbi üzenet az elvtársra is vonatkozik. Izmosodunk, erősödünk. A negyedévi szállítási tervet a dolgozók 175 százalékban túlteljesítették. A kenderesi általános iskola tanulói ifjúsága maggyűjtésből és előadásrendezésből összegyűjtött pénzen néprádiót vett. A tanulók boldog arccal hallgatják azóta a délutáni orosz nyelvoktatást és a Tanuljunk énekszóval műsorszámot. Büszkén mondják egymásnak: Ez a mi rádiónk. A tiszaroffi pedagógusok Kovács Gyula körzeti felelős aláírásával levelet intéztek hozzánk, melyben köszönetüket és hálájukat fejezték ki a Pártnak és Rákosi elvtársnak életszínvonaluk emeléseért.

Szabados Etel fűrés vállalta, hogy teljesítményét felemeli a felszabadulás évfordulójára 140 százalékról 170 száza-

Október 12.

lékra. Fürtös Rozália az összes hasonló munkakörben dolgozó női alkalmazottat versenyre hívta ki. A szolnoki Abonyi úti iskola III. leányosztályának szorgalmas pajtáscsáládja levelet írt Alberttelepre Szilasi István vājár brigádvezetőnek, melyben köszönetüket fejezték ki a bányászoknak önfeláldozó munkájukért. A választ az úttörők kitörő örömmel fogadták. Szilasi elvtárs azt is megígérte, hogy fényképet küld. Kérdezte, hogy versenyben vannak-e tanulásban? Az úttörők Szilasi elvtárs levelét a faliújságra tették ki. A faliújság a bolsevik agitáció fegyvere. Muszka Imre elvtárs ismertette gyorsvágási módszerét Szolnok megye esztergályosai előtt. Muszka Imre alig várja, hogy visszatérhessen a géphez rekordot javítani. Százezrek vásárolnak textilt, ruhát, cipőt a Népboltban, mert olcsó, minőségi árut juttat a dolgozóknak. A szolnoki Államvédelmi Hatóság Sztálin elvtárs születésnapjára dekorációs versenyre hívta ki a város több intézményét. A versenyben a legjobb eredménnyel szerepeltek: az ÁVÓ, az MDP Megyebizottság, az MDP Városi Szervezet, a Hungária és a Szaktanács. Lelkes gyűlésen üdvözölték megyénk dolgozói az ötéves terv indulását. Nagyszabású tervünk a hároméves terv gránit talapzatára épül. – Ősszel nem mentek el a fecskék és a golyák, mert belátták a szocializmus magasabbrendűségét.

Körmendi Lajos

Varjak

Fejem felett a nedves szürkességben
szélüzte, néma varjak vágnak át.
Nézem cikázó röptük vonalát:
fekete villám zápor-terhes égen.

Áprily Lajos

Október 13.

1956. OKTÓBER 6.

Kettős gyász volt abban az évben az a nap, egy előző századi forradalom mártírjainak és bukásának emléknapja, és a kommunista diktatúra áldozatainak gyásznapija, Rajk László újratemetése. Milyen különös, hogy nemzetünk hősies forradalma 1956 októberében éppen egy gyászünnepel kezdődött, hiszen már nincs sok hátra a forradalom kitöréséig.

– A kettős gyász hatását döbbszent csendben viselte az óriási tömeg, hallgatva a szónokokat, miközben a feltámadt nyugati szél alacsonyán szálló koromfekete felhőket kergett a budai hegyek felől. A szélzúgást felerősítették a mikrofonok, mintha egy elfojtott hang szólalt volna meg most, mintha ez a szél összegyűjtötte volna a munkatáborok jajszavát, az éjszaka elhurcoltak segélykérését, az Andrássy út 60. pincéjének üvöltéseit. A kandeláberek lángjai oldalirányban, szinte vízszintesen lobogtak.

– Itt forradalom lesz – suttogta mellettem egy idősebb asszony, merev arca talán rokonai elvesztésére emlékezett, szeme élesen villant, mint a szárazvillámok a magasban. Nem is jóslat volt ez, hanem szinte tényszerű megállapítás, akár a görög jóshelyeken az istenek ítélete. Igen, forradalom lesz, mert elég volt, mert ennek a rendszernek el kell múlnia, el kell tűnnie a föld színéről – éreztem akkor hirtelen a bizonyosságot.

Bózsöny Ferenc

Közeledő vihar

Vonít kutyánk, szűkül s szorongva nyög,
A szelek minden mérgüket kiadják,
a háztetőkön egymást fojtogatják,
az egyik már a kéményben hörög.

Áprily Lajos

Október 14.

AVILAI TERÉZ

Teréz 18 éves korában lépett be a Kármelbe, döntése környezetét, őt is mélyen érintette. „Elhatároztam, hogy közlöm atyámmal, és ez nekem ugyanannyit jelentett, mint ha beöltöztem volna, mert becsületbeli kérdés volt számomra, hogy hű maradjak a mondott szóhoz.” Hű maradt ahhoz a „mondott szóhoz”, az örömhírhez, az Igéhez is, amely az apostolok hitvallásában fogalmazódott meg valamikor, amely számára Krisztust jelentette. Hivatásának teljes átélése fizikailag is megviselte, már a halotti zsoltosmát is elimádkozták érte. Azonban a görcs feloldódott, és ő saját kezűleg távolította el szeméről a megszentelt viaszt. A „világi élet” számára azonban valóban meghalt, hogy teljesen kinyíljon Megváltója felé. **Paul Rubensnek** egyik kisalakú képe a bécsi Szépművészeti Múzeumban elragadtatásában ábrázolja Terézt. A képhez tartozó kommentár megemlíti, hogy az arc tökéletesen kidolgozott, éles, a tollat tartó kéz azonban elnagyolt. Voltaképpen arról van szó, hogy a misztikus elragadtatás maga a koncentrált figyelem, az összpontosítás, ezt fejezi ki a művész az arc élességével, míg a kéz vonalai az elragadtatásról árulkodnak. Mert a misztika tisztaságot és világosságot, élet és halál titkaival, jobban mondva, realitásával való szembenézést, az emberi lét legnagyobb dolgaival való józan foglalkozást jelent – ahogyan ez Teréz életében is történt. Derűs volt, szellemes és határozott, kolostoralapításai nagy gyakorlati érzékről tettek tanúságot. Elmélkedéseiben írja: „Minden elmúlik. Egyedül Isten marad ugyanaz. A türelem mindent elér. Ha Isten a tiéd, semmid sem hiányzik: Isten egyedül elég.”

Kozma László

Október 15.

SZENTHÁROMSÁG

Jézus búcsúbeszéde János evangéliumának külön kincse, sok fordulata visszacseng bennünk. „Az Atyától jöttem ki, a világba jöttem; ismét elhagyom a világot, és az Atyához megyek.” – azért megy vissza hozzá, hogy atya házában nekünk is helyet készítsen. (14,2) De nemcsak az Atyát emlegeti sokszor, hanem a Lelket is, a Vigasztalót. így alakul ki bennünk a Szentháromság képe. A „lélek” jelentésű görög *pneuma* szó semleges nemű. Az evangélista mégis rendszeresen hímnemű mutatónévmást kapcsol hozzá, például a következő evangéliumi részben: „Amikor pedig eljön az (ő?!), az igazság Lelke...” Ez a finom nyelvi rendellenesség tán arra utal, hogy ez a lélek nem valami személytelen erő, hanem *valaki*, mint az Atya és a Fiú. A Fiú visszatér az Atyához, művét a Lélek teljesíti be közöttünk. „Elvezet titeket (minket!) a teljes igazságra.” Az egész Bibliának központi gondolata, hogy az ember akkor juthat el az élet teljességére, ha megismeri és követi az Úr útját. Ezen maga Isten vezeti azt, aki rá figyel. Ahogyan kérjük a zsoltárossal: „Vezess és oktass engem igazságodra, mert te vagy az én üdvözítő Istenem!” (24,5) A búcsúbeszédből való Jézusnak az a mondata is: „Én vagyok az út, az igazság és az élet.” (14,6). Majd ismét az Atyára utalva: Én az Atyában vagyok, és az Atya énbennem.” (14,10-11) A Lélek azért jön, azért *marad* velünk, hogy elkalauzolja a Fiúnak mind teljesebb megértéséig, s végül elvezessen oda, ahová ő hazament – az Atyához. A Fiú és a Lélek között éppoly maradéktalan az együttműködés, mint az Atya és a Fiú között.

Jelenits István

Október 16.

Egyetlen magból

A világot ki teremti meg,
Egyetlen magból ezer levelet?
A sejtésből a gondolatot,
Köd-foltból a ragyogó napot?

Gondolat

Nézd az áttetsző patakot,
Mélyében csillanó arany.
Suhan a Lélek szava, hogy
Ne éljünk gondolattalan.

Szőnyeg

A perc ha múlik
Harmatcsepp hullik
Minden levélre.
Szirmok, mint csillag
Egyszerre nyílnak
Az öröklétre.
A külön sorsok
Szálából sodrott
Lét szövédéke:
Bánat, öröm gyűl
Egyszerre gördül
Isten elébe.

Kozma László

Október 17.

KITELEPÍTÉS

Bennünket 1952-ben telepítettek ki Szegedről, ahol apám a biztosítótársaságnál dolgozott. A táborban anyám nem bírta a feszültséget, öngyilkos lett. Megmenthették volna, de nem kapott orvosi segítséget. Mikor a tábort feloszlatták, bennünket, azaz apámat a két gyerekkel, kitoloncoltak Jugoszláviába, onnan később, szintén kényszerű módon, Svájcba kerültünk. Most kettős állampolgár vagyok, gyermekeim természetesen magyar iskolába járnak. Mégis el kell mondjam, hogy, habár mindenütt otthon tudok lenni, valami hiányzik az életemből. Az otthon, az igazi kötődés, amelynek hatéves koromban eltépték a szálait. Jelenleg egy könyvkiadót vezetek, ez módot adott arra, hogy kiadjam a hortobágyi kitelepítettek emlékiratait. Sok emlékkockát őrzök magam is, hiszen a gyerek jó megfigyelő, és sokkal többet ért meg annál, mint azt a felnőttek gondolják. Mikor anyám öngyilkos lett, én rögtön tudtam, de nem beszéltem róla, apám egy hónapig gyűjtötte az erőt, hogy elmondja. Kitelepítésünk a szokásos forgatókönyv szerint zajlott: éjszaka megverték az ajtót, minimális időt adtak a csomagolásra, azután teherautó, marhavagon. Megérkezésünk után felsorakoztattak, összegyűjtötték és szemünk láttára elégették iratainkat, mintha érzékeltetni akarták volna: velünk már nem kell elszámolniuk. Ősszel kellett volna iskolába menjek, készültünk is rá, de ebből már nem lett semmi. Körülöttünk a hétköznapi tragédiák peregtek. Egy anyát például várandósan hoztak a táborba, és pár hét múlva ikreket szült. A két kisfiú szerencsésen túlélte a minimális higiéniai körülmények mellett lebonyolódott szülést, de az anyának az elégtelen táplálkozás miatt elapadt a teje, az ikrek, mivel más táplálékhoz a táborban nem juthattak, rövid időn belül éhen haltak. Mikor a tábort végül

Október 18.

mégis feloszlatták, és az anya valamilyen igazolást, papírt kért a gyerekeiről, a legdurvábban elutasították. – Mit akarsz, te kurva, egyedül jöttél be, egyedül mégy ki, semmi követelesed nem lehet. – Este előjöttek a patkányok, egy csecsemőnek a fülét is megrágták. Valaki igyekezett figyelni, ez nem mindig sikerült, hiszen mindenki fáradt volt, és nem lehetett jól látni az egyszem gyertya fényében. Az egerekkel azonban akár barátságot is lehetett kötni. A testvéremnek, Mártának volt is egy egere, este mindig megjelent, ő pár szem morzsát adott neki. Mindenki tudta, hogy ez az ő pajtása, nem bántották, nem kergették el. – Emlékszem egy karácsonyra, fenyőfa természetesen nem volt, de egy szegedi aranyműves megalkotta élete főművét, drótokból, ki tudja honnan szerzett zöld papírból szerkesztett karácsonyfát, biztos, hogy annak idején az ékszereivel sem szerzett nagyobb örömet. A többiek seprűnyélből babákat faragtak, sőt, volt Betlehem is, Jézussal és a pásztorokkal: a kítaszítottak a sorsuk sötétjéből kifaragták a csillag-ragyogású betlehemi éjszakát. Elénekeltek a Mennyből az angyalt, én az ablakra néztem, ahol feltűnt egy rendőr árnyéka. Nem jött be, nem zavarta meg az ünnepséget, és az ablakon keresztül is látszott, hogy lehajtja a fejét és sír. Sajnálta bennünket, vagy a saját sorsát siratta, hogy ő ki van zárva a betlehemi éjszakából, hiszen legfeljebb Heródes katonájaként tűnhetne fel közöttünk, nincsen helye a pricscseken, nem énekelhet együtt velünk.

Jeszenszky Iván

A sárkány

A Szentgyörgy-pusztánk néha megremeg
s rémek közül kiront a szörnyeteg.
Kék lángokat vet s irtóztatva néz.
Hívlak: segíts meg, jó dárdás vitéz!

Áprily Lajos

Október 19.

EGY SZELET KENYÉR

Sokan tették és teszik fel a kérdést a börtönök, munkatáborok túlélőinek vagy hozzátartozóinak, akik vagyonuk, életlehetőségeik elvesztésén túl családjuk szétszakítását is kénytelenek voltak elszenvedni, hogy miért nem beszélnek többet az életükről, miért burkolóznak hallgatásba. Nem hiszem, hogy ennek csak a félelem az oka. Mi megszoktuk azt, hogy ne beszéljünk, mert úgysem figyelnek ránk, jó esetben elnéznek a fejünk felett, rosszabb esetben bajunk támadhat. Élni kellett az életet, megpróbáltunk úrrá lenni a nehézségeken, márpedig szavakkal nem lehet megoldani semmit. 1952-ben érettségire készültem, hazamentem az iskolából, és aztán hónapokig nem volt apám, mert elvitték, hogyan lehet ezt szavakkal visszaadni, lehet-e erről beszélni. A tárgyaláson olyasmi hangzott el, hogy apám rosszul metszette meg az almafákat, tehát, gondolom, szabotázs, habár nagy körmönfonság kellett ahhoz, hogy a dolgozó nép megkárosítását saját magán kezdje, hiszen akkor neki csökkent volna a termése. Úgy gondolom, nemcsak őt helyezték vád alá, hanem egész társadalmi rétegeket akartak lehetetlenné tenni, ezért valamennyire beszélni szeretnék vidékünk, a Jászság történetéről is. A pusztá a 19-ik század első felében nagyrészt legelő volt, ahová tavasszal kihajtották a jószágot, ősssel azután visszahajtották. Amikor a lakosság elszaporodott, leköltöztek a nagyobb településekről, dédnagyapám például 1912-ben, 84 éves korában halt meg Lajosmizsén, ők az 1850-es évek végén jöhettek le a pusztára. Itt nincsenek túl jó földek, ezt a vidéket meg kellett szelídíteni, és valóban gyümölcskultúrát hoztak létre, szőlőt telepítettek, de megmaradt az állattenyésztés.

Október 20.

tés, a legelőgazdálkodás is. Akik itt teremteni tudtak valamit, azok dolgos, kemény emberek kellett legyenek, hallgattak rájuk a többiek, ezért őket el kellett távolítani, ki kellett emelni, meg kellett törni a közösségek erejét, hogy aztán gondolkodás nélkül engedelmeskedjenek értelmetlen utasításoknak. Egyesek számára kötelezően előírták például a gyapottermesztést, aminek a mi éghajlati viszonyaink között nem lehetett jövéje. Az sem igaz, hogy ezek az emberek csak maguknak éltek, ültek a földjük sarkán, és oda más nem léphetett be. Voltak közös legelők, erdők, amelyek valóban az egész közösség javát szolgálták, tehát egy értelmes szövetkezés, szövetkezeti gazdálkodás nem állt messze az itteniek gondolkodásától. Nekünk 60 hold szántóföldünk volt, ezen kívül gyümölcsös, hat hold szőlő, amit aztán öttel fölszoroztak, így lett belőlünk száz holdas kulák. Ez az ötös szorzó külön említést érdemel, hiszen a pusztaságnál csakugyan többet ér a termő gyümölcsös, de a föl-szorzás azért történt, hogy a szorgalmasabb gazdák ki ne maradjanak valahogy a büntetésből. – Bizonyos időközönként a börtönbe is be lehetett menni beszélőre. Egyik alkalommal édesapám átnyújtott egy szelet kenyeret. Elfogadtam, számára ez akkor azt jelentette, hogy mégis gondoskodni tud a családjáról. Kiszabadulása után mesélte el, hogy meglátott engem a kapu előtt várakozók között, soványan, sápadtan, és arra gondolt, ami egyébként igaz is volt, hogy mi sem élhetünk könnyen, nemigen tudunk jóllakni, akkor vette magához a kenyeret, amit a vacsorájához tett el, és hozta ki a beszélőre.

Bujdosó Gabriella

Október 21.

KOSSUTH TÉR 1956. OKTÓBER 25.

A budapesti Kossuth téren a Néprajzi Múzeum, az egykori Igazságügyi Palota épületének a tetején az „Igazság istennőjének” szobra áll, a homlokzat egyéb alkotásai is a törvénykezéssel, bírósággal, az igazság, a jog érvényre juttatásával kapcsolatosak. Törvényesség, jog, igazság... 1956 október 25-én a másik épület, a mezőgazdasági minisztérium felső szintjéről zúdult a gyilkos sortűz a téren tüntető fegyvertelen tömegre. Azóta ismét lendült az igazság mérlegének serpenyője, a mezőgazdasági minisztérium falában beépített bronzgolyók emlékeztetnek az egykori sortűz áldozataira. Az emlékgolyók tervezője **Callmeyer Ferenc** építész, akinek tervei szerint 1999-ben helyezték el a bronzgömböket a falban. Callmeyer Ferenc maga is ott volt a Kossuth téren a sortűz idején. – Akkor huszonnyolc évesen, barátommal, Bőjthe Lászlóval mi is végigkísértük az egyre szaporodó lelkes tömeget, mely a szovjet harckocsik kíséretével a Tanács körüttől a szabadság tér érintésével eljutott a Parlamentig. Ott voltam szorosan a magyar lobogókkal feldíszített négy szovjet harckocsi mellett, melyek a Kossuth Lajos térnek a mai Néprajzi Múzeum előtti részén helyezkedtek el. A szovjet kiskatonák a páncélosok tetején és mellette valóban fraternizáltak a magyar felvonulókkal. Mindez valamikor tíz óra tájban történt, a felvonulók egyre érkeztek a térre, többségük a Parlament lépcsőjén helyezkedett el. Látszólag egy küldöttség igyekezett a Parlamentbe bejutni, melynek bejáratát őrség állta el. Ekkor dörrent el az első lövés, illetve lövéssorozat. A szovjetek azon nyomban beugrottak a páncélosokba, melyek ágyútornyaikat a tér déli oldala felé fordították, ahonnan a lövé-

Október 22.

sek zaját hallani lehetett. A tömeg futásnak eredt. Az Országház-lépcsőt irányoztuk meg, de onnan már rohantak az ellenkező irányba, mert a kapukat hirtelenséggel bezárták. Az egyetlen védettséget a Földművelődésügyi Minisztérium tömbje kínálta, s mi a felvonulók zömével ezt az épületet céloztuk meg. Közben a lövéssorozatok tovább hangzottak, s láttam, hogy egyesek a Kossuth tér közepén elesnek. Mi-re az FM kapujához értünk, a nagykapuk éppen bezáródtak, voltak, akik még benne álltak a kapuk záródó résében, de rövidesen – belülről – ezeket is kirekesztették. Így kerül-tünk a déli árkádsor környékére. A tömeg egyre jobban nyomta maga előtt azokat, akik már a vélt biztonságban érezték magukat. Ekkor egy szétfroccsent koponya és agy-velő darabjai terítettek be és a túlélési ösztönöm azt diktál-ta, hogy menekülnöm kell. Fejem fölött a magasföldszinti ablakok a megváltást jelentették. Már-már ott feküdtem a menedéket jelentő ablakban, amikor millió kar ragadta meg a lábaimat, akik szintén fel akartak jutni. Lábamról lesza-kadt a cipőm, és én fejfel előre beestem egy kamrába. Meg-menekültem. Amikor kijutottam az épületből, hátratekintve még láttam a Kossuth teret. Testek heverték szanaszét, a sebesültszállítók keresgéltek közöttük élőket, sebesülteket. Később Kő András könyvében találkoztam egy listával, melyben fel volt sorolva, mi mindent találtak a téren. Ebben a listában, elhagyott kapukulcsok és egyébeken mellett szere-pelt egy fél pár sportcipő is. Az enyém lehetett.

Callmeyer Ferenc

Callmeyer Ferenc a tervezője a hortobágyi kitelepítettek emlékére épülő kócsi templomnak. Életművében, személyes sorsában így összekapcsolódik a kitelepítettek sorsa és az 1956-os forradalom.

Október 23.

FORRADALOM ALULNÉZETBEN

A Rádiónál szerzett sebesülésem műtétet vont maga után, az altatásból másnap ébredtem. Előbb csak a nagy féhérséget észleltem, ami körülvett, majd lassan a kórteremben mozgó alakokat is. Egy természetes, de kedvesen mosolygó nővér jött oda hozzám, és azt kérdezte, hogy vagyok? Mit lehet ilyenkor mondani? Természetesen azt, hogy jól. Aztán megigazította a karomban a transzfúzió tűjét és megmozgatta a párnámat. Később visszatért egy tiszta fehér lepedővel és kicserélte az alattam levőt, mert azt teljesen eláztatta a vér. Ezzel indult kórházi pályafutásom az Üllői úti sebészeti klinikán. Kívülről távoli fegyverropogás hallatszott, de benn az épületben nyugalmas csend honolt. Aztán hirtelen csend lett. Távolról erősödött a csatazaj a Corvin-köz és a Kilián-laktanya felől. Aztán hirtelen, mintha az ég szakadt volna ránk, hatalmas dörrenés rázta meg az épületet. Az ablakok hangos csörömpöléssel hullottak a padlóra. Először fogalmunk nem volt róla, hogy mi történhetett, majd hamarosan az újabb és újabb dörrenések során kiderült, hogy egy T-34-es dekkolt le a klinika védelmében és onnan lőtt a Kilián felé. Nővérek rohantak a kórtermünkbe és megpróbálták a folyosóra kitolni az ágyakat. Ami nem volt egyszerű dolog, mert nem kerek ágyak voltak, és mi is bennük feküdtünk. Miközben nagy erőlködve húztak-vontak bennünket – valószínűleg kívülről észrevettek valamilyen mozgást – egy géppuskasorozatot lőttek a plafonba, ami elég hatásos volt, mert nem csupán a hangja volt nagy, de hullott a vakolat is rendesen. A helyzet rém komikusság vált, mert a mi derék mentőink egy pillanat alatt az ágyaink alatt voltak. Így aztán nevetésbe torkollott a mentőakció, amiben nemcsak a nővé-

Október 24.

rek, de mi sebesültek is kivettük a részünket. Már amennyire a helyzetünk ezt engedte. Néhány napot ezután az utcától távol levő folyosón töltöttünk. Ott álltak az ágyaink egymás mellett, már amelyiknek jutott hely. Hogy a többit hová vitték, nem tudom. A napok itt csendesen teltek. A háború zaja csak szűrve jutott el hozzánk. Az oroszok mindig kora hajnalban támadtak és lőttek 8-9 óráig. aztán vihorszünet volt. A csetepaté délután kezdődött újra. És ez menetrend szerint mindennap ismétlődött. Mivel a forradalom váratlanul és hirtelen tört ki, a klinika konyhája nem volt felkészülve a betegek és sebesültek ellátására, hamarosan elfogytak a raktárkészletek. Minket a klinikai büfé és az utca túlsó oldalán levő presszó készleteivel próbáltak úgy, ahogy táplálni. Na de minden nap pilótakekszet, nápolyit és csokoládét – akarom mondani, nugátot – enni igen kellemetlen dolog. A végén már rá sem bírtunk nézni az édességekre. Már akkor átszállítottak bennünket az idegostályra, ami egy védettebb, belső épület volt, amikor valami gyenge csontlevest hoztak alumínumpohárban. Még életemben nem esett ilyen jól sós étel, mint ez a pohár leves. Az új helyünkön meglehetősen zsúfoltan voltunk. Az ágyak közé éppen csak hogy be lehetett menni, hogy a sebesülteket kezelni tudják. De a terem közepén is ágyak voltak. Én is egy ilyenén feküdtem. Ekkor már bizony igen sokan voltunk, és az sem volt ritka, hogy egy-egy ágyról lepedővel letakart fiúkat szállítottak el.

Legány András

Piros a vér a pesti utcán (részlet)

...s fogadalmat: te kicsi ország,
el ne felejtse, aki él,
mert úgy született a szabadság,
hogy pesti utcán folyt a vér.

Tamási Lajos

Október 25.

RÓZSAFÜZÉR

November 4-e után elszabadult a pokol és olyan roncsolt embereket hoztak be, hogy alig lehetett emberi mivoltukat megállapítani. A legszörnyűbbek az orosz sebesültek voltak. Gyakran megégve, csonka végtagokkal. Eszméletlenül félrebeszélve hívták a Mamát. Az orvosok és ápolók becsületére legyen mondván, hogy mindent megtettek a fájdalmak enyhítésére és szó szerint éjjel-nappal harcoltak az életért. Mindegy volt, hogy honnan hozták a sebesültet, ki volt az. Legjobban szenvedtek a kéz- és láblövöttek. Ők jajgattak a legtöbbet. A haslövésesek némán feküdtek, sárga arcúak, kiugró orral. Érdekes, hogy tüdőlövéssel, csak ketten voltak a sebesültek között. Viszonylag jól viseltük az állapontunkat, ezért aztán az ápolószemélyzet inkább azokkal foglalkozott, akik nagyon szenvedtek. Egyébként is valami furcsa tisztelet, vagy hangulat vett körül, amit annak tudtam be, hogy én voltam a klinika első sebesültje. Csak később tudtam meg, hogy ez főként annak volt köszönhető, hogy a műtét során levett zekém felső zsebében megtalálták azt a fészületet, amit nagyanyámtól kaptam és mindig magamnál tartottam. Ez egy karmelita szerzetesi rózsafüzérről származott – fém kereszt, ébenfa berakással – és még hosszú évekig kísért minden utamon. A sebesülés következtében én eltűntem és az egyetemi évfolyamtársaim semmit sem tudtak rólam. Mint később megtudtam, többen is kerestek sikertelenül. Míg az egyik kollegina nyakába vette a várost – ekkor volt az, hogy kimentek az oroszok Budapestről, és mi, naivak azt hittük, hogy kint is maradnak – szóval már nem volt fegyverropogás, amikor ez a nyírségi lány kórházról kórházra járt és végül rám talált. Persze volt nagy öröm, hogy

Október 26.

mégis élek és rohant a többiekhez is a hírrel: Bandi él és a klinikán fekszik tüdőlövéssel! Valóságos búcsújárás kezdődött. Először a menyasszonyom, Marika rohant be, aztán a többiek. Erősödésemhez, gyógyulásomhoz biztosan hozzájárult az a szeretet is, ami ezekből a fiatalokból áradt felém.

Aztán hirtelen, ismét minden összedőlt. November 4-én hajnalban elszabadult a pokol. A szovjet hadsereg a legmodernebb fegyvereit bevetve rohant neki a csupán puskákkal és benzines palackokkal védekező forradalmároknak. Szó szerint élet-halál harc folyt, ez jól látszott a sebesültek megszorodott számában. A látogatások is megszűntek, csupán Marika jött minden délelőtt, pedig keményen lőttek mindenhol. Az valóságos csoda, hogy ezt baj nélkül megúsza. Közben szólt a rádió, amiben az amerikai elnökválasztás egyik jelöltje Eisenhower tábornok biztatta a magyarokat kitartásra, addig, ameddig ő elnök nem lesz. Nem volt segítség. Akkor sem, amikor Nagy Imre, a magyar miniszterelnök drámai hangú nyilatkozatát tette és kérte a segítséget. A nagyvilág magunkra hagyott, mint a történelemben már annyiszor. – Aztán újra csend lett. Néma, halotti, temetői csend. Szovjet katonák jelentek meg a klinikán és hordágyra rakva szállították el sebesültjeiket. Csak azt furcsállottam nagyon, hogy ezek a roncs katonák miért vannak úgy megrémülve, amikor meglátták bajtársaikat. Miért voltak úgy kétségbeesve, amikor elvitték őket? Azt hiszem, hogy tudták, miért.

Legány András

Október 27.

MENEKÜLÉS

Az euforikus napokat letargia váltotta fel. „Annyi hű kebel hiába onta vért?” A klinikán is ismeretlen arcok tűntek fel. Ágytól ágyig jártak kartonokkal a kezükben, azzal, hogy most már konszolidálódik a kezelés és a betegkartonokat is elkészítik, amire ugye az ütközetek véres napjaiban nem volt idő. Most már van, hát megcsináljuk. Akinél volt, elkérték a személyi igazolványt, vagy bemondás alapján készült el a beteglap. Aztán az illetőt nemsokára „más” kórterembe szállították. Egy fiatal nővér járt ágytól-ágyig és akit lehetett, figyelmeztetett, hogy ne adja oda a személyi igazolványát és ne mondjon semmit, ha lehet. Engem is ő figyelmeztetett. Nagy bátorságra vallott! Most itt folyt a küzdelem, itt volt az arcvonal. Aztán valóban felkerestek engem is, de azt mondtam az éppen illetékes adminisztrátornak, hogy elveszett az igazolványom, de majd bemondom az adatokat, csak most nem érzem jól magam. Közben megérkeztek a barátaim, akik a vereség után most tudtak először bejönni hozzám. Elmondtam, hogy mi folyik itt, és, hogy el kellene tűnni innen. A fiúk a nővérke segítségével megszerezték a ruhám, én kimentem a WC-be, átöltöztem és szörtyögő háttal, az „adminisztrátor” orra előtt kiballagtunk a klinikáról.

Kórházi pályafutásom ezzel még nem ért véget, mert a klinika idő előtti elhagyása komoly bevérzésekkel járt, ami újabb műtétet eredményezett, de ez már egy másik történet.

Legány András

Október 28.

Mikor a tankok visszajöttek

Amely visszatért csörömpölve
Látom most is a szürke tankot.
A reménységet törte össze
Míg közönyösen tovább hajtott.

S hogy fölverte az utca csendjét
Nagyobb csend támadt körülötte.
Nem voltam akkor csak gyerek még
De emlékszem arra a csöndre.

Az utcára, hol tankok álltak
S hogy elhallgattak a felnőttek.
Holttestére a szabadságnak
Mikor a tankok visszajöttek.

Alkotmány

1956 forradalom volt –
ez az első cikkely. A második:
Legyen vége a hazug beszédnek, a köntörfalazásnak
amely „eseményekről” beszélt szabadságharc helyett,
"konszolidációról" a megtorlás helyett
"árulónak" bélyegezte azokat, akik életüket adták,
amelyben rabságot jelentett a szabadság,
cinkosságot a testvériség,
míg elrabolták a népek hitét.
A harmadik cikkely
Nem is a papírra
Mint egy néma kérdés
Lelkedbe van írva.

Kozma László

Október 29.

A TEMPLOMUNK

– Ablonczy Dánielnek –

A templomunk nem látszik messze, számon
az tartja csak, ki itt nyert életet,
de ablakából messze száll a zsoltár
s a galambszárnyú vallástételek.

Hűséggel őrzi népi származását:
lakásokból lett, egyszerű maradt,
de lelki otthon, sohasem voltak itt benn
a lelkek közt sem választófalak.

A templomunknak van egy kis harangja,
gyermek szavú, csak hetvenhét kiló,
tán el sem férne nagyobb a toronyban,
nekünk elég nagy, s ráhallgatni jó.

A templomajtón bárány rajza vasból
tövis között és füves legelőn.
Itt jár be és ki harminc éve lassan
a gyülekezet, míg jelképe lőn.

A szeretet és hűség bútorozza
a templomot, nyomot hágy mindenütt.
Itt télidőn felkél már reggel ötkor
a lelkipásztor, gondosan befűt.

Október 30.

és csendben vár a felülvalóra,
míg mannaként nyer áldást, új Igét.
Ezért ügyelnek hívei a szóra,
megérik, hogy nem hitető beszéd.

Itt pásztorukkal együtt prédikálnak
presbiterek, énekkar, nem csoda,
hogy bizonyságok fellegei szállnak
fejük fölött, míg zúg az orgona.

A templomunk szép, telve van csodákkal,
minden zugában kedvesség lakik,
és minden szívet áthat a LÉLEK-áram,
mikor az élő Ige hallatik.

Füle Lajos

A vers a Kispest-Rózsatéri Gyülekezet régi templomáról szól, és arról a közösségről, melynek 1952 óta lehettem tagja. 1994-ben elkerültem Budapestről, Vásárosnaményba költöztünk, abban az évben került átadásra az önerőből épült új templom. A vers és a lélek ideje azonban örök jelen: most a versben szereplő lelkész fia, Kálmán látja el a szolgálatot, Emőke lánya falikárpitot tervezett az új Istenházába. A közösség egyébként alapítványi iskolát, óvodát működtet. Az új templomot a gyülekezet tagja, Nagy Béla tervezte, a belsőépítész Horváth Gyula volt. A templom építészeti megoldásai sugározzák azt az erőt és eredetiséget, mely a közösség belső életét is jellemzi: a karzat a szószék körül helyezkedik el, fölötte jól megvilágított kupola emeli tekintetünket Isten dicsőségének szemlélésére.

Füle Lajos

Október 31.

Csillag

Életemben viharok kísérték,
Egy csillagra mindig visszanézek.
Túlragyogja viharát a vésznek:
Csillagára az anyám szemének.

Hogyha zúgtak a jeges fuvalmak,
Békességet kínált és nyugalmat.
Gyermek-szívem most is visszatérhet
Sugarába a szeretetének.

Úgy nézek föl, mint az egyetlenre –
Lüktetett, mintha rossz nem is lenne.
És a fénye beborít egészen,
Elvezessen bármi ködben, vészben.

Éjszakában súlyosak az árnyak,
De a lelkem ragyogásra várhat.
Mint amikor pásztorok zenéltek,
Fejük fölött mert egy csillag égett.

Kozma László

NOVEMBER

Őszi szél fúj

Őszi szél fúj, felhő-kergető,
De ablakodon benéz a fenyő.

Egy kéz mindent szürke ködbe sző,
De ablakodon benéz a fenyő.

Sűrű ága oly integető:
Ablakodon benéz a fenyő.

Hirdeti, hogy biztatás fakad,
Bármi vészben zöldje megmarad.

Tavasza jön majd, fény-remegettő,
Mert ablakodon benéz a fenyő.

Adj szívembe

Adj szívembe békességet
Békességet, csendességet
Csendességet, amely átjár,
Halkabban a holdsugárnál.

Mint ahogy az ág beszélget
Beszélget, suttog a szélnek
Szélnek suttog, mely átjárja,
Harmatot terít az ágra.

Kozma László

AZ ÚJ TAMÁS

1

És a Tizenkettő között vala egy,
Akit Tamásnak, a Kettősnek hívtanak,
És amikor azt mondta Jézus: „Ahova én megyek,
Ott legyetek ti is – tudjátok az utat”,
Így felelt: „Hová mégy, nem tudhatjuk, Uram.
Mi módon tudhatjuk, hogy az út merre van?”
És monda Jézus a Kettősnek, a Szegénynek:
„Én vagyok az Út, az Igazság, az Élet.”

És majdan, mikor a feltámadás
Után a tanítványok újra látták,
Nem volt közöttük a szegény Tamás,
Csak hallotta a test feltámadását.
És mondták akkor neki: „Mi láttuk az Urat.”
S ő felelé: „Ha kezén a szögverte sebet
Az én szemem nem maga látja,
Ha nem bocsátom az ujjaimat
A vérező oldalába,
Ha hozzá nem érhetek,
Ha hét sebét nem tapintja kezem –
Én nem hiszem, én nem hiszem.”

És nyolc nap múlva együtt ültek tizenketten,
És közöttük Tamás, a Kettős, a hitetlen.
És a zárt ajtón Jézus belépett
És szólt hozzájuk: „Békesség tinéktek!”
És monda Tamásnak: „Hozd ide ujjadat,

November 1.

Bocsásd oldalamba, érintsd meg te magad,
A szögeknek helyét szemeddel nézheted,
Elhoztam kezemet, hozd ide kezedet,
Sóvárgó kezedet mártsd meg hét sebemben,
Légy immár hívő, ne légy hitetlen.”

És szólala Tamás: „Megjelentél nekem,
Te vagy az én Uram, te az én Istenem!”

„Mivel láttál engem, hiszed, hogy én vagyok:
Akik nem látnak és hisznek, azok a boldogok” –

Felelte Jézus Tamásnak.

2

De én, új Tamás, azt mondom: boldogok, akik látnak.

És boldog vagyok én, hogy láthatok,
És elmondhatom, hogy „Feltámadott!”

Feltámadtál, sírbatett nemzetem.
A hét sebedet látta két szemem.
És kezeden a vasszögek nyomával
Megjelentél a zárt ajtókon által.
A nyűvek között megmozdult a teste,
A sziklakövet félregördítetted,
És eljött közénk a pünkösdi lélek,
S értelme lett értelmetlen igéknek.

November 2.

Mert én voltam az a Kettős, hitetlen:
Azt hittem, nem vagy, csak a képzeletben,
S hitetlen ujjaimat sebedbe mártva
Tudom csak, mi a test feltámadása,
És szólni nem tudok, csak dadogok:
Magyar vagyok.

És köszönöm, hogy szent sebed előtt
Életem tornya összedőlt,
S kiárad bennem boldog szégyenem,
S minden szenvedve hordott kételyem
S a szenvedélyes értelem
Érvénytelen, érvénytelen.

Halottak napja. A határon át
Özönlének idegen katonák.
Jönnek a hódítók s a gyilkosok –
Magyar vagyok.
És nem vagyok többé Kettős, csak egy,
Bizonyosság dobantja szívemet,
S értelme lett a nem-értett igéknek:
Te vagy az út, az igazság, az élet.

1956.

Vas István

Erre Tamás azt mondta: „Uram, nem tudjuk, hová
még, hát hogy ismerhetnénk az utat?” „Én vagyok az út,
az igazság és az élet – válaszolta Jézus. – Senki sem juthat
el az Atyához, csak általam. Ha engem ismernének, Atyá-
mat is ismernének, de mostantól fogva ismeritek és látjá-
tok.”

János evangéliuma (14,6)

November 3.

IKONTÖREDÉKEK

A faluban itt is, ott is beszéltek arról az „Etáról”, aki nem tudott kapálni, de azért a többiekkel együtt kiment a földek-re és ott rajzolt, folyton csak rajzolt. Felfigyeltem... Harminc év után is az álnevéen ismerték, és szeretettel emlegették, bár nem igazodtak el rajta, hiszen zsidónak született, később reformátusnak keresztelkedett, a kommunisták búj-tatták, de velük, a katolikusokkal járt templomba. Akkoriban bizonyos dolgokat jobb volt nem kérdezni, s a geressei falucska bölcsen hallgatott. A történetek hallatán merész öt-letem támadt. 1981 őszén éppen a templom festésével baj-lódtunk. Az azóta híressé vált festőnő, akit Lékai László bí-boros úr az új magyar misekönyv illusztrálására is felkért, hátha segít – gondoltam. Kiderítettem a címét, és egy őszi napon becsöngettem hozzájuk. Viharos jókedvvel fogadott, három szobán át harsogott férjének: „István! István! Gyere, itt van a tisztelendő úr Bajótról...” Ő pedig jött, az eleven irodalomtörténet, Vas István, jött a könyvalagúton át. Ol-dalt Piroska macskái pislogtak, a maradék sarkokban ké-peket, növényeket, emlékeket, csupa hangulat körös-körül. – Megszépül a templomunk... új keresztúti képeket kellene festeni... vállálná-e? – Hát persze! – vágta rá azonnal. A fa-lu megmentette az életem, fogadják hát cserébe a munká-mat, de nem probléma, hogy én református vagyok? – Ugyan már, magának ugyanaz a Krisztusa és ugyanaz a ke-resztje. – Így igaz! – és máris levette a polcra kedvenc Bib-liáit. – Miről van szó? Hol vannak ezek a jelenetek? –tele volt kérdéssel.

Aztán múltak a hónapok, s én fel-felmentem hozzájuk. Ilyenkor kirakta a készülő képeket a padlóra, áthívta a

November 4.

szomszéd szobából a férjét, és biztatott bennünket, hogy bíráljuk bátran. Ámulva vettem észre, ecsetje nyomán hogyan kel életre a falu hajdani népviselete, a környező táj, a helybéli virágszál. Jézust a mi temetőnkben jajongó asszonyok kísérték, kiderült, hogy az ősz hajú fuvaros, aki 1944. Úrnapján felvette szekerére a menekülő lányt, nem más, mint maga a Cirenei Simon. Az örök SS-egyenruhában vigyázták az Urat, akit szívből siratott az a Szűz Mária, akinek arcképe ott volt Piroska éjjeliszekrényén, ő volt az az asszony, aki rejtegette, életét is kockáztatva... Anyja helyett anyja.

Évek múltán egyszer csak levél érkezett Piroskától. Pista bácsi nyolcvanéves lesz, és szeretne a lelkében mindent elrendezni. Amikor a szentendrei kicsinyke nyári lakban a betegek kenetét feladtam, letérdelt és mélyen meghajolt. Reszkető kezem alig találta meg boltozatos homlokát... Pista bácsival utoljára a Kútvölgyi úti kórházban találkoztam. Még együtt mondtuk a miatyánkot, majd békével „haza-tért” 1991. december 16-án. Temetésén idéztem, amit ő Avilai Szent Teréztől fordított:

„Lássalak csak téged,
Jézusom, te drága,
Lássalak csak téged,
Haljak meg utána.
Láss, ha ki rózsát,
Jázmint akar nézni:
Én ha nézhetek rád,
Ezer kert vagy, égi.”

Bábel Balázs

November 5.

Részletek a Hegyi beszédből

A földi javak és a mennyei kincs (Máté, 6. 19-24)

V. I. emlékére

Ne gyűjtsetek / ti kincseket
itt a földön magatoknak!
mit rozsda mar, /szétrág a moly,
s nyomán a baj / a bűn lohol:
a tolvajok kirabolnak.
Sosem szolgálhasz két urat;
Isten vagy Mammon az urad.
De gyűjtsetek / ti kincseket
az örökkévalóságnak!
Amit nem rág /a rozsda sem,
amit nem lát / a földi szem,
s a tolvajok ki nem ásnak.
sosem szolgálhatsz két urat;
Isten vagy Mammon az urad.
Szemed fénye / a test mécse:
tiszt a lángja megvilágít.
De ha a szem / gonosz, setét:
testeden / a vörös pecsét
az örökös tűzhalál.
mert ha sötét a fényesség
milyen lehet a sötétség?!
Mondom neked / nincs átmenet,
csak vagy-vagyok: Pénz vagy Isten!
Azt kedveled? /Ezt imádod?
Te rendezed / a világod
hitetlenségben vagy hitben.
Mert nem szolgálhatsz két urat;
Isten vagy Mammon az urad.

Sumonyi Zoltán

November 6.

Lássalak csak téged...

Lássalak csak téged,
Jézusom, te drága,
Lássalak csak téged,
Haljak meg utána.
Lássa, ha ki rózsát,
Jázmint akar nézni:
Én ha nézhetek rád,
Ezer kert vagy, égi.
Édes Nazaréti,
Szeráfok virága,
Lássalak csak téged,
Haljak meg utána.
Boldogság sosem kell,
Amig Jézus távol,
Eped gyötrellemmel,
Akiben ez lángol:
Csak te légy a gyámol,
Te szerelmed vágya,
Lássalak csak téged,
Jézusom, te drága,
Lássalak csak téged,
Haljak meg utána.

Avilai Szent Teréz ford. **Vas István**

Nászdal (részlet)

Csak az ember, ki tervez és szeret,
S hogy a világűr-robbanást kivédje,
Atomot és galaktikus teret
Tud sűríteni dobogó szívébe.

Vas István

November 7.

Zsibogó

November 7.
Nézd a
Zsibogót!
Eladó a
Sztálini
Csizma!
Ráncában
Kihalt
Óriáskohók,
A talpába
Lyuk van
Szakitva.
Sarkába
Rozsdás
Vasszegek verve.
No nézd csak!
Mi ez az
Aprócska folt?
Beszáradt,
Piros,
Sárral keverve.
A csizma
Valakit
Eltaposott!
Ember volt
Vagy apró
Bogárka?

November 8.

Mit számít?
Hisz senkise
Látta.
Szavaidnak
Vajon
Ki hisz ma?
Aki a
Halált
Privatizálta
Eladó a
Sztálini
Csizma!

Kozma László

A vers formája a szovjetkorszak ünnepezt költőjét, Majakovszkijt idézi, aki végül szintén a terror áldozatává lett. A vers utalás az 1956 októberében ledöntött Sztálin-szoborra: a csizmákat volt a legnehezebb eltávolítani. Ma már a régi rendszer jelképeit, kitüntetéseit, sőt egyenruháinak darabjait is a zsibogón árulják: így múlik el a világ dicsősége. Pongrácz Gergely, a Corvin-köz parancsnoka Kiskunmajsán létrehozta 1956 emlék-kápolnáját és emlékmúzeumát, az utóbbiban a dokumentumok között láthatóak a Sztálin-szobor ledöntésének fényképei, ott van az a kép is, mely a legtovább megmaradó két csizmát ábrázolja. Az a benyomásunk, hogy ez a „szocreál” alkotás éppen a ledöntési folyamat közben vált kifejezővé, szimbolikussá. Két csizma, amely magát az arctalan, személytelenné vált diktatúrát jelképezi. Illyés Gyula sorai jutnak eszünkbe: „Hol zsarnokság van, ott zsarnokság van...”

Kozma László

November 9.

VIA APPIA (részlet)

Látta-e Jézust Péter a Via Appián? – Mennyi gyerekelképzelésem: hogy hátha mégis járt ott a fehér úton, a holdsütésben. És mennyi kétely és talány. Aztán a könnyű magyarázat: hogy azt látta, amit belül látott, s egyremegy a Genezáret vagy a Via Appia. Hiszen akkor is testileg, és akkor is azt a testet, amelyet mindnyájan úgy szerettek, hogy föl kellett támadnia.

Quo vadis – hová mégy? – Itt Rómában hova? Én mindig megértettem Péter esztét. Nem volt könnyű belátnia, hogy mégis meg kell halni Krisztusért. Nem volt elég? Meg aztán kezdte tudni már, milyen a kezdeti gyülekezet. Igen, mi ismerjük a csontokat meg az üregeket a Via Appián, az ügyetlen rajzokat a katakombák falán, a bárányt meg a halat, a Pásztor antik testén redőző hosszú, keresztény, új ruhát, és az iparosok jeleit, a mozsarat meg a kanalat, még láthatjuk a világtalan emeleteken és labirintusokon át, mélyen a Via Appia alatt. De ő láthatta azt is, ami a katakombákban kívül maradt, és kezdte látni talán az életüket és azt, hogy a földön nemcsak meghalni, élni is lehet. És azt is, hogy hogyan. – De csont, az van, és üreg, az van. Hány sír volt? Százezer. Kívül a falakon. Ezeknek nem kellett az, ami belül volt, nem az a hatalom. Nekik nem volt elég az a Róma, az ívek, oszlopok, az a világkeverék. Én pedig azt hittem, az volt a legszebb, ha nem is a legjobb, de a legnagyobb, valami egyszervoltan nemes, valami majdnem-végleges. És talán mégis több lehetett, mint ez a mai, mint az autók bogárzó tébolya, a hivalkodva szikrázó kirakatok, a szövetek, bőrök, selymek, műanyagok, ruhák és dolgok búvóló divatja, az édeskésen pávázó barokk. meg este a ne-

November 10.

onkáprázatú zsibárusutca, a gépkocsik stoplámpáinak piros ördögvillogása, több tán, mint a tej- és mézígéretű lányok sötét szemének villanása, több, mint együtt a Vatikán meg a *Quo vadis dancing* a Via Appián. Mégiscsak több lehetett. És mégse kellett nekik, akik jöttek egyre többen a Via Appián, többnyire az apostolok lován, ahogy küldte őket a Kelet. És a falak mögött is az elégedetlenek, a tétova és misztikus remények, az iparosok, a rab és „szabad” szegények, és mint ahogy tudvalevő, volt köztük előkelő, igazi római, bár legtöbbje nő. És a falakat, az íveket, oszlopokat szét akarják porlasztani. Mélyen a Via Appia alatt. Meg tudod érteni? És te hol álltál volna akkor, Carciusom? És én? Bizony, én se tudom.

...

Quo vadis, Domine? – Ma is ezt visszhangozza Róma dzsungele, ahogy egymásra épült rétegeken és egymásnak felelő ezredéveken át összegabalyodott. Vagy jobb lett volna, ha hagyják, úgy ahogy volt, azt gondolod? De nekik nem kellett az ívek, oszlopok. És ha Róma sem élte túl a végzetet, mi lehet, ami végleges? Mert akármit látott Péter a Via Appián, mindig keresztezi utunkat a teremtő hiány és megcsúfolja Péter földhözragadt eszét, amelyet úgy megérttek, és vele az enyémet, bár berzenkednek józan érvei, és oly nehéz megérteni, hogy nem volt elég, hogy nem lesz elég, hogy mindig új útra küld a *még és újra még*. És ha egyszer szembe jön veled, te is már tudva kérdezed:

Hova mégis?

Vas István

November 11.

SORSTRAGÉDIA

1953-ban gyógypedagógus főiskolai hallgató voltam, a tanulmányi gyakorlat részben a lipótmezei elmegyógyintézetben folyt. A legmegrázóbb élményeim közé azok az idős parasztemberek tartoztak, akiknek mindenüket elvették, és abba, úgymond, beleroppantak: állapotukat a pszichológia „tárgyvesztésnek” nevezi, letargiájukból, depressziójukból semmi sem tudta kimozdítani őket. Esetükben többről volt szó, mint a vagyon, a megszerzett javak elvesztése fölötti kétségbeesésről. Egész életük értelme rendült meg, mintha semmi sem lett volna érvényes abból a rendből, amely szerint hétköznapijukat, sorsukat alakították. Ezek az emberek valóban igen szorgalmasan, hajnaltól estig dolgoztak, megülték ünnepeiket, nevelték gyermekeiket. Most, ha tiltakozni próbáltak, a legközönségesebb módon megalázták, szidalmazták őket, akik a munkában öszültek meg. Nemcsak vagyontárgyaikat vették el, hitükből, életelveikből akarták kiforgatni nemcsak őket, hanem az egész társadalmat. Találkoztam olyan véleménynel, hogy nem voltak meg a védekező mechanizmusaik, túl könnyen törtek össze. Én ezt másképpen látom. Ők voltak az igazán következetesek, a meg nem alkuvók, akik semmiféle engedményt nem tettek. Másokat lehetett „munkaterápiával” kezelni, ők azonban, akik egész életükön át dolgoztak, csak ültek naphosszat, maguk elé meredve. A játék-gereblyét és a játék-kapát nem fogták a kezükbe. Nem hagyták magukat kivezetni ebből az állapotból, kiürült pillantásuk, dermedt vonásaik, némaságuk azonban így vált mindennél hangosabb vádbeszéddé.

Kovács Hajnalka

November 12.

Százezer udvar

Látok százezer vén paraszti udvart,
süppeteg csendben nagy poroszlóktól dülva.
S látom, hogy százezer meghasadt küszöbön
százezer paraszt ül tenyérbe borulva.

Pitarnak, kamrának széttört az ajtaja,
s szél futkos bé rajta öldösni a csendet.
S kinn a szérüskertnek fekete szalmáján
a vak História veres csikót ellett.

Megzöldül a kútvíz, néma a galambdúc,
s mint a gyászlobogó, olyan a lomb a fán.
És a lomb alatt nagy idő-apóka-szem
sír százezer paraszt százezer udvarán.

Sinka István

Közönyből

Az ilyen holminak, mint a szó,
értéke hol van?
Kelendő a megszokottság,
unalom.
Közönyből a kereslet,
s nem
igazságból.

Serfőző Simon

November 13.

MEGVÁLTÁS

Isten áttöri magát az időnek és a térnek a végtelen sűrűjén, hogy elérje és meghódítsa lelkünket. Ha az hagyja, hogy elragadtassék – akár csak egy villámcsapásnyi időtartamra, de tiszta és teljes beleegyezéssel, akkor Isten meghódítja őt. S mikor egészen az övé lesz, ahogyan csak egy tárgy lehet valakinek a tulajdona, akkor elhagyja. Teljesen magára hagyja. Akkor meg neki kell, tapogatózva, áttörnie magát az idő és tér végtelen sűrűjén, keresve azt, akit megszeretett. Így a lélek ellenkező irányban újra bejárja azt az utat, amelyben Isten hozzá eljutott. És íme, ez a kereszt.

Simone Weil ford. Jelenits István

Nem téríteni megyek. Egyszerűen ott vagyok a betegek között. A közvetlenség segíti az embereket abban, hogy igazán megjelenjék az, ami bennük van. A mai, természetfeletti valóságra különös mértékben kیهezett embereknek sokat számít a pap jelenléte. Azt mondják, az ember ősmagatartásformáiban ott van a határtalan iránti vágy. Az ember a végtelenre született.

Kerényi Lajos

Felkiáltójel

Vízszintes lét. Ember-bűnbe veszve
Ráfeszültél a Függőlegesre.
Amely föl, az Ég felé vezetne
Földi sorsban megváltást keresve.
Lobogó Szár s amelyen a pont vagy
Felkiáltójele századoknak.

Kozma László

November 14.

TÁVOLSÁG

Hogy érzékelhessük a köztünk és Isten között húzódó távolságot, Istennek megfeszített rabszolgává kell lennie. Mert mi csak lefelé érzékeljük a távolságokat. Sokkal könnyebb a teremtető Isten helyébe képzelniünk magunkat, mint a megfeszített Krisztuséba.

Simone Weil ford. **Jelenits István**

Amikor a legsúlyosabb állapotukban szólítom meg az embereket, már nem tudnak szavakkal válaszolni, de kilencvenkilenc százalékuk valamiféle jelt ad. Szinte érezni, ahogy mozgásba lendül az én, a benső: egy mosoly, egy meleg tekintet, egy könnycsepp elég, látom, hisznek az emberek. Egy munkásember mondta nekem: zuhanó repülőben már nincs ateista.

Kerényi Lajos

Még egy lépés

Ne még. Dolgom van itt. Lehet, már annyi csak:

Egy lépéssel tovább.

Vinni a kint, a fájdalmaimat,

Nem értem még el a Golgotát.

Még egy lépés. Nem bírja. Térdre roskad.

– Hogyan segítek így a Krisztusomnak –

Lenyúl egy kéz, és könnyíti a terhet,

Mosoly lobban, mely országot nyerhet.

Kozma László

November 15.

BORSOS MIKLÓS

Borsos Miklós Erdélyben, Győrött, Firenzében, Tihanyban – a francia és olasz tenger mentén, a Balatonon, vagy a Kis-Duna partján ugyanazt a világot találta meg személyes sorsában és alkotásaiban: Európa évszázadainak nemes hagyományait, s a természet tékozló szépségét.

A Varga-kónél (Borsos Miklósnak)

Ülünk együtt Révfaú szélén.
Nem emlékszünk, fénykép sincs róla,
hogymegmaradókra eszmélvén
a vizet nézzük órák óta.

A töltés-oldalból kinyúlt ág
lélegzet-ringásában láttam,
hogymegmaradókra eszmélvén
árnyai égnek a Dunában.

Közös perc volt, s te mit sem őrzöl –
angyalok az eget kitárják.
Nemrég vésted ki bazaltkőből
a síró asszony Golgotáját.

Czigány György

November 16.

TEREMTŐ REND

Valóban azt hiszem, hogy a művészet a még mindig tartó teremtés része, és a nagy alkotók a Jóisten teremtésének a munkásai, talán ministránsai, segítői, persze a nekik adott kegyelem, az Istentől kapott tehetség által. Tehát, a keresztény, a hit által inspirált művészetén kívül van profán művészet, ami egyszerűen a minősége, az intenzitása, a szépsége által szakrálissá válik akkor is, hogyha tematikusan profán.

Dallamaink

Húr és vonó rezgéseiben éled
teremtő rend, mert kéz és lélek
gondviselő mozdulatával támad
a dallam heve, hűség, boldog bánat!
Az időt daraboló frázis árva
lélegzetével létünk méltósága
emelkedik fel itt; húr és vonó
izgalmaként egymásból fakadó
hangra hang, közel az idők szívéhez.
Van hegedű! – s hogy létezik, elég ez
rémület vigaszához és reményhez,
hogy borostyánlakk rozsdafényeket
rejtve virágot mintázó kezek
árnyai közt megszülessenek
dallamaink! Fáradt szívvel, sóváran
és megszentelt várakozásban
a játékot velük – ki üdvét megleli –
örökké szeretné már újrakezdeni.

Czigány György

November 17.

ERZSÉBET OSZTRÁK CSÁSZÁRNÉ ÉS MAGYAR KIRÁLYNÉ (1837–1898)

Erzsébet királyné, akinek sokat köszönhet a magyarság, egyébként nyelvünket is elsajátította, jelentős költő volt. Mészöly Dezső nemcsak verseit fordította le, tanulmányban dolgozta fel alakját Örökbe fogadott versek című kötetében.

„Munkám minden lapján azzal a fölényesen és könnyelműen terjesztett nézettel perel, mely ennek a szenvedélyes és szellemes aszszonynak a verseit pusztán történelmi érdekességű, dilettáns irományoknak tartja. Az irodalom, a sajtó, a tudomány hangadó tekintélyei nem akarnak hinni a szemüknek. Inkább csatlakoznak a kialakult közhithez, mely szerint Árkádia mezeire tévedt előkelőség csak dilettáns lehet. De nevezhető-e dilettánsnak az, akinek anyanyelve a vers? Sorainak zenéje természetesen és változatosan fejezi ki a mondanivalót. Természetleírásokban, tünődésekben, fantáziaképsorokban simán gördülnek jambusai, a sodró szenvedélyek szárnyalását többnyire trocheusok lendülete érezteti; ahol pedig lefojtott indulatok izgatott szívdobogása kíséri a hangot, ott hangsúlyos anapesztusok lüktető ritmusa táncoltatja meg a sorokat. A Goethén nevelkedett német verstechnika magas szintjén képes egyesíteni virtuozitást és természetességet. – 1886 őszén ismét szabadulni kíván a Burg falai közül: Gödöllőre és Budára vágyik.

Budán van egy régiségbolt, ahol a tulajdonos, Marcsinyi Julianna kis múzeumot létesített Erzsébet királyné emlékére, ahol fényképek, használati tárgyak láthatók. A kiállítási útmutatóból megtudhatjuk, hogy a királyné Gödöllőn több

November 18.

időt töltött, mint Schönbrunnban. – Most vissza akarják tartani, mert Budán halálos járvány szedi áldozatait. Ő azonban mégis útnak indul. Ekkor írta a következő verses vallo-mását, mely valóságos honvágyról tanúskodik

Hajrá!

Hajrá, te szép négyes fogat –
Jó véretek röpit, ragad,
Ti hófehér galambok!
Ha ostor pattog, szálljatok,
Puszták szelének vágjatok –
De jó szusszal rohantok!

Tudjátok mind, hogy fönt mi vár:
A hegytetőn a büszke Vár.
–Föl, Lelkem Drága Négye! –
Dunában nézi tornyait,
Előtte bárki csak lapít –
Röpítsetek feléje!

Nem rémít fönn a döghalál,
Kriptám a Várban készen áll:
Elnyugszom ott maholnap.
Majd testem alhat végtelen,
S a lelkem túl az Aetheren
A mennyekig hatolhat!

Wittelsbach Erzsébet
ford. Mészöly Dezső

November 19.

KRISZTUS, A MINDENSÉG KIRÁLYA

Az egyházi év utolsó vasárnapján Krisztust, a királyt, Krisztus királyt ünnepeljük. Jézus nem álruhás királyként élt közöttünk. Valóságos Istenként és valóságos emberként. Tényleg király volt, a Mindenség király. Ám ahogyan ki-üresítette magát istenségeből, e királyi méltóságából is ki-üresítettett. Mert mindenben hasonló lett hozzánk. Az egész Univerzum az ő akaratán, szeretetén fordult, ő mégis lemondott ennek kinyilvánításáról. Miért? Mert minden szív király és középpontja akar lenni. Amikor a föllelkesült tömeg királlyá akarta tenni, eltűnt előlük. Ám küldetésének végső pontján Pilátus kérdésére „Király vagy-te?“, megvallotta: „Igen, király vagyok, de az én országom nem e világból való.” Föltámadásával és a Szentlélek elküldésével végképp megmutatta, hogy ő az idő és történelem ura, egyetlen jó államforma van Theokrácia, Krisztokrácia... A megbocsátás, a szeretet hatalmát hozza és nyújtja az embernek Jézus. Teszi ezt most is és különös módon halálunk pillanatában is,... valamint a világ végén..., amikor jön ítélni eleveneket és holtakat, majd átadja a hatalmat az Istennek, „hogy Isten legyen minden mindenben” (1Kor 15,28) Ezt a dicsőséget idézzük föl – talán leggyakrabban mondott – fohászunkban az Dicsőségben: „Dicsőség az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek. Miképpen kezdetben, most és mindörökkön örökké. Amen.”

Varga Zoltán

November 20.

A LELKIISMERET

A keresztény tanítás szerint a lelkiismeret Isten szava a szívünkben. A Szentírás ismeretével (rendszeres olvasásával) kialakulhat bennünk az Isten által elgondolt lelkiismeret, a belső ember. Így teljesen kézben tarthatjuk magunkat, amikor személyek, események jönnek felénk, és nekünk erre reagálni kell. Sokan megfélemeznek erről, és a lelkük parlagon hever. Ahelyett, hogy Isten elgondolása szerint kibontanák a lelkiismeretüket, saját, sokszor önző érzelmeikre hagyatkoznak és a maguk feje után mennek.

Az emberiség történelme, beleértve korunkat is, mintha azt igazolná, hogy az ember önmagának az ellensége. Béke, öröm és boldogság helyett gyakran megkeserítjük mások és magunk életét. Az egyre újabb és újabb ismeretek megszerzése, mely főképp a fiatalokat érdekli, nem mindig vezetnek el az igazi bölcsességre, a szellem és a lélek hívó szavának a meghallására, az Istenhez való eljutásra.

Ha felismerjük, hogy életünket ajándékba kaptuk, és nem csak találomra kell kezdeni vele valamit, hanem a „program”, vagyis mindannyiunk személyes élete, Isten elgondolása szerinti megvalósításra vár, akkor a megoldás kulcsa már a kezünkben van. Ez az első lépés ahhoz, hogy ne céltalanul bolyongjunk a földön, hanem induljunk el bátran annak a titokzatos világnak a felfedezésére, amely a látható mögött feltűnik.

Kránitz Mihály

Nem ismerem

Nem ismerem. De reánézett, vissza

A pillantás ködöt áthatás

S a kétely fölött Péter áll, a szikla.

Kozma László

November 21.

KÉPZŐMŰVÉSZET ÉS KÖLTÉSZET

A képzőművészet engem mindig vonzott, talán azért is, mert roppant ügyetlenül rajzoltam. Nagyon sok képzőművész-barátom volt, akiknek a műtermébe benézhettem, Borsos Miklósnak kiállításait nyitottam meg, Somogyi Józsefet is említhetem, vele sokat szerepeltünk együtt a rádióban. Idézhetem Illés Árpád győri festőt, akit Weöres Sándor versesköteteinek címlapjáról is sokan ismernek. Konok Tamással együtt jártam a győri bencés gimnáziumba. Ezen a kapcsolatokon, barátságokon keresztül fokozódott bennem a társművészetek iránti érzékenység, hiszen az alkotás folyamatába is bepillantottam, sok művet elkészülése közben láthattam. Rómában járva, ahol a képzőművészeti élmények sora kimeríthetetlen, megragadott Maderno hófehér Szent Cecília-szobra, mely a Sta Cecilia in Trastevere templom főoltára alatt található. Mikor először kerestem meg a tekintetemmel, az volt a benyomásom, hogy ez egy modern szobor, talán egy huszadik századi mesternek a műve, és nem hozzávetőleg a Hamlet írásának az idejében alkotta meg mestere, mint ahogy Maderno szobra 1599-ből való. Még egy repedés is van a nyakán, jelezve a vértanúságot. Ennek a jegyében írtam egy szonettet, és azért végződik úgy, hogy egy angyal helyette orgonálni kezd. Az egyébként, hogy orgonista, hogy a saját esküvőjén orgonált volna, egy bájos félreértésből fakadt, valami fordítási hibából. Nem volt muzsikus, de azért kitűnő védőszentje az egyházi zenének.

Czigány György

November 22.

SZENT CECÍLIA

(Maderno-szobor a Trasteverén)

Átvérzett, arannyal szőtt ruhád hol van?
Mebújik két tenyered közt belül
a napfény, márvány mezítlennül
heversz gyöngéd sír-bölcső nyugalomban

te vad szűz, hű gyereklány élve-holtan
ki esküvőjén Jézusért hevül.
Nyak-inak, erek sebeibe hül
a véred. Alszol csak? Fejed lekoccan –

kinyújtott, egymásra hajló karokkal
századok óta min mereng e test?
Moccannál: nem hogy szerelmed keresd;

mert benned végső indulatot forral –
hajlékony formáidban angyal esd
értünk s helyettünk orgonálni kezd.

Czigány György

Életrajz

Fának születtem. Állva élek.
Nem voltam szeszélye a szélnek.
Levél vagy? Azt kell megtanulni:
Nem szabad csak fölfelé hullni.

Szabó Éva

November 23.

A SZENVEDÉS MISZTÉRIUMA

2004 őszén kezdi meg működését Budapesten a gyógyíthatatlan rákbetegek ápolásával foglalkozó Hospice-Központ. Segítséget nyújtanak az otthoni ápolásban, gondozásban is, az intézményt tíz ágygal nyitják meg. Az épületben kápolnát is kialakítottak, melynek belső díszítését Majzik Mária keramikus művész tervezte. A falakon fák, madarak, levelek alakulnak egymásba. Szemközt a keresztet és a feltámadást egy meghajlott virágú napraforgó jelképezi, fölötte a Szentlélek galambja, akár egy falevél. A virág mellett a két ablakon finom ív jelzi a két másik keresztet, azokét, akiknek megadatott, hogy együtt szenvedjenek Krisztussal. A jobb és baloldali fal egymás lenyomata. A bal oldalon üres ágak, fatörzsek, melyek negatív hajlatai a szemközti falon élettel telnek meg, virágzással, lombokkal. A baloldalon néhány üres virág-és madár-motívum, ezek voltaképpen negatív ábrázolatok, a falra felhordott agyagrétegbe mélyedve, elérnek a vakolatig, melynek sík fehérre adja ki a mintákat. A szemközti oldalon ezek a minták élő levelekké, madarakká válnak, és megsokszorozódnak, a madarak sokasága a Szentlélek kiáradását jelképezi. Bizonyára más-más élménnyel távoznak az ide betérők. Benem az fogalmazódott meg, hogy életünk sóvárgás, vágyakozás valamire, a kiteljesedésre, és ez a sóvárgás, vágyakozás fokozódik fel a halál előtti állapotban, mikor az ember teljesen kiüresedik, ezt ábrázolja a bal oldali fal mintázata, az öntőformaként kialakított fatörzsek, ágak, melyek meg telnek ezzel a várakozással. A szenvedés azonban nem hiábavaló, a kiüresedés nem pusztulás, mert magában hordja ennek a vágyakozásnak a beteljesülését. Ez a végső kiüre-

November 24.

sedés, amikor az ember fizikailag teljesen tehetetlenné, kiszolgáltatottá válik, gyöngesége által mégis olyan kívánságot fogalmaz meg, mely az isteni kegyelem segítségével képes beteljesülné válni. Igen, a halál nem hiábavaló, inkább az élet öntőformája, van feltámadás és beteljesedés. Ahogy a napraforgóvá lett, szét nem választható Krisztus és a keresztfá együttese jelképezi, melyben megjelenik az örök nap, a feltámadás jelképe.

Ugyancsak itt őrzik **Majzik Mária** másik alkotását, a Hospice-Madonnát. A női alak karjában tartja a halottat, melynek arca már nyugodt, egy másik világ tükörképe. Mindkettőjük teste leveles ágban folytatódik, a halotté már az égig indázik. Mert az élet és a halál nem válik szét, csak mi bontjuk szakaszokra. Szüntelen emelkedés, a megtörtenség is lehet fölfelé ívelés. Kincset veszünk, ha elengedjük a haldoklók kezét, ha kizárjuk őket életünkéből. Magányuk, világtól való elfordulásuk valaminek a nyitányát, kezdetét, egy tágasabb világ befogadását jelenti.

Harmadnapon

Élete már patak, virágok és fénysugarak.
Széletterjed, hogy létünk kapjon körvonalat.

A magból zöld növény lesz, hullámozó búzatenger,
És kéklő végtelenje ragyog csillag-sereggel.

Kozma László

November 25.

EUTANÁZIA

A kórteremben éppen társalgás folyik, a téma ugyan összhangban áll a környezettel, mégis megdöbbenő és szívszorító: az eutanáziáról hangzanak el megállapítások. A társalkodók köre az egészségesebbekből kerül ki: ők azok, akik biztosan tudják, hogy pár napon belül hazakerülnek, esetleg csak kivizsgálásra feküdtek be. A beszéd egy árnyalattal hangosabb a kelleténél – mintha azt bizonygatná: ők úgy tárgyalhatnak ilyen témákat, mint a teljesen egészségesek, őket a dolog csupán elméleti szempontból érdekli. Nem úgy, mint azokat, akik naphosszat csak némán fekszenek ágyukon: kedvük, erejük sincs a magasröptű beszélgetésekben részt venni. Csoportot alkotnak ők is, habár látószólag egyedül vannak, senkihez sem szólnak, még látogatáskor is csupán szemük fényesedik meg, a kérdésekre egy-egy nehezen kisajtott szóval válaszolnak, inkább csak hallgatják az otthoni híreket, arcukon sóvárgás és lemondás ül egyszerre. Más dimenziókban élnek, de ezt a látogatók alig értik, úgy tűnik, ilyen állapotukban is, vagy talán éppen ezért, ők értik jobban a kintieket, ajkukon rebbenő mosollyal igyekeznek nyugtatni őket.

– Én azt mondom, ha az ember odaér, hát dönthesse el, hogy akarja. Ne mások mondják meg neki, szurkálják össze-vissza azokkal az infúziókkal. Mit használ az már – tekint a hang tulajdonosa az ajtó melletti ágyra, ahol bizony négyóránként cserélik az infúziót.

– Egy véleményen vagyunk. Nekem is úgy fáj az idegem, de szerencsére a doktor úr elmulasztotta. Hát én nem is tudnám, hogy mit csinálnék, ha mindenem úgy fájna. Akkor már, azt mondom, nem érdemes – szól az emeltebb

November 26.

hang talán annak a jajgatásnak is, mely az ablak mellől ütemesen csak segítségért rimáncodik, fél-öntudatlan állapotban. De nehéz is a többieknek az ilyesmit elviselni.

– Hát persze, hogy nem – kapcsolódik be egy harmadik hang, egy méregzöld pongyolából, már kifelé indultában, mert itt bent nem szabad dohányozni. – Én most kivizsgálatom magam, mert kell az a generélozás, mint az Opelnek, mert az van nekünk, már hat éves, de jól bírja magát. Aztán megyek haza, vár a menyem, az unokák, kell a segítség. Amíg bírja magát az ember, addig éljen. Azután már minek?

– Én is úgy vagyok ezzel. El se fogadnám, hogy engem kiszolgáljanak. Mindenki elfoglalt, megvan a maga baja, nem könnyű az élet, az ilyesmit meg kell bizony érteni – vet az újabb hang egy szemrehányó pillantást a betegebbek felé, mintha azok csupa értetlenségből, a maguk kényelmére feküdnének itt. Pedig vékony a válaszfal egészség meg betegség között, itt látszik igazán, hogy mennyire az. Aki egészségesnek gondolja magát, ki tudja, holnap talán mozdulni sem bír.

– Szóval, dönthessem el szabadon! Egy injekció, aztán vége, magamnak se, másoknak se okozok több bajt – csattan föl a méregzöld pongyola, és fejét hátravetve, néz körül a kórtermen: van-e ellenvetés?

De összerendezzen, mert nem várt helyről, a kómában fekvő ágya felől jön a válasz, alig hallhatóan, mint aki csak magának beszél:

– Csakhogy akkor lesz-e olyan állapotban, hogy dönteni tud?

Kozma László

November 27.

A MŰVI ABORTUSZ ÉS AZ EUTANÁZIA

A tizenhatodik századi kopernikuszi felfedezés óta a Földet már nem tekintették a világegyetem középpontjának. A Földnek azonban kitüntetett helye van a világmindenségben: nem középpontja, hanem központja – értékközpontja. Három különös érték bizonyítja ennek az állításnak az igazságát: 1. A megtestesült Ige, az Atyaisten egyszülött fia, Jézus Krisztus, „aki értünk, emberekért leszállott a mennyből...” 2. Minden egyes ember Isten által, az ő képmására külön-külön teremtetett lény. 3. Az élet, az élővilág, amely ötmilliárd éves földünkön körülbelül négymilliárd évvel ezelőtt valahogyan (?) létrejött egyetlen élő sejtből. Ebbe az első élő sejtbe beírt törvényből, isteni tervből fakadóan az élőlények csodálatos sokasága bontakozott ki, amely olyanná tette a földet, hogy minden eddig született és ezután születő ember biztonságban élhetett. – A kopernikuszi felfedezésből levont helytelen következtetés viszont az elmúlt ötszáz évben az egész emberiséget hamis, önpusztító, élővilág-ellenes, emberellenes, Isten-ellenes életvitelbe kergette. A bajt tetézi, hogy a hibák beismerése helyett az ember kibúvót keres: ez a nyilvánvalóan „megvásárolt tudósok” által tudományosan megalapozottnak hirdetett hamis elmélet, amely szerint „a túlnépesedés az oka mindennek.” Ezt az állítást morálisan is elfogadható igazolásul hangoztatják, amikor az egyes parlamentek gyilkosságra bátorító törvényeket hoznak vagy fontolgatnak, melyekkel a legvédtelenebbek ellen vétenek. Hogy a túlnépesedés volna a bajok valódi oka, ez teljességgel hamis állítás. Először is azért, mert az állatvilágra érvényes biológiai törvényszerűséget terjeszti ki mechanikusan az emberre. Mindezzel szemben

November 28.

az emberrel kapcsolatban a legtudományosabb, a legigazabb tény megismételhetetlen egyedi léte. A ránk, emberekre vonatkozó kérdés, amelyet mindenkor kötelező megválaszolni, az, hogy a Földön élő összes emberből hány éli meg, hány élheti meg a tudásnak, a tudománynak teljességével is a lényegét: egyedi, megismételhetetlen voltát és a legfőbbet, a feltámadt Krisztus általi megváltottságát? Minden ember élete a fogantatás pillanatától Isten személyes teremtmői tetteivel kezdődik. Ebből a tényből fakad, hogy minden egyes emberhez misztérium, lélek, ember által büntetlenül el nem vehető érték tartozik. A felnőtt – a már felelősen gondolkodni képes ember – szoros, közvetlen, életető, életet adó és biztosító kapcsolatát Istenhez csak ön maga szakíthatja el. Ha egy másik ember fizikailag megöli őt, kapcsolata Istenhez megmarad. Nem az övé, hanem a gyilkosáé szakad meg! Szomorú igazság, hogy a XXI. század kezdetére az egész emberiség döntő többségében gyermekellenes lett. A művi abortusz és a felelőtlen gyermekvállalás is egy okra, az egyéni teremtettség volt meg nem élésére vezethető vissza. Arra a hamis tanításra, hogy az ember mint az állatvilág része a kötelező törvényi keretben él, s így nem felelős tetteiért. Az ember valójában a világmindenség egyetlen létezője, akinek nincs törvény szabta létkerete. Olyan szabadsága van, amely egyetlen más létezőnek sincs. Az embernek saját elhatározásából, saját közreműködésével kell tökéletessé lennie, ez jelenti felelősségét.

Kellermayer Miklós

Mert Te vagy, Uram, minden áradásban:
Virágillatban, viharok szavában.

Kozma László

November 29.

A szeretet városa – Teréz anya

Városa van a hatalomnak
Városa van a gazdagságnak
 Van-e városa, mondd, a szeretetnek?
Város, mely nem kövekből épül
Város, melyben a szenvedés gyűl
Város, mely mégis felragyoghat,
Sötétben is sugarat oszthat.
Van városa a gyűlöletnek,
Részvétlenségnek és közönynek
 Van-e városa, mondd, a szeretetnek?
Város a közöny városában
Város a hatalom városában
Város a város alatt futva
Mint katakombák alagútja.
Város, az emberszívbe rejtett
 Van-e helye a szeretetnek?
Nem építik az építések,
Egyetlen perc, és mégis kész lett.
Nem emeletről emeletre,
A tornya úgy szökik egyszerre.
Hatalmas ujj, az égre rajzol
Kereszt-jelet, amíg harang szól.
 Vagy-e város a városodban,
Tudsz minden nap szeretni jobban?
Ha önmagadat elveszíted
Úgy nyerhetsz csak tengernyi kincset.
Szíved ha átadod egészen,
Úgy ragyog fel az Isten-kézben.

Kozma László

November 30.

DECEMBER

Elérhetlek-e?

Hívtalak csengő rímeken,
Elérhetlek-e, Istenem?
Karácsonykor, mint kisgyerek
Csengő-szóval kerestelek.
S ezüstös hó-nyomodba értem
A csilingelő nevetésben.

Elérhetlek-e, Istenem?
Nem tudtam, hogy tövis terem
S az utadon arcodba tép,
Míg ringatsz gyerek-nevetést.

Mert így van: nemcsak túlvilágot
Ígérsz: ez is a te világod.
És gyerek-arcon úgy köszön
Amit te adtál, az öröm.

Mert ez nem a siralom völgye,
Hisz te törted a halált össze.
Élet, amely belőled támad,
Felragyogó Húsvétvasárnap.

Mert hisszük, Uram: itt, e földön
Ami elzár, a bűnünk börtön.
De aki hisz és remél benned
A szabadságod megjelented.

Mert tiéd a föld, s az ország,
Diadalmas Szentháromság.
Akaratod munkál bennünk
S nem engedi, hogy elessünk.

Elérhetlek-e, Istenem
Hisz tudom: remény is terem.
És rajta méh-raj zúgva forr:
Édes a fájdalom-bokor.
S virágoddal porozza mind
Termővé szenvedéseink.

Béke

Aranyfény piros kalácson
Csodát tett megint Karácsony.
Színes cukorkák zöld ágon
Szívünkbe angyal-csönd szálljon.
Ma este minden jobb legyen
Ajkunkon békecsók terem.
Karunkban boldog ölelés
Találja egymást meg a kéz.
Az legyen jézusi jászol
Társadra hogyha vigyázol.
Fekete gondja derüljön,
Szemébe csillagfény gyűljön.
Sebet, ha adtál, ne fájjon
Szavadban vigaszt találjon.

Kozma László

December 1.

FALITÁNYÉR

Kiskunmajsán jártam, Margitkát, a tanítónőt látogattam meg. A lakást sokféle népművészeti alkotás díszíti, festett tányérok, faragott tárgyak, régi használati eszközök. Jelei voltak ezek az alkotások annak a szeretetnek is, mellyel Margitka a környezetében él, amellyel eggyé vált, melynek jobbításán maga is munkálkodik. Régi mozdulatokat, pillanásokat, történeteket őriznek ezek a tárgyak, előállításuktól fogva, hiszen nem gyári alkotások, készítőjük egyenként vette kézbe őket. A konyhában, kiemelt helyen feltűnt egy különös módon díszített tányér: a közepére egy gyönyörű ló, nem is ló, felemelt fejű paripa volt festve. Mikor beléptem a konyhába, egyenesen a szemembe nézett, mintha megszólított volna. Sokféle motívummal találkoztam már, festett madarakkal, szarvassal – lóval azonban még nem. Igen, erősíti meg sejtésemet Margitka, ebből a tányérból egy darab készült, az édesapja részére. Gyakran állt meg a tányér előtt, volt, hogy még beszélt is hozzá. Mert a mester a Kedvest mintázta meg, aki valóban a társa volt, és akit Mihály bácsi úgy veszített el, hogy azután egész életében szemrehányást tett magának.

Az orosz csapatok 1945 szeptember-októberében rendezkedtek be Kiskunmajsa környékén. A lakosság igyekezett óvatosan viselkedni, ha nem kellett, nem hagyták el a házukat, az állatokat meg amennyire lehetett, elzárva tartották. Így tett Mihály bácsi is, hanem a Kedves már kezdett nagyon nyugtalan lenni, nem értette, hol maradnak a kikocsizások, amelyeken olyan büszkén röpitette a kocsit. Mihály bácsi is felemelt fejjel tartotta a gyeplőt, mit törődtek ők akkor a világgal. Ezért aztán egyik reggel, miután szé-

pen ellátták az állatokat, megetették a tyúkokat, Mihály bácsi megköszörülte a torkát, és megkérdezte a feleségét. – Hát, édesanyám, mi lenne, ha megjártnám a Kedvest. Nagyon vágja már a jászolt... Csak éppen a tanyáig, meg vissza. – Hanem a felesége nem vállalt részt a felelősségből. – Én nem tudom, jól gondolja meg. Talán várhatna még egy kis ideig. Hátha változik a világ. – A Kedves ezt valóban nem érthette: miért kell a világnak megváltoznia ahhoz, hogy a lovacska kimehessen a tanyára a maga megszokott útvonalán. Meg a nap is egyre ragyogóbban sütött, ki tudja, beáll az esős idő, beragad a sárba a kocsi. Így hát Mihály bácsi csak nekilátott a befogás műveletének, a Kedves szemmel látható örömmel fogadta az előkészületeket. Ki is értek a tanyára, visszafelé azonban Mihály bácsi a főtéren hajtott át, ahogy mindig is szokta. A főtér azonban most tele volt kozákokkal. Mihály bácsi leszegte a fejét, észrevétlenül rántott a gyeplőn, hogy feltűnő ne legyen a sietőség. Egyszer csak végigfutott a hátán a hideg: elkapta egy kozák pillantását, amellyel az a Kedvest nézte. Lóhoz értő ember szeme volt, egy villanással fölmérte a Kedves kiválóságát. Már intett is Mihály bácsinak, és ezt a mozdulatot nem lehetett nem észre venni. Bizony ki kellett fogja a Kedvest, még neki kellett rátennie a kozák nyergét. Így vészett el a Kedves, és így történt, hogy az egyik híres fazekasmeszter tányérba festette az alakját, hogy meglepje vele a gazdát. Aztán a következő években elvették a tanyát, a földet is, de akkora tányér már nem akadt, hogy valamennyi veszteséget bele lehetett volna festeni.

Kozma László

December 3.

„AMIKOR ELVÉGEZTE ISTEN"

„Isten a hetedik napon befejezte művét, amit alkotott. A hetedik napon megpihent munkája után, amit végzett.” Más fordítások így adják vissza a Biblia szövegét: „megszűnt minden munkájától”, „megnyugodott”. –

A Teremtés „hetedik napjának” félreérthetetlenül Isten a középpontja, a tartalma. Isten tölti meg a hetedik teremtetési napot s ad értelmet neki. Ha tudjuk, hogy a hetes szent szám, a teljesség száma az Igében – akkor még inkább világossá válik ez. Nem arról van szó tehát, hogy az Isten elfáradt, pihenésre van szüksége, ki akarja pihenni magát a teremtés munkája után. Martin Buber, a nagy héber tudós ad itt világos magyarázatot, amikor azt írja, hogy itt az ősi szó a szövegben: megszűnt, megnyugodott, vagy megpihent, ilyen értelemben értendő: ünnepel. Azaz: megáldotta a hetedik nappal az embert, velünk akar ünnepelni, ünnepelve pihenni. A teremtetési munkája után következő „megpihent” kifejezés tehát nem passzívum, hanem dinamikum és aktívumnak kell értenünk. Világosan emlékszem édesapámra, ahogy délután leült kis kertünkben orgonabokrai árnyékába és hosszú, hosszú ideig valahova messze, egy pontra nézett, mozdulatlanul. A felületes szemlélő azt mondta volna: átengedte magát a teljes semmittevésnek, pedig mi, közvetlen hozzátartozói mindig tudtuk: ilyenkor egy-egy vers születik. A teremtető nyugalom órái voltak azok, amikor megszűnt „minden munkájától”, és mégis valami történt „benn”. Ő így ünnepelt.

Gyököcssy Endre

December 4.

A hetedik napon

A hetedik napon megpihent –
Így mondják. De élet-teli csend
Zúgott föl a rengetegből akkor,
Fények cikáztak forgó csillagokból,
S a réteket betölti szava,
Mint születő virágok illata.

E bőség végül önmagára ébred,
Rámutasson pontjára a Középnek.
Legyen látás, amely visszahajlik,
Fül, mely felfog szellőt egy sóhajnyit.

Különválik érdes és a sima,
Szikla pattan, ha az ujj tapintja.
Megnyílik a szomjazó ajak,
Amelynek az ízek vallanak.

A lélekbe beoltja a vágyat:
Add, Uram, hogy halljalak és lássak.

Kozma László

A teremtés hetedik napján a „megpihenés” nem semmittevés, hanem összehangolás, áldásosztás, kegyelemáradás, szentté tevés, méltón a Teremtőhöz. Mindig a másikon akarja megcsillantani az értéket, hogy az öröm a másikon teremje meg a vágyat Isten után.

Etele György

December 5.

A tükör előtt

Nem értem, itt vagy ott a testem.
De pont olyan, minthogyha festem:
fülem begörbül, égnek áll hajam.
Kezem behajlik: én csinálom,
a számat irtó nagyra tátom,
de nem találom így se: önmagam.

Enyém az orrom és a hangom,
ha játszom, hadvezér a rangom,
s parancsot mint felnőtt úgy adok.
Enyém a kard, enyém a harcom,
ez itt a vállam, itt az arcom,
de én, ki tudja merre, hol vagyok?

Enyém a mellem és a lábom,
magam azonban nem találom
sehol.
Szeretném végre tudni mégis:
enyém vagyok esetleg én is?
De hol?

Ranschburg Jenő

December 6.

ISTEN ÉS EMBER

A modern tudomány fejlődése önbizalmat ad az embernek, de ugyanakkor bizonytalansággal tölti el. Az egyik csillagász megállapítása szerint a Föld tömege úgy viszonyul a világmindenséghez, mint a napfényben táncoló porszem a föld tömegéhez. De még nagyobb az ember bizonytalansága, ha a föld jövőjére, egy lehető katasztrófa bekövetkeztének lehetőségére gondol. Kérdésünkre, bizonytalanságainkra a megoldást a Biblia emberképe adja: az ember teremtettsége révén, kezdettől fogva Istenre van tervezve, Istennel való vonatkozásra van teremtve. Az isten-közösség nem valami járulékos elem az ember életében, mely nélkül meg lehet lenni, hanem itt elsődlegességről van szó. „Ha nincs mennyei látás, elvadul a nép.” hirdeti a Példabeszédek könyve (29,18), és ez az emberre egyénileg is vonatkozik. Ha nincs látás, kijelentés, ige, mely az életnek lendületet ad, az ember elvadul, nemessége nem tud megvalósulni. Az emberlét az Istennel való közösségében nem magát veszti el, hanem magát találja meg. Egy marxista azt mondta: hatalom van a keresztyének kezében, amikor imádkozásra hívják az embereket, hiszen ez nem más, mint önmagunkkal való beszéd. Ilyen beszélgetésben pedig az ember jobbik énje szól a rosszabbikhoz és ez az emberlét belső megtisztulását, átalakulását jelenti, hiszen az ember mindig számot is ad önmagának. Hát még ha igazi értelmében az Isten előtti feltárulkozás és az isteni erők keresésének összefüggésében nézzük. Jézus szava jut eszünkbe: Higgyétek, hogy mindazt amiért imádkoztok és amit kértek, megkapjátok és meglesz néktek.

Szathmáry Sándor

December 7.

GYERMEKEK

Mindnyájunk szemefénye, örömünk, reményünk, titkos vágyaink beteljesítői.

Többes számban mondom, mert a nagy család, a több, a sok gyermek teszi gazdaggá, színessé életünket, felejtetlenné ünnepeinket, igaz otthonná kicsi vagy nagyobbacska lakásunkat. Amint szemünk előtt kibontakozik gyermekeink, majd unokáink egymástól olyannyira különböző egyénisége, önkéntelenül csodáljuk és dicsőítjük a Teremtő Isten kifürkészhetetlen akaratát, amikor mindennap úgy imádkozunk: „Legyen meg a Te akaratod”. Mert Ő nem terem két egyforma embert, és mindegyiket külön szereti.

Kovács Margitnak Szentendrén megtekinthető gyönyörű zománcos agyagszobra, a „Nagycsalád”. A szülőkkel sok gyermek üli körül a családi asztalt. Csupa mozgás, csupa élet. Rugdolózás, huncutkodás, babázás... nem szűnik ebéd közben sem.

Boldog korszak ez, későn vesszük észre, ha elmúlt, de már itt vannak az unokák, és ha sikerül, nagyritkán, összerelni őket, megismétlődik a drága emlékü jelenet, de Jancsika helyett Bercike,... Etuka helyett Pancsika,... hogyishívnak!... és újra átéljük a Teremtés ismétlődő csodáját.

Andrásfalvnyé Vicenty Mária

December 8.

Itthon

Mint a madár a fészkére,
Szomju vándor hűvös érre,
Mint a gyermek anyaölbé:
Vágyom én e nyájas körbe.

Itt, enyelgő kis családom
Közt, van az én jó világom;
Künn borong bár a magasban:
Itt örökké csillagos van.

Csillogó szem, mosolygó ajk:
Ez az amit szívem óhajt,
S küszöbömet átallépve,
Ez derül itt én élembe.

Szívem ifjul, gyermekké lesz:
Kis örömet nagynak érez,
Körülem is ártatlan kedv
Játszi pillangója repked.

És felejtem egyelőre
Gondjaimat a jövőre:
Mi nehéz súly függ e vállon,
Nehogy kedvök búra váljon.

Gyermek-szívvél, öntudatlan
Nyugszom meg e gondolatban:
Hogy övéit el nem hagyja,
Ki mindnyájunk édesatyja.

Arany János

December 9.

„TEREMJEN A FÖLD”

Vegyésszmérnök, környezetvédelmi szakmérnök, tudományos kutató vagyok. Évtizedekig dolgoztam az olajiparban, javaslatomra készítettek olyan festéket, amely megfelelő védelmet nyújt a tartályok, csövek korróziójával szemben. Képletek, levezetések, látszólag száraz tudományág, melynek a filozófiához, világnézethez nem sok köze van. És mégis, ami megfogott, amiért lelkesen végzem feladataimat a mai napig, az ennek a tudománynak a misztériuma, annak a felismerése, hogy az életen át való tapasztalatszerzés, tanulás sem elegendő arra, hogy megértsük, hogyan is jött létre például a talaj, a humuszréteg, mely lehetővé teszi, újratermeli magát az életet, sőt a talaj nem kevésbé bonyolult, mint maga az emberi test. – Élvezettel hallgatom Kozma Hubáné előadását, melyet gépkocsivezetés közben tart. Körben kinyílik a táj, szelíden kéklenek a kunsági mezők, a tudós elbeszélésében pedig a maréknyi föld tágul végtelenre, a humusz, melynek pár szemjéből a sziklafalon is képes fenyő sarjadni. A bibliai leírás szerint Isten megteremtette a földet és az eget, azután népesítette be élőlényekkel. Most döbbenek rá: a teremtés aktusa rögtön élő teremtett, olyan anyagot, mely képes a megújulásra, melynek titkait ma sem ismerjük, melyet még a marxista filozófia is kimeríthetetlennek tart. – A humusz a természet egyik legcsodálatosabb anyaga. A termőföld olyan része, amely alkalmas arra, hogy az élő szervezetek reprodukálásához szükséges és elégséges mennyiségű olyan anyagot tartalmazzon, amit a benne élő szervezetek képesek felvenni, és életműködésükhöz felhasználni. Ez a talajban élő mikroorganizmusokra is értendő, illetve a talajból táplálkozó flórára, faunára. A nő-

December 10.

vényeken keresztül társuló napenergia segítségével ezek a szervezetek megtermelik a föld légkörének oxigénellátásához nélkülözhetetlen oxigént. Az élő szervezetek alkotóelemei a szén, a hidrogén, az oxigén, a nitrogén, a foszfor és a kén. Ezekhez társulnak a nyomelemek, a fémek, nehézfémek és minden olyan, a periódusos rendszerben megtalálható elem, amelyik ezt a hat elemet a szerves élővilág komplexumaként létrehozza. A talajban élő mikroorganizmusok és olyan szerves maradványok vannak, amelyek elbomlanak. Ezt a bomlási folyamatot segítik a benne levő mikroorganizmusok, az ott levő körülményekkel, a hőmérséklet, a napfény, a nedvesség hatására ezek a makromolekulák lebomlanak elemeikre, és az elemek újra rendeződnek a talajt alkotó humuszmolekulákká. Magának a humusznak az összetétele is egy ilyen élő, szerves anyagrendszernek képzelhető el, amelyben benne vannak az alkotóelemek, és a mikroorganizmusok: egy olyan élő halmaz, amit sajnos mesterséges úton nem lehet előállítani. Ennek a rendszernek csodálatos tulajdonsága a megújulás képessége: például az olajfaló baktériumok képesek „helyrehozni” az emberi olajszennyeződés hatásait, a lebontott olajmolekulák szénként és hidrogénként beépülnek a humuszmolekulákba. Ez azonban időt vesz igénybe: ha a környezetkárosítás gyorsabb, az ember képes helyrehozhatatlan károkat okozni, amivel viszont saját létezését is veszélyezteti.

Kozma Hubáné

Fenyő

Megsebzed? Gyanta-könnye
Magába zár örökre.

Kozma László

December 11.

HARC AZ ÉLETÉRT

Az élővilág nagy rendszerében folyamatos küzdelem folyik a fennmaradásért. Az egyik élőlény azért küzd, hogy a megfelelő mennyiségű és minőségű táplálékhoz jusson, a másik pedig azért, hogy ne ő legyen a táplálék. Ebben a harcban az állatok a legkülönbözőbb stratégiákat dolgozták ki. Sokszor lélegzetállítóan trükkösek. Kiváló példa erre a remeterák esete a társuló tengeri rózsával. A tengeri rákok egy része, lévén potrohának vékony és sebezhető páncélja, azt üres csigaházakba dugja. Testének elejét lábaival együtt ki tudja dugni ebből a „betonbunkerből”, és a csigaházat maga után húzva, vidáman közlekedik a tenger fenekén. De ha valami veszély fenyegeti, akkor bebújik az oltalmat jelentő csigaházba és megnövekedett jobb oldali ollójával elzárja annak bejáratát. A rákocska azonban „bombabiztos” fedezékét olykor nehéztüzérséggel is ellátja. Társuló tengeri rózsákat telepít házára. Ezek az állatkák a karjaikon levő csípős csalánsejtek segítségével hamar elriasztják a házigazda után érdeklődőket. Olykor még a rák ollóján is ül egy ilyen rózsza, amelyet az érdeklődő tintahal orra alá nyújt, mire az jobbnak látja odébb állni. Ebből persze a tengeri rózsának is haszna van, mert a rák folyamatosan újabb és újabb területekre viszi, ahol táplálékhoz juthat. És ha netán a ráknak sikerül nagyobb mennyiségű eleséghez jutnia, akkor apró darabkákat nyújt fel a „házörző” tengeri rózsáknak. Ez az együttélés olyan szoros, hogy ha a rák kinövi a csigaházat és kénytelen egy újabbra átköltözködni, akkor a tengeri rózsákat is áttelepíti új otthonára. A rend tehát tökéletes, csak mi ne szóljunk bele!

Legány András

December 12.

Érintés

Páncélja nélkül a csigát,
Ahogy megérint a világ.
S lelked is, rezzenő ideg
Válaszként úgy érinti meg.
Csupa csillogás, csupa szem,
Csupa érzékeny érzelem.
És üzenet a fény, a hő,
A rezdülés, a levegő.
Erdőt borzol, ha elsuhan
A láthatatlan szél-futam.
S a végtelen csendjébe nő
A fű, az alig rezdülő.
Kérdés, mely rögtön válaszol,
Ahogyan egymásba hatol.
Kérdéseim, mint gyökerek
Úgy szövik át a csöndedet.
Fény-gömbök apró ágain
S bimbózik fenn a drága szín.
Hallgatom virágok neszét,
Mint csupa titkos párbeszéd.
Távolból megindul a sóhaj
S mint csillogást, magába foglal.
Ahogy a harmat cseppje gyűl,
A párákból jegecesül.
Mi láthatatlan, hirtelen
Megfakad, világít, terem.
Tudod-e, honnan ért ide
A léted apró fény-íve?
És világokon hajlik át
A csupa-érzékeny világ.

Kozma László

December 13.

IGAZ BARÁT

– Tudod, nekem háromféle jóismerősöm van: haver, barát, és igaz barát – leszek figyelmes az autóbuszon egy kislány hangjára.

– Neked van igaz barátod? – teszi fel a kérdést a mellett álló fiúnak, aki szemlátomást még nem gondolkodott el a világ ennyire precíz etikai kategorizálásán.

– Hát... én nem is tudom... A haverok, akikkel focizunk...

– Haverem sok van, barátom is még elég sok, de igaz barátom csak kevés. Habár vannak ketten-hárman a barátaim között, akik lehet, hogy igaz barátaim lesznek. De ez nem megy azonnal, sok időbe telik. Szóval, csak focis haverjeid vannak... Megcsináltad már a leckédet? – kérdezi egy váratlan fordulattal a kislány.

– Hát meg... nem is adtak fel túl sokat.

– Akkor elkísérnél a plázába? Tudod, körül szeretnék nézni, vennem is kell valamit, de anyukám nem ér rá. Én meg nem szeretek egyedül menni.

– Hogyne, percenként százhatvan forintért! – A fiú hangjában fölény, vagy talán a védekezés halvány kísérlete. A kislány azonban csak a lényegyet hallja meg. – Remek! Nagyon köszönöm! Akkor a következő megállónál le is kell szállnunk. Vagy te tovább akartál menni?

– Nem, én is leszálok. A szüleim úgyis csak este jönnek haza, hát elmehetünk.

Utánuk nézek. A kislány elől tör utat a leszállók között, a fiú hanyag léptekkel, karját lóbálva követi, útban a pláza és az igaz barátság felé.

Kozma László

December 14.

JÁTSZÓTÉREN

A környékünkön új játszótér épült, melybe rengeteg csodaalkalmatosságot szereltek. A hinták mellett forgószék, deszkapalánkából kialakított útvesztő, gerendavár. A fő látványosság azonban a csőcsúszda, oldalt felkapaszkodva, feülről egy zárt csúszdán lehet lesiklani, a feszültséget és az érdekességet az alagútszerű sötétség is fokozza. A gyerekek nagyszerűen „elvannak”, sokat nem kell bajlódni velük, az anyukák megbeszélhetik a világot, de főleg a maguk intim dolgait.

– Tudod, én már nem is törődök vele. Maradjon magának. Egész nap a munkája, este éppen hogy találkozunk.

A barátnő bólogat: – Ne is hagyj a magadét.

– Hát nem is hagyom. Találok én partnert magamnak eleget. Tudod a Pista... Már régen szeretett volna velem járni, még a házasságunk előtt. Tudod, hát te is ismered.

– Ismerem, jóképű fiú.

– Nemrég megint összefutottunk. Aztán most már sűrűbben...

– Szóval, szoktatok találkozni?

– Mi az hogy találkozni... Ott üljek egész nap a lakásban? A gyerekek már az iskolában, délután a napközi... Az sincs, akihez szóljak. Elmegyünk moziba, cukiba, ide-oda... Vagy ha nem moziba, felugrok hozzá...

Egyszerre, valahonnan fönről, megszólal egy gyerekhang:

– Anyu, mindent hallottunk. Mindjárt indulunk lefelé, jó?

Merthogy a műanyagcső nemcsak csúszdának kiváló: a hangot is remekül vezeti...

Kozma László

December 15.

HIT ÉS EMBERSÉG

A tökéletes emberség, a mind nagyobb boldogság, a lét teljessége utáni vágy sajátosan emberi tulajdonság. Valójában nem más ez, mint az emberi egzisztenciánk mélyén felébredő sóhaj az Isten után. Mindenki szeretne jó ember lenni, az életét úgy leélni, hogy az ne legyen értelmetlen, hiábavaló, hanem inkább másokat boldogító. Saját tapasztalataink és belátásunk alapján is eljuthatunk annak a felismerésére, hogy nem véletlenül, nem hiába élünk a világban. Mindnyájunknak személyre szabott küldetése van. A legtöbb ember ott hibázza el az életét, hogy önmegvalósításra, nem pedig a minket teremtő Isten akaratának teljesítésére törekszik. Pedig ez hozná el számára az emberi lét teljességét, a vágyva vágyott boldogságot, ugyanis aki Isten akaratát keresi, az saját maga boldogságát találja meg. A teljesség, a boldogság hiányának okát mindenki másban véli fedezni. Ma legtöbbször az anyagi javak birtoklásától várják boldogságuk kiteljesedését. Újra és újra mégis felbukkan a kérdés: „Mi az, mi embert boldoggá tehetne?” (Vörösmarty Mihály: A Merengőhöz). Tapasztalatai alapján ugyanis az ember rádöbben arra, hogy az anyagi javak megléte nem elégíti ki a boldogság, a teljes emberi élet utáni vágyát. Az anyagi javak, a teremtetett dolgok, de még a másik ember istentétele sem boldogíthat bennünket. A személyes Istennel való kapcsolatra van szükségünk. Nála kevesebb nem éri be az ember. Nélküle nem érezhetjük magunkat „egésznek, épnek.” Ezért valljuk, hogy csak a hitben juthatunk el az emberi lét teljességére. a hitben kerülünk személyes kapcsolatba az Istennel, akinél megtapasztaljuk a szeretet mindent felülmúló erejét. Ez a szeretet megérinti az ember

December 16.

egész valóját, így bontakozik ki bennünk fokozatosan a szeretet öröme, az emberi lét teljessége, így tárul fel életünkben az „Isten-lehelte szépség”. A következő válogatás Sik Sándor, a pap, költő, irodalomtudós emberképébe ad bepillantást.

Veres András

Ember (részlet)

Embernek lenni!
Csak embernek, semmi egyébnek,
De annak egésznek, épnek,
Föld-szülte földnek
És Isten-lehelte szépnek!

Ments meg Uram! (részlet)

A virágtalan, gyümölcstelen ágtól,
A meddőségtől, lanyhaságtól,
A naptalan és esőtlen égtől:
Ments meg Uram a szürkéségtől!

Embernek lenni (részlet)

Durva szemünk hát csak a felszínt,
a tarka köntöst látja meg?
Az emberösztön meg nem érzi
azt ami ember, ami egy?
A buta bari bölcsebb nálunk,
És emberebb a kisgyerek.
Embernek lenni emberek közt
Mi nem tudunk csak, emberek?

Sík Sándor

December 17.

MENTENI A MENTHETŐT

Vajdahunyadon voltam. A hajdan takaros városban, mint sebek hatalmasodnak el a mikro 5-6-7-nek nevezett lakótelepek. Románul „mikro centrale”: három kazánház, három lakónegyed, 10-15 ezer lakóval mindegyik. Itt nincsenek nevek, itt mindent a dicsőséges kommunizmus épített, és az ország minden részéből ide telepített egyszerű emberek lelakták. Itt is, ott is egy-egy fantomblokk, tömbházlakás, ajtó, ablak nélkül, víz, fűtés, remény nélkül. sokgyermekes lakások, egy-két kicsi, salétromos, vizes odúban. Boldogok, ha a nagy családból legalább egy személy munkát, fizetést kap. A diktátor megalomániája által szült gyárak, kombinátok, bányák az utolsókat rúgják. Semmi kilátás. Szegénység, nyomor, mely nemcsak a testet, a lelket is megöli. Ahhoz, hogy egy gyermek felnőjön, kibontakozzon. melegre, szeretetre és sok élelemre, ruhára van szüksége. Egy kislánnyal, aki négy éve nálunk van a gyermekotthonban, meglátogattuk a családját. Az öt évvel idősebb, kilencedikes nővére három ujjal alacsonyabb a nálunk növekedő húgánál. Testileg, lelkileg, szellemileg is töpörödött szalonnapbőr. A szülők kínlódnak, isznak, az embertelen nyomor elvégzi testet-lelket sorvasztó művét. A sátán kacag. Itt az olcsó szalámi a hunyorgó ünnepek fénypontja. Itt nem hizlalnak disznót, nem tudják a gyermekek, hogy milyen a paprikás abált szalonnap vagy a májas és véres hurka, a disznósajt. A kocsonya ismeretlen fogalom, akárcsak a frissen mosott rongyszőnyeg, a sárgítóval felsúrolt deszkapadló vagy a függöny az ablakon. Itt szeget vernek a falba, és arra akasztják a ruhát, az ölükbe veszik a tányért, hogy meggyék a mindennapit. El tudod képzelni azt az évek óta

December 18.

használt, mocskos téglát a rácsavart izzószállal, melyet életveszélyesen bogoztak össze a falból kilógó drótokkal, hogy főzni tudjanak, és ne fagyjanak meg? Ezekben a barakkokban nem ropog a tűz, itt nincs kályha, kémény, fürdőszoba. Itt felnőnek a gyerekek, és soha nem ülnek fürdőkádban, nem hallanak Hófehérkéről meg Piroskáról. Itt mostoha a sors és a bűn az emberek között jár. Tizenéves férjzetlen lányanyák vihognak, árulják magukat. Itt nem kötnek házasságot, a beteghez nem hívnak orvost, papot. Van, aki otthon szüli meg gyermekét. Vannak anyák, akik eladják gyermeküket egy televízió áráért. A víz nagy érték, messziről hozzák, csak ivásra használják. Mindenütt patkányok, legyek és svábbogarak. Az igénytelenség, a mocskok, a durva trehánység beborít mindent. A legszörnyűbb az, hogy mindez természetes. Mint más az értékes festményeit, úgy mutogatják nyomorukat néhány lej reményében ezek a pokol bugyraiban élő emberek. Lopnak? Az egyik ötgyerekes apát tyúklópás közben megfogták. Ott helyben bála-kötő dróttal megkötözték és agyonverték. Jön a kiegyezés: menynit adnak, hogy elsimuljon a dolog? A szomszédok szinte irigykedve jegyzik meg, hogy jó pénzt kapott az özvegy. Félelmetes, kiúttalan. Jézus Krisztus meghalt ezekért az emberekért. Nincs annyi pénz, hogy ennyi családnak emberhez méltó körülményeket teremtsünk. Szegény az ország, nincs munkahely. Tudom! Innen csak elvinni lehet a gyermekeket. Süllyed minden. Menteni kell, ami menthető!

Böjte Csaba OFM

December 19.

SZEGÉNYEK KIRÁLYA LETTÉL

A szegény asszony két fillérjének története mindig a szívembe markol. De nehéz is a szükségesből adni! Legtöbben még a fölöslegesből sem tudunk. Mert hát mi is a fölösleges? Mindig van jó helye annak a pénznek, ha netán megmaradna. A közgazdaságtan és a statisztika jól ismeri a létminimum változó mértékét. Térben-időben mást és mást tekintünk elengedhetetlennek, feltétlenül kielégítendő szükségletnek. Ha tömegesen elérünk egy többletet, nyomban azt mondjuk, hogy ennek megfelelően kibővíthető a minimális igénylista, ami a modern ember elemi szükségleteihez hozzátartozik. S ez bizonyos mértékig rendben is van. Jó dolog, ha nemcsak a betevő falatra jut, hanem kulturális szükségletek kielégítésére is. Más kérdés, hogy ma már gyakran mesterségesen felkeltett „szükségletek” követelőznek, nem elég a kenyér, cirkusz is kell, s még hozzá milyen! A modern kor embere már nem is homo oeconomicus, gyakran presztízből fogyaszt, s távolról sem az ésszerűség szerint. A legszűkmarkúbbak azzal vagyunk, ami pénzbe se kerül: az időnkkel. Időmilliomos társadalmunk jelentős része nem tud mit kezdeni a szabadidejével, mélán kérődzik az elébe adott fogyasztani valón, konzumszórakozáson, s nem veszi a fáradságot, hogy odaforduljon társa felé, szolgálattal... Olyan fukarak vagyunk az időnkkel! Társadalmi méretű probléma, hogy a személyes szolgálatra e posztindusztriális, ipar utáni korban, melyet a szolgáltatók korának neveznek, nehezen kapni embert. Még inkább a pénzt áldozzuk rá, bár az előbb említett személyességet egyáltalán nem pótolja.

Botos Katalin

December 20.

KEVÉS AZ ÁPOLÓ

Ez a megállapítás a mai kórházügyben már közhelynek számít. Csakhogy a beteg számára ez nem egyszerű megállapítás, közhelyszerű voltát sem érzékeli, mivel ő egyedi módon találkozik „a problémával.” Jobb esetben, mármint akkor, ha a beteg még jobb állapotban van, csupán bosszúságot, vagy többlet-fáradtságot, várakozást okoz ez a helyzet, ami azért szintén nem mindegy, de valahogy el lehet viselni. Ha már mozdulni sem tud, és ki van szolgáltatva a környezetének, akkor elviselhetetlenné válhat a helyzete. A hozzátartozók meglátogatják, pár nehezen megformált szóval, pillantásával üzen nekik, ha még tud üzeni, feltámasztják a fejét, betakargatják, a betegszállítót is „elrendezik”, sóhajtozva elmennek. A vizsgálat a másik osztályon, a szemészen másnap kilenc órára van kiírva. A betegszállító megjelenik, átemeli a beteget az egészségesnek sem túl kényelmes gördíthető hordágyra, átviszi a vizsgálatra, melynek végét azonban nem tudja megvárni, egyedül van, másokat is szállítania kell. A vizsgálat lezajlik, a beteget az ápolónő kitolja a folyosóra. Azonban az idő telik, a szállító nem jön. Közben az ápolónők munkaszünetet tartanak, ketten-hárman is cigarettáznak az ablaknál, tőlük aztán nem lehet elvárni, hogy a beteget a kórtermébe vigyék. Hiszen a saját dolgukat sem győzik, nem igaz? A beteg már szólni sem tud, tagjai fájnak a kemény hordágyon, félretolták, mint egy tárgyat, tehetetlenségében zokogni kezd. Rá is kerül a kórlapjára, hogy nyugtalan, majd segítenek rajta, ezután jó erős csillapítószer is fog kapni.

Kozma László

December 21.

SIETVE MENVÉN

Fordítsuk hát tekintetünket a betlehemi istálló felé. Minden, amit ott tapasztalhatunk, a személyes szolgálat megszentelése. Az oktan állat is részese: „Vannak ott sok angyalok, / Melengetik a barmok, / Ó, ó, ó, ó, ó, boldog ez az istálló.” A magyar népi bölcsesség aggódva csóválja a fejét: „Ó, Szent József, mit gondoltál, / Hogy istállót választottál...” „Fázik a kis Jézus kemény hidegbe”, Nincsen neki kedve, / Jászolba fekvé... Kinek volna jó kedve, / Ilyen kemény hidegbe...” éneklük nagy együttérzéssel a betlehemesek. Sehol a palota, a puha nyoszolya „Csak széna, csak szalma, / Barmok tiszta melegítő párnája, / Ökör számár leheleti reája... S nyomban feltör a buzgalom: adni, adni!! Jó mézecskrét, vaját, édes tejecskrét. Sajtót, almát, kis báránycát. Igaz, a „paszitát” hozók – így hívták a gyermekágyasoknak vitt eledelt – széttárlják a kezüket: „Aranyat nem adhatok, / Mert szegény pásztor vagyok...” De ha egyebet nem, akkor a táncot, a muzsikát adom ajándékba: Jézuskának, Máriának egy szép lejtőt járok. S még valami nagyon fontos rejlik ezekben a csodálatos karácsonyi népszokásokban, énekekben: a végső dolgokra figyelés. Mert nemcsak azért vannak ott a pásztorok a jászol körül, mert megesik a szívük a kisdededcskén. „Szeretett pásztorúrsak, szemeim Istent látnak.” Tudják, hogy aki a rengő bölcsőben fekszik, az maga a Teremtő. Akinek csodálatos termőfája a Jézusnak keresztfája. Aki értünk sok jót tett, a haláltól megmentett... S ezért fordulnak hozzá hát alázattal: „Légy mindenkor mi oltalmunk, / Halálunkkor diadalmunk...”

Botos Katalin

December 22.

JÉZUS TESTE

A dévai ferences kolostor és az ott működő gyermekotthon nincsen körülkerítve, a Boldogasszony-templom előtt elhaladva át lehet vágni az állomás felé vezető útra, ahogy teszik is többen a környező emeletes épületek lakói közül, mikor reggelenként munkába sietnek. Az otthon nem válik el környezetétől, része a város mindennapi életének, a gyerekek is a ferences alapítvány által megvásárolt két blokkházban laknak, családi keretben, a két-háromszobás lakásokban tucatnyian is a nevelőszülők felügyelete mellett. Jól van ez így, az élet-hozta megoldás szimbolikussá válik, a nyitottságot jelképezi. A járókelő vagy látogató először nem is gondolja, hogy a nappal, csillagokkal díszített kosárlabdapalánk nem a környező bérházak közös játszótere, hanem az otthon része. Igaz, az már feltűnhet, hogy mennyi gyerek van itt, mintha nem lenne érvényes a demográfiai apály. – Lassan egy falunyi élet lüktet körülöttünk, Szeretett-falvát teremtettünk a városi blokk-rengetegben. – számol be Csaba testvér, a kolostor vezetője az eredményekről. Itt minden, ami van, az Isten iránti szeretetből és az Úr végtelen irgalmából, gondviselő jóságából született. 210 gyerek, 52 munkatárs. Már több fiatal, hajdani diákunk velünk együtt dolgozik, neveli a kisebbeket arra, amit tőlünk is tanult. Déván kívül Szászvároson, Marosnémetiben is tevékenykedünk: ezek a helyek a szeretetnek naponta meggyújtó fáklái, melyben benne élek és mégis csodálom. Igazi Noé bárkája: már csak azért is, mert a kolostorépületet korábban több árvíz pusztította, a zárda melletti régi iskolaépület pedig földgyaluk áldozata lett. De eljött 1989 decembere, majd 1993. szeptember 15-e. A Nagyboldogasszony tiszteletére emelt templom melletti ferences zárda

December 23.

romjai között csoda történt. Feltámadt porából a rég halottnak hitt iskola. Itt, Dél-Erdélyben, ahol a magyarság szorványban él, különösen fontos, hogy legyenek, lélegezzenek magyar iskolák, kollégiumok, gyermekotthonok. A térség problémáit fokozza, hogy a kommunizmus alatti erőltetett iparosítás következményeként igen sok család vált munkanélkülivé. – Hát te honnan kerültél ide? – simítom meg egy nagybacska, értelmes arcú fiúcska fejét. – Üvegcsűrből – válaszolja, a Marosvásárhely melletti falu neve a régi üvegipart idézi, melynek emlékei megtalálhatóak a helység múzeumában. Ma már azonban inkább az ott élők sorsának törekenységére utal az elnevezés: Péterkéék heten vannak testvérek, az édesapa kőműves, de alig kap munkát. Őt és az öccsét azért vette ide Csaba testvér, hogy biztosítani tudja taníttatásukat, segítsen a családon, ha már vállalták a hét gyermeket. Itt legalább a családi kapcsolat rendben van, hiszen, ha tehetik, a szülők látogatják a gyermekeket, vagy Csaba testvér ülteti autóba őket. Vannak azonban szomorúbb esetek is. Sokszor megtörténik, hogy cseng a telefon, valaki, egy pap, egy rokon vagy egy aggódó szomszéd hírt ad kallódó gyerekekről. A testvér ilyenkor beül gépkocsijába, megvizsgálja a helyzetet, ez sokszor záródik úgy, hogy a gyermeket magával is viszi. – Egyszer valami hivatalosabb helyről hoztam el a gyereket, mikor léptünk volna ki az ajtón, utánam szóltak. Azt hittem, kimaradt valamilyen sürgőszerű adminisztráció, hiszen semmiféle papírost sem kellett kitöltenem. Hát valóban ez volt a baj, csakhogy nem a gyerekkel kapcsolatosan, hanem az elhozott ruhaneműről kellett nyugtát adnom, a kisiút, azt vihettem mindenféle nyilvántartás nélkül. Az a kislány meg, akit ott látsz, egy banános ládából került elő az ágy alól – két testvérének már összecsomagoltuk a kevéske holmiját, mikor megmoccant

December 24.

valami, hát hogyan is hagyhattam volna ott. Az anyára a kocsmában leltünk rá, távolba vesző pillantással adta beleegyezését. De van, amikor tehetetlen vagyok – sóhajt alig hallhatóan. – Egyszer elhoztam két testvért, egy úgynevezett fantom-blokkból, ahol már ki voltak kapcsolva a közművek, némelyik ablakot újságpapír pótolta. A harmadik még túl kicsi volt, nálunk bölcsőde nem működik. Hát ennek a harmadiknak tavasszal a temetésére hívtak. – Mikor kilépek a kolostor kerengőjének ajtaján, ahol eddig beszélgettünk, hirtelen egy apró kezet érzek a tenyeremben. Egy kisfiú néz rám vizsgálódó szemmel, melyben mintha kérdés fogalmazódna, melyre válaszolni kell. Rámosolygok és egy csomag csokoládés kekszet veszek elő a táskámból. Ugyanakkor érzem, hogy valami mást, többet kellene adni... – Szétszűrhetem? – kérdezi, vagy inkább sűgja. – Hát persze, hiszen a tied.

Künn, az udvaron sorba állítja társait, óvodások vagy alsó tagozatosok lehetnek. Aztán ünnepélyes mozdulattal nyújtja a kerek süteményeket, ezekkel a szavakkal:

– Jézus teste.

Kozma László

Pásztor

A kalibája deszka csak,
Ruhája néhány rongy-darab,
Szél fagyasztja, veri a zápor.
Tán szánod is őt, meglehet,
Mint a koldus, ki kéreget,
Nem kérnél a hivatalából.
De éjszaka, a nyáj fölött
Subája terjed, mint a köd.
Vigyáz a csillagszemű pásztor.

Kozma László

December 25.

TEREMTÉS

"Isten újra szólt: „Teremtsünk embert képmásunkra, magunkhoz hasonlóvá.” A karácsony misztériuma a teremtés misztériuma. Az isten-képűnek, Isten képmásának teremtett emberhez eljön az ember-képű Isten. Tükörként jön el, hogy az ember megláthassa és fölmérhesse, mire használja, hogyan fogadja és alkalmazza az istenképűségét. Nem az ítélő Isten jön el, hanem az aláztos, hogy az ember hite önként és szabadon nyilvánulhasson meg. Mérték, mely nem erőszakos, de kényszerítő erejű. Péter kétségbeesése a csütörtökről péntekre virradó éjszakán a megváltás pillanata: kishitű voltam, gyöngé voltam, de megláttam arcomat benned, és már semmi sem tántoríthat el. Mint a viharzó tavon, amikor megindultam feléd a vízen, de elfogott a kétség, és süllyedni kezdtem. Akkor is Te segítettél, Uram. Ezt a ráhagyatkozást ábrázolja **Rembrandt** egyik rajza: a viharos tavon Péter a hit és alázat mozdulatával hagyatkozik Krisztusra. Eltűnik a félelem, már nem a felcsapó hullámok számítanak, hanem a lelki kapcsolat, amely képes kiemelni válságunkból. Ember, van, aki felemel téged, de ez nem csupán külső erő, teremtettséged folytán ez a kegyelem benned magadban működik. Az öröm a szenvedés köpenyében, a diadal a töviskorona jelképében, az isteni hatalom, mindenhatóság egy kiszolgáltatott csecsemő képében. Ezt az átütő erejű jelképet értette meg művészet és filozófia, ez a jelkép az, amely minden magyarázat nélkül, közvetlenül képes a szívünkbe hatolni.

Kezdetben volt az Ige.

Kozma László

December 26.

ISTEN IGÉJÉNEK ARANY ÁBÉCÉJE

119. zsoltár. (részlet)

Akiknek útja feddhetetlen
Azok csupán a boldogok.
Megőrzik az ő törvényeit
S nem kél szívükben rossz dolog.
Boldogok, akik őt keresik
S nem szégyellik, hogy ő az Úr,
Parancsaiban híven járnak
S egész valójuk igazul.

Akiknek szíve állhatatos
Azok csupán a boldogok.
Szilárdan őrzik szent beszédét
S megtartják, amit ő hagyott.
Ítélete és igaz volta
Serkenti őket szüntelen,
Rajta csügg minden tekintetük,
Egész szívük az Istenen.

Boldog azoknak ifjúsága
Akik az Istent keresik.
Beszéde tisztán őrzi őket
Ha élik rendeleteit.
Szívükbe zárják amit ő mond,
Hogy vétek bennük ne legyen
Áldott az Isten. tanít engem
Ítéletét így hirdetem.

ford. Horváth Loránd

December 27.

AJÁNDÉK

R. Kárpáti Pétert, a közismert színművészt kérem meg arra, hogy karácsonyi ajándékként küldjön egy verset nézőinek, tisztelőinek. Én persze kivételezett helyzetben vagyok: nekem elő is adja Tóth Árpád Álarcosan című költeményét. – Miért éppen ezt a verset választottad ki számunkra? – A gondolkodó emberben életének minden szakaszában vannak problémák, vívódások, és ez a vers egész eddigi életében elkísért, segített az egyensúly, a harmónia megtalálásában. Így volt ez kamaszkoromban is, amikor először találkoztam ezzel a gyönyörű költeménnyel, az első szerelmem, csalódások és örömek időszakában volt hű kísérőm Tóth Árpád. A költeményt a Színművészeti Főiskola felvételi vizsgájára is magammal vittem, ott is előadtam. Azután, húszas, harmincas éveimben ismét más problémákkal találkoztam, magánéleti gondokkal, a vers akkor ismét újabb és újabb arcát mutatta meg, állt mellém sokszor nehéz pillanatokban. Most, hogy elmúltam negyven, kicsit az összegzés ritmusai, képei szólnak meg benne, egyszerre a múlt, jelen és jövő. Talán azért is, mert elolvasva, előadva újra élem a hozzá kapcsolódó régebbi élményeimet is, így elmondhatom, hogy Tóth Árpád verse személyes életem tükrévé változott.

Kozma László

Álarcosan

Hát rossz vagyok? szótlan? borús? hideg?
Bocsáss meg érte. Hisz ha tudnám,
A világ minden fényét s melegét
Szórva adnám.

December 28.

Kastélyokat. Pálmákat. Táncokat.
Ibolyákkal a téli Riviérát.
Vagy legalább egy-egy dús, összébújt
Boldog órát.

De most oly nehéz. Most egy sugarat
Se tudok hazudni, se lopni.
Vergődő és fénytelen harcokon
El kell kopni.

Az Antikrisztus napjai ezek,
Csillog a világ szörnyű arany-szennye.
Röhögő senkik, balkörmű gazok
Szállnak mennybe.

S én lent vergődöm, és nem tudja más,
Hogy csöndem éjén milyen jajok égnek.
De légy türelmes. Jön még ideje
Szebb zenéknek.

Csak légy türelmes. Maradj, míg lehet,
Váró révem, virágos menedékem.
Most álarc van rajtam, zord és hideg,
De letépem.

Vagy szeliden, míg elfutja a könny,
Öledbe hajló arcomról lemállik,
S te ringatsz, ringatsz jó térdeiden
Mindhalálig.

Tóth Árpád

December 29.

A TORNYOSPÁLCAI GÖRÖGKATOLIKUS TEMPLOM IKONOSZTÁZA

A tornyospálcai Szűz Mária Oltalma görögkatolikus templom ikonosztázát, belső festményeit **Sivadó János** főtisztelendő úr mutatja be. Közben megtudom, hogy négy fia pap lett, kívülük három lánya is van: talán fogalmazhatok úgy, hogy családi életük szentségében az ikonosztáz képsorai tükröződnek. Hiszen a szentség nem elvont ábrázolás akar lenni, az a célja, hogy megvalósuljon személyes sorsunkban. A görögkatolikus templomokban az ikonosztáz ábrázolása kötött, nagy szerepe van az alakoknak és a színeknek: a piros például a vértanúságot jelképezi. Az alakokat kicsit megnyújtva ábrázolják, ez azt jelenti, hogy kicsi, de mégis nagy. – Eszembe jutnak El Greconak a budapesti Szépművészeti Múzeumban látható festményei: talán az ő művészetére is ez a fajta ábrázolásmód gyakorolt hatást? Hiszen a művészet mindig szakrális, szent, megemeli, Isten közelébe helyezi világunkat. – Az ikonosztáz újabb alkotás, román festőművész, Mihai Paszkaria készítette. Jézus Krisztus könyvet tart a kezében, melyben a nép nyelvén, tehát magyar nyelven látható a felirat: Jöjjetek Atyám áldottai. Íme, az ikonosztázon, talán megelőlegezve, megvalósul a népek testvérisége. A felszentelést 1996. november 14-én végezte Dr. Keresztes Szilárd megyéspüspök. Az ikonosztáz több képsorból áll, melyek témája kötött bal oldalon látható Szent Miklós, a keleti egyház védőszentje. Jobb oldalon a Szűzanya az oltalmazó lepellel. A lepel megjelenik a fő oltárképen is, ott angyalok tartják; a földművest, a beteget, a gyermeket egyaránt védi. A templom oldalsó képei: Krisztus lecsendesíti a vihart, és a Magvető – ezeket a fő oltár-

December 30.

képpel együtt Benke László festőművész alkotta. Az oltárhoz vezető „királyi ajtó” mellett látható a négy apostol, míg az ajtón az Angyali üdvözlés. Az ikonosztázon külön festménysor ábrázolja az Úr Jézus és Mária ünnepeit. A 12 apostol és az Ószövetség nagyjai félkör alakban helyezkednek el. Az ikonosztázon kötelező módon szerepel az ítélő Krisztus, a Pantokrátor alakja: aki gyöngeségében jött el az emberek közé, az második eljövetelekor megítél élőket és holtakat. Ilyen módon az ikonosztáz teljességet és egységet ábrázol, rátekintve egyetlen pillantással átfoghatjuk üdvösségünk történetét és lehetőségét.

Ikonfestő

Az alapot simára csiszoltad,
Aranylemezzel gondosan bevontad,
Mégsem ettől csillan meg a kép.

Barnával színezed a szenvedést,
A palástot az öröm pirosával,
De a lélek mégsem ebben szárnyal.

Csak akkor él az ikon, a csodás,
Ha az Úré az utolsó vonás.

Kozma László

December 31.

Szerzők, fontosabb hivatkozások mutatója

Ady Endre költő, publicista 135, 177 Agárdy Sándor tanár 182
Andrásfalvy Bertalan néprajztudós 216-17,
Andrásfalvyné V. Mária tanár 377-78, Fra Angelico festő 216,
Páduai Szent Antal 184-85
Áprily Lajos költő, tanár 59, 114-115, 145, 276-77, 317-18,
323, Arany János költő, műfordító, tanár 379,
Aquinói Szent Tamás teológus, filozófus
Babits Mihály író, költő, műfordító, tanár 45, 75, 79.
Balássy László költő, kritikus 252,
Bábel Balázs rk. püspök 342-43,
Bálint Sándor néprajztudós 13, 25, 44, 95, 97, 98, 130, 132,
153, 160, 164, 184, 196, 201, 202, 206, 226, 229-30, 234,
243, 253, 280, 287, 293, 305, 312, Balogh Krisztina költő
116-17
Baranyi Ferenc költő, műfordító 138, 176, 182-83, 205,
Barna Gábor néprajztudós 202, Barthes, Roland nyelvész 213
Béky Gellért S.J. teológus 57, 59, Beethoven zeneszerző 9-10,
Borián Tibor SchP, tanár, karvezető 208-210, Borsos Miklós
szobrász 354, Botos Katalin közgazdászprofesszor 390, 392,
Böjte Csaba OFM 388-89, Bózsöny Ferenc tanár 318,
Bujdosó Gabriella SJC, biológus 324-25,
Callmeyer Ferenc építész 326-27, Szt. Cecília 360-61,
Czigány György költő, zeneesztéta 112-13, 354-55, 360-61
Csanády János költő, kritikus 155, Csiszár Sarolta néprajztudós
299, Csokonai Vitéz Mihály költő 119,
H. Csukás Györgyi néprajztudós 134,
Csúzy Zsigmond hitszónok 11, Daczó Árpád OFM, történész
313,
Dsida Jenő költő 307-309, Érszegi Judit tanár 212-13,
Erzsébet királyné 357, Etele György SchP, tanár 375.

Farkas Zsófia szobrász 86, Fecske Csaba költő 55,
 Fényes Elek történész, statisztikus 158, Szent Ferenc 13. 240.
 241, Füle Lajos építész, költő 140, 211, 227, 334-35,
 Gál Éva Emese költő 175, 232-33, Gál Sándor honvédtiszt 88,
 Gellért püspök 218-19, 296, 297
 Gereben Ferenc szociológus 52, 53, Görbe László SchP, tanár
 214-15
 Görgy Arthúr 87, 90, 158-59, Gryphus, Andreas költő 227,
 Gudor Botond történész 89. Gyóni Géza költő 168-69
 Gyökössi Endre író, pszichológus 144, 374.
 Hajnal Mátyás költő 314-15
 Hetényi Varga Károly történész 127.
 Horváth-Szabó Katalin tanár 270. Holczér József SchP, tanár 32.
 Horváth Loránd ref. teológus, költő 397,
 Illyés Gyula író, költő, műfordító 125, 285.
 Illés Sándor író, költő, újságíró 24-25, 95-96, 224-25,
 Szent Imre 122-23, 222-23, 259, 265, 296-97.
 Imreh Sándor 85, Szent István 8-10, 122-24, 129, 216-17, 222-
 23, 251, 258-59, 296, Jakab Antal rk. püspök 305.
 P. Jáki Sándor Teodóz szerzetes, író 28, 29
 Jelenits István SchP tanár, teológus, esztéta 94. 266-67, 320.
 352-53
 Jeszenszky Iván író, festő, közgazdász 322-23, Jókai Mór 90,
 120, 159, 275
 Juhász Gyula költő, tanár 133, 178, 235, 242, 252, 269
 Juhász József tanár 294-95.
 Kájonai János erdélyi ferences szerzetes, énekegyűjtő 185.
 Kányádi Sándor költő, műfordító 96. 116
 Karácsony Molnár Erika néprajztudós 14
 R. Kárpáti Péter színész 282-83. 398.
 Kazinczy Ferenc író, költő 12, 66, 69
 Kellermayer Miklós biológus 54. 56. 60. 63. 366-67

Kemény János író 114, Kempis Tamás szerzetes, író 266-67,
 Kerényi Lajos SchP, tanár 352-53, Szt. Kinga 228,
 Kistelegdi Ernő 191-93,
 Kladiva Imre rk. plébános 197, Szt. Klára 174,
 Kolozsvári Márton és György szobrász 131,
 Kopernikusz, Nikolausz csillagász 108, 366,
 Kossuth Lajos 86, Kossuth Zsuzsanna 86.
 Kosztolányi Dezső író, költő, műfordító 215, 279,
 Kovács Hajnalka tanár 350,
 Kovács Kálmán irodalomtörténész 176.
 Kovács Tibor tanár, költő 33-34, 61,
 Kovács Dániel nyelvész, irodalomtörténész 68-70,
 Kozma Andor költő 218-19,
 Kozma Hubáné környezetvédelmi szaktudós 380-81
 Kozma László tanár, író 8, 10, 13, 18, 19, 21, 23, 27, 39, 42,
 47, 61, 63, 65, 67, 72, 82-84, 89-91, 93-95, 97, 101, 102,
 104, 121, 123, 126, 136, 139-40, 143, 147, 151, 165-67,
 170, 172, 178-80, 182, 184, 188, 190, 193, 199, 207, 228,
 231, 233, 240-41, 243-45, 254, 262-63, 273, 277, 281, 286,
 288, 297-98, 309, 319, 321, 333, 336, 338, 346-47, 352-53,
 359, 363-65, 368, 370-73, 375, 383-85, 391, 393-96, 398,
 400-401
 Körmendi Lajos író 64-65, 76-77, 162-63, 194-95, 198-99,
 316-17, Kövesdy Zsuzsa irodalmár, szerkesztő 189-90, 245,
 Kránitz Mihály tanár, teológus 359, Kristóf 230-33, Kinga 228,
 Laczkovich Géza színész, Laczkovich János testőrtiszt 121
 Lapsinszky János 264, 265, Szent László 25, 200, 258, 296
 Legány András biológus 20, 46, 118, 142, 144, 328-332, 382
 Liszt Ferenc zeneszerző 10, 112, 113,
 Lisztóczy László irodalomtörténész 30, 264-65, 309,
 Lukács Béla államférfi 89, V. Majzik Mária keramikus 362-63,

Marcsinyi Julianna galériatulajdonos, közgazdász 356, Márkus
 Gábor 110-11,
 Margit, Árpádházi 26-27,
 Márton Áron rk. püspök 267-68, 305,
 Medveczky Ádám karnagy 9-10,
 Anthony de Mello teológus, író 15, 73, 78,
 Mészöly Dezső irodalomtudós, költő, műfordító 356-57,
 Mezei Katalin író, költő, szerkesztő 37,
 Michelangelo, Buonarroti szobrász, 239, 254,
 Molnár Ambrus néprajztudós 299,
 Molnár János ref. teológus, tanár 18. 34,
 Muzsinszki Nagy Endre festőművész 82.
 Nádudvari Nagy János költő 141
 Nagy Gáspár író, költő, kritikus 315, Nagy Imre politikus 188-90.
 Nagy Irén író, költő 220-21, 238, 267-68,
 Nagy László költő, műfordító 304,
 Nagy Miklós költő 128, Nagy Sándorné tanár 125, 260
 Nemes Nagy Ágnes költő, műfordító, esszéista 58, 109,
 Nemeskürty István irodalomtörténész 26, 236
 Néri Fülöp szerzetes, tanító 101-102,
 Pájer Antal költő 30-31, 197,
 Papp Lajos szívsebész 50-51, Papp Tamás teológus 127
 Giovanni Pascoli költő 205, Pázmány Péter 16,
 Petőfi Sándor költő 40, 85, 159. Pusztai Sándor költő 225. 272,
 Rab Zsuzsa költő, műfordító 48-49,
 Rajnavölgyi Géza tanár, műfordító 246-48.
 Ranschburg Jenő pszichológus 148-49. 274. 278. 284, 288-92.
 376. Ravasz László ref. püspök 261-62.
 Rákóczi Ferenc 9, 85, 157. 255. Rembrandt festőművész 298.
 396. Reményik Sándor költő 161.
 Roland-ének 247-48, Róna-Tas András nyelvtudós 256-58.
 Rostás Sándor történész 122-23

Rubens festőművész 319,
Sas Péter történész 131
Sediánszky János író, szerkesztő 86-87, 158-59, 250-51
Seregély István rk. püspök 11,
Serfőző Simon író, költő 186-87, 351
Sík Sándor író, költő, esztéta 106, 387, Simándi Katalin 306
Sinka István költő 351, Sivadó János gk. pap 400-401,
Soffel Miklósné tanár 116,
Sumonyi Zoltán S.J. író, költő, szerkesztő 150-51, 344
Szabó Éva költő, szerkesztő 55, 204,
Szabó Ferenc író, irodalomtörténész 19, 36-37,
Szapudi András művészettörténész 83
Szathmáry Sándor ref. teológus 62, 74, 92, 99, 146, 154, 377
Szathmári István nyelvész 152-53
Szenczi Molnár Albert zsoltárfordító 181,
Szécsi Margit költő 300-302, Székely Dénes táncművész 38, 43,
Szénási Sándor 227, Szinte Gábor festőművész 251,
Aquinói Szent Tamás 164, 167. Tamási Lajos költő 329
Tátrai Zsuzsanna néprajztudós 14,
Avilai Szent Teréz 319, 345, Teréz anya 368,
Jacopone da Todi költő 286, Tóth Albert történész 124,
Tóth Árpád költő 23, 213, 398-99, Tóth K. János történész 239.
Tömördi Viktor OFM, tanár, történész 103, 129
Vajda János költő 35
Dr. Varga Csaba jogfilozófus 22-23 100-101, 259,
Varga Zoltán SchP tanár 358.
Vas István költő, műfordító 16-17, 339-41, 345, 348-49,
Veres András rk. püspök 386-87, Veres Klaudia tanuló 156,
Végh László atomfizikus 107-109,
Vékey Tamás költő 12, Simone Weil író 352-53,
Zrínyi Miklós költő, hadvezér 249
Zsiros Sándor történész 80-81, 83

KORDA KIADÓ KÖNYVAJÁNLATA

Kozma László: **Vetni kell!**

A haza és a magyarság témája nemzeti ünnepeinken, iskolai megemlékezéseinken.

Könyv, CD és hangkazetta.

– Összeállításunk a haza, a hazaszeretet, a magyarság témájával foglalkozik, a prózai és verses írásokat nemzeti ünnepeink köré csoportosítottuk.

Kozma László: **Karácsony üzenete.**

Könyv, CD, hangkazetta.

A verseket, énekeket, prózát tartalmazó összeállítás a karácsonyhoz kapcsolódó hagyományokat, gondolatköröket dolgozza föl, jól használható ünnepségek szervezésében is.

Kozma László: **Boldogasszony csillaga.**

Könyv

Krisztus feltámadt! CD, hangkazetta. A könyv és a hangzó anyag a karácsony, húsvét, pünkösd témakörét dolgozza föl.

A CD-k, hangkazetták neves színészek, énekesek, kórusok közreműködésével készültek. (Bánffy György, Koncz Gábor, Raksányi Gellért, Kodály Kórusiskola ifj. Sapszon Ferenc, Kövesdy Zsuzsa, Sashegyi Zsófia, sok más szereplő.

A sorozat eddig megjelent kötetei:

(zárójelben a sorozat számai)

40. Bibliaismeret	(Szathmáry Sándor 3. kiadás)
41. A Megfeszített Lelke	(Dieter Schneider)
A Szentlélek teológiája Pálnál	
42. Teológia ma	(Jürgen Moltmann)
43. Napkeletől napnyugatig	(Nagy Antal Mihály)
44. Dogmatikai prolegomena	(Török-Kocsis-Szűcs)
45. Komáromi Csipkés György Biblia	(Ötvös László)
46. Újszövetségi bevezetés	(Varga Zsigmond)
47. A gyülekezetépítés szolgálataiban	(Fekete Károly)
48. Zsoltáros-Naptár	(Kovács-Szathmáry)
49. Eszkatalógia	(Szathmáry-Török-Kocsis)
50. Molnár Ambrus pályaképe	(Küllös Imola)
51. Asszonyok az Újszövetségben	(Peter Ruesch)
52. Ünnepek-Naptár	(Kovács-Kozma-Szathmáry)
53. Oppenheimeri Biblia	(Ötvös László)
54. Éretté válni a halálra	(Elisabeth Kübler-Ross)
55. Feltámadás (Útban a fény felé)	(Jörg Zink)
56. A zsidó jog alapjai	(Dr. Szathmáry Béla)
57. „Ha az Úr nem építi a házat...”	(Christian Möller)
58. Isten Lelke	(Michael Welker)
59. A Lélek történelmet formál	(Dieter Schneider)
60. Szótériológia	(Szathmáry Sándor)
61. Walter Lúthi ige hirdetése	(Nagy István)
62. Életnaplár	(Kozma – Szathmáry)
63. 30 éves a Doktorok Kollégiuma	(szerk.: Szathmáry)
64. Apokaliptikus várakozások...	(Tonhaizer Tibor)
65. Bibliográfia	(Molnár Sándor)
66. Élet-Naptár II.	(Kozma László)
67. Párbeszéd	(Kovács Tibor)

A könyvek megvásárolhatók
a KORDA Kiadónál és a Kálvin János Kiadónál,
Budapest, Bocskai út 35.
Megrendelhetők minden református lelkesi hivatalban
és Interneten: <http://www.datcom.hu/konyvek>

Ára: 1500,- Ft (áfával)

Mi az élet? Hogyan keletkezett, hogyan maradt fönt, mi az életünk, létezésünk értelme? Sorozatunk nyolcadik darabja tudósok megnyilatkozásaiban, irodalmi művekben, történetekben, költeményekben keresi a választ, ad az év minden napjára szellemi útravalót. Kiadványunk ugyanakkor tartalmazza nemzeti, társadalmi, vallásos ünnepeink évfordulóit, bemutatva történelmünk jelentősebb eseményeit, szereplőit. Naptárunkat ezért iskolai műsorok összeállításához is ajánljuk. A különböző tudományágak (jog, atomfizika, biológia, nyelvtudomány, irodalom, filozófia, teológia, etika, pszichológia, történelem, néprajz, közgazdaságtan) képviselőinek közérthető írásai a könyvtárlátogatók számára is hasznos kézikönyvvé teszik kiadványunkat.

Dr. Bujdosó Gabriella

Szobor a Kárpátokban

A Kárpátokban fönt egy szobor van

Kő-ajka néma, szótlan.

De a keze egy kürtöt szorít

Arany zengés alvó érceit.

És tavasz jó, dörgéssel teli

Ha a kürtöt ajkához emeli.

Kozma László

Megrendelhető: **KORDA Könyvkereskedés**
6000 Kecskemét, Lestár tér 2.
Telefon 76/328-977

